

BIURO KONSERWACJI PRZYRODY w SZCZECINIE

**WALORYZACJA PRZYRODNICZA MIASTA**  
**KOSZALIN**

(OPERAT GENERALNY - ANEKS)

**SZCZECIN 2003**

# ANEKS

## **Spis zawartości:**

Załącznik nr 1. Wykaz flory miasta Koszalin.

Załącznik nr 2. Fitosocjologiczny przegląd ważniejszych zbiorowisk roślinnych gminy miejskiej Koszalin.

Załącznik nr 3. Wykaz chronionych i proponowanych pomników przyrody na terenie miasta Koszalin.

Załącznik nr 4. Wykaz gatunków fauny Koszalina – kręgowce.

Załącznik nr 5. Wykaz gatunków fauny Koszalina – bezkręgowce.

WYBRANE AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE OCHRONY PRZYRODY

## Załącznik nr 1.

## Wykaz flory miasta Koszalin

(Inwentaryzacja 2002/2003)

Nazwa łacińska	Polska nazwa gatunku	Polska Czerwona Księga Roślin	Polska Czerwona Lista Roślin (Zarzycki, eds. 1992)	Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Pomorza Zachodniego (Żukowski, Jackowiak 1995)	Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Wielkopolski (Żukowski, Jackowiak 1995)	Zagrożone gatunki flory torfowisk (Jasnowska, Jasnowski 1977)	Rzadki i zagrożone gatunki flory polskiej (Jasiewicz 1981)	Rote Liste der gefährdeten Hoheren Pflanzen Mecklenburg-Vorpommerns (Fukarek 1991)	Rote Liste Farn- und Blütenpflanzen im Land Brandenburg (Benkert, Klemm 1993)	Rośliny objęte prawną ochroną ścisłą i częściową	Gatunki roślin naczyniowych z podstawowej i lokalnej listy CORINE	Gatunki roślin naczyniowych objęte Konwencją Berneńską	Gatunki roślin naczyniowych objęte Dyrektywą Habitową	Rośliny cenne dla Pomorza Zachodniego (w granicach woj. zachodniopomorskiego)
<i>Abies alba</i>	Jodła pospolita, jodła biała				V				1					T
<i>Abies concolor</i>	Jodła jednobarwna, jodła kalifornijska													
<i>Acer campestre</i>	Klon polny, paklon			R	R				3					T
<i>Acer negundo</i>	Klon jesionolistny													
<i>Acer platanoides</i>	Klon pospolity, klon zwyczajny													
<i>Acer pseudo-platanus</i>	Klon jawor, jawor													
<i>Acer saccharinum</i>	Klon srebrzysty													
<i>Achillea millefolium</i>	Krwawnik pospolity													
<i>Achillea ptarmica</i>	Krwawnik kichawiec					R		3	3					T
<i>Acorus calamus</i>	Tatarak zwyczajny													
<i>Actaea spicata</i>	Czerniec gronkowy			V	V									T
<i>Adoxa moschatellina</i>	Piżmaczek wiosenny													
<i>Aegopodium podagraria</i>	Podagrycznik pospolity, śnitka													
<i>Aesculus hippocastanum</i>	Kasztanowiec zwyczajny, kasztanowiec biały													
<i>Aesculus x carnea (A. hippocastanum x A. pavia)</i>	Kasztanowiec czerwony													
<i>Agrimonia eupatoria</i>	Rzepik pospolity													
<i>Agrostemma githago</i>	Kąkol polny							2	1					T
<i>Agrostis canina</i>	Mietlica psia													
<i>Agrostis capillaris</i>	Mielica pospolita, mietliczka													
<i>Agrostis gigantea</i>	Mielica olbrzymia, mietlica biaława, perzówka													
<i>Agrostis stolonifera</i>	Mietlica rozłogowa													
<i>Ailanthus altissima</i>	Bożodrzew wyniosły, ajlant wyniosły													
<i>Ajuga reptans</i>	Dąbrówka rozłogowa								3					









	cykuta													
<i>Circaea lutetiana</i>	Czartawa pospolita													
<i>Cirsium acaule</i>	Ostrożeń bezłodygowy							<b>2</b>	<b>3</b>					<b>T</b>
<i>Cirsium arvense</i>	Ostrożeń polny													
<i>Cirsium oleraceum</i>	Ostrożeń warzywny													
<i>Cirsium palustre</i>	Ostrożeń błotny													
<i>Cirsium rivulare</i>	Ostrożeń łąkowy			<b>E</b>	<b>E</b>	<b>R</b>		<b>1</b>	<b>1</b>					<b>T</b>
<i>Cirsium vulgare</i>	Ostrożeń lancetowaty													
<i>Clematis vitalba</i>	Powojnik pnący													<b>T?</b>
<i>Clinopodium vulgare</i>	Czyścica storczy-szek													
<i>Conium maculatum</i>	Szczwółt plamisty			<b>R</b>	<b>R</b>		<b>R</b>							<b>T</b>
<i>Convallaria majalis</i>	Konwalia majowa, lanuszka									<b>OCz</b>				<b>T?</b>
<i>Convolvulus arvensis</i>	Powój polny													
<i>Conyza canadensis</i>	Przymiotno kanadyjskie													
<i>Corispermum intermedium</i>	Wrzosowiec pośredni													
<i>Cornus alba</i>	Dereń biały													
<i>Cornus mas</i>	Dereń jadalny													
<i>Cornus sanguinea</i>	Dereń świdwa													
<i>Cornus sericea</i> (=C. stolonifera)	Dereń rozłogowy													
<i>Corylus avellana</i>	Leszczyna pospolita													
<i>Corylus avellana</i> var. <i>fuscorubra</i>	Leszczyna pospolita odmiana czerwonołistna													
<i>Corylus colurna</i>	Leszczyna turecka													
<i>Corynephorus canescens</i>	Szczotlika siwa, kozia bródka													
<i>Crataegus calycina</i> subsp. <i>curvisepala</i>	Głóg odgiętoszykowy, głóg odgiętoździałkowy			<b>R</b>	<b>R</b>									<b>T</b>
<i>Crataegus laevigata</i>	Głóg dwuszyjkowy													
<i>Crataegus monogyna</i>	Głóg jednoszyjkowy													
<i>Crataegus pedicellata</i>	Głóg szkarłatny, głóg szypułkowy													
<i>Crataegus x media</i> (C. monogyna x C. laevigata)														
<i>Crepis biennis</i>	Pępawa dwuletnia													
<i>Crepis tectorum</i>	Pępawa dachowa													
<i>Cuscuta europaea</i>	Kanianka pospolita, kanianka europejska													<b>T</b>
<i>Cynosurus cristatus</i>	Grzebenica pospolita							<b>3</b>	<b>3</b>					<b>T?</b>
<i>Cytisus scoparius</i>	Żarnowiec miotlasty													
<i>Dactylis glomerata</i> subsp. <i>glomerata</i>	Kupkówka pospolita, rajgras niemiecki													
<i>Dactylorhiza incarnata</i>	Storczyk krwisty			<b>V</b>	<b>R</b>			<b>2</b>	<b>2</b>	<b>OC</b>				<b>T</b>



































**OC** – gatunki pod ochroną całkowitą  
**Ocz** – gatunki pod ochroną częściową  
**Ex, 0** – gatunki zaginione, wymarłe  
**E, 1** – gatunki wymierające  
**V, 2, 3** – gatunki zagrożone  
**4** – gatunki potencjalnie zagrożone wymarciem  
**R** – gatunki rzadkie  
**I** – gatunki o nieokreślonym zagrożeniu (Ex, E, V lub R)  
**K** – gatunki o zagrożeniu niedostatecznie poznany  
**RL** – gatunek częsty w górach, rzadki na niżu  
**DHV** – gatunek zagrożony wg Dyrektywy Habitatowej



## Załącznik nr 2.

# Fitosocjologiczny przegląd ważniejszych zbiorowisk roślinnych gminy miejskiej Koszalin

(Inwentaryzacja 2002/2003)

- Cl. **Lemnetea minoris** R. Tx. 1955 – zbiorowiska rzęs  
O. *Lemnetalia minoris* R. Tx. 1955  
All. *Lemnion gibbae* R. Tx. et A. Schwabe 1974 in R. Tx. 1974  
Ass. *Spirodeletum polyrrhizae* W. Koch 1954 em. R. Tx. et A. Schwabe 1974 in R. Tx. 1974
- Cl. **Potametea** R.Tx. et Prsg – zbiorowiska słodkowodnych makrofitów  
O. *Potametalia* Koch 1926  
All. *Hottonion* Segal 1964  
Ass. *Hottonietum palustris* R.Tx. 1937 – zespół okrzężnicy bagiennej
- Cl. **Phragmitetea** R.Tx. et Prsg. 1942 – szuwały wodne i błotne  
O. *Phragmitetalia* Koch 1926  
All. *Phragmition* Koch 1926 – szuwały właściwe  
Ass. *Typhetum angustifoliae* (Allorge 1922) Soó 1927 – szuwar wąskopałkowy  
Ass. *Sparganietum erecti* Roll 1938 – zbiorowisko z jeżogłówką gałęzistą  
Ass. *Phragmitetum australis* (Gams 1927) Schmale 1939 – szuwar trzcinowy  
Ass. *Typhetum latifoliae* Soó 1927 – szuwar szerokopałkowy  
Ass. *Glycerietum maximae* Hueck 1931 – szuwar trawiasty z manną mielec  
All. *Magnocaricion* Koch 1926 – szuwały błotne wysokich turzyc  
Ass. *Cicuto-Caricetum pseudocyperii* Boer et Siss. in Boer 1942 – pło szalejowe  
Ass. *Iridetum pseudacori* Egger 1933 – zespół kosaćca żółtego  
Ass. *Caricetum appropinquatae* (Koch 1926) Soó 1938  
Ass. *Caricetum gracilis* (Graegn. et Hueck 31) R.Tx. 1937 – zespół turzycy zaostrzonej  
Ass. *Phalaridetum arundinaceae* (Koch 1926 n.n.) Lib. 1931 – szuwar mozgowy
- Cl. **Alnetea glutinosae** Br.-Bl. et R.Tx. 1943  
O. *Alnetalia glutinosae* R.Tx. 1937 - olsy  
All. *Alnion glutinosae* (Malc. 29) Meijer Drees 1936  
Ass. *Salicetum pentandro-cinereae* (Almq. 29) Pass. 1961 – zarośla wierzbowe = łożowisko  
Ass. *Sphagno squarrosi-Alnetum* Sol.-Górn. (1975) 1987 – ols torfowcowy  
Ass. *Ribeso nigri-Alnetum* Sol.-Górn. (1975) 1987 – ols porzeczkowy
- Cl. **Querco-Fagetea** Br.-Bl. et Vlieg 1937  
O. *Fagetalia sylvaticae* Pawł. in Pawł., Sokoł. et Wall. 1928  
All. *Alno-Ulmion* Br.-Bl. et R. Tx. 1943 – lasy łągowe  
SubAll. *Alnenion glutinoso-incanae* Oberd. 1953  
Ass. *Fraxino-Alnetum* W. Mat. 1952 – łąg jesionowo-olszowy  
Ass. *Stellario nemorum-Alnetum glutinosae* Ohm. 1957 – łąg olszowy gwiazdnicowy  
SubAll. *Ulmenion minoris* Oberd. 1953  
Ass. *Ficario-Ulmetum minoris* Knapp 1942 em. J. Mat. 1976 – łąg wiązowo-jesionowy  
Ass. *Violo odoratae-Ulmetum minoris* (Weewers 1940) Doing 1962 – łąg wiązowy z fiołkiem wonnym  
SubAll. *Carpinion betuli* Issl. 1931 em. Oberd. 1953  
Ass. *Stellario holostae-Carpinetum betuli* Oberd. 1957 – grąd subatlantycki

- Ass. *Galio sylvatici-Carpinetum betuli* Oberd. 1957 – grąd środkowoeuropejski  
 Ass. *Tilio cordatae-Carpinetum betuli* Tracz. 1962 – grąd subkontynentalny  
 Zb. *Acer platanoides-Tilia cordata* Jutr.-Trzeb. 1993 – niżowe lasy zboczowe klonowo-lipowe  
 All. *Fagion sylvaticae* R.Tx. et Diem. 1936 – buczyny  
 SubAll. *Luzulo-Fagenion* (Lohm. ex R. Tx. 1954) Oberd. 1957  
 Ass. *Luzulo pilosae-Fagetum* W. Mat. et A. Mat. 1973 – kwaśna buczyna niżowa  
 SubAll. *Galio odorati-Fagenion* (R.Tx. 1955) Th. Muller 1992  
 Ass. *Galio odorati-Fagetum* Rubel 1930 ex Sougenez et Thill 1959 – żyzna buczyna niżowa
- Cl. **Quercetea robori-petraeae** Br.-Bl. et R.Tx. 1943  
 O. *Quercatalia roboris* R.Tx. 1931 – kwaśne dąbrowy  
 All. *Quercion robori-petraeae* Br.-Bl. 1932  
 Ass. *Betulo pendulae-Quercetum roboris* R.Tx. 1930 – acydofilny las brzoźowo-dębowy  
 Ass. *Molinio caeruleae-Quercetum roboris* (R.Tx. 1937) Scam. et Pass. 1959 –  
 środkowoeuropejska mokra dąbrowa trzęślicowa  
 Ass. *Fago-Quercetum* R.Tx. 1955 – kwaśna dąbrowa z bukiem  
 Ass.: *Calamagrostio arundinaceae-Quercetum petraeae* (Hartm. 1934) Scam. Et Pass. 1959 –  
 środkowoeuropejski acydofilny las dębowy
- Cl. **Vaccinio-Piceetea** Br.-Bl. 1939  
 O. *Cladonio-Vaccinietalia* Kiell.-Lund 1967  
 All. *Dicrano-Pinion* Libb. 1933  
 SubAll. *Dicrano-Pinenion* Seibert In Oberd. (ed.) 1992  
 Ass. *Peucedano-Pinetum* W. Mat. (1962) 1973 – subkontynentalny bór świeży  
 Ass. *Leucobryo-Pinetum* W. Mat. (1962) 1973 – suboceaniczny bór świeży  
 SubAll. *Piceo-Vaccinienion uliginosi* Seibert In Oberd. (ed.) 1992  
 Ass. *Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis* Libbert 1933 – brzezina bagienna  
 Ass. *Vaccinio uliginosi-Pinetum* Kleist 1929 – sosnowy bór bagienny
- Cl. **Rhamno-Prunetea** Rivas Goday et Garb. 1961 – czyźnie  
 O. *Prunelatia spinosae* R.Tx. 1952 – zarośla otulinowe  
 All. *Pruno-Rubion fruticosi* R.Tx. 1952 corr. Doing 1962  
 Ass. *Frangulo-Rubetum plicati* Neum. in R. Tx. 1952 em. Oberd. 1983 – zarośla kruszyny i jeżyn  
 Ass. *Calluno-Sarothamnetum* Malc. 1929 em. Oberd. 1957  
 Zb. *Holco mollis-Cytisetosum scopatrii* Mark. 1991  
 All. *Berberidion* Br.-Bl. (1947) 1950  
 Ass. *Rhamno-Cornetum sanguinei* (Kais. 1930) Pass. (1957) 1962
- Cl. **Salicetea purpureae** Moor 1958  
 O. *Salicetalia purpureae* Moor 1958  
 All. *Salicion albae* R. Tx. 1955  
 Ass. *Salicetum triandro-viminalis* Lohm. 1952 – wikliny nadrzeczne  
 Ass. *Populetum albae* Br.-Bl. 1931 – nadrzeczny łąg topolowy
- Cl. **Molinio-Arrhenatheretea** R.Tx. 1937 – zbiorowiska łąkowe i pastwiskowe  
 O. *Plantaginietalia majoris* R. Tx. (1943) 1950  
 All. *Polygonion avicularis* Br.-Bl. 1931 ex Aich. 1933  
 Ass. *Juncetum tenuis* (Diem., Siss. et Westh. 1940) Schwick. 1944 em. R. Tx. 1950 – zespół mie-  
 tlicy i situ chudego
- O. *Trifolio fragiferae-Agrostietalia stoloniferae* R.Tx. 1970  
 All. *Agropyro-Rumicion crispi* Nordh. 1940 em. R.Tx. 1950 – murawy zalewowe

- Ass. *Ranunculo-Alopecuretum geniculati* R. Tx. 1937  
 Zb. *Agrostis stolonifera- Potentilla anserine* Oberd. 1979/1980 in Oberd. 1983
- O. *Molinietalia caeruleae* W. Koch 1926 – wilgotne użytki zielone  
 All. *Filipendulion ulmariae* Segal 1966 – ziołorośla nadwodne  
 Ass. *Filipendulo-Geraniatum* W. Koch 1926 – ziołorośla wilgotnych łąk  
 All. *Calthion palustris* R. Tx. 1936 em. Oberd. 1957 – antropogeniczne łąki wilgotne i mokre  
 Ass. *Anielico-Cirsietum oleracei* R. Tx. 1937 em. Oberż. 1967 – zespół ostrożenia warzywnego  
 Ass. *Poo-Lathyretum palustris* Walter 1977 – zespół wiechliny i groszka błotnego  
 Ass. *Scirpetum silvatici* Ralski 1931 – łąka sitowia leśnego  
 Zb. *Deschampsia caespitosa* – zbiorowisko z dominacją śmiałka darniowego  
 Ass. *Epilobio-Juncetum effusi* Oberd. 1957 – zespół situ rozpięzchłego
- O. *Arrhenatheretalia* Pawł. 1928  
 All. *Arrhenatherion elatioris* (Br.-Bl. 1925) Koch 1926  
 Ass. *Arrhenatheretum elatioris* Br.-Bl. ex Scherr. 1925 – łąka owsicowa = łąka grądowa  
 Zb. *Poa pratensis-Festuca rubra* Fijałk. 1962 – łąka z panującą wiechliną łąkową i kostrzewą czerwoną
- Cl. ***Koelerio-Corynephoretea*** Klika in Klika et Novak 1941 – zbiorowiska muraw piaskowych  
 O. *Corynephorretalia canescentis* R. Tx. 37 – murawy piaskowe  
 All. *Corynephorion canescentis* Klika 1931  
 Ass. *Spergulo vernalis-Corynephorretum* (R. Tx. 28) Libb. 1933 – murawy szczotlichowe  
 All *Vicio lathyroidis-Potentillion argeneae* Brzeg in Brzeg et M. Wojt. 1996 – żyzne murawy napiaskowe  
 Ass. *Diantho-Armerietum* Krausch 1959 – murawa zaciągowa
- Cl. ***Stellarietea mediae*** R. Tx, Lohm. et Prsg 1950 – chwasty pól uprawnych  
 O. *Centauretalia cyani* R. Tx. 1950 – chwasty upraw zbożowych  
 All. *Aperion spica-venti* R. Tx. et J. Tx 1960 – chwasty upraw ozimych  
 SubAll. *Arnoseridenion minima* Malato-Beliz, J. Tx. et R. Tx. 1960  
 Ass. *Arnoserido-Scleranthetum* (Edouard 1925) R. Tx. 1937  
 SubAll. *Aphanenion arvensis* R. Tx. et J. Tx. 1960  
 Ass. *Vicietum tetraspermae* (Krusem. et Vlieg. 1939) Kornaś 1950  
 Ass. *Aphano-Matricarietum* R. Tx. 1937  
 Ass. *Papaveretum argemones* (Libb. 32) Krusem et Vlieg. 1939
- O. *Polygono-Chenopodietalia* (R. Tx. et Lohm. 1950) J. Tx. 1961 – chwasty upraw okopowych i ogrodowych  
 All. *Panico-Setarion* Siss. 1946  
 Ass. *Echinochloo-Setarietum* Krusem. et Vlieg. (1939) 1940  
 Zb. *Lycopsis arvensis*
- O. *Sisymbrietalia* J. Tx. 1961  
 All. *Sisymbriion officinalis* R. Tx., Lohm, Prsg 1950  
 Ass. *Urtico-Malvetum neglectae* (Knapp 1945) Lohm. 1950  
 Ass. *Atriplicetum nitentis* Knapp 1945
- Cl. ***Epilobietea angustifolii*** R. Tx. et Prsg 1950  
 O. *Atropetalia* Vlieg. 1937  
 All. *Sambuco-Salicion* R. Tx. et Neum. 1950  
 Ass. *Rubetum idaei* Pfeiff. 1936 em. Oberd. 1973  
 Ass. *Sambucetum nigrae* Oberd. 1973 – zarośla dzikiego bzu czarnego  
 Ass. *Epilobio-Salicetum capreae* Oberd. 1957 – zarośla wierzby iwy i dzikiego bzu czarnego

Cl. **Artemisietea vulgaris** Lohm. Prsg et R. Tx. in R. Tx. 1950

SubCl. *Artemisienea vulgaris*

O. *Artemisietalia vulgaris* Lohm. in R.Tx. 1947

All. *Arction lappae* R.Tx. 1937 em. 1950 – nitrofilne zbiorowiska ruderalne

Ass. *Leonuro-Ballotetum nigrae* Slav. 1951

SubCl. *Galio-Urticenea* (Pass. 1967) – nitrofilne zbiorowiska okrajkowe

O. *Glechometalia hederaceae* R.Tx. in P.Tx. et Brun-Hool 1975

All. *Aegopodion podagrariae* R.Tx. 1967

Ass. *Anthriscetum sylvestris* Hadač 1978 – zbiorowisko z panującą trybulą leśną

Ass. *Urtico-Aegopodietum* (R.Tx. 1963 n.n) em. Dierschke 1974 – ziołorośle z dominacją podagrycznika pospolitego

All. *Alliarion* Oberż. (1957) 1962

Ass. *Alliario-Chaerophylletum temuli* (Kreh 1935) Lohm. 1949 – zespół czosnaczka i świerząbka gajowego

O. *Convolvuletalia sepium* R.Tx. 1950 – ziołoroślone zbiorowiska ekotonowe

All. *Senecion fluviatilis* R.Tx. (1947) 1950 em. R.Tx. 1967

Ass. *Rudbeckio-Solidaginetum* R. Tx. et Raabe 1950 – zespół nawłoci i rotacznicy nagiej

All. *Convolvulion sepium* R.Tx. 1947 em. Th. Müll. 1969

Ass. *Calystegio-Eupatorietum* Görs 1974 – okrajek z panującym sadźcem konpiastym

Cl. **Agropyreteea intermedio-repentis** (Oberd. et all. 1967) Müller et Görs 1969

O. *Agropyretalia intermedio-repentis* (Oberd. et all. 1967) Müller et Görs 1969

All. *Convolvulo- Agropyrion repentis* Görs 1966

Ass. *Convolvulo arvensis-Agropyretm repentis* Felf. 1943 – zespół powoju polnego i perzu właściwego

## Załącznik nr 3.

# Wykaz chronionych i proponowanych pomników przyrody na terenie miasta Koszalin

(Inwentaryzacja 2002)

**Tabela 1. Wykaz pojedynczych drzew chronionych jako pomniki przyrody**

[pomiary obwodów z inwentaryzacji 2002, natomiast w nawiasach kwadratowych obwody podane w rozporządzeniach wojewody]

Numer na mapie 1:25000	Nazwa polska i łacińska	Obw. [cm] na wys.1,3 m	Lokalizacja	Dane statusie ochronnym	Proponowana forma ochrony	Uwagi
PP-2 F/10	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	360 [370]	ul. Franciszkańska 128.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 12/95 z dn. 28.12.1995 r.	konserwatorska	Korona rzadka, stan zdrowotny zły, stadium zamierania; wys. 20m. <i>Fot. 41.</i>
PP-3 G/11	Jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i>	243-261 [810]	ul. Podgórna.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 12/95 z dn. 28.12.1995 r.	konserwatorska	<b>2 pnie zrośnięte korzeniami</b> z ubytkami wgłębnyymi, narośl systemów korzeniowych, stan zdrowotny dobry; wys. 20m. <i>Fot. 62.</i>
PP-4 G/11	Buk zwyczajny <i>Fagus silvatica</i>	262 [245]	Park im. Książąt Pomorskich „A”, na skarpie, przy fontannie.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	Prosty pień, rozbudowana korona, mocno ugałęziona, stan zdrowotny dobry, w koronie drobny susz; wys. 40m.
PP-5 G/11	Magnolia drzewiasta <i>Magnolia acuminata</i>	190 [180]	Park im. Książąt Pomorskich „A”, obok fontanny.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	Pojedynczy pień, równomierna korona, pień krótki, gładki, prosty, stan zdrowotny bardzo dobry, drobny susz, niewielkie wyłamania gałęzi w koronie; wys. 22m. <i>Fot. 55.</i>

<b>PP-6 G/11</b>	Korkowiec amurski <i>Phellodendron amurense</i>	210 [125,105,75]	Park im. Książąt Pomorskich „A”, obok fontanny.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	Drzewo niewysokie o <b>trzech pniach</b> przewodnich, korona nierównomierna, stan zdrowotny dobry, w koronie drobny susz, na najcieńszym pniu ubytek wgłębny; wys. 18m. <i>Fot. 53.</i>
<b>PP-7 G/11</b>	Buk zwyczajny odm. czerwono-listna <i>Fagus silvatica var. atropurpurea</i>	323 [305]	Park im. Książąt Pomorskich „A”, przy wodospadzie od ul. Młyńskiej.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	Rozłożysta, symetryczna korona, pień krótki przysadzisty, stan zdrowotny bardzo dobry, niewielka ilość suszu w koronie; wys. 26m. <i>Fot. 45.</i>
<b>PP-8 G/11</b>	Katalpa zwyczajna <i>Catalpa bignonioides</i>	123 [122]	Park im. Książąt Pomorskich „A”, obok alpinarium.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	Drzewo o niewielkich rozmiarach, stan zdrowotny dobry, w koronie drobny susz, na pniu niewielkie ubytki powierzchniowe; wys. 19m. <i>Fot. 48.</i>
<b>PP-9 G/11</b>	Jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i>	293 [330]	Park im. Książąt Pomorskich „A”, na skarpie, przy pomniku Norwida.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	Smukły, prosty pień, korona wysoko uniesiona, rzadka, wys. ponad 40 m, stan zdrowotny dobry, wzdłuż pnia zablizniona listwa mrozowa, w koronie widoczny susz; wys. 42m. <i>Fot. 46.</i>
<b>PP-10 G/11</b>	Klon zwyczajny <i>Acer platanoides</i>	372 [355]	Park im. Książąt Pomorskich „A”, przy wjeździe do parku od ul. Asnyka.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	Drzewo o pojedynczym pniu rozdzielającym się na dwa konary na wys. 2,5 m, stan zdrowotny dobry, pień pęknięty od rozwidleń konarów, w koronie drobny susz, w pniu ubytki; wys. 40m. <i>Fot. 51.</i>
<b>PP-11 G/11</b>	Klon zwyczajny <i>Acer platanoides</i>	348 [325]	Park im. Książąt Pomorskich „A”, przy schodach prowadzących pod mur zabytkowy.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	Pojedynczy pień z bliznami po listwie mrozowej lub piorunowej, stan zdrowotny dobry, drobny susz w koronie; wys. 28m. <i>Fot. 52.</i>
<b>PP-12 G/11</b>	Platan klonolistny <i>Platanus acerifolia</i>	[345]	Park im. Książąt Pomorskich „A”, w alei obok zabytkowego muru.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	Wiek ok. 100 lat; wys. 40m; rośnie w rzędzie obok 4 platanów ( <b>PP-13</b> ). <i>Fot. 71.</i>
<b>PP-14 G/11</b>	Miłorząb dwukłapowy <i>Ginkgo biloba</i>	124 [105]	Park im. Książąt Pomorskich „A”, na przeciwko poczty.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	Pień pojedynczy, wąska korona, drzewo młode, stan zdrowotny dobry, występuje drobny susz w koronie; wys. 20m. <i>Fot. 56.</i>

<b>PP-15 G/11</b>	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	245 [300]	Park im. Książąt Pomorskich „A”.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	Drzewo złamane w połowie, stan zdrowotny średni; wys. 30m. <i>Fot. 54.</i>
<b>PP-16 G/11</b>	Kasztanowiec Zwyczajny <i>Aesculus hippocastnum</i>	322 [330]	Park im. Książąt Pomorskich „A”.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	Krótki pień, korona wieloprzewodnikowa, stan zdrowotny dobry, drobny susz w koronie; wys. 37m. <i>Fot. 47.</i>
<b>PP-17 G/11</b>	Klon jawor <i>Acer pseudoplatanus</i>	514 [500]	Park im. Książąt Pomorskich „A”.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	4-pienny okaz, korona regularna, wyniesiona, stan zdrowotny dobry, w koronie bardzo drobny susz; wys. 37m. <i>Fot. 49.</i>
<b>PP-18 G/11</b>	Klon jawor <i>Acer pseudoplatanus</i>	436 [430]	Park im. Książąt Pomorskich „A”.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	Jeden główny pień z zupełnie zatraconą koroną, stan zdrowotny zły, od góry zasycha, nasada pnia pozbawiona kory, zagrzybiony, zaatakowany przez owady, najstarsze drzewo Koszalina, wiek ponad 350 lat; tzw. „drzewo katowskie”, „drzewo czarownic”; wys. 25m. <i>Fot. 50.</i>
<b>PP-19 G/12</b>	Kasztanowiec zwyczajny <i>Aesculus hippocastnum</i>	255 [312]	Park im. Książąt Pomorskich „B”, przy alejce od ul. Andersa.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	Korona wąska, gęsta, stan zdrowotny dobry, drobny susz w koronie; wys. 25m. <i>Fot. 58.</i>
<b>PP-20 G/12</b>	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	352 [333]	Park im. Książąt Pomorskich „B”, przy budynku mieszkalnym od ul. Szpitalnej.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	Korona wąska, wyniesiona, równomierna, na wys. ok. 6 m dwa przewodniki, stan zdrowotny dobry, drobny susz w koronie; wys. 32m. <i>Fot. 57.</i>
<b>PP-22 G/12</b>	Jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i>	350	Park Książąt Pomorskich „B”, działka nr 59/4 obr. 21.	Uchwała Nr V/67/2003 Rady Miejskiej w Koszalinie z dn. 21.02.2003 r. poz. 335.	konserwatorska	Bardzo ładny okaz, rozłożysta korona, głównie przewodniki ścięte, lekki posusz w koronie, stan zdrowotny dobry; wys. 22m. <i>Fot. 69.</i>

<b>PP-23 G/12</b>	Wierzba biała <i>Salix alba</i>	370	Park Księżąt Pomorskich „B”, działka nr 59/4 obr. 21.	Uchwała Nr V/67/2003 Rady Miejskiej w Koszalinie z dn. 21.02.2003 r. poz.335.	konserwatorska	Stan zdrowotny dobry; wys. 23m.
<b>PP-24 G/12</b>	Wierzba biała <i>Salix alba</i>	335	Park Księżąt Pomorskich „B”, działka nr 59/4 obr. 21	Uchwała Nr V/67/2003 Rady Miejskiej w Koszalinie z dn. 21.02.2003 r. poz.335.	konserwatorska	Stan zdrowotny dobry; wys. 24m.
<b>PP-25 G/12</b>	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	377	Park Księżąt Pomorskich „B”, działka nr 239/8 obr. 21.	Uchwała Nr V/67/2003 Rady Miejskiej w Koszalinie z dn. 21.02.2003 r. poz.335.	konserwatorska	Korona rozłożysta, stan zdrowotny dobry; wys. 25m.
<b>PP-26 G/11</b>	Jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i>	400 [396]	Park im. T. Kościuszki, w trójkącie ul. Młyńskiej i ul. Kościuszki.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	Pień prosty z ubytkami , u nasady tzw. noga słonia, korona wysoko, stan zdrowotny bardzo dobry, drobny susz w koronie; wys. 35m. <i>Fot. 33.</i>
<b>PP-27 G/11</b>	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	470 [430]	Park im. T. Kościuszki, przy bibliotece.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	Korona wysoka, wąska, zwarta, od wys. ok. 5m kilka konarów przewodnich, u nasady pnia duży ubytek wgłębny, stan zdrowotny dobry, drobny susz w koronie; wys. 42m. <i>Fot. 36.</i>
<b>PP-28 G/11</b>	Jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i>	300 [300]	Park im. T. Kościuszki, przy bibliotece.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	Pień smukły, korona wysoko, stan zdrowotny dobry; wys. 40m. <i>Fot. 39.</i>
<b>PP-29 G/11</b>	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	420 [320]	Park im. T. Kościuszki, przy bibliotece.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	Konserwatorska	<b>Okaz dwupniowy</b> , korona zwarta, gęsta, stan zdrowotny średni, pęknięcia wzdłuż nasady pnia; wys. 32m. <i>Fot. 40.</i>



<b>PP-30 G/11</b>	Jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i>	340 [322]	Park im. T. Kościuszki, na polanie przed biblio- teką.	Rozporządzenie Woje- wody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	Korona równomierna, bardzo nisko osadzona, u nasady pnia ubytek wgłębny, stan zdrowotny dobry, drobny susz w koronie; wys. 35m. <i>Fot. 38.</i>
<b>PP-31 G/11</b>	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	360 [355]	Park przy amfiteatrze, na skarpie,	Rozporządzenie Woje- wody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	Potężna korona, pień wewnątrz pusty, zasie- dlony mrowiskiem; wys. 26m. <i>Fot. 44.</i>
<b>PP-32 G/11</b>	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	411 [405]	Park przy amfiteatrze, od strony hali sporto- wej.	Rozporządzenie Woje- wody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	Wys. 28m.
<b>PP-33 G/11</b>	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	300 [280]	Park przy amfiteatrze, przy rzeźbie.	Rozporządzenie Woje- wody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	Stan zdrowotny dobry; wys. 25m. <i>Fot. 43.</i>
<b>PP-34 G/11</b>	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	319 [305]	Park przy amfiteatrze, przy budynku mieszkal- nym od ul. Głowackiego.	Rozporządzenie Woje- wody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	Korona wąska, sztandarowa, stan zdrowotny średni, w koronie dużo suszu; wys. 32m. <i>Fot. 37.</i>
<b>PP-35 G/11</b>	Buk zwyczajny <i>Fagus silvatica</i>	329 [272]	Park przy amfiteatrze.	Rozporządzenie Woje- wody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	Pojedynczy pień z ubytkami, cięcia w koronie; wys. 37m. <i>Fot. 35.</i>
<b>PP-36 G/11</b>	Buk zwyczajny <i>Fagus silvatica</i>	335 [330]	Park przy amfiteatrze, przy torze saneczko- wym.	Rozporządzenie Woje- wody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	Pojedynczy pień, korona wyniesiona, stan zdrowotny dobry; wys. 42m. <i>Fot. 34.</i>
<b>PP-37 G/11</b>	Jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i>	280 [270]	Park przy amfiteatrze.	Rozporządzenie Woje- wody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	Pojedynczy pień, stan zdrowotny bardzo dobry, niewielka ilość suszu w koronie; wys. 29m.

<b>PP-39 G/12</b>	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	470 [443]	Ciąg zieleni, przy budynku MDK.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	Korona równomierna, ładna, wysoko uniesiona, stan zdrowotny bardzo dobry, <b>największe drzewo Koszalina</b> (wys. 42m), wiek 200-300 lat, pozostałość borów. <i>Fot. 64.</i>
<b>PP-40 G/12</b>	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	324 [314]	Ciąg zieleni, wzdłuż ulic Zwycięstwa – Andersa, skrzyżowanie z ul. Piłsudskiego.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	<b>Okaz o trzech przewodnikach</b> , jeden z nich ze śladami uszkodzeń mechanicznych; wysoki, pochylający się, korona równomierna, ze śladami posuszu; stan zdrowotny dobry; wys. 35m. <i>Fot. 63.</i>
<b>PP-41 H/11</b>	Topola szara <i>Populus x canescens</i>	406	Ul. Sportowa, działka nr 32/3 obr. 19.	Uchwała Nr V/67/2003 Rady Miejskiej w Koszalinie z dn. 21.02.2003 r. poz.335.	konserwatorska	Stan zdrowotny dobry.
<b>PP-42 H/11</b>	Buk zwyczajny odm. czerwono-listna <i>Fagus silvatica var.atropurpurea</i>	420 [415]	Ul. Piłsudskiego, posesja RiTV.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	Korona równomierna, stan zdrowotny dobry; wys. 37m. <i>Fot. 60.</i>
<b>PP-43 H/11</b>	Buk zwyczajny <i>Fagus silvatica</i>	345 [310]	Ul. Piłsudskiego, na terenie Przedszkola nr 7, przy ogrodzeniu.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	Pień strzelisty, korona wąska, równomiernie rozwinięta, stan zdrowotny bardzo dobry; wys. 38m. <i>Fot. 59.</i>
<b>PP-44 G/11</b>	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	320	Pas drogowy ul. Piłsudskiego, działka nr 3/3 obr. 19.	Uchwała Nr V/67/2003 Rady Miejskiej w Koszalinie z dn. 21.02.2003 r. poz.335	konserwatorska	Stan zdrowotny dobry.
<b>PP-45 G/11</b>	Lipa szerokolistna <i>Tilia platyphyllos</i>	317	Pas drogowy ul. Piłsudskiego, działka nr 3/3 obr. 19.	Uchwała Nr V/67/2003 Rady Miejskiej w Koszalinie z dn. 21.02.2003 r. poz.335	konserwatorska	Stan zdrowotny dobry.

<b>PP-46 H/11</b>	Kasztan jadalny <i>Castanea sativa</i>	225 [205]	Ul. Piłsudskiego, na terenie Przedszkola nr 7, przy ogrodzeniu.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	Pień powyginany, korona jednostronna, stan zdrowotny bardzo dobry; wys. 25m. <i>Fot. 65.</i>
<b>PP-48 G/11</b>	Skrzydłorzech kaukaski <i>Pterocarya fraxinifolia</i>	450 [440]	Ul. Moniuszki.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	Korona bardzo piękna, rozłożysta (w rzucie 21mx18m), od wys. ok. 2m pień rozdziela się na dwa przewodniki, stan zdrowotny bardzo dobry, <b>największy pienny okaz w Polsce!</b> ; wys. 18m. <i>Fot. 42.</i>
<b>PP-49 I/11</b>	Buk zwyczajny <i>Fagus silvatica</i>	314	Ndl. Karniszewice, leśn. Koszalin, oddz. 324 a, działka nr 1.	Uchwała Nr V/67/2003 Rady Miejskiej w Koszalinie z dn. 21.02.2003 r. poz.335.	ściśla	Rozłożysta korona, stan zdrowotny dobry. <i>Fot. 70.</i>
<b>PP-50 I/11</b>	Buk zwyczajny <i>Fagus silvatica</i>	363	Ndl. Karniszewice, leśn. Koszalin, oddz. 324 o, działka nr 1.	Uchwała Nr V/67/2003 Rady Miejskiej w Koszalinie z dn. 21.02.2003 r. poz.335.	ściśla	Stan zdrowotny dobry.
<b>PP-51 J/11</b>	Buk zwyczajny <i>Fagus silvatica</i>	495 [493 i 430]	Pomiędzy ul. Wopistów a ul. Zdobywców Wału Pomorskiego, nr ew. działki 261/1.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 12/95 z dn. 28.12.1995 r.	konserwatorska	<b>4-pniowy, zrosnięty po 2 pnie</b> u nasady, drzewo niewysokie, korona piękna, wieloprzewodnikowa, stan zdrowotny średni, zamierające końcówki pędów; wys. 25m. <i>Fot. 61.</i>
<b>PP-53 I/12</b>	Buk zwyczajny <i>Fagus silvatica</i>	380	Park „Rokosowo”, działka nr 603/3 obr. 31.	Uchwała Nr V/67/2003 Rady Miejskiej w Koszalinie z dn. 21.02.2003 r. poz.335.	konserwatorska	Stan zdrowotny dobry.
<b>PP-54 H/13</b>	Topola czarna <i>Populus nigra</i>	426	Nad rzeką Dzierżęcinką, na jej lewym brzegu, obok budynków mieszkalnych; działka nr 130/3 obr. 27.	Uchwała Nr V/67/2003 Rady Miejskiej w Koszalinie z dn. 21.02.2003 r. poz.335.	Konserwatorska	Stan zdrowotny dobry.

<b>PP-55 H/13</b>	Topola czarna <i>Populus nigra</i>	440	Nad rzeką Dzierżęcinką, na jej lewym brzegu, obok budynków mieszkalnych; działka nr 130/3 obr. 27.	Uchwała Nr V/67/2003 Rady Miejskiej w Koszalinie z dn. 21.02.2003 r. poz.335.	Konserwatorska	Stan zdrowotny dobry.
<b>PP-56 H/13</b>	Topola czarna <i>Populus nigra</i>	377	Nad rzeką Dzierżęcinką, na jej lewym brzegu, obok budynków mieszkalnych; działka nr 130/3 obr. 27.	Uchwała Nr V/67/2003 Rady Miejskiej w Koszalinie z dn. 21.02.2003 r. poz.335.	Konserwatorska	Stan zdrowotny dobry.
<b>PP-57 H/13</b>	Topola czarna <i>Populus nigra</i>	425	Nad rzeką Dzierżęcinką, na jej lewym brzegu, obok budynków mieszkalnych; działka nr 130/3 obr. 27.	Uchwała Nr V/67/2003 Rady Miejskiej w Koszalinie z dn. 21.02.2003 r. poz.335.	Konserwatorska	Stan zdrowotny dobry.
<b>PP-58 N/15</b>	Wierzba krucha <i>Salix fragilis</i>	485	Lubiatowo, działka nr 88, obr. 40.	Uchwała Nr V/67/2003 Rady Miejskiej w Koszalinie z dn. 21.02.2003 r. poz.335.	Konserwatorska	Stan zdrowotny dobry.
<b>PP-59 N/15</b>	Wierzba krucha <i>Salix fragilis</i>	384	Lubiatowo, działka nr 88, obr. 40.	Uchwała Nr V/67/2003 Rady Miejskiej w Koszalinie z dn. 21.02.2003 r. poz.335.	Konserwatorska	Stan zdrowotny dobry.

## Tabela 2. Wykaz grup drzew chronionych jako pomniki przyrody

[w nawiasach kwadratowych podano wyniki wcześniejszych pomiarów obwodu, na podstawie rozporządzeń]

Numer na mapie 1:25000	Skład gatunkowy	Obw. [cm] na wys. 1,3 m	Lokalizacja	Dane o statusie ochronnym	Proponowana forma ochrony	Uwagi
PP-1 H/8	10 dębów szypułkowych <i>Quercus robur</i> 1 buk zwyczajny <i>Fagus silvatica</i>	210-336 [205-325]  380 [380]	Ul. O. Lange, przy nasypie kolejowym, obr. 17, nr ew. działki 6.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 12/95 z dn. 28.12.1995 r.	konserwatorska	W trakcie inwentaryzacji odnaleziono 8 dębów; autorzy operatu szczegółowego zaproponowali, aby buk pozostał pojedynczym drzewem pomnikowym. Buk: <b>2 zrośnięte pnie</b> , stan zdrowotny zły, duża ilość suszu w rzadkiej koronie; wys. 27m; drzewa zajmują powierzchnię ok. 30 arów.  <b>Fot. 72.</b>
PP-13 G/11	4 platany klonolistne <i>Platanus acerifolia</i>	302-360 [310, 300, 290, 310]	Park im. Książąt Pomorskich „A”, w alei obok zabytkowego muru.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	Ze względu na usytuowanie drzew, autorzy operatu szczegółowego uznali je za aleję (wraz z <b>PP-12</b> ). Wys. 37m; dł. 40 m. <b>Fot. 71.</b>
PP-21 G/12	2 orzechy czarne <i>Juglans nigra</i>	165,145 [127,115]	Park im. Książąt Pomorskich „B”, przy alejce na wys. budynku „Polikliniki”.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	Wys. 18 i 20 m. <b>Fot. 73.</b>
PP-38 G/12	2 modrzewie europejskie <i>Larix europea</i>	280, 255 [228, 224]	Ul. Raclawicka, teren Izby Skarbowej.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 12/95 z dn. 28.12.1995 r.	konserwatorska	Wys. 24-25 m. <b>Fot. 68.</b>
PP-47 H/11	2 jarzęby szwedzkie <i>Sorbus intermedia</i>	134,134 [125,127]	Ul. Piłsudskiego, na terenie Przedszkola nr 7, przy ogrodzeniu.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 7/92 z dn. 8.09.1992 r.	konserwatorska	Wys. 18,20 m. <b>Fot. 65.</b>
PP-52 J/11	2 dęby szypułkowe <i>Quercus robur</i>	354, 323 [350,320]	Pomiędzy ul. Wopistów a ul. Zdobywców Wału Pomorskiego, nr ew. działki 10.	Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego nr 12/95 z dn. 28.12.1995 r.	konserwatorska	Stan zdrowotny dobry; wys. 25m. <b>Fot 66 i 67.</b>

**Tabela 3. Wykaz pojedynczych drzew proponowanych do ochrony pomnikowej**

Numer na mapie 1:25 000	Nazwa polska i łacińska	Obw. [cm] na wys. 1,3m	Lokalizacja	Proponowana forma ochrony	Opis
PP-60 H/9	Buk zwyczajny <i>Fagus silvatica</i>	372	Ul. O. Lange, przy nasypie kolejowym, obr. 17, nr ew. działki 6.	konserwatorska	Okaz z trzema przewodnikami, korona rozłożysta, okazała, stan zdrowotny bardzo dobry.
PP-61 H/9	Wierzba biała <i>Salix alba</i>	422	Ul. O. Lange, przy nasypie kolejowym, obr. 17.	konserwatorska	Bardzo okazała, korona rozłożysta, regularna, ślad po odcięciu jednym przewodniku, stan zdrowotny dobry. <i>Fot. 77.</i>
PP-62 L/8	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	422	Ndl. Karnieszewice, oddz. 325a.	ścista	Obumarłe przewodniki z jednej strony, drobny posusz, kora gładka bez uszkodzeń. <i>Fot. 80.</i>
PP-63 M/9	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	410	Ndl. Karnieszewice, oddz. 336 d.	ścista	Piękny okaz, korona równomiernie rozłożysta, drobny posusz w koronie, stan zdrowotny bardzo dobry. <i>Fot. 79.</i>
PP-64 G/11	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	318	Ndl. Karnieszewice, oddz. 328.	ścista	Korona jednostronnie rozłożysta, na pniu narośl, lekki posusz w koronie, stan zdrowotny dobry.
PP-65 G/11	Klon pospolity <i>Acer platanoides</i>	283	Park im. Książąt Pomorskich „A”, na skarpie przy pomniku Norwida.	konserwatorska	Okaz z dwoma przewodnikami, wysoki, korona wąska, widoczny ślad po uderzeniu pioruna, lekki posusz w koronie.
PP-67 G/11	Klon zwyczajny <i>Acer platanoides</i>	259	Park im. Książąt Pomorskich „A”, narożnik parku, przy ul. Młyńskiej.	konserwatorska	Stan zdrowotny dobry, drobny susz w koronie. Drzewo posiada oznakowanie „pomnik przyrody” i występuje w literaturze Kubacki M. „Drzewa uznane za pomniki Przyrody na terenie miasta Koszalina” 2001, jednak nie jest prawnie zatwierdzony. <i>Fot. 76.</i>

<b>PP-69 G/11</b>	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	300	Park im. T. Kościuszki, w trójkącie ul. Młyńskiej i ul. Kościuszki.	konserwatorska	Okaz z piękną, rozłożystą koroną, na wys. 3m wprowadzone dwa przewodniki, stan zdrowotny bardzo dobry, lekki posusz w koronie. <i>Fot. 75.</i>
<b>PP-70 G/11</b>	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	390	Park przy amfiteatrze.	konserwatorska	Stan zdrowotny zły, zredukowana korona. Drzewo posiada oznakowanie „pomnik przyrody” i występuje w literaturze Kubacki M. „Drzewa uznane za pomniki Przyrody na terenie miasta Koszalina” 2001, jednak nie jest prawnie zatwierdzony. <i>Fot. 74.</i>
<b>PP-73 J/11</b>	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	260	Pomiędzy ul. Wopistów a ul. Zdobywców Wału Pomorskiego.	konserwatorska	Okaz o stosunkowo niskim przewodniku, korona rozłożysta, lekki posusz w koronie, stan zdrowotny dobry.
<b>PP-74 E/12</b>	Buk zwyczajny odm. czerwono-listna <i>Fagus silvatica var. atropurpurea</i>	280	Ul. Szczecińska, koło „Agromy”.	konserwatorska	Silnie rozgałęziona korona, kora gładka bez uszkodzeń, brak posuszu, bardzo dobry stan zdrowotny. <i>Fot. 78.</i>
<b>PP-75 G/12</b>	Klon polny <i>Acer campestre</i>	211	Ciąg zieleni wzdłuż ulic Zwycięstwa – Andersa, skrzyżowanie z ul. Piłsudskiego.	konserwatorska	Okaz z jednym przewodnikiem, korona rozłożysta, okazała, drobny susz w koronie, stan zdrowotny dobry.

**Tab.4 Wykaz grup drzew proponowanych do ochrony**

Numer na mapie 1:25 000	Skład gatunkowy	Obw. [cm] na wys. 1,3m	Lokalizacja	Proponowana forma ochrony	Opis
<b>PP-66 G/11</b>	7 leszczyn tureckich <i>Corylus colurna</i>	152-226	Park im. Książąt Pomorskich „A”, przy wodospadzie od ul. Młyńskiej.	konserwatorska	Skupisko drzew pomnikowych; drzewa zajmują powierzchnię 10 arów.
<b>PP-68 G/12</b>	4 wierzby białe <i>Salix alba</i>	233-310	Park im. Książąt Pomorskich „B”, przy alejce na wys. budynku „Polikliniki”.	konserwatorska	Skupisko drzew pomnikowych; dł. 12m. <i>Fot. 82.</i>
<b>PP-71 H/11</b>	4 modrzewie europejskie <i>Larix europea</i>	ok. 340	Ul. Ogrodowa, posesja prywatna.	konserwatorska	Skupisko drzew pomnikowych (wys. ok..30 m), porośniętych kwitnącym i owocującym bluszczem; drzewa

					zajmują powierzchnię 2,5 ara. Fot. 81.
<b>PP-72 I/11</b>	2 dęby szypułkowe <i>Quercus robur</i>	359,196	Ndl. Karnieszewice, oddz. 324.	ściśla	Skupisko drzew pomnikowych.

**Tab.5. Wykaz alej drzew proponowanych do ochrony**

Numer na mapie 1:25 000	Skład gatunkowy	Długość [m]	Obw. [cm] na wys. 1,3m	Lokalizacja	Opis
<b>PP-76 I/8</b>	Aleja wierzbowia <i>Salix fragilis</i>	50	141-379	Ul. O.Lange, przy nasypie kolejowym, obr. 17.	7 drzew. Fot. 85.
<b>PP-77 M/9</b>	Aleja lipowa <i>Tilia platyphyllos</i>	400	Brak danych	Droga na trasie Koszalin – Kłos.	Fot. 88.
<b>PP-78 G/11</b>	Aleja lipowa <i>Tilia platyphyllos</i>	200	Brak danych	Park im. T. Kościuszki, przy bibliotece.	Fot. 86.
<b>PP-79 J/11</b>	Aleja dębowa <i>Quercus robur</i>	100	max 240	Pomiędzy ul. Wopistów a ul. Zdobywców Wału Pomorskiego.	11 drzew. Fot. 83.
<b>PP-80 D/12</b>	Aleja kasztanowa <i>Aesculus hippocastanum</i>	550	Brak danych	Droga polna odchodząca od ul. Szczecińskiej, przy zach. granicy gminy.	Fot. 87.
<b>PP-81 G/11</b>	Aleja klonowa <i>Acer platanoides</i>	350	Brak danych	Park im. Ks. Pomorskich "A", w alei wzdłuż zabytkowego muru	Fot. 84.
<b>PP-82 K/12</b>	Aleja kasztanowa <i>Aesculus hippocastanum</i>	700	Brak danych	Droga wylotowa z Koszalina do Polanowa.	Brak danych
<b>PP-83 L/13</b>	Aleja lipowa <i>Tilia platyphyllos</i>	70	Brak danych	Stary cmentarz ewangelicki k/Chelmoniewa.	Fot. 89.



## Załącznik nr 4

## Wykaz gatunków fauny Koszalina – kręgowce

Inwentaryzacja 2002/2003r

Lp.	Nazwa gatunkowa	Czerwone listy					Status ochronny w Polsce	Ochrona przez konwencje, dyrektywy	Stwierdzenie w trakcie inwentaryzacji tak / nie
		E	PL	PZ	M	B	OG/czOG		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

## KRAĞŁOUSTE

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	<i>Lampetra fluviatilis</i> minóg rzeczny		V	1	1	0	czOG	BernC-App 3 HabD-App 2 HabD-App 5	tak
2.	<i>Lampetra planeri</i> minóg strumieniowy		V	1	3	2	OG	BernC-App 3 HabD-App 2	tak

## RYBY

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	<i>Salmo salar</i> łosoś		E	1	1	0	czOG	BernC - App 3 HabD-App 2 HabD-App5	tak
2.	<i>Salmo trutta m. trutta</i> troć wędrowna			2	2	0	W		tak
3.	<i>Salmo trutta m. fario</i> pstrąg potokowy			2	3	2	W		tak
4.	<i>Salmo gairdneri</i> pstrąg tęczy								tak
5.	<i>Salvelinus fontinalis</i> pstrąg źródlany								tak
6.	<i>Esox lucius</i> szczupak			3		3			tak
7.	<i>Rutilus rutilus</i> płoć (płotka)								tak
8.	<i>Phoxinus phoxinus</i> strzebla potokowa			?	2	2	OG		tak
9.	<i>Scardinius erythrophthalmus</i> wzdręga (krasnopiórka)								tak
10.	<i>Tinca tinca</i> lin					4			tak
11.	<i>Gobio gobio</i> kielb					3			tak
12.	<i>Alburnus alburnus</i> ukleja					3			tak
13.	<i>Blicca bjoercna</i> krap								tak
14.	<i>Abramis brama</i> leszcz								tak
15.	<i>Carassius carassius</i> karaś								tak

16.	<i>Carassius auratus gibelio</i> karaś srebrzysty				3					tak
17.	<i>Cyprinus carpio</i> karp									tak
18.	<i>Aristichthys nobilis</i> tołpyga pstra									tak
19.	<i>Misgurnus fossilis</i> piskorz			?	3	2	OG	BernC-App 3 HabD-App 2		tak
20.	<i>Anguilla anguilla</i> węgorz					4				tak
21.	<i>Gasterosteus aculeatus</i> ciernik									tak
22.	<i>Lucioperca lucioperca</i> sandacz			3			W			tak
23.	<i>Perca fluviatilis</i> okoń									tak
24.	<i>Gymnocephalus cernuus</i> jazgarz									tak
25.	<i>Cottus gobio</i> głowacz białopletwy			?	2	2	W	HabD-App 2		tak

#### PLĄZY

1.	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	<i>Triturus vulgaris</i> traszka zwyczajna			2	3		OG	BernC-App 3	tak
2.	<i>Bufo bufo</i> ropucha szara			3	3	3	OG	BernC-App 2	tak
3.	<i>Rana lessonae</i> żaba jeziorkowa			3	2	2	czOG	BernC-App 3 HabD-App 4	tak
4.	<i>Rana temporaria</i> żaba trawna			3	3	3	OG	BernC-App 3	tak
5.	<i>Rana arvalis</i> żaba moczarowa			3	3	3	OG	BernC-App 2 HabD-App 4	tak
6.	<i>Rana hybr. Esculenta</i> żaba wodna			3	3		czOG	BernC-App 3 HabD-App 5	tak

#### GADY

1.	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	<i>Lacerta agilis</i> jaszczurka zwinka			3	2	2	OG	BernC-App 2 HabD-App 4	tak
2.	<i>Lacerta vivipara</i> jaszczurka żyworodna			3	3	3	OG	BernC-App 3	tak
3.	<i>Anguis fragilis</i> padalec zwyczajny			3	3	3	OG	BernC-App 3	tak
4.	<i>Natrix natrix</i> zaskroniec zwyczajny			3	3	3	OG	BernC-App 3	tak
5.	<i>Vipera berus</i> żmija zygzakowata			2	2	1	OG	BernC-App 3 HabD-App 5	tak

## PTAKI

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	<i>Tachybaptus ruficollis</i> perkozek			3	3		OG	BernC-App 2	
2.	<i>Podiceps cristatus</i> perkoz dwuczuby						OG	BernC-App 3	tak
3.	<i>Podiceps griseigena</i> perkoz rdzawoszyi			3	4	2	OG	BernC-App 2 BonnC-App2	
4.	<i>Phalacrocorax carbo</i> kormoran (czarny)		O	2			czOG	BernC-App 3	
5.	<i>Botaurus stellaris</i> bąk		V	2	2	1	OG	BernC-App 2 BonnC-App2 BirdD-AI	tak
6.	<i>Ardea cinerea</i> czapla siwa			3			Ł	BernC-App3	tak
7.	<i>Ciconia nigra</i> bocian czarny		R	2	1	1	OG, OS	BernC-App 2 BonnC-App2 BirdD-A1	
8.	<i>Ciconia ciconia</i> bocian biały			3	3	3	OG	BernC-App 2 BonnC-App2 BirdD-A1	tak
9.	<i>Cygnus olor</i> łabędź niemy						OG	BernC-App 3 BirdD-AII/2	tak
10.	<i>Cygnus columbianus</i> łabędź czarnodzioby						OG	BernC-App 2	
11.	<i>Cygnus cygnus</i> łabędź krzykliwy						OG	BernC-App 2BirdD-A1	
12.	<i>Anser fabalis</i> gęś zbożowa						Ł	BernC-App 3	
13.	<i>Anser albifrons</i> gęś białoczelna						Ł	BernC-App 3	
14.	<i>Anser erythropus</i> gęś mała	R					OG	BernC-App 2	
15.	<i>Anser anser</i> gęś gęgawa						Ł	BernC-App 3 BirdD-AII/1 BirdD-AIII/2	tak
16.	<i>Tadorna tadorna</i> ohar		R	2		4	OG	BernC-App 2	
17.	<i>Anas penelope</i> świstun		R	1	1		OG	BernC-App 3 BirdD-AII/1 BirdD-AIII/2	
18.	<i>Anas strepera</i> krakwa			3		4	OG	BernC-App 3 BirdD-AII/1	
19.	<i>Anas crecca</i> cyraneczka			2	3	2	Ł	BernC-App 3 BirdD-AII/1 BirdD-AIII/2	
20.	<i>Anas platyrhynchos</i> krzyżówka						Ł	BernC-App 3	tak
21.	<i>Anas acuta</i> rożeniec		V	1	1	1	OG	BernC-App 3 BirdD-AII/1 BirdD-AIII/2	tak
22.	<i>Anas querquedula</i> cyranka			2	2	2	OG	BernC-App 3 BirdD-AII/1	tak
23.	<i>Anas clypeata</i> płaskonos			3	3	4	OG	BernC-App 3 BirdD-AII/1 BirdD-AIII/2	tak
24.	<i>Aythya ferina</i> głowienka			3			Ł	BernC-App 3 BirdD-AII/1 BirdD-AIII/2	
25.	<i>Aythya fuligula</i> czernica			3			Ł	BernC-App 3 BirdD-AII/1 BirdD-AIII/2	tak
26.	<i>Somateria mollissima</i> edredon						OG	BernC-App 3	

27.	<i>Bucephala clangula</i> gągoł		R	3	3	3	OG	BernC-App 3 BirdD-AII/2	tak
28.	<i>Mergus albellus</i> bielaczek						OG	BernC-App 2	tak
29.	<i>Mergus merganser</i> nurogęś			2	1	1	OG	BernC-App 3 BirdD-AII/2	
30.	<i>Milvus migrans</i> kania czarna			2	3	3	OG, OS	BernC-App 2 BirdD-A1	
31.	<i>Milvus milvus</i> kania rdzawa	K	O	3	3	3	OG, OS	BernC-App 2 BirdD-A1	tak
32.	<i>Haliaeetus albicilla</i> bielik	R	R	3	2	1	OG, OS	BernC-App 2 BonnC-App1 BonnC-App2 BirdD-A1	tak
33.	<i>Circus aeruginosus</i> błotniak stawowy			3	3		OG	BernC-App 2 BirdD-A1	tak
34.	<i>Circus pygargus</i> błotniak łąkowy		V	2	1	1	OG	BernC-App 2 BirdD-A1	
35.	<i>Accipiter gentilis</i> jastrząb gołębiarz			3	3		OG	BernC-App 2	tak
36.	<i>Buteo buteo</i> myszołów zwyczajny						OG	BernC-App 2	tak
37.	<i>Pandion haliaetus</i> rybołów		E	1	2	2	OG, OS	BernC-App 2 BonnC-App2 BirdD-A1	
38.	<i>Falco tinnunculus</i> pustułka			3	3		OG	BernC-App 2	tak
39.	<i>Perdix perdix</i> kuropatwa			2	3	3	Ł	BernC-App 3 BirdD-AII/1 BirdD-AIII/1	tak
40.	<i>Coturnix coturnix</i> przepiórka			3	2	2	OG	BernC-App 3 BonnC-App2 BirdD-AII/2	tak
41.	<i>Rallus aquaticus</i> wodnik			3			OG	BernC-App 3 BirdD-AII/2	tak
42.	<i>Crex crex</i> derkacz	R		3	1	1	OG	BernC-App 2 BirdD-A1	tak
43.	<i>Gallinula chloropus</i> kokoszka wodna						OG	BernC-App 3 BirdD-AII/2	tak
44.	<i>Fulica atra</i> łyska						Ł	BernC-App 3	tak
45.	<i>Grus grus</i> żuraw			3	3	2	OG	BernC-App 2 BirdD-A1	tak
46.	<i>Charadrius hiaticula</i> sieweczka obroźna		V	1	4	1	OG	BernC-App 2 BonnC-App2	-
47.	<i>Pluvialis apricaria</i> siewka złota		Ex	0	0		OG	BernC-App 3 BirdD-A1 BirdD-AII/2 BirdD-AIII/2	-
48.	<i>Pluvialis squatarola</i> siewnica						OG	BernC-App 3	-
49.	<i>Vanellus vanellus</i> czajka			3		3	OG	BernC-App 3 BirdD-AII/2	tak
50.	<i>Calidris canutus</i> biegus rdzawy						OG	BernC-App 3	
51.	<i>Calidris minuta</i> biegus malutki						OG	BernC-App 2	
52.	<i>Calidris temminckii</i> biegus mały						OG	BernC-App 2	
53.	<i>Calidris alpina</i> biegus zmienny		E	1	1	1	OG	BernC-App 2	
54.	<i>Philomachus pugnax</i> batalion		V	1	1	1	OG	BernC-App 3 BirdD-A1 BirdD-AII/2	
55.	<i>Gallinago gallinago</i> bekas kszczyk			2	2	2	OG	BernC-App 3 BirdD-AII/1 BirdD-AIII/2	tak
56.	<i>Limosa limosa</i> rycyk			1	1	1	OG	BernC-App 3 BirdD-AII/2	

57.	<i>Numenius arquata</i> kulik wielki		V	1	1	1	OG	BernC-App 3 BirdD-All/2	
58.	<i>Tringa totanus</i> brodziec krwawodzioby			1	2	1	OG	BernC-App 3 BirdD-All/2	
59.	<i>Tringa nebularia</i> kwokacz						OG	BernC-App 3	
60.	<i>Tringa ochropus</i> brodziec samotny			3	4	2	OG	BernC-App 2	
61.	<i>Tringa glareola</i> łączak		E	1			OG	BernC-App 2 BirdD-A1	
62.	<i>Actitis hypoleucos</i> brodziec piskliwy			3	1	2	OG	BernC-App 2	
63.	<i>Larus minutus</i> mewa mała		R	1	1		OG	BernC-App 2	
64.	<i>Larus ridibundus</i> mewa śmieszka			3			OG	BernC-App 3 BirdD-All/2	tak
65.	<i>Larus canus</i> mewa pospolita			2		1	OG	BernC-App 3 BirdD-All/2	
66.	<i>Larus fuscus</i> mewa żółtonoga			0-1	4		OG	BirdD-All/2	
67.	<i>Larus argentatus</i> mewa srebrzysta			3		4	OG	BirdD-All/2	tak
68.	<i>Sterna caspia</i> rybitwa wielkodzioba						OG	BernC-App 2 BonnC-App2	
69.	<i>Sterna hirundo</i> rybitwa zwyczajna			2	3	2	OG	BernC-App 2 BonnC-App2 BirdD-A1	
70.	<i>Chlidonias niger</i> rybitwa czarna			2	2	1	OG	BernC-App 2 BonnC-App2 BirdD-A1	
71.	<i>Chlidonias leucopterus</i> rybitwa białoskrzydła		R	0-1			OG	BernC-App 2 BonnC-App2	
72.	<i>Columbia livia</i> gołąb skalny							BernC-App 3	tak
73.	<i>Columba palumbus</i> gołąb grzywacz						Ł		tak
74.	<i>Streptopelia decaocto</i> sierpówka						OG	BernC-App 3	tak
75.	<i>Cuculus canorus</i> kukułka						OG	BernC-App 3	tak
76.	<i>Asio flammeus</i> sowa błotna		V	1	1	1	OG	BernC-App 2 BirdD-A1	
77.	<i>Apus apus</i> jerzyk						OG	BernC-App 3	tak
78.	<i>Alcedo atthis</i> zimorodek			3	3	2	OG	BernC-App 2 BirdD-A1	
79.	<i>Picus viridis</i> dzięcioł zielony			3	3		OG	BernC-App 2	tak
80.	<i>Dryocopus martius</i> dzięcioł czarny			3			OG	BernC-App 2 BirdD-A1	tak
81.	<i>Dendrocopos major</i> dzięcioł duży						OG	BernC-App 2	tak
82.	<i>Dendrocopos minor</i> dzięciołek						OG	BernC-App 2	tak
83.	<i>Lullula arborea</i> skowronek bory (lerka)			3		3	OG	BernC-App 3	tak
84.	<i>Alauda arvensis</i> skowronek polny						OG	BernC-App 3	tak
85.	<i>Riparia riparia</i> brzegówka			3	3	3	OG	BernC-App 2	
86.	<i>Hirundo rustica</i> dymówka						OG	BernC-App 2	tak
87.	<i>Delichon urbica</i> oknówka						OG	BernC-App 2	tak
88.	<i>Anthus campestris</i> świergotek polny			2	2	2	OG	BernC-App 2 BirdD-A1	tak

89.	<i>Anthus trivialis</i> świergotek drzewny						OG	BernC-App 2	tak
90.	<i>Anthus pratensis</i> świergotek łąkowy				3		OG	BernC-App 2	
91.	<i>Motacilla flava</i> pliszka żółta				3		OG	BernC-App 2	tak
92.	<i>Motacilla alba</i> pliszka siwa						OG	BernC-App 2	tak
93.	<i>Bombycilla garrulus</i> jemioluska						OG	BernC-App 2	tak
94.	<i>Troglodytes troglodytes</i> strzyżyk						OG	BernC-App 2	tak
95.	<i>Prunella modularis</i> pokrzywnica						OG	BernC-App 2	tak
96.	<i>Erithacus rubecula</i> rudyk						OG	BernC-App 2	tak
97.	<i>Luscinia luscinia</i> słowik szary						OG	BernC-App 2	tak
98.	<i>Luscinia svecica</i> podróżniczek		2	2	2		OG	BernC-App 2 BirdD-A1	
99.	<i>Phoenicurus ochruros</i> kopciuszek						OG	BernC-App 2	tak
100.	<i>Phoenicurus phoenicurus</i> pleszka				3		OG	BernC-App 2	tak
101.	<i>Saxicola rubetra</i> pokląskwa			3	3		OG	BernC-App 2	tak
102.	<i>Oenanthe oenanthe</i> białorzotka		2	3	3		OG	BernC-App 2	tak
103.	<i>Turdus merula</i> kos						OG	BernC-App 3	tak
104.	<i>Turdus pilaris</i> kwiczoł			4			OG	BernC-App 3	tak
105.	<i>Turdus philomelos</i> drozd śpiewak						OG	BernC-App 3	tak
106.	<i>Turdus iliacus</i> drożdżik				1		OG	BernC-App 3 BirdD-AII/2	tak
107.	<i>Locustella naevia</i> świerszczak						OG	BernC-App 2	tak
108.	<i>Locustella fluviatilis</i> strumieniówka		3	4	4		OG	BernC-App 2	tak
109.	<i>Locustella luscinioides</i> brzęczka		2	3	3		OG	BernC-App 2	tak
110.	<i>Acrocephalus schoenobanus</i> rokitniczka		3	3			OG	BernC-App 2	tak
111.	<i>Acrocephalus palustris</i> łożówka						OG	BernC-App 2	tak
112.	<i>Acrocephalus scirpaceus</i> trzcinniczek						OG	BernC-App 2	tak
113.	<i>Acrocephalus arundinaceus</i> trzciniak		3	3	3		OG	BernC-App 2	tak
114.	<i>Hippolais icterina</i> zaganiacz						OG	BernC-App 2	tak
115.	<i>Sylvia curruca</i> piegża						OG	BernC-App 2	tak
116.	<i>Sylvia communis</i> pokrzewka cierniówka						OG	BernC-App 2	tak
117.	<i>Sylvia borin</i> pokrzewka ogrodowa						OG	BernC-App 2	tak
118.	<i>Sylvia atricapilla</i> kapturka						OG	BernC-App 2	tak
119.	<i>Phylloscopus collybita</i> pierwiosnek						OG	BernC-App 2	tak
120.	<i>Phylloscopus trochilus</i> piecuszek						OG	BernC-App 2	tak
121.	<i>Regulus regulus</i> mysikrólik						OG	BernC-App 2	tak
122.	<i>Ficedula parva</i> mucholówka mała		3	4	4		OG	BernC-App 2 BonnC-App2	tak

123.	<i>Panurus biarmicus</i> wążatka		R	2	3	4	OG	BernC-App 2	tak
124.	<i>Parus palustris</i> sikora uboga (szarytka)						OG	BernC-App 2	tak
125.	<i>Parus cristatus</i> sikora czubatka						OG	BernC-App 2	tak
126.	<i>Parus caeruleus</i> sikora modra						OG	BernC-App 2	tak
127.	<i>Parus major</i> sikora bogatka						OG	BernC-App 2	tak
128.	<i>Sitta europea</i> kowalik						OG	BernC-App 2	tak
129.	<i>Certhia familiaris</i> pelzacz leśny						OG	BernC-App 2	tak
130.	<i>Certhia brachydactyla</i> pelzacz ogrodowy						OG	BernC-App 2	tak
131.	<i>Remiz pendulinus</i> remiz				4		OG	BernC-App 2	
132.	<i>Lanius collurio</i> dzierzba gąsiorek			3	3	3	OG	BernC-App 2 BirdD-A1	tak
133.	<i>Lanius excubitor</i> dzierzba srokosz			2	2	2	OG	BernC-App 2	tak
134.	<i>Garrulus glandarius</i> sójka						OG		tak
135.	<i>Pica pica</i> sroka						czOG		tak
136.	<i>Corvus monedula</i> kawka				3	3	OG		tak
137.	<i>Corvus frugilegus</i> gawron			3	3	3	czOG		tak
138.	<i>Corvus corone cornix</i> wrona siwa						czOG		tak
139.	<i>Corvus corax</i> kruk						OG	BernC-App 3	tak
140.	<i>Sturnus vulgaris</i> szpak						OG		tak
141.	<i>Passer domesticus</i> wróbel						OG		tak
142.	<i>Passer montanus</i> mazurek						OG	BernC-App 3	tak
143.	<i>Fringilla coelebs</i> zięba						OG	BernC-App 3	tak
144.	<i>Serinus serinus</i> kulczyk						OG	BernC-App 2	tak
145.	<i>Carduelis chloris</i> dzwonec						OG	BernC-App 2	tak
146.	<i>Carduelis carduelis</i> szczygieł						OG	BernC-App 2	tak
147.	<i>Carduelis spinus</i> czyż					4	OG	BernC-App 2	tak
148.	<i>Carduelis (Acanthis) cannabina</i> makolągwa						OG	BernC-App 2	tak
149.	<i>Loxia curvirostra</i> krzyżodziób świerkowy					1	OG	BernC-App 2	tak
150.	<i>Carpodacus erithrinus</i> dziwonia			3	4	4	OG	BernC-App 2	tak
151.	<i>Pyrrhula pyrrhula</i> gil						OG	BernC-App 3	tak
152.	<i>Coccothraustes coccothraustes</i> grubodziób						OG	BernC-App 2	tak
153.	<i>Emberiza citrinella</i> trznadel						OG	BernC-App 2	tak
154.	<i>Emberiza schoeniclus</i> potrzos						OG	BernC-App 2	tak
155.	<i>Emberiza calandra</i> potrzyszcz			3	3	1	OG	BernC-App 3	tak

## SSAKI

1.	2.	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	<i>Erinaceus europaeus</i> jeż zachodni			3	3	4	OG	BernC-App 3	tak
2.	<i>Talpa europaea</i> kret europejski					4	czOG		tak
3.	<i>Lepus europaeus (capensis)</i> zając szarak			3	3	2	Ł	BernC-App 3	tak
4.	<i>Sciurus vulgaris</i> wiewiórka			3	4		OG	BernC-App 3	tak
5.	<i>Castor fiber</i> bóbr europejski		O	2	3	1	OG	BernC-App 3 HabD-App 2 HabD-App 4	tak
6.	<i>Clethrionomys glareolus</i> nornica ruda								tak
7.	<i>Microtus oeconomus</i> nornik północny			3	4	4		BernC-App 3	tak
8.	<i>Microtus agrestis</i> nornik bury								tak
9.	<i>Microtus arvalis</i> nornik zwyczajny (polnik)								tak
10.	<i>Rattus norvegicus</i> szczur wędrowny								tak
11.	<i>Apodemus agrarius</i> mysz polna			3	4				tak
12.	<i>Apodemus flavicollis</i> mysz leśna								tak
13.	<i>Apodemus sylvaticus</i> mysz zaroślowa			3	3				tak
14.	<i>Sicista betulina</i> smużka		R	?	0		OG	BernC-App 2	tak
15.	<i>Vulpes vulpes</i> lis						Ł		tak
16.	<i>Lutra lutra</i> wydra	V	R	2	2	1	OG	BernC-App 2 HabD-App 2 HabD-App 4	tak
17.	<i>Martes foina</i> kuna domowa (kamionka)			3			Ł	BernC-App 3	tak
18.	<i>Sus scrofa</i> dzik						Ł		tak
19.	<i>Cervus elaphus</i> jeleń europejski						Ł	BernC-App 3	tak
20.	<i>Capreolus capreolus</i> sarna						Ł	BernC-App 3	tak

### Czerwone listy:

E - Europejska czerwona lista zwierząt i roślin zagrożonych wyginięciem w skali światowej (red. Wajda, Żurek)

PI - Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński i in., 1992)

PZ - Czerwona lista zwierząt Pomorza Szczecińskiego (Zyska i in., 1996)

M - Czerwona lista zwierząt Meklemburgii-Przedpomorza

B - Czerwona lista zwierząt Brandenburgii

### Dyrektywy i konwencje:

Hab. D - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku, w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory (Habitatowa) i załączniki do niej (App.)

BirdD - Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 roku w sprawie ochrony dzikich ptaków i załączniki do niej (App.)

BernC - Konwencja Berneńska



**Kategorie zagrożeń:**

Ex - wymarłe

E - ginące

V - zagrożone

R - rzadkie

I - nieokreślone

K - niedostatecznie znane

**\*Literatura:**

**Górski W., 1979.** Awifauna Jeziora Lubińskiego. W: Rezerwat Przyrody - Jezioro Lubińskie, red. Śpiewakowski E. R., Wyd. WSP, Słupsk, Koszaliński Ośrodek Naukowo-Badawczy, Koszalin.

**Górski W., Górka E., 1992.** Ocena stanu istniejącego oraz zagrożeń rezerwatu ornitologicznego „Jezioro Lubińskie” i perspektywy utrzymania rezerwatu. Maszynopis, Słupsk.

**Górski W., 2000.** Rezerwat Przyrody „Jezioro Lubińskie”. Plan ochrony na lata 01.01.2001 – 31.12.2021 r. Maszynopis, Słupsk.

## Załącznik nr 5

## Wykaz gatunków fauny – bezkręgowce

Inwentaryzacja 2002/2003

L.p	Nazwa gatunkowa	Czerwone listy					Status ochronny w Polsce	Ochrona przez konwencje, dyrektywy	Stwierdzenie w trakcie inwentaryzacji tak/nie
		E	PL	PZ	M	B			
							OG/czO G		

## OWADY – WAŻKI

1.	<i>Calopteryx splendens</i> świtezianka błyszcząca				4				tak
2.	<i>Calopteryx virgo</i> świtezianka dziewica				3	2			tak
3.	<i>Lestes sponsa</i> pałątka pospolita								tak
4.	<i>Ischnura elegans</i> tęznica wytworna								tak
5.	<i>Pyrrhosoma nymphula</i> łunica								tak
6.	<i>Coenagrion puella</i> lątka dziewczeczka								tak
7.	<i>Aeshna cyanea</i> żagnica okazała								tak
8.	<i>Aeshna grandis</i> żagnica wielka								tak
9.	<i>Somatochlora metallica</i> miedziopierś metaliczna								tak
10.	<i>Libellula quadrimaculata</i> ważka czarnoplama								tak
11.	<i>Platetrum depressum</i> ważka płaskobrzucha								tak
12.	<i>Orthetrum cancellatum</i> lecicha wielka								tak

## OWADY - MOTYLE

13.	<i>Polyommatus bellargus</i> modraszek adonis		VU						tak
-----	--------------------------------------------------	--	----	--	--	--	--	--	-----

## OWADY - CHRZĄSZCZE

14.	<i>Carabus coriaceus</i> biegacz skórzasty						OG		tak
15.	<i>Carabus glabratus</i> biegacz gładki				4	3	OG		tak
16.	<i>Carabus granulatus</i> biegacz granulowany						OG		tak
17.	<i>Carabus hortensis</i> biegacz ogrodowy						OG		tak
18.	<i>Carabus nemoralis</i> biegacz gajowy						OG		tak
19.	<i>Carabus violaceus</i> biegacz fioletowy						OG		tak

## OWADY – TRZMIELE

20.	<i>Bombus terrestris</i> trzmiel ziemny						OG		tak
21.	<i>Bombus hortorum</i> trzmiel ogrodowy						OG		tak

## MIĘCZAKI

21.	<i>Pisidium sp.</i> groszkówki					4	OG		tak
22.	<i>Sphaeria sp.</i> kulkówka					3	OG		tak
23.	<i>Helix pomatia</i> ślimak winniczek						OG	Hab..D App.3	tak

### Czerwone listy:

E - Europejska czerwona lista zwierząt i roślin zagrożonych wyginięciem w skali światowej (red. Wajda, Żurek)

PI - Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński i in., 1992)

PZ - Czerwona lista zwierząt Pomorza Szczecińskiego (Zyska i in., 1996)

M - Czerwona lista zwierząt Meklemburgii-Przedpomorza

B – Czerwona lista zwierząt Brandenburgii

### Kategorie zagrożeń

Ex - wymarłe

E - ginące

V - zagrożone

R - rzadkie

I - nieokreślone

K - niedostatecznie znane

# **Wybrane akty prawne dotyczące ochrony przyrody**

## USTAWA

z dnia 3 lutego 1995 r.

### o ochronie gruntów rolnych i leśnych

(tekst jednolity)

#### Rozdział 1

##### Przepisy ogólne

**Art. 1.** Ustawa reguluje zasady ochrony gruntów rolnych i leśnych oraz rekultywacji i poprawiania wartości użytkowej gruntów.

**Art. 2.** 1. Gruntami rolnymi, w rozumieniu ustawy, są grunty:

- 1) określone w ewidencji gruntów jako użytki rolne;
- 2) pod stawami rybnymi i innymi zbiornikami wodnymi, służącymi wyłącznie dla potrzeb rolnictwa;
- 3) pod wchodzącymi w skład gospodarstw rolnych budynkami mieszkalnymi oraz innymi budynkami i urządzeniami służącymi wyłącznie produkcji rolniczej oraz przetwórstwu rolno-spożywczemu;
- 4) pod budynkami i urządzeniami służącymi bezpośrednio do produkcji rolniczej uznanej za dział specjalny, stosownie do przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych i podatku dochodowym od osób prawnych;
- 5) parków wiejskich oraz pod zadrzewieniami i zakrzewieniami śródpolnymi, w tym również pod pasami przeciwwietrznymi i urządzeniami przeciwerozojnymi;
- 6) rodzinnych ogrodów działkowych i ogrodów botanicznych;
- 7) pod urządzeniami: melioracji wodnych, przeciwpowodziowych i przeciwpożarowych, zaopatrzenia rolnictwa w wodę, kanalizacji oraz utylizacji ścieków i odpadów dla potrzeb rolnictwa i mieszkańców wsi;
- 8) zrekultywowane dla potrzeb rolnictwa;
- 9) torfowisk i oczek wodnych;
- 10) pod drogami dojazdowymi do gruntów rolnych.

2. Gruntami leśnymi, w rozumieniu ustawy, są grunty:

- 1) określone jako lasy w przepisach o lasach;
- 2) zrekultywowane dla potrzeb gospodarki leśnej;
- 3) pod drogami dojazdowymi do gruntów leśnych.

3. Nie uważa się za grunty rolne gruntów znajdujących się pod parkami i ogrodami wpisanymi do rejestru zabytków.

**Art. 3.** 1. Ochrona gruntów rolnych polega na:

- 1) ograniczaniu przeznaczania ich na cele nierolnicze lub nieleśne;
- 2) zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych oraz szkodom w produkcji rolniczej, powstającym wskutek działalności nierolniczej i ruchów masowych ziemi,
- 3) rekultywacji i zagospodarowaniu gruntów na cele rolnicze;
- 4) zachowaniu torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych;
- 5) ograniczaniu zmian naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi.

2. Ochrona gruntów leśnych polega na:

- 1) ograniczaniu przeznaczania ich na cele nieleśne lub nierolnicze;
- 2) zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów leśnych oraz szkodom w drzewostanach i produkcji leśnej, powstającym wskutek działalności nieleśnej i ruchów masowych ziemi,
- 3) przywracaniu wartości użytkowej gruntom, które utraciły charakter gruntów leśnych wskutek działalności nieleśnej;
- 4) poprawianiu ich wartości użytkowej oraz zapobieganiu obniżania ich produktywności;
- 5) ograniczaniu zmian naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi.

**Art. 4.** Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) gruntach bez bliższego określenia - rozumie się przez to grunty rolne i leśne;
- 2) budynkach i urządzeniach służących wyłącznie produkcji rolniczej oraz przetwórstwu rolno-spożywczemu - rozumie się przez to budynki i urządzenia służące przechowywaniu środków produkcji, prowadzeniu produkcji rolniczej, przetwarzaniu i magazynowaniu wyprodukowanych w gospodarstwie produktów rolniczych;
- 3) osobach - rozumie się przez to osobę fizyczną lub prawną albo jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej;
- 4) właścicieli - rozumie się przez to również posiadacza samoistnego, zarządcę lub użytkownika, użytkownika wieczystego i dzierżawcę;
- 5) wójcie - rozumie się przez to również burmistrza lub prezydenta miasta;
- 6) przeznaczeniu gruntów na cele nierolnicze lub nieleśne - rozumie się przez to ustalenie innego niż rolniczy lub leśny sposobu użytkowania gruntów rolnych oraz innego niż leśny sposobu użytkowania gruntów leśnych;
- 7) warstwie próchnicznej - rozumie się przez to wierzchnią warstwę gleby o zawartości powyżej 1,5% próchnicy glebowej; miąższość tej warstwy określa się w decyzji, o której mowa w art. 11 ust. 1;
- 8) glebach pochodzenia organicznego - rozumie się przez to wytworzone przy udziale materii organicznej, w warunkach nadmiernej uwilgotnienia, gleby torfowe i murszowe;
- 9) glebach pochodzenia mineralnego - rozumie się przez to inne gleby niż wymienione w pkt 8;
- 10) oczkach wodnych - rozumie się przez to naturalne śródpolne i śródleśne zbiorniki wodne o powierzchni do 1 ha, niepodlegające klasyfikacji gleboznawczej;
- 11) wyłączeniu gruntów z produkcji - rozumie się przez to rozpoczęcie innego niż rolnicze lub leśne użytkowanie gruntów; nie uważa się za wyłączenie z produkcji gruntów, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 3, jeżeli przerwa w rolniczym użytkowaniu tych obiektów jest spowodowana zmianą kierunków produkcji rolniczej i trwa nie dłużej niż 5 lat;
- 12) należności - rozumie się przez to jednorazową opłatę z tytułu trwałego wyłączenia gruntów z produkcji;
- 13) opłacie rocznej - rozumie się przez to opłatę roczną z tytułu użytkowania na cele nierolnicze lub nieleśne gruntów wyłączonych z produkcji, w wysokości 10% należności, uiszczaną: w razie trwałego wyłączenia - przez lat 10, a w przypadku nietrwałego wyłączenia - przez okres tego wyłączenia, nie dłużej jednak niż przez 20 lat od chwili wyłączenia tych gruntów z produkcji;
- 14) obszarach ograniczonego użytkowania - rozumie się przez to obszary tworzone na podstawie przepisów o ochronie środowiska;

- 15) utracie albo ograniczeniu wartości użytkowej gruntów - rozumie się przez to całkowity zanik albo zmniejszenie zdolności produkcyjnej gruntów;
- 16) gruntach zdegradowanych - rozumie się przez to grunty, których rolnicza lub leśna wartość użytkowa zmalała, w szczególności w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych albo wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej;
- 17) gruntach zdewastowanych - rozumie się przez to grunty, które utraciły całkowicie wartość użytkową w wyniku przyczyn, o których mowa w pkt 16;
- 18) rekultywacji gruntów - rozumie się przez to nadanie lub przywrócenie gruntom zdegradowanym albo zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezłaznych dróg;
- 19) zagospodarowaniu gruntów - rozumie się przez to rolnicze, leśne lub inne użytkowanie gruntów zrekultywowanych;
- 20) drogach dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych - rozumie się przez to drogi zakładowe prowadzące do gospodarstw rolnych i leśnych oraz drogi wiejskie w rozumieniu przepisów o drogach publicznych;
- 21) urządzeniach turystycznych - rozumie się przez to parkingi, pola biwakowe, wieże widokowe, kładki, szlaki turystyczne (ścieżki dydaktyczne) i miejsca widokowe;
- 22) planie urządzenia lasu - rozumie się przez to plan urządzenia lasu, określony w przepisach o lasach;
- 23) typie siedliskowym lasu - rozumie się przez to jednostkę klasyfikacji siedlisk leśnych, stosowaną w planie urządzenia lasu;
- 24) inwestycji - rozumie się przez to budowę, jak również modernizację budowli lub urządzeń, które wymagają wyłączenia gruntów z produkcji;
- 25) zakładzie przemysłowym - rozumie się przez to osobę, której działalność może powodować utratę lub ograniczenie wartości użytkowej gruntów;
- 26) działalności przemysłowej - rozumie się przez to działalność nierolniczą i nieleśną, powodującą utratę albo ograniczenie wartości użytkowej gruntów;
- 27) przepływie nienaruszalnym - rozumie się przez to przepływ minimalnej ilości wody, niezbędnej do utrzymania życia biologicznego w cieku wodnym,
- 28) ruchach masowych ziemi - rozumie się przez to ruchy masowe ziemi w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.).

**Art. 5.** 1. Jeżeli przepisy niniejszej ustawy nie stanowią inaczej, właściwym w sprawach ochrony gruntów rolnych jest starosta, a gruntów leśnych - dyrektor regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych, z wyjątkiem obszarów parków narodowych, gdzie właściwym jest dyrektor parku.

2. Zadania starosty, o których mowa w ustawie, są zadaniami z zakresu administracji rządowej.

3. Zadania marszałka województwa, o których mowa w art. 7 ust. 2 i 4, w art. 22c oraz w art. 26 ust. 1, są zadaniami własnymi samorządu województwa.

**Art. 5a.** 1. Ustawy nie stosuje się do gruntów rolnych i leśnych objętych decyzjami o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej, z tym że określone w ustawie należności oraz jednorazowe odszkodowania w razie dokonania przedwczesnego wyrębu drzewostanu w odniesieniu do gruntów leśnych i zadrzewionych przeznacza się na Fundusz Leśny w Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych - z tytułu wyłączenia gruntów Skarbu Państwa, zarządzanych przez Państwowe Gospodarstwo Leśne "Lasy Państwowe".

2. Należności oraz jednorazowe odszkodowania, w wysokości ustalonej przez organy właściwe w sprawach ochrony gruntów leśnych, PKP Polskie Linie Kolejowe Spółka Akcyjna przekazują na rachunek bankowy Funduszu, o którym mowa w ust. 1, po nabyciu przez spółkę prawa użytkownika wieczystego gruntów w danym obrębie ewidencji gruntów, w terminie do dnia 30 czerwca każdego roku.

**Art. 5b.** Przepisów ustawy nie stosuje się do gruntów rolnych stanowiących użytki rolne położonych w granicach administracyjnych miast.

## Rozdział 2

### Ograniczanie przeznaczenia gruntów na cele nierolnicze i nieleśne

**Art. 6.** 1. Na cele nierolnicze i nieleśne można przeznaczać przede wszystkim grunty oznaczone w ewidencji gruntów jako nie-użytki, a w razie ich braku - inne grunty o najniższej przydatności produkcyjnej.

2. Przy budowie, rozbudowie lub modernizacji obiektów związanych z działalnością przemysłową, a także innych obiektów budowlanych należy stosować takie rozwiązania, które ograniczają skutki ujemnego oddziaływania na grunty.

**Art. 7.** 1. Przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, wymagającego zgody, o której mowa w ust. 2, dokonuje się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, sporządzonym w trybie określonym w przepisach o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

2. Przeznaczenie na cele nierolnicze i nieleśne:

- 1) gruntów rolnych stanowiących użytki rolne klas I-III - wymaga uzyskania zgody ministra właściwego do spraw rozwoju wsi,
- 2) gruntów leśnych stanowiących własność Skarbu Państwa - wymaga uzyskania zgody *Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa* lub upoważnionej przez niego osoby,
- 3) (uchylony),
- 4) (uchylony),
- 5) pozostałych gruntów leśnych

- wymaga uzyskania zgody marszałka województwa wyrażanej po uzyskaniu opinii izby rolniczej.

3. Wyrażenie zgody, o której mowa w ust. 2 pkt 1, 2 i 5, następuje na wniosek wójta (burmistrza, prezydenta miasta). Do wniosku dotyczącego gruntów leśnych stanowiących własność Skarbu Państwa wójt (burmistrz, prezydent miasta) dołącza opinię dyrektora regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych, a w odniesieniu do gruntów parków narodowych - opinię dyrektora parku.

3a. Stroną w postępowaniu, o którym mowa w ust. 2, jest wójt (burmistrz, prezydent miasta).

4. Do wniosku dotyczącego gruntów, o których mowa w ust. 2 pkt 1 i 2, marszałek województwa dołącza swoją opinię i przekazuje wniosek odpowiedniemu ministrowi w terminie do 30 dni od chwili złożenia wniosku przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta).

5. Organ wyrażający zgodę, o którym mowa w ust. 2, może żądać złożenia wniosku w kilku wariantach, przedstawiających różne kierunki projektowanego przestrzennego rozwoju zabudowy.

6. (uchylony).

**Art. 8. 1.** Przepisów art. 7 nie stosuje się do okresowego, na czas nie dłuższy niż 10 lat, wyłączenia gruntów z produkcji w zakresie niezbędnym do:

- 1) podjęcia natychmiastowych działań interwencyjnych niezbędnych do zwalczania kłesk żywiolowych i ich następstw, jak również usuwania następstw wypadków losowych;
- 2) poszukiwania lub rozpoznawania węglowodorów, węgla kamiennego, węgla brunatnego, rud metali, z wyjątkiem darniowych rud żelaza, metali w stanie rodzimym, rud pierwiastków promieniotwórczych, siarki rodzimej, soli kamiennej, soli potasowej, gipsu i anhydrytu, kamieni szlachetnych.

2. Wyłączenie, o którym mowa w ust. 1, nie zwalnia z obowiązków określonych w rozdziale 5, a wyłączenie dokonane na cele określone w ust. 1 pkt 2 - z obowiązków określonych w rozdziale 3.

**Art. 9. 1.** Zasady zaliczania lasów do lasów ochronnych określają przepisy o lasach.

2. W lasach ochronnych mogą być wznoszone budynki i budowle służące gospodarce leśnej, obronności lub bezpieczeństwu państwa, oznakowaniu nawigacyjnemu, geodezyjnemu, ochronie zdrowia oraz urządzenia służące turystyce.

3. W przypadkach uzasadnionych ważnymi względami społecznymi i brakiem innych gruntów lasy ochronne mogą być przeznaczone na inne cele niż określone w ust. 2, po uzyskaniu zgody właściwego organu wymienionego w art. 7 ust. 2.

**Art. 10. 1.** Wniosek, o którym mowa w art. 7 ust. 4, powinien zawierać:

- 1) uzasadnienie potrzeby zmiany przeznaczenia gruntów, o których mowa w art. 7 ust. 2;
- 2) wykaz powierzchni gruntów, o których mowa w pkt 1, z uwzględnieniem klas bonitacyjnych gruntów rolnych i typów siedliskowych gruntów leśnych;
- 3) ekonomiczne uzasadnienie projektowanego przeznaczenia, uwzględniające w szczególności:
  - a) sumę należności i opłat rocznych za grunty projektowane do przeznaczenia na cele nierolnicze i nieleśne,
  - b) przewidywany rozmiar strat, które poniesie rolnictwo i leśnictwo w wyniku ujemnego oddziaływania inwestycji lokalizowanych na gruntach projektowanych do przeznaczenia na cele nierolnicze i nieleśne.

2. Do wniosku powinna być dołączona mapa gminy lub miasta, z oznaczeniem gruntów zabudowanych, z wyjątkiem gruntów, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 3 i 4 oraz ust. 2 pkt 1, klas bonitacyjnych gruntów rolnych i typów siedliskowych gruntów leśnych oraz granic gruntów, o których mowa w ust. 1 pkt 1, wykonana w skali takiej jak mapa planu zagospodarowania gminy lub miasta. W odniesieniu do gruntów leśnych mapa stanowiąca załącznik do wniosku zawiera treść mapy gospodarczej lasów.

3. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, dotyczący gruntów o obszarze ponad 10 ha na cele inwestycji górniczych, powinien zawierać oprócz danych określonych w ust. 1 i 2 także wariantowe rozwiązania w zakresie rekultywacji i zagospodarowania gruntów w trakcie i po zakończeniu działalności przemysłowej, określające dla każdego wariantu koszty rekultywacji i zagospodarowania oraz straty, które poniesie rolnictwo i leśnictwo.

4. Organ wyrażający zgodę, o którym mowa w art. 7 ust. 2, może w szczególnie uzasadnionym przypadku odstąpić od wymogu przedkładania uzasadnienia ekonomicznego oraz rozwiązań wariantowych, o których mowa w ust. 3.

## Rozdział 3

### Wyłączenie gruntów z produkcji rolniczej lub leśnej

**Art. 11. 1.** Wyłączenie z produkcji użytków rolnych wytworzonych z gleb pochodzenia mineralnego i organicznego, zaliczonych do klas I, II, III, IIIa, IIIb, oraz użytków rolnych klas IV, IVa, IVb, V i VI wytworzonych z gleb pochodzenia organicznego, a także gruntów, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 2-10, oraz gruntów leśnych, przeznaczonych na cele nierolnicze i nieleśne - może nastąpić po wydaniu decyzji zezwalających na takie wyłączenie.

1a. W decyzji dotyczącej wyłączenia z produkcji użytków rolnych wytworzonych z gleb pochodzenia mineralnego i organicznego, zaliczonych do klas I, II, III, IIIa, IIIb, a także gruntów, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 2-10, oraz gruntów leśnych, przeznaczonych na cele nierolnicze i nieleśne określa się obowiązki związane z wyłączeniem.

1b. Wniosek o wyłączenie z produkcji użytków rolnych klas IV, IVa, IVb, V i VI wytworzonych z gleb pochodzenia organicznego jest wiążący, a decyzja ma charakter deklaratoryjny.

2. W odniesieniu do gruntów wchodzących w skład parków narodowych decyzje, o których mowa w ust. 1 i 1a, wydać dyrektorzy tych parków, z zastrzeżeniem art. 7 ust. 5.

3. Decyzje, o których mowa w ust. 1-2, dotyczące gruntów wymienionych w art. 8, mogą być wydane po dniu faktycznego wyłączenia gruntów z produkcji.

4. Wydanie decyzji, o których mowa w ust. 1-2, następuje przed uzyskaniem pozwolenia na budowę.

5. Osoba ubiegająca się o wydanie decyzji, o których mowa w ust. 1-2, celem wydobywania torfów jest obowiązana przedstawić właściwemu organowi następujące dokumenty:

- 1) dokumentację określającą położenie, powierzchnię i miąższość torfowiska oraz rodzaj występującego tam torfu;
  - 2) projekt eksploatacji, uwzględniający podział na etapy i termin jej zakończenia;
  - 3) projekt rekultywacji torfowiska i termin jej zakończenia;
  - 4) ocenę wpływu eksploatacji torfowiska na środowisko przyrodnicze, ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki wodnej.
6. Nie wymaga się decyzji, o których mowa w ust. 1-2, jeżeli grunty rolne mają być użytkowane na cele leśne.

**Art. 12. 1.** Osoba, która uzyskała zezwolenie na wyłączenie gruntów z produkcji, jest obowiązana uiścić należność i opłaty roczne, a w odniesieniu do gruntów leśnych - także jednorazowe odszkodowanie w razie dokonania przedwczesnego wyciętu drzewostanu. Obowiązek taki powstaje od dnia faktycznego wyłączenia gruntów z produkcji.

2. Właściciel, który w okresie 2 lat zrezygnuje w całości lub w części z uzyskanego prawa do wyłączenia gruntów z produkcji rolniczej lub leśnej, otrzymuje zwrot należności, jaką uiścić, odpowiednio do powierzchni gruntów niewyłączonych z produkcji. Zwrot uiszczonyj należności następuje w terminie do trzech miesięcy od dnia zgłoszenia rezygnacji.

3. W razie zbycia gruntów, co do których wydano decyzje, o których mowa w art. 11 ust. 1-2, a niewyłączonych jeszcze z produkcji, obowiązek uiszczenia należności i opłat rocznych ciąży na nabywcy, który wyłączył grunt z produkcji. Zbywający jest obowiązany uprzedzić nabywcę o tym obowiązku.

4. W razie zbycia gruntów wyłączonych z produkcji, obowiązek uiszczenia opłat rocznych przechodzi na nabywcę. Zbywający jest obowiązany uprzedzić o tym nabywcę.

5. Wysokość jednorazowego odszkodowania za przedwczesny wyręb drzewostanu stanowi różnicę między spodziewaną wartością drzewostanu w wieku rębności, określonym w planie urządzania lasu, a wartością w chwili jego wyciętu. W drzewostanach młodszych, w których nie można pozyskać sortymentów drzewnych, odszkodowanie to stanowi wartość kosztów poniesionych na założenie i pielęgnację drzewostanów.

5a. Minister właściwy do spraw środowiska określa, w drodze rozporządzenia, szczególne zasady ustalania jednorazowego odszkodowania, o którym mowa w ust. 5, za przedwczesny wyręb drzewostanu, uwzględniając wartość drzewostanów, stopień zadrzewienia drzewostanu w wieku wyrębu faktycznego, powierzchnię drzewostanu oraz aktualną cenę sprzedaży 1 m<sup>3</sup> drewna.

6. Należność pomniejsza się o wartość gruntu, ustaloną według cen rynkowych stosowanych w danej miejscowości w obrocie gruntami, w dniu faktycznego wyłączenia tego gruntu z produkcji.

7. Należność za wyłączenie z produkcji 1 ha gruntów rolnych wymienionych w art. 2 ust. 1 pkt 1, 3 i 5 wynosi:

Grunty orne i sady, pod budynkami i urządzeniami wchodzącymi w skład gospodarstw rolnych oraz pod zadrzewieniami i zakrzewieniami śródpolnymi, w tym pod pasami przeciwwietrznymi i urządzeniami przeciwoerozyjnymi		Łąki i pastwiska trwałe, pod budynkami i urządzeniami wchodzącymi w skład gospodarstw rolnych oraz pod zadrzewieniami i zakrzewieniami śródpolnymi, w tym pod pasami przeciwwietrznymi i urządzeniami przeciwoerozyjnymi	
klasa	należność (w zł)	klasa	należność (w zł)
wytworzone z gleb pochodzenia mineralnego i organicznego			
I	437.175	Ł i Ps I	437.175
II	378.885	Ł i Ps II	361.398
IIIa	320.595	Ł i Ps III	291.450
IIIb	262.305		
wytworzone z gleb pochodzenia organicznego			
IVa	204.015	Ł i Ps IV	174.870
IVb	145.725	Ł V	145.725
V	116.580	Ps V	116.580
VI	87.435	Ł i Ps VI	87.435

8. (uchylony).

9. Należność za wyłączenie z produkcji parków wiejskich oraz gruntów wymienionych w art. 2 ust. 1 pkt 4 i 10 ustala się jak za grunty pod budynkami i urządzeniami wchodzącymi w skład gospodarstw rolnych oraz grunty pod zadrzewieniami i zakrzewieniami śródpolnymi.

10. Należność za wyłączenie z produkcji 1 ha gruntów pod stawami rybnymi oraz za grunty wymienione w art. 2 ust. 1 pkt 69 wynosi 233.160 zł.

11. Należność za wyłączenie z produkcji 1 ha gruntu leśnego bez drzewostanu wynosi:

Lp.	Typy siedliskowe lasów	Równowartość ceny 1 m <sup>3</sup> drewna w wysokości ogłaszanej przez Główny Urząd Statystyczny
1	Lasy: świeży, wilgotny, łęgowy i górski oraz ols jesionowy i ols górski	2.000
2	Lasy mieszane: świeży, wilgotny i bagienny, wyżynny, górski i ols	1.500
3	Bory mieszane: świeży, wilgotny, bagienny, wyżynny i górski	1.150
4	Bory: świeży, wilgotny, górski	600
5	Bory: suchy i bagienny	250

12. Należność i opłaty roczne za wyłączenie z produkcji gruntów leśnych w lasach ochronnych są wyższe o 50% od należności i opłat, o których mowa w ust. 11.

13. Należność uiszcza się w terminie do 60 dni od dnia, w którym decyzja stała się ostateczna.

14. Opłatę roczną za dany rok uiszcza się w terminie do dnia 30 czerwca tego roku, przyjmując:

- 1) w odniesieniu do gruntów rolnych kwoty określone na podstawie ust. 7;
- 2) w odniesieniu do gruntów leśnych za podstawę ustalenia cenę 1 m<sup>3</sup> drewna, stosowaną przy wymiarze podatku leśnego w danym roku.

15. (uchylony).

16. Na wniosek organu wykonawczego jednostki samorządu terytorialnego marszałek województwa - w odniesieniu do gruntów rolnych, dyrektor regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych - w odniesieniu do gruntów leśnych, a w odniesieniu do obszarów wchodzących w skład parków narodowych - dyrektor parku mogą umorzyć całość lub część należności i opłat rocznych, a w odniesieniu do gruntów leśnych również jednorazowe odszkodowanie w razie dokonania przedwczesnego wyrębu drzewostanu w przypadku inwestycji o charakterze użyteczności publicznej z zakresu oświaty i wychowania, kultury, kultu religijnego oraz ochrony zdrowia i opieki społecznej, jeżeli inwestycja ta służy zaspokojeniu potrzeb lokalnej społeczności, oraz dotyczącej powiększenia lub założenia cmentarza, jeżeli obszar gruntu podlegający wyłączeniu nie przekracza 1 ha i nie ma możliwości zrealizowania inwestycji na gruncie nieobjętym ochroną.

17. Na wniosek organu wykonawczego jednostki samorządu terytorialnego marszałek województwa może umorzyć całość lub część należności i opłat rocznych w odniesieniu do gruntów rolnych w przypadku inwestycji zmierzającej do osiągnięcia celów, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651, z późn. zm.),



przeznaczonej na cele inne niż określone w ust. 16, jeżeli obszar gruntu podlegający wyłączeniu nie przekracza 1 ha i nie ma możliwości zrealizowania inwestycji na gruncie nieobjętym ochroną.

**Art. 12a.** Obowiązek uiszczenia należności i opłat rocznych, a w odniesieniu do gruntów leśnych również jednorazowego odszkodowania, o którym mowa w art. 12 ust. 1, nie dotyczy wyłączenia gruntów z produkcji rolniczej lub leśnej na cele budownictwa mieszkaniowego:

- 1) do 0,05 ha w przypadku budynku jednorodzinnego;
- 2) do 0,02 ha, na każdy lokal mieszkalny, w przypadku budynku wielorodzinnego.

**Art. 13.** 1. Przy wyłączaniu gruntów z produkcji w celu budowy zbiorników wodnych należność i opłaty roczne określa się proporcjonalnie do udziału osób w eksploatacji tych zbiorników.

2. Jeżeli w eksploatacji zbiorników wodnych, o których mowa w ust. 1, przewiduje się udział osób wykorzystujących wodę na cele produkcji rolniczej, leśnej, wytwarzania energii elektrycznej w elektrowniach wodnych o mocy zainstalowanej nie większej niż 10 MW lub ochrony przeciwpowodziowej, zawieszona jest na lat 10 uiszczenie proporcjonalnej części sumy należności i opłat rocznych. Proporcjonalną część sumy należności i opłat rocznych ustala się stosownie do udziału tych osób, określonego w dokumentacji technicznej eksploatacji zbiornika, z tym że ustalony w tej dokumentacji przepływ nienaruszalny zalicza się do eksploatacji zbiornika dla potrzeb rolnictwa. Zawieszoną część sumy należności i opłat rocznych umarza się po upływie 10 lat.

3. W razie zmniejszenia udziału osób, o których mowa w ust. 2, w eksploatacji zbiornika w okresie 10 lat od rozpoczęcia jego eksploatacji, osoby przejmujące część lub całość tego udziału uiszczają należności i opłaty roczne proporcjonalnie do wielkości przejętego udziału w eksploatacji zbiornika w oparciu o protokół zdawczo-odbiorczy.

**Art. 14.** 1. W razie wyłączania gruntów z produkcji, w decyzji o wyłączeniu, o której mowa w art. 11 ust. 1 i 2, można, po zasięgnięciu opinii wójta, nałożyć obowiązek zdjęcia oraz wykorzystania na cele poprawy wartości użytkowej gruntów próchnicznej warstwy gleby z gruntów rolnych klas I, II, IIIa, IIIb, III, IVa i IV oraz z torfowisk.

2. W razie niewykonania obowiązku określonego w ust. 1, osoba wyłączająca grunty z produkcji uiszcza za każdy 1 m<sup>3</sup> wykorzystanej niewłaściwie próchnicznej warstwy gleby opłatę w wysokości obowiązującej w dniu wydania decyzji o ustaleniu wysokości opłaty, która wynosi:

- 1) z gleb klasy I i II oraz gleb pochodzenia organicznego- 291,45 zł;
- 2) z gleb pochodzenia mineralnego, zaliczonych do klas III, IIIa i IIIb- 233,16 zł;
- 3) z gleb pochodzenia mineralnego, zaliczonych do klas IVa i IV- 174,87 zł.

## Rozdział 4

### Zapobieganie degradacji gruntów

**Art. 15.** 1. Właściciel gruntów stanowiących użytki rolne oraz gruntów zrehabilitowanych na cele rolne jest obowiązany do przeciwdziałania degradacji gleb, w tym szczególnie erozji i ruchom masowym ziemi.

2. Właściwy organ wymieniony w art. 5, ze względu na ochronę gleb przed erozją i ruchami masowymi ziemi, może, w drodze decyzji, nakazać właścicielowi gruntów, o których mowa w ust. 1, zalesienie, zadrzewienie lub zakrzewienie gruntów, lub zdożenie na nich trwałych użytków zielonych. Właścicielowi gruntów przysługuje zwrot kosztów zakupu niezbędnych nasion i sadzonek ze środków budżetu województwa, o których mowa w art. 22b ust. 1.

3. Jeżeli wykonanie nakazu, o którym mowa w ust. 2, spowoduje szkody wynikające ze zmniejszenia produkcji roślinnej, właścicielowi gruntów przysługuje odszkodowanie ze środków budżetu województwa, o których mowa w art. 22b ust. 1, wypłacane przez okres 10 lat.

4. Obowiązek utrzymywania w stanie sprawności technicznej urządzeń przeciwoerozyjnych oraz urządzeń melioracji szczegółowych ciąży na właścicielu gruntów, na których znajdują się te urządzenia.

5. W razie wystąpienia z winy właściciela innych form degradacji gruntów, o których mowa w ust. 1, w tym również spowodowanej nieprzestrzeganiem przepisów o ochronie roślin uprawnych przed chorobami, szkodnikami i chwastami, wójt, w drodze decyzji, nakazuje właścicielowi gruntów wykonanie w określonym terminie odpowiednich zabiegów. W razie niewykonania decyzji wójt zleca wykonanie zastępcze tych zabiegów na koszt właściciela gruntów, wykorzystując do czasu zwrotu kosztów wykonania zastępczego środki budżetu województwa, o których mowa w art. 22b ust. 1.

**Art. 16.** 1. Dla gruntów położonych na obszarach ograniczonego użytkowania, istniejących wokół zakładów przemysłowych, opracowuje się, na koszt odpowiedzialnych zakładów, plany gospodarowania na tych gruntach.

2. Projekt planu gospodarowania na gruntach, o których mowa w ust. 1, powinien określać:

- 1) rodzaje występujących zanieczyszczeń i ich stężenie;
- 2) wpływ zanieczyszczeń lub innego szkodliwego oddziaływania na istniejący sposób zagospodarowania, z ewentualnym podziałem strefy ochronnej na części;
- 3) aktualne kierunki produkcji roślinnej oraz wielkość tej produkcji;
- 4) rośliny, które mogą być uprawiane, zalecenia dotyczące ich uprawy oraz proponowany sposób ich gospodarczego wykorzystania;
- 5) sposób przeciwdziałania zmniejszeniu wartości użytkowej gleb;
- 6) spodziewany poziom globalnej produkcji rolniczej lub leśnej;
- 7) wykaz gospodarstw rolnych prowadzących produkcję rolniczą;
- 8) wysokość przewidywanych odszkodowań z tytułu obniżenia poziomu produkcji lub zmiany kierunku produkcji;
- 9) ewentualne obowiązki związane z prowadzeniem produkcji zwierzęcej, w tym również rybactwej;
- 10) ewentualne nakłady niezbędne do zmiany kierunków produkcji;
- 11) przewidywany obszar i koszty nabycia gruntów przez zakład przemysłowy.

3. Projekt planu powinien być wyłożony w urzędzie gminy do wglądu właścicieli gruntów na okres 30 dni w celu zgłoszenia uwag i wniosków. O wyłożeniu projektu planu do wglądu urząd gminy powiadamia właścicieli gruntów na piśmie.

4. Rada gminy podejmuje jako zadanie własne uchwałę w przedmiocie zatwierdzenia planu, po uzyskaniu opinii izby rolniczej, a także placówek naukowych lub innych osób upoważnionych przez ministra właściwego do spraw rozwoju wsi w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw środowiska. Koszty sporządzenia opinii pokrywa zakład przemysłowy.

5. W razie prowadzenia produkcji w sposób naruszający ustalenia planu, o których mowa w ust. 2 pkt 4 i 9, wójt, w porozumieniu z wojewódzkim inspektorem sanitarnym, nakazuje właścicielowi gruntów w oznaczonym terminie zniszczenie określonych upraw, przemieszczenie zwierząt poza obszar ograniczonego użytkowania lub dokonanie ich uboju.

6. Wykonanie decyzji, o której mowa w ust. 5, następuje bez odszkodowania.

**Art. 17. 1.** Jeżeli właściciel gruntów, o których mowa w art. 16 ust. 1, poniósł szkodę przez obniżenie poziomu produkcji rolniczej lub leśnej, przysługuje mu z tego tytułu odszkodowanie od zakładu przemysłowego. W przypadku obniżenia poziomu produkcji w okresie trzech lat co najmniej o jedną trzecią dotychczasowej wartości, zakład jest obowiązany, na wniosek właściciela, wykupić całość lub część tych gruntów według cen wolnorynkowych.

2. Jeżeli w wyniku realizacji planu, o którym mowa w art. 16 ust. 1, zachodzi potrzeba zmiany kierunku produkcji rolniczej lub leśnej, zakład przemysłowy jest obowiązany zwrócić właścicielowi gruntów poniesione z tego tytułu nakłady i koszty oraz wypłacić równowartość szkód wynikłych ze zmiany kierunków produkcji.

**Art. 18. 1.** Na gruntach, o których mowa w art. 16 ust. 1, starosta zapewnia prowadzenie co 3 lata okresowych badań poziomu skażenia gleb i roślin. Jeżeli okresowe badania wykażą, że uzyskiwane plody nie nadają się do spożycia lub przetworzenia, kosztami badań należy obciążyć zakład przemysłowy, a skażone grunty wyłącza się z produkcji w trybie określonym w art. 11 ust. 1. Skutki tych decyzji obciążają zakład przemysłowy odpowiedzialny za skażenie.

2. Na żądanie właściciela gruntów wyłączonych z produkcji, zakład przemysłowy, o którym mowa w ust. 1, jest obowiązany nabyć te grunty wraz z budynkami i urządzeniami. Przepis art. 17 stosuje się odpowiednio.

3. Jeżeli wyłączenie gruntów z produkcji następuje w wyniku ujemnego oddziaływania obiektów lub urządzeń należących do kilku osób, odpowiedzialność tych osób jest solidarna.

4. Pierwsze badania okresowe, o których mowa w ust. 1, należy przeprowadzić do końca 1996 r.

**Art. 19.** Przepisy art. 16-18 stosuje się odpowiednio także do gruntów zdewastowanych i zdegradowanych, położonych poza obszarami ograniczonego użytkowania.

## Rozdział 5

### Rekultywacja i zagospodarowanie gruntów

**Art. 20. 1.** Osoba powodująca utratę albo ograniczenie wartości użytkowej gruntów jest obowiązana do ich rekultywacji na własny koszt.

2. Rekultywacji na cele rolnicze gruntów położonych, w rozumieniu przepisów o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, na obszarach rolniczej przestrzeni produkcyjnej, zdewastowanych lub zdegradowanych przez nieustalone osoby, w wyniku klęsk żywiołowych lub ruchów masowych ziemi, dokonuje właściwy organ wymieniony w art. 5, przy wykorzystaniu środków budżetu województwa, o których mowa w art. 22b ust. 1, a rekultywacji gruntów leśnych i gruntów przeznaczonych do zalesienia - przy wykorzystaniu środków pochodzących z budżetu państwa, na zasadach określonych w przepisach o lasach.

2a. Rekultywacji na cele inne niż wymienione w ust. 2 pozostałych gruntów zdewastowanych lub zdegradowanych przez nieustalone osoby, w wyniku klęsk żywiołowych lub ruchów masowych ziemi, dokonuje właściwy organ wymieniony w art. 5, przy wykorzystaniu środków pochodzących z budżetu państwa lub środków osób zainteresowanych prowadzeniem działalności na zrehabilitowanych gruntach.

3. Rekultywację i zagospodarowanie gruntów planuje się, projektuje i realizuje na wszystkich etapach działalności przemysłowej.

4. Rekultywację gruntów prowadzi się w miarę jak grunty te stają się zbędne całkowicie, częściowo lub na określony czas do prowadzenia działalności przemysłowej oraz kończy się w terminie do 5 lat od zaprzestania tej działalności.

5. Jeżeli działalność przemysłowa powodująca obowiązek rekultywacji gruntów prowadzona jest przez kilka osób, obowiązek ten ciąży na każdej z nich, odpowiednio do zakresu działalności powodującej potrzebę rekultywacji.

6. W przypadku zmiany osoby zobowiązanej do rekultywacji gruntów, w drodze decyzji właściwego organu wymienionego w art. 5, następuje przekazanie praw i obowiązków wynikających z wcześniej wydanych decyzji.

**Art. 21.** Na terenach przewidywanego osiadania gruntów na skutek działalności górniczej zakład przemysłowy, na wniosek właściciela, rozpoczyna rekultywację przed wystąpieniem degradacji gruntów.

**Art. 22. 1.** Decyzje w sprawach rekultywacji i zagospodarowania określają:

- 1) stopień ograniczenia lub utraty wartości użytkowej gruntów, ustalony na podstawie opinii, o których mowa w art. 28 ust. 5;
- 2) osobę obowiązaną do rekultywacji gruntów;
- 3) kierunek i termin wykonania rekultywacji gruntów;
- 4) uznanie rekultywacji gruntów za zakończoną.

2. W sprawach, o których mowa w ust. 1, decyzje wydaje starosta, po zasięgnięciu opinii:

- 1) dyrektora właściwego terenowo okręgowego urzędu górniczego - w odniesieniu do działalności górniczej;
- 2) dyrektora regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych lub dyrektora parku narodowego - w odniesieniu do gruntów o projektowanym leśnym kierunku rekultywacji;
- 3) wójta (burmistrza, prezydenta miasta).

3. Osoby obowiązane do rekultywacji gruntów zawiadamiają organ, o którym mowa w ust. 2, w terminie do dnia 28 lutego każdego roku o powstałych w ubiegłym roku zmianach w zakresie gruntów podlegających rekultywacji.

**Art. 22a. 1.** Przepisów art. 20 i 22 nie stosuje się do rekultywacji gruntów, które zostały zanieczyszczone substancjami, preparatami, organizmami lub mikroorganizmami.

2. Do rekultywacji gruntów, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. Nr 75, poz. 493, z późn. zm.).

## Rozdział 5a

### Dochody związane z wyłączeniem z produkcji gruntów rolnych

**Art. 22b. 1.** Dochodami budżetu województwa związanymi z wyłączeniem z produkcji gruntów rolnych są pobierane na podstawie ustawy:

- 1) należności;
- 2) opłaty roczne;
- 3) opłaty z tytułu niewykonania obowiązku zdjęcia i wykorzystania próchnicznej warstwy gleby;
- 4) opłaty oraz należności i opłaty roczne podwyższone, określone w art. 28 ust. 1-4;
- 5) odsetki z tytułu należności i opłat, o których mowa w pkt 1-4.

2. Zarząd województwa gromadzi dochody, o których mowa w ust. 1, na wyodrębnionym rachunku bankowym.

3. Dochody, o których mowa w ust. 1, są niepodatkowymi należnościami budżetowymi o charakterze publiczno-prawnym w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 885 i 938).

4. Marszałek województwa jest organem egzekucyjnym uprawnionym do egzekucji należności za zobowiązania z tytułu dochodów, o których mowa w ust. 1.

**Art. 22c.** 1. Ze środków budżetu województwa, w zakresie ustalonym w ustawie, finansowane są ochrona, rekultywacja i poprawa jakości gruntów rolnych oraz wypłata odszkodowań przewidzianych ustawą, w szczególności:

- 1) rekultywacja na cele rolnicze gruntów, które utraciły lub zmniejszyły wartość użytkową wskutek działalności nieustalonych osób;
- 2) rolnicze zagospodarowanie gruntów zrekultywowanych;
- 3) użyźnianie gleb o niskiej wartości produkcyjnej, ulepszanie rzeźby terenu i struktury przestrzennej gleb, usuwanie kamieni i odkraczanie;
- 4) przeciwdziałanie erozji gleb i ruchom masowym ziemi na gruntach rolnych, w tym zwrot kosztów zakupu nasion i sadzonek, utrzymanie w stanie sprawności technicznej urządzeń przeciwoerozyjnych oraz odszkodowania, o których mowa w art. 15 ust. 3;
- 5) budowa i renowacja zbiorników wodnych służących małej retencji;
- 6) budowa i modernizacja dróg dojazdowych do gruntów rolnych;
- 7) wdrażanie i upowszechnianie wyników prac naukowo-badawczych związanych z ochroną gruntów rolnych;
- 8) wykonywanie badań płodów rolnych uzyskiwanych na obszarach ograniczonego użytkowania, o których mowa w art. 16, oraz niezbędnych dokumentacji i ekspertyz z zakresu ochrony gruntów rolnych;
- 9) wykonywanie zastępcze obowiązków określonych w ustawie;
- 10) rekultywacja nieużytków i użyźnianie gleb na potrzeby nowo zakładanych rodzinnych ogrodów działkowych;
- 11) zakup sprzętu pomiarowego i informatycznego oraz oprogramowania, niezbędnego do zakładania i aktualizowania operatów ewidencji gruntów oraz prowadzenia spraw ochrony gruntów rolnych, do wysokości 5% rocznych dochodów, o których mowa w art. 22b ust. 1.

2. Dochody, o których mowa w art. 22b, powinny być w pierwszej kolejności przeznaczane na wykonywanie prac wymienionych w ust. 1 na obszarze tych gmin, w których powstają te dochody oraz istnieją warunki uzyskania wzrostu produkcji rolniczej, rekompensującej straty poniesione w wyniku zmniejszenia obszaru gruntów rolnych.

3. Przy przydzielaniu środków uzyskanych z dochodów, o których mowa w art. 22b ust. 1, właścicielom gruntów, na ich wniosek, należy uwzględnić udział własny tych właścicieli w kosztach robót oraz efektywność projektowanych przedsięwzięć.

## Rozdział 6 (uchylony).

**Art. 23.** (uchylony).

**Art. 24.** (uchylony).

**Art. 25.** (uchylony).

## Rozdział 7

### Kontrola wykonania przepisów ustawy

**Art. 26.** 1. Kontrolę stosowania przepisów ustawy sprawują *Minister Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, Minister Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa*, marszałkowie województw oraz podmioty wymienione w art. 5 oraz art. 15 ust. 5 i art. 16 ust. 5.

2. Osoby przeprowadzające kontrolę są uprawnione do:

- 1) wstępu na grunt i teren zakładu przemysłowego;
- 2) wglądu do dokumentów oraz żądania sporządzenia ich odpisów;
- 3) sprawdzania tożsamości osób w związku z prowadzoną kontrolą;
- 4) żądania wyjaśnień i zasięgnięcia informacji;
- 5) pobierania próbek gleby lub roślin do analizy.

3. Kontrolę stosowania przepisów ustawy w odniesieniu do gruntów użytkowanych na cele obronności lub bezpieczeństwa państwa można przeprowadzać po uprzednim uzgodnieniu jej zakresu z jednostką nadrzędną użytkownika tych gruntów.

**Art. 27.** 1. Kontrola obejmuje wykonanie następujących obowiązków:

- 1) zdjęcia i wykorzystania próchnicznej warstwy gleby;
- 2) rekultywacji gruntów zdewastowanych i zdegradowanych;
- 3) rolniczego zagospodarowania gruntów zrekultywowanych, jeżeli zagospodarowanie odbywa się przy wykorzystaniu środków, o których mowa w art. 22b ust. 1;
- 4) przeciwdziałania erozji gleb i ruchom masowym ziemi oraz innym zjawiskom powodującym trwałe pogarszanie wartości użytkowej gruntów;
- 5) określonych w art. 16-19.

2. Jeżeli objętość próchnicznej warstwy gleby zdejmowanej z gruntów wyłączanych z produkcji przekracza 1000 m<sup>3</sup>, kontrolę przeprowadza się z wykorzystaniem pomiarów geodezyjnych.

3. Kontrola wykonania obowiązku rekultywacji gruntów polega na sprawdzeniu co najmniej raz w roku zgodności wykonywanych zabiegów z dokumentacją rekultywacji tych gruntów, a zwłaszcza wymagań technicznych oraz ich terminowości, ze szczególnym uwzględnieniem obowiązku zakończenia rekultywacji w okresie 5 lat od zaprzestania działalności przemysłowej.

4. O terminie kontroli wymienionych w ust. 1-3, na obszarach górniczych, morskiego pasa nadbrzeżnego, kolejowych i lotnisk komunikacyjnych, powiadamia się odpowiednio, nie później niż 3 dni przed zamierzoną kontrolą:

- 1) okręgowy urząd górniczy;
- 2) urząd morski;
- 3) organ kolejowy lub zarząd lotniska.

**Art. 28.** 1. W razie stwierdzenia, że grunty zostały wyłączone z produkcji niezgodnie z przepisami niniejszej ustawy, sprawcy wyłączenia ustala się opłatę w wysokości dwukrotnej należności.

2. W razie stwierdzenia, że grunty przeznaczone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego na cele nierolnicze lub nieleśne zostały wyłączone z produkcji bez decyzji, o której mowa w art. 11 ust. 1 i 2, decyzję taką wydaje się z urzędu, podwyższając jednocześnie wysokość należności o 10%.

3. W razie niezakończenia rekultywacji gruntów zdewastowanych w okresie, o którym mowa w art. 20 ust. 4, stosuje się opłatę roczną podwyższoną o 200% od dnia, w którym rekultywacja gruntów powinna zostać zakończona.

4. W razie niewykonania obowiązku rekultywacji gruntów zdegradowanych ustala się, w drodze decyzji, obowiązek corocznego wpłacania na wyodrębniony rachunek bankowy zarządu województwa, o którym mowa w art. 22b ust. 2, lub na Fundusz Leśny, przez osobę powodującą ograniczenie wartości użytkowej gruntów, równowartości opłaty rocznej w takiej części, w jakiej nastąpiło ograniczenie wartości użytkowej gruntów. Do ustalenia wysokości opłaty rocznej za zdegradowanie gruntów stosuje się wartości wymienione:

- 1) w art. 12 ust. 7 w odniesieniu do gruntów rolnych klas HV,
- 2) w art. 12 ust. 11 w odniesieniu do gruntów leśnych.

Opłaty te uiszczą się do czasu wykonania obowiązku rekultywacji.

5. Rozmiar ograniczenia wartości użytkowej gruntów ustala się na podstawie dwóch odrębnych opinii rzeczoznawców.

6. W razie ograniczenia wartości użytkowej gruntów w wyniku zasadzenia drzew przydrożnych, nie pobiera się opłat, o których mowa w ust. 4.

7. Przepisy ust. 1-5 stosuje się odpowiednio w odniesieniu do gruntów leśnych, z tym że decyzję wydaje dyrektor regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych, a w parkach narodowych dyrektor parku.

8. Opłaty, o których mowa w ust. 1-4, stosuje się niezależnie od kar przewidzianych w przepisach o ochronie środowiska oraz innych obowiązujących przepisach.

**Art. 29.** 1. Opłaty, o których mowa w art. 28, nie mogą być wliczane do kosztów działalności osób, na które nałożono te opłaty.

2. Jeżeli opłaty, o których mowa w art. 28, dotyczą jednostek organizacyjnych, na kierowników tych jednostek nakłada się karę w wysokości ich wynagrodzenia za okres 3 ostatnich miesięcy.

**Art. 30.** W przypadkach niewykonywania obowiązków określonych w ustawie stosuje się przepisy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

**Art. 31.** (uchylony).

## Rozdział 8

### Przepisy przejściowe i końcowe

**Art. 32.** 1. Działający na podstawie ustawy z dnia 26 marca 1982 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. Nr 11, poz. 79) Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych staje się Funduszem Ochrony Gruntów Rolnych w rozumieniu niniejszej ustawy.

2. Dochody, o których mowa w art. 12 ust. 1 oraz w art. 28 ust. 1-4, dotyczące gruntów leśnych są dochodami Funduszu Leśnego, o którym mowa w przepisach o lasach. Przepisy art. 31 stosuje się odpowiednio.

**Art. 32a.** (pominięty).

**Art. 32b.** (pominięty).

**Art. 33.** Właściwy w sprawach ochrony gruntów organ, o którym mowa w art. 5, prowadzi sprawozdawczość z zakresu:

- 1) obszaru gruntów wyłączanych z produkcji,
  - 2) ustalonych należności, opłat rocznych i innych wymienionych w niniejszej ustawie dochodów budżetu województwa lub Funduszu Leśnego,
  - 3) wielkości obszarów i położenia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych, podlegających rekultywacji i zagospodarowaniu,
  - 4) wyników rekultywacji i zagospodarowania gruntów,
  - 5) istniejących zasobów i eksploatacji złóż torfów
- według zasad określonych przez ministra właściwego do spraw rozwoju wsi w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw środowiska i z Prezesem Głównego Urzędu Statystycznego.

**Art. 34.** W stosunku do gruntów, na których znajdują się zabytki archeologiczne, wojewódzki konserwator zabytków może określić, w drodze decyzji, zakres i sposób eksploatacji takich gruntów.

**Art. 35.** 1. Do spraw wszczętych przed dniem wejścia w życie ustawy, a niezakończonych decyzją ostateczną, stosuje się przepisy niniejszej ustawy.

2. Do spraw, w których wydano decyzję ostateczną o wyłączeniu z produkcji rolniczej gruntów rolnych klas HIII, a wyłączenie takie faktycznie jeszcze nie nastąpiło, stosuje się przepisy dotychczasowe.

3. Tracą ważność niewykonane do dnia wejścia w życie ustawy decyzje ostateczne, dotyczące:

- 1) opłat z tytułu odłogowania gruntów rolnych;
  - 2) wyłączenia z produkcji rolniczej gruntów klas IV-VI, na mocy których nie nastąpiło jeszcze faktyczne wyłączenie.
4. Stałe opłaty roczne, ustalone na podstawie dotychczasowych przepisów, ulegają z mocy prawa umorzeniu, o ile ich kwota jest równa lub niższa do 10 zł.

5. Do wznowienia postępowania w sprawach, w których na podstawie dotychczasowych przepisów wydano decyzje ostateczne, dotyczące:

- 1) wyłączenia gruntów z produkcji bez zezwolenia,
  - 2) rekultywacji i zagospodarowania gruntów, w tym niewykonania rekultywacji gruntów w wyznaczonym terminie,
- stosuje się przepisy niniejszej ustawy.

6. Niewykonane do dnia wejścia w życie ustawy decyzje ostateczne w sprawach przeciwdziałania erozji gleb pozostają w mocy.

**Art. 36.** Traci moc ustawa z dnia 26 marca 1982 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. Nr 11, poz. 79, z 1984 r. Nr 35, poz. 185, z 1988 r. Nr 24, poz. 169, z 1990 r. Nr 34, poz. 198, z 1991 r. Nr 101, poz. 444, Nr 103, poz. 446 i Nr 114, poz. 494 oraz z 1994 r. Nr 27, poz. 96).

**Art. 37.** Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia jej ogłoszenia.

## USTAWA

z dnia 16 kwietnia 2004 r.

### o ochronie przyrody

(tekst jednolity)

## Rozdział 1

### Przepisy ogólne

**Art. 1.** Ustawa określa cele, zasady i formy ochrony przyrody żywej i nieożywionej oraz krajobrazu.

**Art. 2. 1.** Ochrona przyrody, w rozumieniu ustawy, polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody:

- 1) dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów;
- 2) roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową;
- 3) zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia;
- 4) siedlisk przyrodniczych;
- 5) siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów;
- 6) tworów przyrody żywej i nieożywionej oraz kopalnych szczątków roślin i zwierząt;
- 7) krajobrazu;
- 8) zieleni w miastach i wsiach;
- 9) zadrzewień.

2. Celem ochrony przyrody jest:

- 1) utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów;
- 2) zachowanie różnorodności biologicznej;
- 3) zachowanie dziedzictwa geologicznego i paleontologicznego;
- 4) zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów, wraz z ich siedliskami, przez ich utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony;
- 5) ochrona walorów krajobrazowych, zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień;
- 6) utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, a także pozostałych zasobów, tworów i składników przyrody;
- 7) kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody przez edukację, informowanie i promocję w dziedzinie ochrony przyrody.

**Art. 3.** Cele ochrony przyrody są realizowane przez:

- 1) uwzględnianie wymagań ochrony przyrody w polityce ekologicznej państwa, programach ochrony środowiska przyjmowanych przez organy jednostek samorządu terytorialnego, koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategiach rozwoju województw, planach zagospodarowania przestrzennego województw, strategiach rozwoju gmin, studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i planach zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej oraz w działalności gospodarczej i inwestycyjnej;
- 2) obejmowanie zasobów, tworów i składników przyrody formami ochrony przyrody;
- 3) opracowywanie i realizację ustaleń planów ochrony dla obszarów podlegających ochronie prawnej, programów ochrony gatunków, siedlisk i szlaków migracji gatunków chronionych;
- 4) realizację programu ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z planem działań;
- 5) prowadzenie działalności edukacyjnej, informacyjnej i promocyjnej w dziedzinie ochrony przyrody;
- 6) prowadzenie badań naukowych nad problemami związanymi z ochroną przyrody.

**Art. 4. 1.** Obowiązkiem organów administracji publicznej, osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych oraz osób fizycznych jest dbałość o przyrodę będącą dziedzictwem i bogactwem narodowym.

2. Organy administracji publicznej są obowiązane do zapewnienia warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych dla ochrony przyrody.

3. Obowiązkiem organów administracji publicznej, instytucji naukowych i oświatowych, a także publicznych środków masowego przekazu jest prowadzenie działalności edukacyjnej, informacyjnej i promocyjnej w dziedzinie ochrony przyrody.

**Art. 4a.** Ilekroć w niniejszej ustawie mowa jest o Wspólnocie rozumie się przez to Wspólnoty Europejskie.

**Art. 5.** Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) gatunek - zarówno gatunek w znaczeniu biologicznym, jak i każdą niższą od gatunku biologicznego jednostkę systematyczną, populację, a także mieszańce tego gatunku w pierwszym lub drugim pokoleniu, z wyjątkiem form, ras i odmian udomowionych, hodowlanych lub uprawnych;
- 1a) gatunek będący przedmiotem zainteresowania Wspólnoty - gatunek roślin lub zwierząt, który na terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej jest:
  - a) zagrożony, z wyjątkiem gatunków, których naturalny zasięg na tym terytorium jest zasięgiem krańcowym i które nie są zagrożone lub podatne na zagrożenie w zachodnim regionie palearktycznym, lub
  - b) podatny na zagrożenie, czyli mogący w najbliższej przyszłości zostać zakwalifikowanym do kategorii gatunków zagrożonych, jeśli czynniki będące przyczyną zagrożenia będą na niego nadal oddziaływać, lub
  - c) rzadki, czyli o niewielkiej populacji, który nie jest obecnie zagrożony ani podatny na zagrożenie, ale podlega ryzyku zagrożenia ze względu na występowanie w obrębie ograniczonych obszarów geograficznych albo znaczne rozproszenie na większym obszarze, lub
  - d) endemiczny i wymagający specjalnej uwagi ze względu na szczególny charakter jego siedliska lub potencjalne oddziaływanie jego eksploatacji na te siedliska lub potencjalne oddziaływanie jego eksploatacji na stan jego ochrony;

- 1b) gatunek o znaczeniu priorytetowym - gatunek zagrożony, w odniesieniu do którego Wspólnota ponosi szczególną odpowiedzialność z powodu wielkości jego naturalnego zasięgu mieszczącego się na terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej;
- 1c) gatunek obcy - gatunek występujący poza swoim naturalnym zasięgiem w postaci osobników lub zdolnych do przeżycia: gamet, zarodników, nasion, jaj lub części osobników, dzięki którym mogą one rozmnażać się;
- 1d) integralność obszaru Natura 2000 - spójność czynników strukturalnych i funkcjonalnych warunkujących zrównoważone trwanie populacji gatunków i siedlisk przyrodniczych, dla ochrony których zaprojektowano lub wyznaczono obszar Natura 2000;
  - 2) korytarz ekologiczny - obszar umożliwiający migrację roślin, zwierząt lub grzybów;
  - 2a) krzyżowanie zwierząt - kojarzenie osobników genetycznie odmiennych, w tym osobników różnych gatunków;
  - 2b) obszar Natura 2000 - obszar specjalnej ochrony ptaków, specjalny obszar ochrony siedlisk lub obszar mający znaczenie dla Wspólnoty, utworzony w celu ochrony populacji dziko występujących ptaków lub siedlisk przyrodniczych lub gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty;
- 2c) obszar mający znaczenie dla Wspólnoty - projektowany specjalny obszar ochrony siedlisk, zatwierdzony przez Komisję Europejską w drodze decyzji, który w regionie biogeograficznym, do którego należy, w znaczący sposób przyczynia się do zachowania lub odtworzenia stanu właściwej ochrony siedliska przyrodniczego lub gatunku będącego przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także może znacząco przyczynić się do spójności sieci obszarów Natura 2000 i zachowania różnorodności biologicznej w obrębie danego regionu biogeograficznego; w przypadku gatunków zwierząt występujących na dużych obszarach obszarem mającym znaczenie dla Wspólnoty jest obszar w obrębie naturalnego zasięgu takich gatunków, charakteryzujący się fizycznymi lub biologicznymi czynnikami istotnymi dla ich życia lub rozmnażania;
- 2d) obszar morski - polski obszar morski w rozumieniu ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1502, z późn. zm.);
- 3) obszar specjalnej ochrony ptaków - obszar wyznaczony, zgodnie z przepisami prawa Unii Europejskiej, do ochrony populacji dziko występujących ptaków jednego lub wielu gatunków, w którego granicach ptaki mają korzystne warunki bytowania w ciągu całego życia, w dowolnym jego okresie albo stadium rozwoju;
- 4) ochrona częściowa - ochronę gatunków roślin, zwierząt i grzybów dopuszczającą możliwość redukcji liczebności populacji oraz pozyskiwania osobników tych gatunków lub ich części;
- 5) ochrona czynna - stosowanie, w razie potrzeby, zabiegów ochronnych w celu przywrócenia naturalnego stanu ekosystemów i składników przyrody lub zachowania siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin, zwierząt lub grzybów;
- 6) ochrona ex situ - ochronę gatunków roślin, zwierząt i grzybów poza miejscem ich naturalnego występowania oraz ochronę skał, skamieniałości i minerałów w miejscach ich przechowywania;
- 7) ochrona in situ - ochronę gatunków roślin, zwierząt i grzybów, a także elementów przyrody nieożywionej, w miejscach ich naturalnego występowania;
- 8) ochrona krajobrazowa - zachowanie cech charakterystycznych danego krajobrazu;
- 9) ochrona ścisła - całkowite i trwałe zaniechanie bezpośredniej ingerencji człowieka w stan ekosystemów, tworów i składników przyrody oraz w przebieg procesów przyrodniczych na obszarach objętych ochroną, a w przypadku gatunków - całoroczną ochronę należących do nich osobników i stadiów ich rozwoju;
- 10) ogród botaniczny - urządzony i zagospodarowany teren wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nim związanymi, będący miejscem ochrony ex situ, uprawy roślin różnych stref klimatycznych i siedlisk, uprawy roślin określonego gatunku oraz prowadzenia badań naukowych i edukacji;
- 11) ogród zoologiczny - urządzony i zagospodarowany teren wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nim związanymi, gdzie są przetrzymywane oraz eksponowane publicznie przez co najmniej 7 dni w roku, żywe zwierzęta gatunków dziko występujących, z wyjątkiem:
  - a) cyrków,
  - b) sklepów ze zwierzętami,
  - c) miejsc, w których eksponowanych jest publicznie nie więcej niż 15 gatunków tych zwierząt i łącznie nie więcej niż 50 okazów gadów, ptaków i ssaków;
- 11a) okaz gatunku - roślinę, zwierzę lub grzyb z danego gatunku, żywe lub martwe, każdą ich część, formę rozwojową, jajo lub wdmuszkę, a także produkt pochodny również zawarty w innych towarach oraz towary, które zgodnie z dołączonym dokumentem, opakowaniem, oznakowaniem lub etykietą, lub jeżeli wynika to z jakichkolwiek innych okoliczności, mają zawierać lub zawierają części lub produkty pochodne z roślin, zwierząt, lub grzybów z danego gatunku;
- 12) ostoja - miejsce o warunkach sprzyjających egzystencji roślin, zwierząt lub grzybów zagrożonych wyginieciem lub rzadkich gatunków;
- 13) ośrodek rehabilitacji zwierząt - miejsce, w którym jest prowadzone leczenie i rehabilitacja zwierząt dziko występujących, wymagających okresowej opieki człowieka w celu przywrócenia ich do środowiska przyrodniczego;
- 14) otulina - strefę ochronną graniczącą z formą ochrony przyrody i wyznaczoną indywidualnie dla formy ochrony przyrody w celu zabezpieczenia przed zagrożeniami zewnętrznymi wynikającymi z działalności człowieka;
- 15) pozyskiwanie:
  - a) zbiór roślin lub grzybów gatunków chronionych lub ich części ze stanowisk naturalnych do celów gospodarczych,
  - b) chwytanie, łowienie lub zbieranie zwierząt gatunków chronionych lub ich części i produktów pochodnych do celów gospodarczych,
  - c) (uchylona);
- 15a) roślina, zwierzę lub grzyb dziko występujący - roślinę, zwierzę lub grzyba:
  - a) nie pochodzące z uprawy lub hodowli,
  - b) wprowadzone do środowiska przyrodniczego w celu odbudowy lub zasilenia populacji;
- 16) różnorodność biologiczna - zróżnicowanie żywych organizmów występujących w ekosystemach, w obrębie gatunku i między gatunkami, oraz zróżnicowanie ekosystemów;
- 17) siedlisko przyrodnicze - obszar lądowy lub wodny, naturalny, półnaturalny lub antropogeniczny, wyodrębniony w oparciu o cechy geograficzne, abiotyczne i biotyczne;
- 17a) siedlisko przyrodnicze będące przedmiotem zainteresowania Wspólnoty - siedlisko przyrodnicze, które na terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej:
  - a) jest zagrożone zanikiem w swoim naturalnym zasięgu lub
  - b) ma niewielki zasięg naturalny w wyniku regresji lub z powodu ograniczonego obszaru występowania wynikającego z jego wewnętrznych, przyrodniczych właściwości, lub
  - c) stanowi reprezentatywny przykład typowych cech regionu biogeograficznego występującego w państwach członkowskich Unii Europejskiej;
- 17b) siedlisko przyrodnicze o znaczeniu priorytetowym - siedlisko przyrodnicze zagrożone zanikiem na terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej, za którego ochronę Wspólnota ponosi szczególną odpowiedzialność z powodu wielkości jego naturalnego zasięgu mieszczącego się na terytorium tych państw;
- 18) siedlisko roślin, siedlisko zwierząt lub siedlisko grzybów - obszar występowania roślin, zwierząt lub grzybów w ciągu całego życia lub dowolnym stadium ich rozwoju;

- 19) specjalny obszar ochrony siedlisk - obszar wyznaczony, zgodnie z przepisami prawa Unii Europejskiej, w celu trwałej ochrony siedlisk przyrodniczych lub populacji zagrożonych wyginięciem gatunków roślin lub zwierząt lub w celu odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych lub właściwego stanu ochrony tych gatunków;
- 20) środowisko przyrodnicze - krajobraz wraz z tworami przyrody nieożywionej oraz naturalnymi i przekształconymi siedliskami przyrodniczymi z występującymi na nich roślinami, zwierzętami i grzybami;
- 21) tereny zieleni - tereny wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nimi związanymi, pokryte roślinnością, znajdujące się w granicach wsi o zwartej zabudowie lub miast, pełniące funkcje estetyczne, rekreacyjne, zdrowotne lub oświatowe, a w szczególności parki, zieleńce, promenady, bulwary, ogrody botaniczne, zoologiczne, jordanowskie i zabytkowe oraz cmentarze, a także zieleń towarzyszącą ulicom, placom, zabytkowym fortyfikacjom, budynkom, składowiskom, lotniskom oraz obiektom kolejowym i przemysłowym;
- 22) udostępnianie - umożliwianie korzystania z parku narodowego, rezerwatu przyrody lub niektórych ich obszarów i obiektów w celach naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, sportowych, filmowania, fotografowania, a także w celach zarobkowych;
- 23) walory krajobrazowe - wartości ekologiczne, estetyczne lub kulturowe obszaru oraz związane z nim rzeźbę terenu, twory i składniki przyrody, ukształtowane przez siły przyrody lub działalność człowieka;
- 24) właściwy stan ochrony gatunku - sumę oddziaływań na gatunek, mogącą w dającej się przewidzieć przyszłości wpływać na rozmieszczenie i liczebność jego populacji na terenie kraju lub państw członkowskich Unii Europejskiej lub naturalnego zasięgu tego gatunku, przy której dane o dynamice liczebności populacji tego gatunku wskazują, że gatunek jest trwałym składnikiem właściwego dla niego siedliska, naturalny zasięg gatunku nie zmniejsza się ani nie ulegnie zmniejszeniu w dającej się przewidzieć przyszłości oraz odpowiednio duże siedlisko dla utrzymania się populacji tego gatunku istnieje i prawdopodobnie nadal będzie istniało;
- 25) właściwy stan ochrony siedliska przyrodniczego - sumę oddziaływań na siedlisko przyrodnicze i jego typowe gatunki, mogącą w dającej się przewidzieć przyszłości wpływać na naturalne rozmieszczenie, strukturę, funkcje lub przeżycie jego typowych gatunków na terenie kraju lub państw członkowskich Unii Europejskiej lub naturalnego zasięgu tego siedliska, przy której naturalny zasięg siedliska przyrodniczego i obszary zajęte przez to siedlisko w obrębie jego zasięgu nie zmieniają się lub zwiększają się, struktura i funkcje, które są konieczne do długotrwałego utrzymania się siedliska, istnieją i prawdopodobnie nadal będą istniały oraz typowe dla tego siedliska gatunki znajdują się we właściwym stanie ochrony;
- 26) wstęp do parku narodowego albo rezerwatu przyrody - wejście lub wjazd na obszar objęty ochroną ścisłą lub czynną w celu naukowym, edukacyjnym, turystycznym lub rekreacyjnym;
- 27) zadrzewienie - drzewa i krzewy w granicach pasa drogowego, pojedyncze drzewa lub krzewy albo ich skupiska niebędące lasem w rozumieniu art. 3 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2011 r. Nr 12, poz. 59, z późn. zm.), wraz z terenem, na którym występują, i pozostałymi składnikami szaty roślinnej tego terenu, spełniające cele ochronne, produkcyjne lub społeczno-kulturowe;
- 28) zagrożenie wewnętrzne - czynnik mogący wywołać niekorzystne zmiany cech fizycznych, chemicznych lub biologicznych zasobów, tworów i składników chronionej przyrody, walorów krajobrazowych oraz przebiegu procesów przyrodniczych, wynikający z przyczyn naturalnych lub z działalności człowieka w granicach obszarów lub obiektów podlegających ochronie prawnej;
- 29) zagrożenie zewnętrzne - czynnik mogący wywołać niekorzystne zmiany cech fizycznych, chemicznych lub biologicznych zasobów, tworów i składników chronionej przyrody, walorów krajobrazowych oraz przebiegu procesów przyrodniczych, wynikający z przyczyn naturalnych lub z działalności człowieka, mający swoje źródło poza granicami obszarów lub obiektów podlegających ochronie prawnej.

## Rozdział 2

### Formy ochrony przyrody

**Art. 6. 1.** Formami ochrony przyrody są:

- 1) parki narodowe;
- 2) rezerwaty przyrody;
- 3) parki krajobrazowe;
- 4) obszary chronionego krajobrazu;
- 5) obszary Natura 2000;
- 6) pomniki przyrody;
- 7) stanowiska dokumentacyjne;
- 8) użytki ekologiczne;
- 9) zespoły przyrodniczo-krajobrazowe;
- 10) ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

2. W drodze porozumienia z sąsiednimi państwami mogą być wyznaczane przygraniczne obszary cenne pod względem przyrodniczym w celu ich wspólnej ochrony.

**Art. 7. 1.** Utworzenie lub powiększenie obszaru parku narodowego lub rezerwatu przyrody jest celem publicznym w rozumieniu ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651, z późn. zm.).

2. Utworzenie lub powiększenie obszaru parku narodowego lub rezerwatu przyrody obejmujące obszary, które stanowią nieruchomości niebędące własnością Skarbu Państwa, następuje za zgodą właściciela, a w razie braku jego zgody - w trybie wywłaszczenia określonym w ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami.

**Art. 8. 1.** Park narodowy obejmuje obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

2. Park narodowy tworzy się w celu zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt lub siedlisk grzybów.

3. (uchylony).
4. (uchylony).

**Art. 8a. 1.** Park narodowy jest państwową osobą prawną w rozumieniu art. 9 pkt 14 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1240, z późn. zm.).

2. Wykaz parków narodowych stanowi załącznik do ustawy.

**Art. 8b. 1.** Do zadań parków narodowych należy w szczególności:

- 1) prowadzenie działań ochronnych w ekosystemach parku narodowego, zmierzających do realizacji celów, o których mowa w art. 8 ust. 2;
- 2) udostępnianie obszaru parku narodowego na zasadach określonych w planie ochrony, o którym mowa w art. 18, lub zadaniach ochronnych, o których mowa w art. 22, i w zarządzeniach dyrektora parku narodowego;
- 3) prowadzenie działań związanych z edukacją przyrodniczą.  
2. Parki narodowe mogą wykonywać działalność gospodarczą na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447, z późn. zm.), z ograniczeniami wynikającymi z ustawy.

**Art. 8c.** 1. Organem parku narodowego jest dyrektor parku narodowego.

2. Dyrektor parku narodowego jest powoływany przez ministra właściwego do spraw środowiska, spośród osób wyłonionych w drodze otwartego i konkurencyjnego naboru, oraz przez niego odwoływany. W przypadku odwołania dyrektora parku narodowego minister właściwy do spraw środowiska z dniem odwołania może powierzyć pełnienie jego obowiązków zastępcy dyrektora parku narodowego do czasu powołania dyrektora parku narodowego, jednak na okres nie dłuższy niż 6 miesięcy.

3. Powołanie, o którym mowa w ust. 2, stanowi nawiązanie stosunku pracy na podstawie powołania w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, z późn. zm.).

4. Stanowisko dyrektora parku narodowego może zajmować osoba, która:

- 1) jest obywatelem polskim;
- 2) korzysta z pełni praw publicznych;
- 3) nie była skazana prawomocnym wyrokiem sądu za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- 4) posiada tytuł zawodowy magistra lub równorzędny;
- 5) posiada wykształcenie i wiedzę z zakresu spraw należących do właściwości dyrektora parku narodowego;
- 6) posiada kompetencje kierownicze;
- 7) posiada co najmniej 6-letni staż pracy, w tym co najmniej 3-letni staż pracy na stanowisku kierowniczym.

5. W celu przeprowadzenia naboru minister właściwy do spraw środowiska powołuje komisję konkursową w składzie:

- 1) dwóch pracowników urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw środowiska;
- 2) przedstawiciel Państwowej Rady Ochrony Przyrody;
- 3) przedstawiciel rady naukowej właściwego parku narodowego;
- 4) przedstawiciel marszałka województwa właściwego ze względu na siedzibę parku narodowego.

6. Nabór ma charakter konkursu, w toku którego sprawdzaniu podlegają wiedza i predyspozycje niezbędne do wykonywania zadań dyrektora parku narodowego oraz kompetencje kierownicze.

7. Minister właściwy do spraw środowiska ogłasza informację o naborze na stanowisko dyrektora parku narodowego oraz o wynikach tego naboru.

8. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, sposób ogłaszania, organizację i tryb przeprowadzania naboru oraz zadania i organizację komisji konkursowej, uwzględniając potrzebę sprawnego przeprowadzenia naboru oraz wszechstronnej oceny wiedzy, predyspozycji i kompetencji kierowniczych kandydatów.

**Art. 8d.** Dyrektor parku narodowego kieruje działalnością parku narodowego i reprezentuje park narodowy na zewnątrz.

**Art. 8e.** 1. Dyrektor parku narodowego realizuje ustalenia planu ochrony, o którym mowa w art. 18, lub zadań ochronnych, o których mowa w art. 22, oraz wydaje zarządzenia dotyczące funkcjonowania parku narodowego, w tym określające sposoby udostępniania obszarów parku narodowego.

2. Dyrektor parku narodowego ma prawo prowadzenia postępowań w sprawach o wykroczenia z zakresu ochrony przyrody oraz udziału w postępowaniach przed sądami powszechnymi w charakterze oskarżyciela publicznego i wnoszenia odwołań od postanowień i orzeczeń tych sądów w sprawach o wykroczenia z zakresu ochrony przyrody.

3. Do wykonywania czynności, o których mowa w ust. 2, dyrektor parku narodowego może upoważnić funkcjonariusza Straży Parku.

4. Do dyrektora parku narodowego należą odpowiednio zadania i kompetencje określone w art. 5 ust. 2-4, art. 9 ust. 1 pkt 1 i 3 i ust. 2, art. 14a ust. 1 i 2, art. 26 ust. 3 i 4 oraz art. 35 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach.

5. Dyrektor parku narodowego w zakresie niezbędnym do realizacji zadań określonych w ustawie współpracuje z Szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnej.

**Art. 8f.** Minister właściwy do spraw środowiska, w drodze rozporządzenia, nadaje parkowi narodowemu statut określający organizację wewnętrzną parku narodowego, tryb działania jego organu oraz sposób udzielania pełnomocnictw, kierując się potrzebą zapewnienia sprawnego działania parku narodowego oraz właściwej realizacji jego zadań.

**Art. 8g.** 1. Park narodowy prowadzi samodzielną gospodarkę finansową, pokrywając z posiadanych środków i uzyskiwanych przychodów wydatki na finansowanie zadań określonych w ustawie, w tym zadań Służby Parku Narodowego, oraz kosztów działalności.

2. Podstawą gospodarki finansowej parku narodowego jest roczny plan finansowy.

3. W rocznym planie finansowym parku narodowego wyodrębnia się:

- 1) przychody z prowadzonej działalności;
- 2) dotacje z budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego;
- 3) koszty, w tym:
  - a) wynagrodzenia i naliczane od nich składki,
  - b) płatności odsetkowe wynikające z zaciągniętych zobowiązań,
  - c) zakup towarów i usług;
- 4) środki na wydatki majątkowe;
- 5) środki przyznane innym podmiotom;
- 6) stan należności i zobowiązań na początek i koniec roku;
- 7) stan środków pieniężnych na początek i koniec roku.

4. Dyrektor parku narodowego sporządza plan finansowy w układzie zadaniowym na rok budżetowy i 2 kolejne lata, w układzie funkcji państwa, zadań budżetowych i podzadań.

5. W rocznym planie finansowym parku narodowego mogą być dokonywane zmiany przychodów i kosztów po uzyskaniu zgody ministra właściwego do spraw środowiska. O dokonanych zmianach należy niezwłocznie powiadomić ministra właściwego do spraw finansów publicznych.

6. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy sposób prowadzenia gospodarki finansowej parku narodowego, kierując się potrzebą zapewnienia jednolitego sposobu przeznaczania środków publicznych na realizację zadań parku narodowego określonych w ustawie oraz przestrzeganiaładu finansów publicznych.

**Art. 8h.** 1. Przychodami parku narodowego są:

- 1) dotacje z budżetu państwa;



- 2) dotacje oraz pożyczki z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- 3) dotacje oraz pożyczki z wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej;
- 4) wpływy z opłat, o których mowa w art. 12 ust. 3;
- 5) wpływy z opłat pobieranych w związku z działalnością edukacyjną parku narodowego oraz za wstęp do obiektów związanych z tą działalnością;
- 6) wpływy z tytułu wynajmu pomieszczeń;
- 7) wpływy z tytułu dzierżawy, najmu lub użytkowania nieruchomości;
- 8) wpływy ze sprzedaży produktów uzyskiwane w ramach realizacji zadań wynikających z planu ochrony, o którym mowa w art. 18, lub zadań ochronnych, o których mowa w art. 22;
- 9) wpływy ze sprzedaży materiałów edukacyjnych, informacyjnych i naukowych;
- 10) wpływy ze sprzedaży składników rzeczowych majątku ruchomego;
- 11) wpływy wynikające z prowadzenia działalności rolniczej;
- 12) wpływy z tytułu udostępniania informacji o środowisku i jego ochronie;
- 13) wpływy z opłat za udostępnienie informacji o zasobach przyrodniczych, kulturowych i kartograficznych;
- 14) wpływy z tytułu nawiązek orzeczonych wobec sprawców skazanych za wykroczenia przeciwko środowisku;
- 15) inne niewymienione przychody wynikające z działalności parku narodowego.

2. Przychodami parku narodowego mogą być:

- 1) dobrowolne wpłaty;
- 2) spadki, zapisy i darowizny;
- 3) świadczenia rzeczowe;
- 4) wpływy z przedsięwzięć organizowanych na rzecz ochrony przyrody;
- 5) środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej;
- 6) środki pochodzące ze źródeł zagranicznych, niepodlegające zwrotowi, inne niż środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej;
- 7) dotacje z budżetów jednostek samorządu terytorialnego przeznaczone na realizację zadań związanych z ochroną wartości przyrodniczych lub kulturowych regionu.

3. Park narodowy, za zgodą ministra właściwego do spraw środowiska wydaną w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, wyrażoną w drodze decyzji administracyjnej, może zaciągać kredyty i pożyczki do wysokości 60% kwot ujętych w planie finansowym przychodów lub 60% kosztów, na realizację zadań parku narodowego.

4. Przychody, o których mowa w ust. 1 pkt 1-3, 7 i 14 oraz ust. 2 pkt 7, przeznacza się wyłącznie na realizację zadań, o których mowa w art. 8b ust. 1.

**Art. 9. 1.** Nadzór nad działalnością parków narodowych sprawuje minister właściwy do spraw środowiska.

2. Nadzór, o którym mowa w ust. 1, obejmuje w szczególności:

- 1) zatwierdzanie rocznych zadań rzeczowych wynikających z planu ochrony, o którym mowa w art. 18, lub zadań ochronnych, o których mowa w art. 22;
- 2) kontrolę funkcjonowania parków narodowych;
- 3) kontrolę wykonywanej przez parki narodowe działalności gospodarczej;
- 4) kontrolę realizacji zadań parków narodowych;
- 5) kontrolę realizacji planów finansowych parków narodowych;
- 6) kontrolę działań dyrektora parku narodowego podejmowanych jako organ ochrony przyrody.

3. Minister właściwy do spraw środowiska sporządza roczne sprawozdania zbiorcze z działalności parków narodowych przygotowywane na podstawie sprawozdań z działalności poszczególnych parków narodowych, przedkładanych przez dyrektorów parków narodowych.

**Art. 10. 1.** Określenie i zmiana granic parku narodowego następuje w drodze rozporządzenia Rady Ministrów, które określa jego obszar, przebieg granicy, otulinę i nieruchomości Skarbu Państwa nieoddawane w użytkowanie wieczyste parkowi narodowemu. Rada Ministrów, wydając rozporządzenie, kieruje się rzeczywistym stanem wartości przyrodniczych obszaru.

1a. Likwidacja lub zmniejszenie obszaru parku narodowego następuje wyłącznie w razie bezpowrotnej utraty wartości przyrodniczych i kulturowych jego obszaru.

1b. Prawo użytkowania wieczystego w stosunku do nieruchomości Skarbu Państwa, które zostały wyłączone z granic parku narodowego w wyniku jego likwidacji lub zmiany jego granic, wygasa z dniem wejścia w życie ustawy o likwidacji parku narodowego albo rozporządzenia w sprawie zmiany jego granic. Minister właściwy do spraw środowiska przekazuje protokolarnie nieruchomości do zasobu nieruchomości Skarbu Państwa.

2. Określenie i zmiana granic parku narodowego może nastąpić po uzgodnieniu z właściwymi miejscowo organami uchwałodawczymi jednostek samorządu terytorialnego, na których obszarze działania planuje się powyższe zmiany, oraz po zaopiniowaniu, w terminie 30 dni od dnia przedłożenia tych zmian, przez zainteresowane organizacje pozarządowe. Niezłożenie opinii w przewidzianym terminie uznaje się za brak uwag.

3. Z dniem wejścia w życie ustawy o utworzeniu parku narodowego albo rozporządzenia w sprawie zmiany jego granic park narodowy nabywa z mocy prawa prawo użytkowania wieczystego nieruchomości Skarbu Państwa położonych w jego granicach i służących realizacji jego celów oraz własność położonych na tych nieruchomościach budynków, innych urządzeń i lokali.

3a. Nabycie praw, o których mowa w ust. 3, nie może naruszać praw osób trzecich.

3b. Nabycie praw, o których mowa w ust. 3, potwierdza wojewoda w drodze decyzji administracyjnej wydanej w terminie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy o utworzeniu parku narodowego albo rozporządzenia w sprawie zmiany jego granic. Odwołania od decyzji wojewody rozpatruje minister właściwy do spraw środowiska.

3c. Decyzja, o której mowa w ust. 3b, stanowi podstawę do dokonania wpisów w księgach wieczystych i w ewidencji gruntów i budynków.

3d. Dyrektor parku narodowego jest obowiązany do złożenia wniosków o wpis w księgach wieczystych prawa użytkowania wieczystego na rzecz parku narodowego w terminie 6 miesięcy od dnia doręczenia ostatecznej decyzji, o której mowa w ust. 3b.

3e. Nabycie prawa użytkowania wieczystego nieruchomości, o których mowa w ust. 3, jest wolne od podatków i opłat związanych z tym działaniem, a wynikające z niego wpisy do ksiąg wieczystych i ich zakładanie są wolne od opłat.

3f. Nabycie prawa użytkowania wieczystego nieruchomości, o których mowa w ust. 3, następuje bez obowiązku wniesienia pierwszej opłaty, a nabycie własności budynków, innych urządzeń oraz lokali następuje nieodpłatnie.

4. Administrowanie obszarami morskimi położonymi w granicach parku narodowego odbywa się na podstawie działu III ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej.

5. Parkowi narodowemu przysługuje prawo pierwokupu nieruchomości położonej w granicach parku narodowego na rzecz Skarbu Państwa.

5a. Prawo pierwokupu może być wykonane w terminie miesiąca od dnia otrzymania przez dyrektora parku narodowego zawiadomienia o treści umowy sprzedaży.

5b. Notariusz sporządzający umowę sprzedaży jest obowiązany do zawiadomienia dyrektora parku narodowego o treści tej umowy.

5c. Dyrektor parku narodowego wykonuje prawo pierwokupu przez złożenie oświadczenia w formie aktu notarialnego u notariusza, o którym mowa w ust. 5b. W przypadku gdyby złożenie oświadczenia u tego notariusza było niemożliwe lub napotykało poważne trudności, może być ono złożone u innego notariusza.

5d. Oświadczenie, o którym mowa w ust. 5c, notariusz doręcza sprzedawcy.

5e. Prawo pierwokupu wykonuje się po cenie ustalonej między stronami w umowie sprzedaży.

5f. Jeżeli cena sprzedawanej nieruchomości rażąco odbiega od jej wartości rynkowej, dyrektor parku narodowego wykonujący prawo pierwokupu może, w terminie 14 dni od daty złożenia oświadczenia, o którym mowa w ust. 5c, wystąpić do sądu o ustalenie ceny tej nieruchomości.

5g. Sąd ustala cenę nieruchomości, o której mowa w ust. 5f, przy zastosowaniu sposobów jej ustalania określonych w przepisach o gospodarce nieruchomościami.

5h. Czynność prawna dokonana niezgodnie z przepisami ustawy lub bez zawiadomienia uprawnionego do prawa pierwokupu jest nieważna.

5i. W przypadku gdy prawo pierwokupu nieruchomości położonej na obszarze parku narodowego z mocy przepisów odrębnych przysługuje jednocześnie kilku podmiotom, pierwszeństwo w realizacji prawa pierwokupu przysługuje parkowi narodowemu.

5j. W przypadku wykonania przez dyrektora parku narodowego prawa pierwokupu nieruchomość Skarbu Państwa oddaje się w użytkowanie wieczyste parkowi narodowemu na wniosek dyrektora parku narodowego.

5k. Położone w granicach parku narodowego nieruchomości Skarbu Państwa zbędne jednostce organizacyjnej sprawującej trwałe zarząd, w przypadku wygaśnięcia trwałego zarządu na rzecz jednostki organizacyjnej, na wniosek dyrektora parku narodowego oddaje się w użytkowanie wieczyste parkowi narodowemu.

5l. Oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości, o których mowa w ust. 5j i 5k, jest wolne od podatków i opłat związanych z tym działaniem, a wynikające z niego wpisy do ksiąg wieczystych i ich zakładanie są wolne od opłat.

5m. Od parków narodowych nie pobiera się opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego.

6. Projekty studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województw oraz planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej w części dotyczącej parku narodowego i jego otuliny wymagają uzgodnienia z dyrektorem parku narodowego w zakresie ustaleń tych planów, mogących mieć negatywny wpływ na ochronę przyrody parku narodowego.

7. Projekty planów urządzenia lasu, uproszczonych planów urządzenia lasu i zadania z zakresu gospodarki leśnej, o których mowa w art. 19 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach, w części dotyczącej otuliny parku narodowego wymagają uzgodnienia z dyrektorem parku narodowego w zakresie ustaleń tych planów lub zadań, mogących mieć negatywny wpływ na ochronę przyrody parku narodowego.

8. Projekty uproszczonych planów urządzenia lasu lub zadania z zakresu gospodarki leśnej, o których mowa w art. 19 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach, w granicach parku narodowego wymagają uzgodnienia z dyrektorem parku narodowego w zakresie ustaleń tych planów lub zadań, mogących mieć negatywny wpływ na ochronę przyrody parku narodowego.

**Art. 10a.** 1. Park narodowy jest obowiązany uzyskać zgodę ministra właściwego do spraw środowiska, wyrażoną w drodze decyzji administracyjnej, na dokonanie czynności prawnej w zakresie rozporządzenia nieruchomością, w tym oddaniem nieruchomości do korzystania innym podmiotom na podstawie umów prawa cywilnego, z wyłączeniem umowy dzierżawy, najmu albo użyczenia zawieranych na czas nie dłuższy niż 5 lat. W przypadku gdy po umowie dzierżawy, najmu albo użyczenia zawartej na czas oznaczony strony zawierają kolejną umowę, której przedmiotem jest ta sama nieruchomość, i łączny czas trwania umów zawartych z tym samym podmiotem przekracza 5 lat, wymagana jest zgoda ministra właściwego do spraw środowiska.

2. Z wnioskiem o wyrażenie zgody, o której mowa w ust. 1, występuje dyrektor parku narodowego, określając:

- 1) przedmiot rozporządzenia z wyszczególnieniem danych ewidencyjnych identyfikujących nieruchomość;
- 2) sposób rozporządzenia;
- 3) uzasadnienie gospodarcze czynności prawnej;
- 4) wpływ czynności prawnej na przyrodę parku narodowego;
- 5) w przypadku zbywania nieruchomości, w tym prawa użytkowania wieczystego - wartość nieruchomości określoną przez rzeczoznawcę majątkowego.

3. Przy wydawaniu decyzji, o której mowa w ust. 1, bierze się pod uwagę w szczególności wpływ sposobu rozporządzenia nieruchomością na przyrodę parku narodowego oraz jej zgodność z celami, o których mowa w art. 8 ust. 2.

4. Minister właściwy do spraw środowiska może zlecić sporządzenie dodatkowej wyceny nieruchomości lub wystąpić do organizacji zawodowej rzeczoznawców majątkowych o dokonanie oceny prawidłowości wyceny, o której mowa w ust. 2 pkt 5, zgodnie z przepisami art. 157 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami.

5. Czynność prawna dokonana z naruszeniem obowiązku określonego w ust. 1 jest nieważna.

6. Z powództwem o stwierdzenie nieważności czynności prawnej dokonanej z naruszeniem obowiązku określonego w ust. 1, oprócz osób mających w tym interes prawny, może wystąpić minister właściwy do spraw środowiska.

7. Do rozporządzania przez park narodowy składnikami aktywów trwałych w rozumieniu przepisów o rachunkowości nie stosuje się przepisów art. 5a-5c ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa (Dz. U. z 2012 r. poz. 1224).

8. Zawarcie przez park narodowy umowy dotyczącej rozporządzania nieruchomościami następuje w drodze przetargu, z zastrzeżeniem art. 10b.

**Art. 10b.** Umowa dotycząca rozporządzenia nieruchomością jest zawierana w drodze bezprzetargowej, jeżeli:

- 1) stroną jest państwowa jednostka budżetowa;
- 2) zbycie nieruchomości następuje w drodze zamiany lub darowizny;
- 3) przedmiotem zbycia jest udział w nieruchomości, a zbycie następuje na rzecz innych współwłaścicieli nieruchomości;
- 4) zawierana jest umowa użyczenia;
- 5) zawierana jest umowa najmu lokalu mieszkalnego z pracownikiem parku narodowego;
- 6) zawierana jest umowa służebności drogi koniecznej lub służebności przesyłu.

**Art. 10c.** Przetarg ogłasza, organizuje i przeprowadza dyrektor parku narodowego.

**Art. 10d.** 1. Przetarg przeprowadza się w formie:

- 1) przetargu ustnego nieograniczonego;
  - 2) przetargu pisemnego nieograniczonego.
2. Przetarg ustny ma na celu uzyskanie najwyższej ceny. Przetarg pisemny ma na celu wybór najkorzystniejszej oferty.
3. O zastosowanej formie przetargu decyduje dyrektor parku narodowego.

**Art. 10e.** 1. Ogłoszenie o przetargu podaje się do publicznej wiadomości niezwłocznie, a w przypadku nieruchomości, o których mowa w art. 104a ust. 1, nie wcześniej niż po upływie terminu, o którym mowa w art. 104a ust. 12. Ogłoszenie o przetargu wywiesza się w siedzibie parku narodowego oraz zamieszcza się na stronie internetowej parku narodowego, a ponadto informację o ogłoszeniu przetargu podaje się do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości.

2. W ogłoszeniu o przetargu podaje się czas, miejsce i warunki przetargu, a w razie ogłoszenia kolejnego przetargu lub rokowań również terminy przeprowadzenia poprzednich przetargów. Ogłoszenie o przetargu zawiera ponadto odpowiednio:

- 1) oznaczenie nieruchomości według księgi wieczystej oraz ewidencji gruntów i budynków;
- 2) powierzchnię nieruchomości;
- 3) przeznaczenie nieruchomości i sposób jej zagospodarowania;
- 4) termin zagospodarowania nieruchomości;
- 5) cenę nieruchomości w wysokości nie niższej niż wartość nieruchomości określona przez rzeczoznawcę majątkowego;
- 6) wysokość opłat z tytułu użytkowania, najmu lub dzierżawy;
- 7) terminy wnoszenia opłat;
- 8) zasady aktualizacji opłat;
- 9) informacje o przeznaczeniu do sprzedaży, oddania w użytkowanie, najem lub dzierżawę;
- 10) wysokość wadium.

3. Przed podaniem do publicznej wiadomości informacji o ogłoszeniu przetargu rozpatruje się wnioski uprawnionych do nabycia, użytkowania, najmu lub dzierżawy nieruchomości w drodze bezprzetargowej. W przypadku pozytywnego rozpatrzenia wniosku informacji o nieruchomości, której ten wniosek dotyczy, nie zamieszcza się w ogłoszeniu o przetargu.

**Art. 10f.** 1. Jeżeli drugi przetarg zakończył się wynikiem negatywnym, dyrektor parku narodowego może zbyć nieruchomość albo zawrzeć umowę użytkowania, najmu lub dzierżawy nieruchomości w drodze rokowań albo organizować kolejne przetargi. W przypadku zbywania nieruchomości cena ogłoszona w kolejnych przetargach albo ustalona w wyniku rokowań nie może być niższa niż 2/3 wartości nieruchomości określonej przez rzeczoznawcę majątkowego.

2. Przetarg uważa się za zakończony wynikiem negatywnym, jeżeli nikt nie przystąpił do przetargu ustnego lub żaden z uczestników nie zaoferował postąpienia ponad cenę wywoławczą albo jeżeli w przetargu pisemnym nie wpłynęła ani jedna oferta lub żaden z uczestników nie zaoferował ceny wyższej od wywoławczej, a także jeżeli komisja przetargowa stwierdziła, że żadna oferta nie spełnia warunków przetargu.

3. Uczestnik przetargu może w terminie 7 dni od dnia ogłoszenia wyniku przetargu ustnego lub doręczenia zawiadomienia o wyniku przetargu pisemnego zaskarżyć czynności związane z przeprowadzeniem przetargu do ministra właściwego do spraw środowiska.

**Art. 10g.** 1. Dyrektor parku narodowego jest obowiązany zawiadomić osobę ustaloną jako nabywca nieruchomości o miejscu i terminie zawarcia umowy dotyczącej rozporządzenia nieruchomością, najpóźniej w ciągu 21 dni od dnia rozstrzygnięcia przetargu. Wyznaczony termin nie może być krótszy niż 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia.

2. Jeżeli osoba ustalona jako nabywca nieruchomości nie przystąpi bez usprawiedliwienia do zawarcia umowy w miejscu i terminie podanych w zawiadomieniu, o którym mowa w ust. 1, dyrektor parku narodowego może odstąpić od zawarcia umowy, a wpłacone wadium nie podlega zwrotowi. W zawiadomieniu zamieszcza się informację o tym uprawnieniu.

**Art. 10h.** Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) tryb postępowania przy przeprowadzaniu poszczególnych rodzajów przetargów,
  - 2) tryb powoływania, skład i sposób działania komisji przetargowej,
  - 3) sposób ustalania wysokości wadium oraz terminy i formy jego wnoszenia i zwrotu,
  - 4) sposób sporządzania protokołu z przeprowadzonego przetargu oraz zakres informacji w nim zawartych,
  - 5) tryb postępowania w przypadku zaskarżenia czynności związanych z przeprowadzeniem przetargu,
  - 6) tryb postępowania przy przeprowadzaniu rokowań
- uwzględniając konieczność zapewnienia jawności i jednolitości tych postępowań, równego dostępu do udziału w przetargu oraz uzyskania najkorzystniejszego wyniku przetargu.

**Art. 11.** 1. Na obszarach graniczących z parkiem narodowym wyznacza się otulinę parku narodowego.

2. W otulinie może być utworzona strefa ochronna zwierząt łownych ze względu na potrzebę ochrony zwierząt w parku narodowym.

3. Strefa ochronna zwierząt łownych nie podlega włączeniu w granice obwodów łowieckich.

4. Minister właściwy do spraw środowiska ustanawia, w drodze rozporządzenia, strefę ochronną zwierząt łownych, określając obszary wchodzące w jej skład oraz kryteria i sposoby utrzymania właściwej liczebności i struktury populacji poszczególnych gatunków zwierząt łownych, kierując się potrzebą:

- 1) ochrony gatunków zwierząt łownych w parkach narodowych;
- 2) tworzenia strefy bezpieczeństwa dla gatunków zwierząt łownych wychodzących na żerowiska poza obszar parku narodowego;
- 3) utrzymywania właściwej liczebności i struktury populacji poszczególnych gatunków zwierząt łownych na obszarze parku narodowego w celu zachowania równowagi przyrodniczej.

5. Ochrona zwierząt łownych w strefie ochronnej zwierząt łownych należy do zadań dyrektora parku narodowego.

**Art. 12.** 1. Obszar parku narodowego może być udostępniany w sposób, który nie wpłynie negatywnie na przyrodę w parku narodowym.

2. W planie ochrony parku narodowego, a do czasu jego sporządzenia - w zadaniach ochronnych ustala się miejsca, które mogą być udostępniane, oraz maksymalną liczbę osób mogących przebywać jednocześnie w tych miejscach.

3. Za wstęp do parku narodowego lub na niektóre jego obszary oraz za udostępnianie parku narodowego lub niektórych jego obszarów mogą być pobierane opłaty.

4. Wysokość opłat, o których mowa w ust. 3, ustala dyrektor parku narodowego.

5. Opłata za jednorazowy wstęp do parku nie może przekraczać kwoty 6 zł waloryzowanej o prognozowany średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem, przyjęty w ustawie budżetowej.

6. Opłaty, o których mowa w ust. 3, uiszcza się w formie wykupu biletu wstępu jednorazowego lub wstępu wielokrotnego w miejscach pobierania opłat lub wnosi się na rachunek bankowy parku narodowego.

7. Opłat za wstęp do parku narodowego lub na niektóre jego obszary nie pobiera się od:

- 1) dzieci w wieku do 7 lat;
- 2) osób, które posiadają zezwolenie dyrektora parku narodowego na prowadzenie badań naukowych w zakresie ochrony przyrody;
- 3) uczniów szkół i studentów odbywających zajęcia dydaktyczne w parku narodowym w zakresie uzgodnionym z dyrektorem parku narodowego;
- 4) mieszkańców gmin położonych w granicach parku narodowego i gmin graniczących z parkiem narodowym;

- 5) osób udających się do wyznaczonych w parku narodowym plaż;
  - 6) osób udających się do miejsc kultu religijnego.
8. Opłatę za wstęp do parku narodowego lub na niektóre jego obszary w wysokości 50% stawki opłaty ustalonej przez dyrektora parku narodowego pobiera się od:
- 1) uczniów szkół i studentów;
  - 2) emerytów i rencistów;
  - 3) osób niepełnosprawnych;
  - 4) żołnierzy służby czynnej.
9. (uchylony).
10. Minister właściwy do spraw środowiska, uwzględniając zróżnicowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych parków narodowych, nasilenie ruchu turystycznego i jego oddziaływanie na przyrodę parków narodowych, określili, w drodze rozporządzenia, parki narodowe lub niektóre ich obszary, gdzie za wstęp pobiera się opłaty.

**Art. 13. 1.** Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

2. Na obszarach graniczących z rezerwatem przyrody może być wyznaczona otulina.

3. Uznanie za rezerwat przyrody obszarów, o których mowa w ust. 1, następuje w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska, które określa jego nazwę, położenie lub przebieg granicy i otulinę, jeżeli została wyznaczona, cele ochrony oraz rodzaj, typ i podtyp rezerwatu przyrody, a także sprawującego nadzór nad rezerwatem. Regionalny dyrektor ochrony środowiska, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, po zasięgnięciu opinii regionalnej rady ochrony przyrody, może zwiększyć obszar rezerwatu przyrody, zmienić cele ochrony, a w razie bezpowrotnej utraty wartości przyrodniczych, dla których rezerwat został powołany - zmniejszyć obszar rezerwatu przyrody albo zlikwidować rezerwat przyrody.

3a. Projekty studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województw oraz planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej, w części dotyczącej rezerwatu przyrody i jego otuliny, wymagają uzgodnienia z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska w zakresie ustaleń tych planów, mogących mieć negatywny wpływ na cele ochrony rezerwatu przyrody.

3b. Projekty planów urzędzenia lasu, uproszczonych planów urzędzenia lasu i zadania z zakresu gospodarki leśnej, o których mowa w art. 19 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach, w części dotyczącej otuliny rezerwatu przyrody wymagają uzgodnienia z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska w zakresie ustaleń tych planów lub zadań, mogących mieć negatywny wpływ na ochronę przyrody rezerwatu przyrody.

3c. Uznanie, zmiana granic, zmiana celu ochrony lub likwidacja rezerwatu przyrody położonego na obszarze morskim wymagają uzgodnienia z dyrektorem właściwego urzędu morskiego w zakresie, w jakim wpływają na realizację zadań dyrektora urzędu morskiego.

3d. Uzgodnienia, o którym mowa w ust. 3c, dokonuje się w terminie 30 dni od dnia doręczenia wystąpienia o uzgodnienie. Niezależnie stanowiska w tym terminie przez dyrektora właściwego urzędu morskiego jest równoznaczne z uzgodnieniem wnioskowanych spraw.

3e. W przypadku gdy obszar, o którym mowa w ust. 1, jest położony na obszarze morskim, właściwość miejscową regionalnego dyrektora ochrony środowiska, w części dotyczącej tego obszaru, ustala się wzdłuż wybrzeża na terenie danego województwa.

4. Regionalny dyrektor ochrony środowiska, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, może wprowadzić opłaty za wstęp na obszar rezerwatu przyrody, kierując się potrzebą ochrony przyrody.

5. Regionalny dyrektor ochrony środowiska ustala stawki opłat, o których mowa w ust. 4, przy czym opłata za jednorazowy wstęp do rezerwatu nie może przekraczać kwoty 6 zł waloryzowanej o prognozowany średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem, przyjęty w ustawie budżetowej.

6. Opłaty, o których mowa w ust. 4, są przeznaczane na ochronę przyrody.

**Art. 14.** Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje, typy i podtypy rezerwatów przyrody, kierując się potrzebą zapewnienia na obszarach cennych przyrodniczo, zróżnicowanych pod względem wartości przyrodniczych, ochrony rezerwatowej oraz wytypowania reprezentatywnej liczby rezerwatów przyrody ze względu na dominujący przedmiot ochrony i główny typ ekosystemu.

**Art. 15. 1.** W parkach narodowych oraz w rezerwach przyrody zabrania się:

- 1) budowy lub przebudowy obiektów budowlanych i urządzeń technicznych, z wyjątkiem obiektów i urządzeń służących celom parku narodowego albo rezerwatu przyrody;
- 2) (uchylony);
- 3) chwytania lub zabijania dziko występujących zwierząt, zbierania lub niszczenia jaj, postaci młodocianych i form rozwojowych zwierząt, umyślnego płoszenia zwierząt kręgowych, zbierania poroży, niszczenia nor, gniazd, legowisk i innych schronień zwierząt oraz ich miejsc rozrodu;
- 4) polowania, z wyjątkiem obszarów wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych ustanowionych dla rezerwatu przyrody;
- 5) pozyskiwania, niszczenia lub umyślnego uszkodzenia roślin oraz grzybów;
- 6) użytkowania, niszczenia, umyślnego uszkodzenia, zanieczyszczenia i dokonywania zmian obiektów przyrodniczych, obszarów oraz zasobów, tworów i składników przyrody;
- 7) zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody;
- 8) pozyskiwania skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, minerałów i bursztynu;
- 9) niszczenia gleby lub zmiany przeznaczenia i użytkowania gruntów;
- 10) palenia ognisk i wyrobów tytoniowych oraz używania źródeł światła o otwartym płomieniu, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 11) prowadzenia działalności wytwórczej, handlowej i rolniczej, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony;
- 12) stosowania chemicznych i biologicznych środków ochrony roślin i nawozów;
- 13) zbioru dziko występujących roślin i grzybów oraz ich części, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 14) połowu ryb i innych organizmów wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych;
- 15) ruchu pieszego, rowerowego, narciarskiego i jazdy konnej wierzchem, z wyjątkiem szlaków i tras narciarskich wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 16) wprowadzania psów na obszary objęte ochroną ścisłą i czynną, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony, psów pasterkich wprowadzanych na obszary objęte ochroną czynną, na których plan ochrony albo zadania ochronne dopuszczają wypas oraz psów asystujących w rozumieniu art. 2 pkt 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.);

- 17) wspinaczki, eksploracji jaskiń lub zbiorników wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 18) ruchu pojazdów poza drogami publicznymi oraz poza drogami pdożonymi na nieruchomościach stanowiących własność parków narodowych lub będących w użytkowaniu wieczystym parków narodowych, wskazanymi przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 19) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną przyrody, udostępnianiem parku albo rezerwatu przyrody, edukacją ekologiczną, z wyjątkiem znaków drogowych i innych znaków związanych z ochroną bezpieczeństwa i porządku powszechnego;
- 20) zakłócania ciszy;
- 21) używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego, uprawiania sportów wodnych i motorowych, pływania i żeglowania, z wyjątkiem akwenów lub szlaków wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 22) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu;
- 23) biwakowania, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 24) prowadzenia badań naukowych - w parku narodowym bez zgody dyrektora parku, a w rezerwacie przyrody - bez zgody regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 25) wprowadzania gatunków roślin, zwierząt lub grzybów, bez zgody ministra właściwego do spraw środowiska;
- 26) wprowadzania organizmów genetycznie zmodyfikowanych;
- 27) organizacji imprez rekreacyjno-sportowych - w parku narodowym bez zgody dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody bez zgody regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

2. Zakazy, o których mowa w ust. 1, nie dotyczą:

- 1) wykonywania zadań wynikających z planu ochrony lub zadań ochronnych;
- 2) (uchylony);
- 3) prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym;
- 4) wykonywania zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa;
- 5) obszarów objętych ochroną krajobrazową w trakcie ich gospodarczego wykorzystywania przez jednostki organizacyjne, osoby prawne lub fizyczne oraz wykonywania prawa własności, zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego.

3. Minister właściwy do spraw środowiska, po zasięgnięciu opinii dyrektora parku narodowego, może zezwolić na obszarze parku narodowego na odstępstwa od zakazów, o których mowa w ust. 1, jeżeli jest to uzasadnione:

- 1) potrzebą ochrony przyrody, wykonywaniem badań naukowych, celami edukacyjnymi, kulturowymi, turystycznymi, rekreacyjnymi lub sportowymi lub celami kultu religijnego i nie spowoduje to negatywnego oddziaływania na przyrodę parku narodowego lub
- 2) potrzebą realizacji inwestycji liniowych celu publicznego, w przypadku braku rozwiązań alternatywnych i po zagwarantowaniu kompensacji przyrodniczej w rozumieniu art. 3 pkt 8 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.).

4. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, po zasięgnięciu opinii regionalnego dyrektora ochrony środowiska, może zezwolić na obszarze rezerwatu przyrody na odstępstwa od zakazów, o których mowa w ust. 1, jeżeli jest to uzasadnione potrzebą:

- 1) ochrony przyrody lub
- 2) realizacji inwestycji liniowych celu publicznego, w przypadku braku rozwiązań alternatywnych i po zagwarantowaniu kompensacji przyrodniczej w rozumieniu art. 3 pkt 8 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska.

4a. Przy zasięgnięciu opinii, o których mowa w ust. 3 i 4, nie stosuje się art. 106 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2013 r. poz. 267).

4b. Właściwe organy wydają opinię, o której mowa w ust. 3 i 4, w terminie 30 dni od dnia otrzymania wniosku o jej wydanie. Opinia jest wydawana w formie pisemnego stanowiska organu zawierającego ocenę planowanych czynności w odniesieniu do wpływu przedsięwzięcia na przyrodę parku narodowego.

5. Regionalny dyrektor ochrony środowiska może zezwolić na obszarze rezerwatu przyrody na odstępstwa od zakazów, o których mowa w ust. 1, jeżeli jest to uzasadnione wykonywaniem badań naukowych lub celami edukacyjnymi, kulturowymi, turystycznymi, rekreacyjnymi lub sportowymi lub celami kultu religijnego i nie spowoduje to negatywnego oddziaływania na cele ochrony przyrody rezerwatu przyrody.

6. Organizowanie i prowadzenie szkoleń ratowników górskich i psów ratowniczych, w tym psów lawinowych, na obszarze parku narodowego poza terenami udostępnionymi na podstawie art. 12 ust. 2, przez podmioty uprawnione do wykonywania ratownictwa górskiego na danym obszarze, wymaga uzgodnienia z dyrektorem parku narodowego.

6. Zezwolenie na odstępstwo od zakazów, o których mowa w ust. 1, wydaje się, w drodze decyzji administracyjnej, na czas określony, nie dłuższy niż 5 lat.

7. Wniosek o wydanie zezwolenia na odstępstwo od zakazów, o których mowa w ust. 1, zawiera w szczególności:

- 1) imię i nazwisko oraz adres albo nazwę i siedzibę wnioskodawcy;
- 2) wskazanie zakazów, od których wnioskodawca zamierza uzyskać zezwolenie na odstępstwo;
- 3) cel wykonania wnioskowanych czynności wraz z uzasadnieniem;
- 4) opis planowanych czynności;
- 5) lokalizację wykonywania planowanych czynności;
- 6) uzasadnienie braku rozwiązań alternatywnych względem planowanego wariantu w przypadku realizacji inwestycji liniowych celu publicznego;
- 7) opis przewidywanych działań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na przyrodę parku narodowego.

8. W zezwoleniu na odstępstwo od zakazów, o których mowa w ust. 1, niezależnie od wymagań wynikających z przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego, wskazuje się warunki realizacji tego odstępstwa wynikające z potrzeb ochrony przyrody.

**Art. 16. 1.** Park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz wabry krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

2. Na obszarach graniczących z parkiem krajobrazowym może być wyznaczona otulina.

3. Utworzenie parku krajobrazowego lub powiększenie jego obszaru następuje w drodze uchwały sejmiku województwa, która określa jego nazwę, obszar, przebieg granicy i otulinę, jeżeli została wyznaczona, szczególne cele ochrony oraz zakazy właściwe dla danego parku krajobrazowego lub jego części, wybrane spośród zakazów, o których mowa w art. 17 ust. 1, wynikające z potrzeb jego ochrony. Likwidacja lub zmniejszenie obszaru parku krajobrazowego następuje w drodze uchwały sejmiku województwa, po uzgodnieniu z właściwymi miejscowo radami gmin, z powodu bezpowrotnej utraty wartości przyrodniczych, historycznych i kulturowych oraz walorów krajobrazowych na obszarach projektowanych do wyłączenia spod ochrony.

4. Projekt uchwały sejmiku województwa w sprawie utworzenia, zmiany granic lub likwidacji parku krajobrazowego wymaga uzgodnienia z właściwą miejscowo radą gminy oraz właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska.

5. Statut parku krajobrazowego lub zespołu parków krajobrazowych określający strukturę organizacyjną parku lub zespołu parków nadaje sejmik województwa w drodze uchwały.

6. Grunty rolne i leśne oraz inne nieruchomości znajdujące się w granicach parku krajobrazowego pozostawia się w gospodarczym wykorzystaniu.

7. Projekty studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województw oraz planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej w części dotyczącej parku krajobrazowego i jego otuliny, wymagają uzgodnienia z właściwym miejscowo regionalnym dyrektorem ochrony środowiska w zakresie ustaleń tych planów, mogących mieć negatywny wpływ na ochronę przyrody parku krajobrazowego.

**Art. 17. 1.** W parku krajobrazowym mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- 1) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227, z późn. zm.);
- 2) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej;
- 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 4) pozyskiwania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 5) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsturmowym, przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- 6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- 7) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej;
- 8) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 200 m od krawędzi brzegów klifowych oraz w pasie technicznym brzegu morskiego;
- 9) likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- 10) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
- 11) prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową;
- 12) utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych;
- 13) organizowania rajdów motorowych i samochodowych;
- 14) używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych.

2. Zakazy, o których mowa w ust. 1, nie dotyczą:

- 1) wykonywania zadań wynikających z planu ochrony;
- 2) wykonywania zadań na rzecz obronności kraju i bezpieczeństwa państwa;
- 3) prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym;
- 4) realizacji inwestycji celu publicznego w rozumieniu art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2012 r. poz. 647, z późn. zm.), zwanej dalej "inwestycją celu publicznego".

3. Zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, nie dotyczy realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu o oddziaływaniu na środowisko nie jest obowiązkowe i przeprowadzona procedura oceny oddziaływania na środowisko wykazała brak niekorzystnego wpływu na przyrodę parku krajobrazowego.

4. Zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 14, nie dotyczy statków jednostek ratowniczych, jednostek organizacyjnych właściciela wód lub urządzeń wodnych zlokalizowanych na wodach, inspektorów żeglugi śródlądowej, Państwowej i Społecznej Straży Rybackiej, promów w ciągu dróg publicznych, prowadzenia racjonalnej gospodarki rybackiej oraz wykonywania zadań z zakresu ochrony przyrody przez Służbę Parku Krajobrazowego.

**Art. 18. 1.** Dla parków narodowych, rezerwatów przyrody i parków krajobrazowych sporządza się i realizuje plan ochrony.

2. Plan ochrony, o którym mowa w ust. 1, ustanawia się w terminie 5 lat od dnia utworzenia parku narodowego, uznania obszaru za rezerwat przyrody albo utworzenia parku krajobrazowego.

**Art. 19. 1.** Projekt planu ochrony sporządza dla:

- 1) parku narodowego - dyrektor parku narodowego;
- 2) rezerwatu przyrody - regionalny dyrektor ochrony środowiska lub po uzgodnieniu z tym organem - zarządzający rezerwatem albo sprawujący nadzór nad rezerwatem;
- 3) parku krajobrazowego - dyrektor parku krajobrazowego lub dyrektor zespołu parków krajobrazowych.

1a. Sporządzający projekt planu ochrony, o którym mowa w ust. 1, zapewnia możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie projektu.

2. Projekt planu ochrony, o którym mowa w ust. 1, wymaga zaopiniowania przez właściwe miejscowo rady gmin.

3. Przepisy ust. 1a i 2 stosuje się odpowiednio w przypadku dokonywania zmiany planu ochrony.

4. (uchylony).

5. Minister właściwy do spraw środowiska ustanawia, w drodze rozporządzenia, plan ochrony dla parku narodowego w terminie 6 miesięcy od dnia otrzymania projektu planu lub odmawia jego ustanowienia, jeżeli projekt planu jest niezgodny z celami ochrony przyrody, uwzględniając konieczność dostosowania działań ochronnych do celów ochrony parku narodowego. Plan ochrony może być zmieniony, jeżeli wynika to z potrzeb ochrony przyrody.

6. Regionalny dyrektor ochrony środowiska ustanawia, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, plan ochrony dla rezerwatu przyrody w terminie 6 miesięcy od dnia otrzymania projektu planu. Plan ochrony może być zmieniony, jeżeli wynika to z potrzeb ochrony przyrody.

6a. Sejmik województwa ustanawia, w drodze uchwały, plan ochrony dla parku krajobrazowego w terminie 6 miesięcy od dnia otrzymania projektu planu albo odmawia jego ustanowienia, jeżeli projekt planu jest niezgodny z celami ochrony przyrody. Plan ochrony może być zmieniony, jeżeli wynika to z potrzeb ochrony przyrody.

6b. Projekt uchwały, o której mowa w ust. 6a, wymaga uzgodnienia z właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska.

7. Plan ochrony dla rezerwatu przyrody położonego na terenie więcej niż jednego województwa ustanawiają wspólnie, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, regionalni dyrektorzy ochrony środowiska, na których obszarze działania znajdują się części tego rezerwatu.

8. Plan ochrony dla parku krajobrazowego położonego na terenie kilku województw ustanawia sejmik województwa właściwy ze względu na siedzibę dyrekcji parku, w porozumieniu z pozostałymi sejmikami województw.

**Art. 20.** 1. Plan ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody oraz parku krajobrazowego sporządza się na okres 20 lat, z uwzględnieniem:

- 1) charakterystyki i oceny stanu przyrody;
- 2) identyfikacji i oceny istniejących oraz potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych;
- 3) charakterystyki i oceny uwarunkowań społecznych i gospodarczych;
- 4) analizy skuteczności dotychczasowych sposobów ochrony;
- 5) charakterystyki i oceny stanu zagospodarowania przestrzennego.

2. Prace przy sporządzaniu planów ochrony, o których mowa w ust. 1, polegają na:

- 1) ocenie stanu zasobów, tworów i składników przyrody, walorów krajobrazowych, wartości kulturowych oraz istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych, która może być wykonana w formie szczegółowych opisów;
- 2) opracowaniu koncepcji ochrony zasobów, tworów i składników przyrody oraz wartości kulturowych, a także eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych;
- 3) wskazaniu zadań ochronnych, z podaniem rodzaju, zakresu i lokalizacji.

3. Plan ochrony dla parku narodowego oraz rezerwatu przyrody zawiera:

- 1) cele ochrony przyrody oraz wskazanie przyrodniczych i społecznych uwarunkowań ich realizacji;
- 2) identyfikację oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków;
- 3) wskazanie obszarów ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej;
- 4) określenie działań ochronnych na obszarach ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej, z podaniem rodzaju, zakresu i lokalizacji tych działań;
- 5) wskazanie obszarów i miejsc udostępnianych dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, sportowych, amatorskiego połowu ryb i rybactwa oraz określenie sposobów ich udostępniania;
- 6) wskazanie miejsc, w których może być prowadzona działalność wytwórcza, handlowa i rolnicza;
- 7) ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województw oraz planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych.

4. Plan ochrony dla parku krajobrazowego zawiera:

- 1) cele ochrony przyrody oraz przyrodnicze, społeczne i gospodarcze uwarunkowania ich realizacji;
- 2) identyfikację oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków;
- 3) wskazanie obszarów realizacji działań ochronnych;
- 4) określenie zakresu prac związanych z ochroną przyrody i kształtowaniem krajobrazu;
- 5) wskazanie obszarów udostępnianych dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, amatorskiego połowu ryb i dla innych form gospodarowania oraz określenie sposobów korzystania z tych obszarów;
- 6) ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województw oraz planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych.

5. Plany ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody lub parku krajobrazowego w części pokrywającej się z obszarem Natura 2000 powinny uwzględniać zakres planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, o którym mowa w art. 28, albo zakres planu ochrony dla obszaru Natura 2000, o którym mowa w art. 29.

**Art. 21.** Minister właściwy do spraw środowiska określi dla parku narodowego, rezerwatu przyrody, parku krajobrazowego, w drodze rozporządzenia:

- 1) tryb sporządzania projektu planu ochrony,
- 2) zakres prac na potrzeby sporządzenia projektu planu ochrony,
- 3) tryb dokonywania zmian w planie ochrony,
- 4) zakres i sposoby ochrony zasobów, tworów i składników przyrody

- kierując się potrzebą ochrony zasobów, tworów i składników przyrody żywej i nieożywionej w parkach narodowych, rezerwach przyrody oraz parkach krajobrazowych, z uwzględnieniem możliwości technicznych, organizacyjnych i finansowych oraz poziomu wiedzy i nauki w zakresie ochrony przyrody.

**Art. 22.** 1. Dla parku narodowego lub rezerwatu przyrody, do czasu ustanowienia planu ochrony, sprawujący nadzór sporządza projekt zadań ochronnych.

2. Zadania ochronne, o których mowa w ust. 1, ustanawia, w drodze zarządzenia:

- 1) minister właściwy do spraw środowiska - dla parku narodowego;
- 2) regionalny dyrektor ochrony środowiska - dla rezerwatu przyrody.

3. Zadania ochronne, o których mowa w ust. 1, uwzględniają:

- 1) identyfikację i ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków;
- 2) opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów, z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań;
- 3) opis sposobów czynnej ochrony gatunków roślin, zwierząt lub grzybów;
- 4) wskazanie obszarów objętych ochroną ścisłą, czynną oraz krajobrazową.

4. Zadania ochronne, o których mowa w ust. 1, mogą być ustanawiane na rok lub równocześnie na kolejne lata, nie dłużej jednak niż na 5 lat.

**Art. 23.** 1. Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o różnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

2. Wyznaczenie obszaru chronionego krajobrazu następuje w drodze uchwały sejmiku województwa, która określa jego nazwę, położenie, obszar, sprawującego nadzór, ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów oraz zakazy właściwe dla danego obszaru

chronionego krajobrazu lub jego części, wybrane spośród zakazów wymienionych w art. 24 ust. 1, wynikające z potrzeb jego ochrony. Likwidacja lub zmiana granic obszaru chronionego krajobrazu następuje w drodze uchwały sejmiku województwa, po zaopiniowaniu przez właściwe miejscowo rady gmin, z powodu bezpowrotnej utraty wyróżniającego się krajobrazu o zróżnicowanych ekosystemach i możliwości zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem.

3. Projekty uchwał sejmiku województwa, o których mowa w ust. 2, wymagają uzgodnienia z właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska.

4. (uchylony).

5. Projekty studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województw i planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej, w części dotyczącej obszaru chronionego krajobrazu, wymagają uzgodnienia z właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska w zakresie ustaleń tych planów, mogących mieć negatywny wpływ na ochronę przyrody obszaru chronionego krajobrazu.

**Art. 24.** 1. Na obszarze chronionego krajobrazu mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarłisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 2) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;
- 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 4) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 5) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsturmowym, przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- 6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- 7) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
- 8) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej;
- 9) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 200 m od linii brzegów klifowych oraz w pasie technicznym brzegu morskiego.

2. Zakazy, o których mowa w ust. 1, nie dotyczą:

- 1) wykonywania zadań na rzecz obronności kraju i bezpieczeństwa państwa;
- 2) prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym;
- 3) realizacji inwestycji celu publicznego.

3. Zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, nie dotyczy realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko wykazała brak znacząco negatywnego wpływu na ochronę przyrody obszaru chronionego krajobrazu.

**Art. 25.** 1. Sieć obszarów Natura 2000 obejmuje:

- 1) obszary specjalnej ochrony ptaków;
- 2) specjalne obszary ochrony siedlisk;
- 3) obszary mające znaczenie dla Wspólnoty.

2. Obszar Natura 2000 może obejmować część lub całość obszarów i obiektów objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-4 i 6-9.

**Art. 26.** Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, typy siedlisk przyrodniczych oraz gatunki będące przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, w tym siedliska przyrodnicze i gatunki o znaczeniu priorytetowym, oraz wymagające ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000, a także kryteria wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania za obszary mające znaczenie dla Wspólnoty i wyznaczenia jako specjalne obszary ochrony siedlisk oraz obszarów kwalifikujących się do wyznaczenia jako obszary specjalnej ochrony ptaków, mając na uwadze zachowanie poszczególnych cennych lub zagrożonych składników różnorodności biologicznej, na podstawie których jest wyznaczana sieć obszarów Natura 2000.

**Art. 27.** 1. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska opracowuje projekt listy obszarów Natura 2000, zgodnie z przepisami prawa Unii Europejskiej.

2. Projekt, o którym mowa w ust. 1, wymaga zasięgnięcia opinii właściwych miejscowo rad gmin. Niezłożenie opinii w terminie 30 dni od dnia otrzymania projektu uznaje się za brak uwag.

3. Minister właściwy do spraw środowiska, po uzyskaniu zgody Rady Ministrów, przekazuje Komisji Europejskiej:

- 1) listę proponowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty;
- 2) szacunek dotyczący współfinansowania przez Wspólnotę ochrony obszarów wyznaczonych ze względu na typy siedlisk przyrodniczych oraz gatunki roślin i zwierząt o znaczeniu priorytetowym;
- 3) listę obszarów specjalnej ochrony ptaków.

**Art. 27a.** 1. Wyznaczenie obszaru specjalnej ochrony ptaków lub specjalnego obszaru ochrony siedlisk, zmiana jego granic lub likwidacja następuje w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa, ministrem właściwym do spraw rozwoju wsi, ministrem właściwym do spraw rybołówstwa i z ministrem właściwym do spraw gospodarki wodnej, w drodze rozporządzenia ministra właściwego do spraw środowiska, które określa nazwę, położenie administracyjne, obszar i mapę obszaru, cel i przedmiot ochrony. Minister właściwy do spraw środowiska, wydając rozporządzenie, kieruje się stanem siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt oraz koniecznością zachowania szczególnie cennych lub zagrożonych składników różnorodności biologicznej.

2. Nadzór nad obszarem Natura 2000 lub proponowanym obszarem mającym znaczenie dla Wspólnoty, znajdującym się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1, sprawuje właściwy regionalny dyrektor ochrony środowiska lub na obszarach morskich - dyrektor urzędu morskiego, z zastrzeżeniem art. 32 ust. 5.



3. Zmiana granic lub likwidacja obszaru specjalnej ochrony ptaków lub specjalnego obszaru ochronysiedlisk następuje, jeżeli jest to uzasadnione naturalnymi zmianami stwierdzonymi w wyniku monitoringu i nadzoru, o którym mowa w art. 31, oraz po uzyskaniu zgody Komisji Europejskiej.

4. Specjalne obszary ochrony siedlisk minister właściwy do spraw środowiska wyznacza po uzgodnieniu z Komisją Europejską w terminie 6 lat od dnia zatwierdzenia tego obszaru przez Komisję Europejską jako obszar mający znaczenie dla Wspólnoty.

**Art. 28.** 1. Dla obszaru Natura 2000 sprawujący nadzór nad obszarem sporządza projekt planu zadań ochronnych na okres 10 lat; pierwszy projekt sporządza się w terminie 6 lat od dnia zatwierdzenia obszaru przez Komisję Europejską jako obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty lub od dnia wyznaczenia obszaru specjalnej ochrony ptaków.

2. Dla proponowanego obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty, znajdującego się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1, sprawujący nadzór może sporządzić projekt planu zadań ochronnych na okres 10 lat.

3. Sporządzający projekt planu zadań ochronnych, o którym mowa w ust. 1, umożliwi zainteresowanym osobom i podmiotom prowadzącym działalność w obrębie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, udział w pracach związanych ze sporządzaniem tego projektu.

4. Sporządzający projekt planu zadań ochronnych, o którym mowa w ust. 1, zapewnia możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie projektu.

5. Regionalny dyrektor ochrony środowiska ustanawia, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, kierując się koniecznością utrzymania i przywracania do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000. Plan zadań ochronnych może być zmieniony, jeżeli wynika to z potrzeb ochrony tych siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin i zwierząt.

6. (uchylony).

7. (uchylony).

8. Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 położonego na terenie więcej niż jednego województwa ustanawiają wspólnie, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, regionalni dyrektorzy ochrony środowiska, na których obszarze działania znajdują się części tego obszaru.

9. W przypadku dokonywania zmiany planu zadań ochronnych stosuje się przepisy ust. 3 i 4.

10. Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 zawiera:

- 1) opis granic obszaru i mapę obszaru Natura 2000;
- 2) identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony;
- 3) cele działań ochronnych;
- 4) określenie działań ochronnych ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania, w tym w szczególności działań dotyczących:
  - a) ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk,
  - b) monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz monitoringu realizacji celów, o których mowa w pkt 3,
  - c) uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony
- 5) wskazania do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, planach zagospodarowania przestrzennego województw oraz planach zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłączonej strefy ekonomicznej dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, jeżeli są niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000;
- 6) wskazanie terminu sporządzenia, w razie potrzeby, planu ochrony dla części lub całości obszaru.

11. Planu zadań ochronnych nie sporządza się dla obszaru Natura 2000 lub jego części:

- 1) dla którego ustanowiono plan ochrony, o którym mowa w art. 29;
- 2) pokrywającego się w całości lub w części z obszarem parku narodowego, rezerwatu przyrody lub parku krajobrazowego, dla których ustanowiono plan ochrony uwzględniający zakres, o którym mowa w ust. 10;
- 3) pokrywającego się w całości lub w części z obszarem parku narodowego lub rezerwatu przyrody, dla których ustanowiono zadania ochronne uwzględniające zakres, o którym mowa w ust. 10;
- 3a) pokrywającego się w całości lub w części z obszarem będącym w zarządzie nadleśnictwa, dla którego ustanowiony plan urządzenia lasu uwzględnia zakres, o którym mowa w ust. 10;
- 4) znajdującego się w obszarach morskich.

11a. Projekt planu urządzenia lasu, o którym mowa w ust. 11 pkt 3a, wymaga uzgodnienia z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska w zakresie zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 lub jego części pokrywającego się w całości lub w części z obszarem będącym w zarządzie nadleśnictwa.

11b. Uzgodnienia, o których mowa w ust. 11a, dokonuje się w drodze postanowienia, na które przysługuje zażalenie do ministra właściwego do spraw środowiska. W przypadku niezajęcia stanowiska przez organ uzgadniający w terminie 30 dni od dnia doręczenia wystąpienia o uzgodnienie - uzgodnienie uważa się za dokonane.

11c. Minister właściwy do spraw środowiska rozpatrując zażalenie zasięga opinii właściwej regionalnej rady ochrony przyrody. Zażalenie stanowiska następuje w terminie 30 dni.

11d. W przypadku, gdy projekt planu urządzenia lasu, o którym mowa w ust. 11 pkt 3a, obejmuje obszar Natura 2000 lub jego część, położony na obszarze dwóch albo więcej województw do uzgodnienia, o którym mowa w ust. 11a, stosuje się odpowiednio art. 57 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

12. Akt prawa miejscowego w formie zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska, o którym mowa w ust. 5, traci moc w przypadku ustanowienia planu ochrony, o którym mowa w art. 29.

13. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, dla obszaru Natura 2000:

- 1) tryb sporządzania projektu planu zadań ochronnych,
  - 2) zakres prac koniecznych dla sporządzenia projektu planu zadań ochronnych,
  - 3) tryb dokonywania zmian w planie zadań ochronnych
- kierując się koniecznością ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk, uwzględniając ich stan oraz warunki rozwoju społecznego i gospodarczego obszaru objętego planem zadań ochronnych.

**Art. 29.** 1. Projekt planu ochrony dla obszaru Natura 2000 lub jego części sporządza sprawujący nadzór nad obszarem.

2. Projekt planu ochrony dla obszaru Natura 2000 lub jego część wymaga zaopiniowania przez:

- 1) dyrektora regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych, jeżeli obszar Natura 2000 obejmuje obszar zarządzany przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe;
- 2) dyrektora urzędu morskiego, jeżeli obszar Natura 2000 obejmuje obszar morski.

3. Minister właściwy do spraw środowiska ustanawia, w drodze rozporządzenia, plan ochrony dla obszaru Natura 2000 lub jego części na okres 20 lat, kierując się koniecznością utrzymania i przywracania do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których wyznaczono obszar Natura 2000.

4. Plan ochrony może być zmieniony, jeżeli wynika to z potrzeb ochrony siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000.

5. Sporządzający projekt planu ochrony, o którym mowa w ust. 1, umożliwi zainteresowanym osobom i podmiotom prowadzącym działalność w obrębie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, udział w pracach związanych ze sporządzaniem tego projektu.

6. Ustanowienie planu ochrony poprzedza się przeprowadzeniem postępowania z udziałem społeczeństwa na zasadach określonych w dziale III rozdziale 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

7. W przypadku dokonywania zmiany planu ochrony dla obszaru Natura 2000 lub jego części stosuje się przepisy ust. 5 i 6.

8. Plan ochrony dla obszaru Natura 2000 zawiera:

- 1) opis granic obszaru i mapę obszaru Natura 2000;
- 2) identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony;
- 3) określenie warunków utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000, zachowania integralności obszaru Natura 2000 oraz spójności sieci obszarów Natura 2000, odnoszących się w szczególności do:
  - a) innych form ochrony przyrody, pokrywających się z obszarem Natura 2000,
  - b) zagospodarowania przestrzennego, w tym w szczególności terenów lokalizacji zabudowy możliwej bez szkody dla obszaru Natura 2000, infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, infrastruktury turystycznej i edukacyjnej, a także obszarów, które powinny być zalesione oraz obszarów wyłączonych z zalesiania,
  - c) zagospodarowania obszarów morskich,
  - d) gospodarowania wodami,
  - e) gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej,
  - f) śródlądowych wód powierzchniowych płynących, w których powinna być zachowana lub odtworzona możliwość wędrówki ryb i innych organizmów wodnych;
- 4) wskazania do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, planach zagospodarowania przestrzennego województw oraz planach zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, jeżeli są niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których wyznaczono obszar Natura 2000;
- 5) określenie działań ochronnych dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000, ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację;
- 6) wskaźniki właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk, będących przedmiotami ochrony;
- 7) określenie sposobów monitoringu realizacji zadań ochronnych oraz ich skutków;
- 8) określenie sposobów monitoringu stanu ochrony siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk, będących przedmiotami ochrony.

9. Zakres działań ochronnych, o których mowa w ust. 8 pkt 5, może obejmować w szczególności:

- 1) ochronę czynną lub odtwarzanie siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, będących przedmiotem ochrony;
- 2) utrzymanie korytarzy ekologicznych łączących obszary Natura 2000;
- 3) rozmieszczenie obiektów i urządzeń służących celom ochrony obszaru Natura 2000;
- 4) stosunki wodne, w tym gospodarowanie wodami;
- 5) gospodarkę rolną, leśną i rybacką, w tym:
  - a) kierunki kształtowania przestrzeni produkcyjnej,
  - b) wskazanie obszarów, które powinny być zalesione, oraz obszarów wyłączonych z zalesiania,
  - c) wskazanie śródlądowych wód powierzchniowych płynących, w których powinna być zachowana lub odtworzona możliwość wędrówki ryb i innych organizmów wodnych;
- 6) warunki zagospodarowania terenów oraz ich użytkowania, w tym w zależności od potrzeb wskazanie:
  - a) terenów przeznaczonych pod zabudowę,
  - b) lokalizacji infrastruktury technicznej i komunikacyjnej,
  - c) lokalizacji infrastruktury turystycznej i edukacyjnej.

10. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, dla obszaru Natura 2000:

- 1) tryb sporządzania projektu planu ochrony,
- 2) zakres prac koniecznych dla sporządzenia projektu planu ochrony,
- 3) tryb dokonywania zmian w planie ochrony

- kierując się potrzebą ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk, uwzględniając ich stan oraz warunki rozwoju społecznego i gospodarczego obszaru objętego planem ochrony.

**Art. 30.** 1. Plan ochrony ustanowiony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody lub parku krajobrazowego położonego w granicach obszaru Natura 2000, uwzględniający zakres, o którym mowa w art. 29, staje się planem ochrony dla tej części obszaru Natura 2000.

2. Plan urządzenia lasu dla nadleśnictwa położonego w granicach obszaru Natura 2000, uwzględniający zakres, o którym mowa w art. 29, staje się planem ochrony dla tej części obszaru Natura 2000.

3. Projekty studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województw oraz planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej w części dotyczącej istniejącego lub projektowanego obszaru Natura 2000 wymagają uzgodnienia z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska w zakresie ustaleń tych planów, mogących znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000.

**Art. 31.** Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000 sporządza i przekazuje Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska, co 6 lat w odniesieniu do specjalnego obszaru ochrony siedlisk oraz co 3 lata w odniesieniu do obszaru specjalnej ochrony ptaków, ocenę realizacji ochrony tego obszaru, zawierającą informacje dotyczące podejmowanych działań ochronnych oraz wpływu tych działań na stan ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, a także wyniki monitorowania i nadzoru tych działań.

**Art. 32.** 1. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska nadzoruje funkcjonowanie obszarów Natura 2000, prowadząc ewidencję danych niezbędnych do podejmowania działań w zakresie ich ochrony.

2. Nadzór, o którym mowa w ust. 1, polega na:

- 1) wydawaniu zaleceń i wytycznych w zakresie ochrony i funkcjonowania obszarów Natura 2000;
- 2) określaniu zakresu i żądaniu informacji dotyczących ochrony i funkcjonowania obszarów Natura 2000;
- 3) kontroli realizacji ustaleń planów ochrony i planów zadań ochronnych obszarów Natura 2000.

3. Regionalny dyrektor ochrony środowiska koordynuje funkcjonowanie obszarów Natura 2000 na obszarze swojego działania.

4. Na terenie zarządzanym przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, na którym znajduje się obszar Natura 2000, zadania w zakresie ochrony przyrody wykonuje samodzielnie miejscowy nadleśniczy, zgodnie z ustaleniami planu urządzenia lasu.

5. W przypadku gdy obszar Natura 2000 obejmuje w całości lub w części obszar parku narodowego, sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 w granicach parku narodowego jest dyrektor parku narodowego.

**Art. 33.** 1. Zabrania się, z zastrzeżeniem art. 34, podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności:

- 1) pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000 lub
- 2) wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, lub
- 3) pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do proponowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty, znajdujących się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1, do czasu zatwierdzenia przez Komisję Europejską jako obszary mające znaczenie dla Wspólnoty i wyznaczenia ich jako specjalne obszary ochrony siedlisk.

3. Projekty polityk, strategii, planów i programów oraz zmian do takich dokumentów a także planowane przedsięwzięcia, które mogą znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000, a które nie są bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub obszarów, o których mowa w ust. 2, lub nie wynikają z tej ochrony, wymagają przeprowadzenia odpowiedniej oceny oddziaływania na zasadach określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

**Art. 34.** 1. Jeżeli przemawiają za tym konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym, i wobec braku rozwiązań alternatywnych, właściwy miejscowo regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarach morskich - dyrektor właściwego urzędu morskiego, może zezwolić na realizację planu lub działań, mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 lub obszary znajdujące się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1, zapewniając wykonanie kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000.

2. W przypadku gdy znaczące negatywne oddziaływanie dotyczy siedlisk i gatunków priorytetowych, zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, może zostać udzielone wyłącznie w celu:

- 1) ochrony zdrowia i życia ludzi;
- 2) zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego;
- 3) uzyskania korzystnych następstw o pierwszorzędnym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego;
- 4) wynikającym z koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, po uzyskaniu opinii Komisji Europejskiej.

**Art. 35.** 1. Wydając zezwolenie, o którym mowa w art. 34 ust. 1, właściwy miejscowo regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarach morskich - dyrektor właściwego urzędu morskiego, w porozumieniu z zarządcą terenu, stosownie do skali i rodzaju negatywnego oddziaływania na cele ochrony obszaru Natura 2000, ustala zakres, miejsce, termin i sposób wykonania kompensacji przyrodniczej, zobowiązując do jej wykonania nie później niż w terminie rozpoczęcia działań powodujących negatywne oddziaływanie.

2. Koszty kompensacji przyrodniczej ponosi podmiot realizujący plan lub przedsięwzięcie.

2a. Za utrzymanie siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin i zwierząt, utworzonych w ramach kompensacji przyrodniczej, jak również za monitorowanie ich stanu odpowiada:

- 1) sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000, na terenie którego została wykonana kompensacja;
- 2) regionalny dyrektor ochrony środowiska na terenie znajdującym się poza obszarem Natura 2000.

3. Regionalny dyrektor ochrony środowiska lub dyrektor urzędu morskiego nadzoruje wykonanie kompensacji przyrodniczej.

4. Regionalny dyrektor ochrony środowiska lub dyrektor urzędu morskiego składa informacje Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska o:

- 1) ustalonym zakresie kompensacji przyrodniczej, o której mowa w ust. 1, w terminie 30 dni od dnia wydania zezwolenia, o którym mowa w art. 34 ust. 1, na realizację działań mogących znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000;
- 2) wykonanej kompensacji przyrodniczej w terminie 30 dni od dnia zakończenia realizacji działań kompensacyjnych.

5. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska składa informacje, o których mowa w ust. 4, ministrowi właściwemu do spraw środowiska.

6. Minister właściwy do spraw środowiska informuje Komisję Europejską o ustalonym zakresie kompensacji przyrodniczej przed jej wdrożeniem oraz przed realizacją planu lub działania.

7. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe sposoby i formy składania informacji, o których mowa w ust. 4, kierując się koniecznością ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk.

**Art. 35a.** W przypadku działań przewidzianych do realizacji w ramach planowanych przedsięwzięć zezwolenie, o którym mowa w art. 34 ust. 1, zastępuje się decyzją o środowiskowych uwarunkowaniach lub uzgodnieniem z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska, w rozumieniu ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Do decyzji stosuje się odpowiednio przepisy art. 34 i 35.

**Art. 36.** 1. Na obszarach Natura 2000, z zastrzeżeniem ust. 2, nie podlega ograniczeniu działalność związana z utrzymaniem urządzeń i obiektów służących bezpieczeństwu przeciwpowodziowemu oraz działalność gospodarcza, rolna, leśna, łowiecka i rybicka, a także amatorski połów ryb, jeżeli nie oddziałuje znacząco negatywnie na cele ochrony obszaru Natura 2000.

2. Prowadzenie działalności, o której mowa w ust. 1, na obszarach Natura 2000 wchodzących w skład parków narodowych i rezerwatów przyrody, jest dozwolone wyłącznie w zakresie, w jakim nie narusza to zakazów obowiązujących na tych obszarach.

3. Jeżeli działalność gospodarcza, rolna, leśna, łowiecka lub rybicka wymaga dostosowania do wymogów ochrony obszaru Natura 2000, na którym nie mają zastosowania programy wsparcia z tytułu obniżenia dochodowości, regionalny dyrektor ochrony środowiska może zawrzeć umowę z właścicielem lub posiadaczem obszaru, z wyjątkiem zarządców nieruchomości Skarbu Państwa, która zawiera wykaz niezbędnych działań, sposoby i terminy ich wykonania oraz warunki i terminy rozliczenia należności za wykonane czynności, a także wartość rekompensaty za utracone dochody wynikające z wprowadzonych ograniczeń.

**Art. 37.** 1. Jeżeli działania mogące znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 lub obszar znajdujący się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1, zostały podjęte bez uzyskania zezwolenia, o którym mowa w art. 34, lub decyzji, o

której mowa w art. 35a, regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarach morskich - dyrektor właściwego urzędu morskiego, nakazuje ich natychmiastowe wstrzymanie i podjęcie w wyznaczonym terminie niezbędnych czynności w celu przywrócenia poprzedniego stanu danego obszaru, jego części lub chronionych na nim gatunków.

2. Jeżeli działania na obszarze Natura 2000 zostały podjęte niezgodnie z ustaleniami planu zadań ochronnych lub planu ochrony, regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarach morskich - dyrektor urzędu morskiego, podejmuje czynności, o których mowa w ust. 1.

**Art. 38.** Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska składa do Komisji Europejskiej raporty i notyfikacje dotyczące obszarów Natura 2000 oraz występuje o opinie w sprawie tych obszarów.

**Art. 39.** Koszty związane z wdrożeniem i funkcjonowaniem sieci obszarów Natura 2000 w zakresie nieobjętym finansowaniem przez Wspólnotę są finansowane z budżetu państwa, a także z budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

**Art. 40. 1.** Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyśka, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie.

2. Na terenach niezabudowanych, jeżeli nie stanowi to zagrożenia dla ludzi lub mienia, drzewa stanowiące pomniki przyrody podlegają ochronie aż do ich samoistnego, całkowitego rozpadu.

3. Minister właściwy do spraw środowiska może określić, w drodze rozporządzenia, kryteria uznawania tworów przyrody żywej i nieożywionej za pomniki przyrody, kierując się potrzebą ochrony drzew i krzewów ze względu na ich wielkość, wiek, pokrój i znaczenie historyczne, a odnośnie tworów przyrody nieożywionej - ze względu na ich znaczenie naukowe, estetyczne i krajobrazowe.

**Art. 41. 1.** Stanowiskami dokumentacyjnymi są niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych.

2. Stanowiskami dokumentacyjnymi mogą być także miejsca występowania kopalnych szczątków roślin lub zwierząt.

**Art. 42.** Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

**Art. 43.** Zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.

**Art. 44. 1.** Ustanowienie pomnika przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, użytku ekologicznego lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego następuje w drodze uchwały rady gminy.

2. Uchwała rady gminy, o której mowa w ust. 1, określa nazwę danego obiektu lub obszaru, jego położenie, sprawującego nadzór, szczególne cele ochrony, w razie potrzeby ustalenia dotyczące jego czynnej ochrony oraz zakazy właściwe dla tego obiektu, obszaru lub jego części, wybrane spośród zakazów wymienionych w art. 45 ust. 1.

3. Zniesienia formy ochrony przyrody, o której mowa w ust. 1, dokonuje rada gminy w drodze uchwały.

3a. Projekty uchwał, o których mowa w ust. 1 i 3, wymagają uzgodnienia z właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska.

4. Zniesienie formy ochrony przyrody, o której mowa w ust. 1, następuje w razie utraty wartości przyrodniczych, ze względu na które ustanowiono formę ochrony przyrody, lub w razie konieczności realizacji inwestycji celu publicznego lub zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego.

**Art. 45. 1.** W stosunku do pomnika przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, użytku ekologicznego lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- 1) niszczenia, uszkadzania lub przekształcania obiektu lub obszaru;
- 2) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsturmowym lub przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- 3) uszkadzania i zanieczyszczania gleby;
- 4) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- 5) likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- 6) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
- 7) zmiany sposobu użytkowania ziemi;
- 8) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 9) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarłisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 10) zbioru, niszczenia, uszkadzania roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych;
- 11) umieszczania tablic reklamowych.

2. Zakazy, o których mowa w ust. 1, nie dotyczą:

- 1) prac wykonywanych na potrzeby ochrony przyrody po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody;
- 2) realizacji inwestycji celu publicznego po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody;
- 3) zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa;
- 4) likwidowania nagłych zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego i prowadzenia akcji ratowniczych.

**Art. 46. 1.** Ochrona gatunkowa obejmuje okazy gatunków oraz siedliska i ostoje roślin, zwierząt i grzybów.

2. Ochrona gatunkowa ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących na terenie kraju lub innych państw członkowskich Unii Europejskiej rzadkich, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz

objętych ochroną na podstawie przepisów umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną, gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk i ostoi, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej.

3. W celu ochrony ostoi i stanowisk roślin lub grzybów objętych ochroną gatunkową lub ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową mogą być ustalane strefy ochrony.

**Art. 47.** 1. Rośliny, zwierzęta i grzyby gatunków zagrożonych wyginięciem w środowisku przyrodniczym podlegają ochronie ex situ w ogrodach zoologicznych, ogrodach botanicznych lub bankach genów.

2. Ochrona ex situ gatunków, o których mowa w ust. 1, powinna zmierzać do przywrócenia osobników tych gatunków do środowiska przyrodniczego.

**Art. 48.** Minister właściwy do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) gatunki roślin:
  - a) objętych ochroną ścisłą, z wyszczególnieniem gatunków wymagających ochrony czynnej,
  - b) objętych ochroną częściową,
  - c) objętych ochroną częściową, które mogą być pozyskiwane, oraz sposoby ich pozyskiwania,
  - d) wymagających ustalenia stref ochrony ich ostoi lub stanowisk,
- 2) właściwe dla poszczególnych gatunków lub grup gatunków roślin zakazy wybrane spośród zakazów, o których mowa w art. 51 ust. 1 i 1a, oraz odstępstwa od zakazów wybrane spośród odstępstw, o których mowa w art. 51 ust. 2,
- 3) sposoby ochrony gatunków, w tym wielkość stref ochrony  
- kierując się potrzebą ochrony dziko występujących roślin, ich siedlisk, ostoi lub stanowisk oraz wymaganiami ekologicznymi, naukowymi i kulturowymi, a także biorąc pod uwagę obowiązujące w tym zakresie przepisy prawa Unii Europejskiej.

**Art. 49.** Minister właściwy do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) gatunki:
  - a) zwierząt objętych ochroną ścisłą, z wyszczególnieniem gatunków wymagających ochrony czynnej,
  - b) zwierząt objętych ochroną częściową,
  - c) zwierząt objętych ochroną częściową, które mogą być pozyskiwane, oraz sposoby ich pozyskiwania,
  - d) (uchylona),
  - e) zwierząt wymagających ustalenia stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania,
- 2) właściwe dla poszczególnych gatunków lub grup gatunków zwierząt zakazy wybrane spośród zakazów, o których mowa w art. 52 ust. 1 i 1a, oraz odstępstwa od zakazów wybrane spośród odstępstw, o których mowa w art. 52 ust. 2,
- 3) sposoby ochrony gatunków, w tym wielkość stref ochrony  
- kierując się potrzebą ochrony dziko występujących zwierząt, ich siedlisk, ostoi lub stanowisk oraz wymaganiami ekologicznymi, naukowymi i kulturowymi, a także biorąc pod uwagę obowiązujące w tym zakresie przepisy prawa Unii Europejskiej.

**Art. 50.** Minister właściwy do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) gatunki grzybów:
  - a) objętych ochroną ścisłą,
  - b) objętych ochroną częściową,
  - c) objętych ochroną częściową, które mogą być pozyskiwane, oraz sposoby ich pozyskiwania,
  - d) wymagających ustalenia stref ochrony ich ostoi lub stanowisk,
- 2) właściwe dla poszczególnych gatunków lub grup gatunków grzybów zakazy wybrane spośród zakazów, o których mowa w art. 51 ust. 1 i 1a, oraz odstępstwa od zakazów wybrane spośród odstępstw, o których mowa w art. 51 ust. 2,
- 3) sposoby ochrony gatunków, w tym wielkość stref ochrony  
- kierując się potrzebą ochrony dziko występujących grzybów, ich siedlisk, ostoi lub stanowisk oraz wymaganiami ekologicznymi, naukowymi i kulturowymi, a także biorąc pod uwagę obowiązujące w tym zakresie przepisy prawa Unii Europejskiej.

**Art. 51.** 1. W stosunku do dziko występujących roślin lub grzybów gatunków objętych ochroną gatunkową mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- 1) umyślnego niszczenia;
- 2) umyślnego zrywania lub uszkodzania;
- 3) niszczenia ich siedlisk lub ostoi;
- 4) dokonywania zmian stosunków wodnych, stosowania środków chemicznych, niszczenia ściółki leśnej lub niszczenia gleby w ostojach;
- 5) hodowli;
- 6) pozyskiwania lub zbioru;
- 7) przetrzymywania lub posiadania okazów gatunków;
- 8) zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny lub transportu okazów gatunków;
- 9) wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków;
- 10) umyślnego przemieszczania w środowisku przyrodniczym;
- 11) umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.

1a. W stosunku do innych niż dziko występujących roślin lub grzybów gatunków objętych ochroną gatunkową mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- 1) hodowli;
- 2) przetrzymywania lub posiadania okazów gatunków;
- 3) zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny lub transportu okazów gatunków;
- 4) wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków;
- 5) umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.

2. W stosunku do gatunków roślin lub grzybów objętych ochroną gatunkową mogą być wprowadzone, w przypadku braku rozwiązań alternatywnych i jeżeli nie są szkodliwe dla zachowania we właściwym stanie ochrony dziko występujących populacji chronionych gatunków roślin lub grzybów, odstępstwa od zakazów, o których mowa w ust. 1 i 1a, dotyczące:

- 1) wykonywania czynności związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej, jeżeli technologia prac uniemożliwia przestrzeganie zakazów;
- 2) usuwania roślin oraz grzybów niszczących materiały lub obiekty budowlane;

- 3) pozyskiwania gatunków, o których mowa w art. 48 pkt 1 lit. c oraz art. 50 pkt 1 lit. c, przez podmioty, które uzyskały zezwolenie regionalnego dyrektora ochrony środowiska lub Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska na ich pozyskiwanie;
  - 4) przetrzymywania, posiadania, zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny, a także wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków, o których mowa w art. 48 pkt 1 lit. c oraz art. 50 pkt 1 lit. c, pozyskanych na podstawie zezwolenia, o którym mowa w pkt 3;
  - 5) przetrzymywania, posiadania, zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny, a także wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków pozyskanych poza granicą państwa i wwiezionych z zagranicy na podstawie zezwolenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska lub Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.
3. Odstępstwo od zakazu, o którym mowa w ust. 2 pkt 1, nie dotyczy gatunków wymienionych w załączniku IV dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. WE L 206 z 22.07.1992, str. 7, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 2, str. 102).

**Art. 52.** 1. W stosunku do dziko występujących zwierząt gatunków objętych ochroną gatunkową mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- 1) umyślnego zabijania;
- 2) umyślnego okaleczania lub chwytania;
- 3) umyślnego niszczenia ich jaj, postaci młodocianych lub form rozwojowych;
- 4) transportu;
- 5) chowu lub hodowli;
- 6) zbierania, pozyskiwania, przetrzymywania, posiadania lub preparowania okazów gatunków;
- 7) niszczenia siedlisk lub ostoi, będących ich obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania;
- 8) niszczenia, usuwania lub uszkodzania gniazd, mrowisk, nor, legowisk, żeremi, tam, tarlisk, zimowisk lub innych schronień;
- 9) umyślnego uniemożliwiania dostępu do schronień;
- 10) zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny lub transportu w celu sprzedaży okazów gatunków;
- 11) wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków;
- 12) umyślnego płoszenia lub niepokojenia;
- 13) umyślnego płoszenia lub niepokojenia w miejscach noclegu, w okresie lęgowym w miejscach rozrodu lub wychowu młodych lub w miejscach żerowania zgrupowań ptaków migrujących lub zimujących;
- 14) fotografowania, filmowania lub obserwacji, mogących powodować ich płoszenie lub niepokojenie;
- 15) umyślnego przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca;
- 16) umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.

1a. W stosunku do innych niż dziko występujących zwierząt gatunków objętych ochroną gatunkową mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- 1) umyślnego zabijania;
- 2) umyślnego niszczenia ich jaj, postaci młodocianych lub form rozwojowych;
- 3) transportu;
- 4) chowu lub hodowli;
- 5) przetrzymywania, posiadania lub preparowania okazów gatunków;
- 6) zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny lub transportu w celu sprzedaży okazów gatunków;
- 7) wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków;
- 8) umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.

2. W stosunku do gatunków zwierząt objętych ochroną gatunkową mogą być wprowadzone, w przypadku braku rozwiązań alternatywnych i jeżeli nie są szkodliwe dla zachowania we właściwym stanie ochrony dziko występujących populacji chronionych gatunków zwierząt, odstępstwa od zakazów, o których mowa w ust. 1 i 1a, dotyczące:

- 1) usuwania od dnia 16 października do końca lutego gniazd z budek dla ptaków i ssaków;
- 2) usuwania od dnia 16 października do końca lutego gniazd ptasich z obiektów budowlanych lub terenów zieleni, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa lub sanitarne;
- 3) chwytania na terenach zabudowanych przez podmioty upoważnione przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska zabłąkanych zwierząt i przemieszczania ich do miejsc regularnego przebywania;
- 4) chwytania zwierząt rannych lub osłabionych w celu udzielenia im pomocy weterynaryjnej i przemieszczania ich do ośrodków rehabilitacji zwierząt;
- 5) zapobiegania poważnym szkodom w odniesieniu do upraw rolnych, inwentarza żywego, lasów, rybostanu, wody lub innych rodzajów mienia;
- 6) pozyskiwania okazów gatunków, o których mowa w art. 49 pkt 1 lit. c, przez podmioty, które uzyskały zezwolenie regionalnego dyrektora ochrony środowiska lub Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska na ich pozyskiwanie;
- 7) przetrzymywania, posiadania, zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny, a także wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków, o których mowa w art. 49 pkt 1 lit. c, pozyskanych na podstawie zezwolenia, o którym mowa w pkt 6;
- 8) przetrzymywania, posiadania, zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny, a także wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków pozyskanych poza granicą państwa i wwiezionych z zagranicy na podstawie zezwolenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska lub Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska;
- 9) zbierania i przechowywania piór ptaków.

3. (uchylony).

4. W przypadku gatunków ptaków zapobieganie poważnym szkodom, o którym mowa w ust. 2 pkt 5, odnosi się do zbóż, inwentarza żywego, lasów, rybostanu lub wody.

**Art. 52a.** 1. Gospodarka leśna nie narusza zakazów, o których mowa w art. 52 ust. 1 pkt 1-3, 7, 8, 12 i 13, jeżeli jest prowadzona na podstawie planów, które zostały poddane strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko, obejmującej oddziaływanie na dziko występujące populacje gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty i chronionych gatunków ptaków oraz ich siedliska lub jest prowadzona na podstawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej, których ustalenia zapewniają, że czynności wykonywane zgodnie z nimi nie są szkodliwe dla zachowania gatunku we właściwym stanie ochrony.

2. Gospodarka rybacka nie narusza zakazów, o których mowa w art. 52 ust. 1 pkt 1-4, 7, 8, 12, 13 i 15, jeżeli jest prowadzona na podstawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki rybackiej, których ustalenia zapewniają, że czynności wykonywane zgodnie z nimi nie są szkodliwe dla zachowania gatunku we właściwym stanie ochrony.

3. Minister właściwy do spraw środowiska może określić, w drodze rozporządzenia, wymagania dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej, o których mowa w ust. 1, kierując się potrzebą zachowania gatunków chronionych we właściwym stanie ochrony, w szczególności gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty i chronionych gatunków ptaków, uwzględniając wymogi gospodarcze, społeczne i kulturowe oraz cechy regionalne i lokalne.

4. Minister właściwy do spraw rybołówstwa w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw środowiska może określić, w drodze rozporządzenia, wymagania dobrej praktyki w zakresie gospodarki rybackiej, o których mowa w ust. 2, kierując się potrzebą zachowania

gatunków chronionych we właściwym stanie ochrony, w szczególności gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty i chronionych gatunków ptaków, uwzględniając wymogi gospodarcze, społeczne i kulturowe oraz cechy regionalne i lokalne.

**Art. 53.** Regionalny dyrektor ochrony środowiska może wprowadzić na terenie województwa, na czas określony, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, ochronę gatunków roślin, zwierząt lub grzybów, nieobjętych ochroną określoną w przepisach, o których mowa w art. 48-50, a także właściwe dla nich zakazy wybrane spośród zakazów, o których mowa w art. 51 ust. 1 i 1a oraz art. 52 ust. 1 i 1a, a także odstępstwa od zakazów wybrane spośród odstępstw, o których mowa w art. 51 ust. 2 oraz art. 52 ust. 2.

**Art. 54. 1.** Chwywanie lub zabijanie dziko występujących zwierząt, o których mowa w art. 49 pkt 1 lit. a i b, nie może być wykonywane przy użyciu urządzeń, sposobów lub metod działających na dużą skalę lub niewybiórczo, mogących powodować lokalny zanik lub poważne zaburzenia populacji tych zwierząt, a w szczególności przy użyciu:

- 1) oślepionych lub okaleczonych zwierząt jako wabików;
- 2) urządzeń odtwarzających nagrania głosów zwierząt;
- 3) urządzeń elektrycznych lub elektronicznych, mogących zabijać lub ogłuszać;
- 4) sztucznych źródeł światła;
- 5) lusterek i innych urządzeń oślepiających;
- 6) urządzeń wizyjnych ułatwiających strzelanie w nocy, w tym powiększających lub przetwarzających obraz oraz oświetlających cel;
- 7) materiałów wybuchowych;
- 8) sieci działających niewybiórczo;
- 9) pułapek działających niewybiórczo;
- 10) kusz;
- 11) trucizn lub przynęt zatrutych albo zawierających środki usypiające;
- 12) gazów i dymów stosowanych do wypłaszania;
- 13) automatycznej lub półautomatycznej broni z magazynkiem mieszczącym więcej niż 2 naboje;
- 14) statków powietrznych;
- 15) pojazdów silnikowych w ruchu;
- 16) siodeł, lepów i haków;
- 17) łodzi prowadzonych z prędkością większą niż 5 kilometrów na godzinę.

2. Zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, nie dotyczy poduw ryb dokonywanego przez wytwarzanie w wodzie pola elektrycznego charakterystycznego dla prądu stałego lub impulsowego.

**Art. 55.** Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, sposoby obrączkowania ptaków, wzory obrączek oraz materiały, z jakich mogą być wykonane obrączki, kierując się potrzebą ochrony ptaków przed niekontrolowanym i niewłaściwym obrączkowaniem.

**Art. 56. 1.** Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska może zezwolić w stosunku do gatunków:

- 1) objętych ochroną ścisłą - na czynności podlegające zakazom określonym w art. 51 ust. 1 pkt 9 i ust. 1a pkt 4 oraz art. 52 ust. 1 pkt 1, 3, 11 i 16 i ust. 1a pkt 1, 7 i 8;
- 2) objętych ochroną ścisłą i częściową - na czynności podlegające zakazom określonym w art. 51 ust. 1 i 1a oraz art. 52 ust. 1 i 1a, jeżeli zezwolenie dotyczy obszaru wykraczającego poza granice dwóch województw lub jeżeli ma to związek z działaniami podejmowanymi przez ministra właściwego do spraw środowiska, w tym dotyczącymi realizacji programu ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej, programów ochrony gatunków zagrożonych wyginięciem lub umów międzynarodowych.

2. Regionalny dyrektor ochrony środowiska na obszarze swojego działania i na obszarach morskich może zezwolić w stosunku do gatunków:

- 1) objętych ochroną częściową - na czynności podlegające zakazom określonym w art. 51 ust. 1 i 1a oraz art. 52 ust. 1 i 1a;
- 2) objętych ochroną ścisłą - na czynności podlegające zakazom określonym w art. 51 ust. 1 pkt 1-8, 10 i 11 i ust. 1a pkt 1-3 i 5 oraz art. 52 ust. 1 pkt 2, 4-10 i 12-15 i ust. 1a pkt 2-6.

2a. W przypadku, o którym mowa w ust. 2, w odniesieniu do obszarów morskich, właściwość miejscową regionalnego dyrektora ochrony środowiska ustala się wzdłuż wybrzeża na terenie danego województwa.

2b. Minister właściwy do spraw środowiska na obszarze parku narodowego może, po zasięgnięciu opinii dyrektora parku narodowego, zezwolić w stosunku do gatunków objętych ochroną na czynności podlegające zakazom określonym w art. 51 ust. 1 i 1a oraz art. 52 ust. 1 i 1a.

3. (uchylony).

4. Zezwolenia, o których mowa w ust. 1, 2 i 2b, z zastrzeżeniem ust. 4c, 4d i 5, mogą być wydane w przypadku braku rozwiązań alternatywnych, jeżeli nie są szkodliwe dla zachowania we właściwym stanie ochrony dziko występujących populacji chronionych gatunków roślin, zwierząt lub grzybów oraz:

- 1) leżą w interesie ochrony dziko występujących gatunków roślin, zwierząt, grzybów lub ochrony siedlisk przyrodniczych lub
- 2) wynikają z konieczności ograniczenia poważnych szkód w odniesieniu do upraw rolnych, inwentarza żywego, lasów, rybostanu, wody lub innych rodzajów mienia, lub
- 3) leżą w interesie zdrowia lub bezpieczeństwa powszechnego, lub
- 4) są niezbędne w realizacji badań naukowych, działań edukacyjnych lub celów związanych z odbudową populacji, reintrodukcją gatunków roślin, zwierząt lub grzybów, albo do celów działań reprodukcyjnych, w tym do sztucznego rozmnażania roślin, lub
- 5) umożliwiają, w ściśle kontrolowanych warunkach, selektywnie i w ograniczonym stopniu, zbiór, pozyskiwanie lub przetrzymywanie okazów roślin lub grzybów oraz chwywanie, pozyskiwanie lub przetrzymywanie okazów zwierząt gatunków objętych ochroną w liczbie określonej przez wydającego zezwolenie, lub
- 6) w przypadku gatunków objętych ochroną ścisłą, gatunków ptaków oraz gatunków wymienionych w załączniku IV dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory - wynikają z koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogów o charakterze społecznym lub gospodarczym lub wymogów związanych z korzystnymi skutkami o podstawowym znaczeniu dla środowiska, lub
- 7) w przypadku gatunków innych niż wymienione w pkt 6 - wynikają ze słusznego interesu strony lub koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogów o charakterze społecznym lub gospodarczym lub wymogów związanych z korzystnymi skutkami o podstawowym znaczeniu dla środowiska.

4a. Warunek wydania zezwolenia, o którym mowa w ust. 4 pkt 6, w przypadku gatunków ptaków dotyczy jedynie wydania zezwolenia na niszczenie siedlisk lub ostoi, będących ich obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania.

4b. Warunek wydania zezwolenia, o którym mowa w ust. 4 pkt 2, w przypadku gatunków ptaków dotyczy szkód w odniesieniu do zbóż, inwentarza żywego, lasów, rybostanu lub wody.

4c. Zezwolenia na czynności podlegające zakazom w stosunku do gatunków ptaków, określonym w art. 52 ust. 1 pkt 13, mogą być wydane w przypadku braku rozwiązań alternatywnych, jeżeli czynności te nie są szkodliwe dla zachowania we właściwym stanie ochrony dziko występujących populacji chronionych gatunków zwierząt.

4d. Zezwolenia na czynności podlegające zakazom określonym w art. 51 ust. 1 pkt 9 i ust. 1a pkt 4 oraz art. 52 ust. 1 pkt 11 i ust. 1a pkt 7, mogą być wydane, jeżeli czynności te nie są szkodliwe dla zachowania we właściwym stanie ochrony dziko występujących populacji chronionych gatunków roślin, zwierząt lub grzybów.

5. Zezwolenia na pozyskiwanie roślin, zwierząt lub grzybów gatunków, o których mowa w art. 48 pkt 1 lit. c, art. 49 pkt 1 lit. c oraz art. 50 pkt 1 lit. c, mogą być wydane, jeżeli nie są szkodliwe dla zachowania we właściwym stanie ochrony dziko występujących populacji chronionych gatunków roślin, zwierząt lub grzybów.

6. Zezwolenia, o których mowa w ust. 1, 2 i 2b, mogą być wydane na wniosek zawierający odpowiednio:

- 1) imię, nazwisko i adres albo nazwę i siedzibę wnioskodawcy;
- 2) cel wykonania wnioskowanych czynności;
- 3) opis czynności, na którą może być wydane zezwolenie;
- 4) nazwę gatunku lub gatunków, których będą dotyczyły działania, w języku łacińskim i polskim, jeżeli polska nazwa istnieje;
- 5) liczbę lub ilość osobników, których dotyczy wniosek, o ile jest to możliwe do ustalenia;
- 6) wskazanie sposobu, metody i stosowanych urządzeń do chwytania, odławiania lub zabijania zwierząt albo sposobu zbioru roślin i grzybów lub sposobu wykonania innych czynności, na które może być wydane zezwolenie, a także miejsca i czasu wykonania czynności oraz wynikających z tego zagrożeń;
- 7) wskazanie podmiotu, który będzie chwycił lub zabijał zwierzęta.

7. Zezwolenia, o których mowa w ust. 1, 2 i 2b, zawierają odpowiednio:

- 1) imię, nazwisko i adres albo nazwę i siedzibę wnioskodawcy;
- 2) nazwę gatunku lub gatunków, których będą dotyczyły działania, w języku łacińskim i polskim, jeżeli polska nazwa istnieje;
- 3) liczbę lub ilość osobników, których dotyczy zezwolenie, o ile jest to możliwe do ustalenia;
- 4) opis czynności, na które wydaje się zezwolenie;
- 5) wskazanie dozwolonych metod i sposobów chwytania, odławiania lub zabijania zwierząt albo sposobów zbioru roślin i grzybów lub sposobów wykonania innych czynności, na które wydaje się zezwolenie;
- 6) określenie czasu i miejsca wykonania czynności, których dotyczy zezwolenie;
- 7) wskazanie podmiotu, który będzie chwycił lub zabijał zwierzęta;
- 8) określenie terminu złożenia informacji o wykorzystaniu zezwolenia;
- 9) warunki realizacji wynikające z potrzeb ochrony populacji chronionych gatunków roślin, zwierząt lub grzybów i ich siedlisk.

7a. Organy właściwe do wydania zezwoleń, o których mowa w ust. 1, 2 i 2b, dokonują kontroli spełniania warunków określonych w wydanych przez siebie zezwoleniach.

7b. Czynności kontrolne są wykonywane przez osoby posiadające imienne upoważnienie wydane przez organy właściwe do wydania zezwoleń, o których mowa w ust. 1, 2 i 2b.

7c. Upoważnienie, o którym mowa w ust. 7b, zawiera wskazanie osoby upoważnionej do wykonywania czynności kontrolnych, miejsca i zakresu kontroli oraz podstawy prawnej do jej wykonywania.

7d. Przed przystąpieniem do czynności kontrolnych osoba upoważniona do ich wykonywania jest obowiązana okazać upoważnienie, o którym mowa w ust. 7b.

7e. Osoby upoważnione do wykonywania czynności kontrolnych mają prawo do:

- 1) wstępu na teren należący do podmiotu kontrolowanego;
- 2) żądania pisemnych lub ustnych informacji związanych z przedmiotem kontroli;
- 3) wglądu do dokumentów związanych z przedmiotem kontroli, sporządzania z nich odpisów, wyciągów lub kopii oraz zabezpieczenia tych dokumentów.

7f. Wstęp na teren należący do podmiotu kontrolowanego oraz wykonywanie czynności kontrolnych następują w obecności właściciela lub posiadacza nieruchomości.

7g. Osoba wykonująca czynności kontrolne sporządza z tych czynności protokół.

7h. Protokół podpisuje osoba wykonująca czynności kontrolne oraz podmiot kontrolowany.

7i. W przypadku odmowy podpisania protokołu przez podmiot kontrolowany protokół podpisuje tylko osoba wykonująca czynności kontrolne, dokonując w protokole adnotacji o odmowie podpisania protokołu przez podmiot kontrolowany.

7j. Zezwolenia, o których mowa w ust. 1, 2 i 2b, cofa się jeżeli podmiot, który uzyskał zezwolenie, nie spełnia zawartych w nim warunków.

7k. Potwierdzone odpowiednim świadectwem lub zezwoleniem zwolnienie z zakazów wydane na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97 z dnia 9 grudnia 1996 r. w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi (Dz. Urz. WE L 61 z 03.03.1997, str. 1, z późn. zm.) traktuje się w odniesieniu do okazów gatunków, dla których je wydano, jako zwolnienie równoważne wydanemu na podstawie ust. 1, 2 i 2b, jeżeli dotyczy zakazu:

- 1) przetrzymywania martwych okazów gatunków;
- 2) posiadania, darowizny, transportu, wwożenia lub wywożenia przez wewnątrzspółnotową granicę państwa oraz czynności, które zostały w tym zwolnieniu dopuszczone w stosunku do okazów gatunków.

8. Regionalny dyrektor ochrony środowiska do dnia 31 stycznia każdego roku składa Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska raport o wydanych w roku poprzednim zezwoleniach, o których mowa w ust. 2, zawierający informację, o których mowa w ust. 7 pkt 2-7, a także informację o wykorzystaniu zezwoleń oraz wynikach kontroli spełniania warunków określonych w tych zezwoleniach. Raport zawiera również informację o wydanych upoważnieniach, o których mowa w art. 52 ust. 2 pkt 3.

8a. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska do dnia 30 czerwca każdego roku składa informację, o których mowa w ust. 8, ministrowi właściwemu do spraw środowiska.

8b. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska do dnia 30 czerwca każdego roku składa ministrowi właściwemu do spraw środowiska raport o wydanych w roku poprzednim zezwoleniach, o których mowa w ust. 1, zawierający informację, o których mowa w ust. 7 pkt 2-7, a także informację o wykorzystaniu zezwoleń oraz wynikach kontroli spełniania warunków określonych w tych zezwoleniach. Raport zawiera również informację o pomocy udzielonej zwierzętom na podstawie art. 52 ust. 2 pkt 4.

9. Minister właściwy do spraw środowiska przygotowuje i przedstawia Komisji Europejskiej raporty dotyczące ochrony gatunkowej, których obowiązkiem sporządzania wynika z przepisów prawa Unii Europejskiej.

10. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, 2 i 2b, zastępuje się decyzją o warunkach prowadzenia działań, o której mowa w art. 118 ust. 8, jeżeli nałożono obowiązek uzyskania takiej decyzji. Do decyzji stosuje się odpowiednio przepisy ust. 4-5 oraz 7-8.

**Art. 56a.** 1. Regionalny dyrektor ochrony środowiska może zezwolić na obszarze swojego działania, na czas określony, nie dłuższy niż 5 lat, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, w stosunku do bobra europejskiego, kormorana czarnego oraz czapli siewej, na czynności podlegające zakazom określonym w art. 52 ust. 1.

2. Zarządzenie, o którym mowa w ust. 1, może być wydane w przypadku braku rozwiązań alternatywnych, jeżeli czynności, których dotyczy zarządzenie, nie są szkodliwe dla zachowania we właściwym stanie ochrony dziko występujących populacji gatunków objętych zarządzeniem oraz leży to w interesie zdrowia lub bezpieczeństwa powszechnego lub:



- 1) w przypadku kormorana czarnego oraz czapli siwej - wynika to z konieczności ograniczenia poważnych szkód w odniesieniu do lasów, rybostanu lub wody;
- 2) w przypadku bobra europejskiego - wynika to z konieczności ograniczenia poważnych szkód w odniesieniu do upraw rolnych, inwentarza żywego, lasów, rybostanu, wody lub innych rodzajów mienia.

3. Zarządzenie, o którym mowa w ust. 1, w przypadku kormorana czarnego oraz czapli siwej dotyczy wyłącznie terenu stawów rybnych uznanych za obręby hodowlane na podstawie decyzji marszałka województwa, o której mowa w art. 15 ust. 2b ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie śródlądowym (Dz. U. z 2009 r. Nr 189, poz. 1471 oraz z 2010 r. Nr 182, poz. 1228 i Nr 200, poz. 1322).

4. Zarządzenie, o którym mowa w ust. 1, określa:

- 1) podmioty, które będą wykonywały czynności, których dotyczy zarządzenie, oraz warunki, które podmioty te muszą spełniać;
- 2) nazwę gatunku lub gatunków, których dotyczy zarządzenie, w języku łacińskim i polskim;
- 3) opis czynności, których dotyczy zarządzenie;
- 4) wskazanie dozwolonych metod lub sposobów wykonania czynności, których dotyczy zarządzenie;
- 5) termin i porę doby wykonania czynności, których dotyczy zarządzenie;
- 6) obszar wykonania czynności, których dotyczy zarządzenie;
- 7) termin złożenia i zakres informacji o czynnościach wykonanych na podstawie zarządzenia;
- 8) warunki realizacji wynikające z potrzeb ochrony populacji chronionych gatunków zwierząt i ich siedlisk.

5. Regionalny dyrektor ochrony środowiska dokonuje kontroli spełniania warunków określonych w wydanych przez siebie zarządzeniach, o których mowa w ust. 1. Do przeprowadzenia kontroli przepisy art. 56 ust. 7b7i stosuje się odpowiednio.

6. W przypadku zmiany przesłanek, o których mowa w ust. 2, regionalny dyrektor ochrony środowiska zmienia lub uchyla zarządzenie, o którym mowa w ust. 1.

7. Podmioty, które wykonały czynności na podstawie zarządzenia, o którym mowa w ust. 1, składają regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska informację o wykonanych czynnościach, w zakresie i terminie określonych w tym zarządzeniu.

8. Regionalny dyrektor ochrony środowiska do dnia 31 stycznia każdego roku składa Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska raport o wydanych w roku poprzednim zarządzeniach, o których mowa w ust. 1, zawierający informacje, o których mowa w ust. 4, a także informację o czynnościach wykonanych na podstawie zarządzeń oraz wynikach kontroli spełniania warunków określonych w tych zarządzeniach.

**Art. 57.** 1. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska opracowuje programy ochrony zagrożonych wyginieciem gatunków roślin, zwierząt i grzybów.

2. Programy, o których mowa w ust. 1, zawierają:

- 1) opis sposobów prowadzenia działań ochronnych zmierzających do odbudowy populacji zagrożonych wyginieciem gatunków;
- 2) określenie czasu i miejsca wykonania działań ochronnych;
- 3) wskazanie odpowiedzialnego za wykonanie działań ochronnych;
- 4) informacje o kosztach i źródłach finansowania.

**Art. 58.** 1. Regionalny dyrektor ochrony środowiska do dnia 31 marca każdego roku przekazuje Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska informację za rok poprzedni w sprawie przypadkowego schwywania lub zabicia zwierząt gatunków objętych ochroną ścisłą oraz wydrę.

2. Na podstawie informacji, o której mowa w ust. 1, Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska podejmuje badania lub działania ochronne, w celu zapewnienia, aby przypadkowe chwywanie i zabijanie nie miało znaczącego negatywnego wpływu na te gatunki.

3. Każdy, kto przypadkowo schwytał lub zabił zwierzę gatunku objętego ochroną ścisłą lub wydrę, lub instytucja państwowa, która się o tym dowiedziała, niezwłocznie zawiadamia o tym właściwego regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

**Art. 59.** Organy ochrony przyrody są obowiązane do inicjowania i wspierania badań naukowych w zakresie:

- 1) ochrony siedlisk przyrodniczych;
- 2) ochrony siedlisk roślin i siedlisk zwierząt objętych ochroną gatunkową;
- 3) ochrony zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia oraz ich siedlisk położonych na trasach wędrówek, a także miejsc ich zimowania lub gniazdowania;
- 4) ustalania zmienności liczebności populacji gatunków roślin i zwierząt;
- 5) opracowania i doskonalenia sposobów zapobiegania szkodom powodowanym przez zwierzęta objęte ochroną gatunkową;
- 6) opracowania i doskonalenia sposobów zapobiegania przypadkowemu chwywaniu lub zabijaniu zwierząt objętych ochroną gatunkową;
- 7) określania wpływu niekorzystnych skutków zanieczyszczenia chemicznego na liczebność populacji roślin i zwierząt objętych ochroną gatunkową.

**Art. 60.** 1. Organy ochrony przyrody podejmują działania w celu ratowania zagrożonych wyginieciem gatunków roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową, polegające na przenoszeniu tych gatunków do innych miejsc, eliminowaniu przyczyn ich zagrożenia, podejmowaniu ochrony *ex situ* oraz tworzeniu warunków do ich rozmnażania.

2. Jeżeli stwierdzone lub przewidywane zmiany w środowisku zagrażają lub mogą zagrażać roślinom, zwierzętom lub grzybom objętym ochroną gatunkową, regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarach morskich Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, jest obowiązany, po zasięgnięciu opinii właściwej regionalnej rady ochrony przyrody oraz zarządcy lub właściciela terenu, podjąć działania w celu zapewnienia trwałego zachowania gatunku, jego siedliska lub ostoi, eliminowania przyczyn powstawania zagrożeń oraz poprawy stanu ochrony jego siedliska lub ostoi.

3. Regionalny dyrektor ochrony środowiska może ustalać i likwidować, w drodze decyzji administracyjnej:

- 1) strefy ochrony ostoi oraz stanowisk roślin objętych ochroną gatunkową, o których mowa w art. 48 pkt 1 lit. d;
- 2) strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową, o których mowa w art. 49 pkt 1 lit. e;
- 3) strefy ochrony ostoi oraz stanowisk grzybów objętych ochroną gatunkową, o których mowa w art. 50 pkt 1 lit. d.

4. Granice stref ochrony, o których mowa w ust. 3, oznacza się tablicami z napisem, odpowiednio: "ostoja roślin", "ostoja zwierząt" albo "ostoja grzybów" i informacją: "osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony".

5. Regionalny dyrektor ochrony środowiska prowadzi rejestr stref ochrony, o których mowa w ust. 3.

6. W strefach ochrony, o których mowa w ust. 3, bez zezwolenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska zabrania się:

- 1) przebywania osób, z wyjątkiem właściciela nieruchomości objętej strefą ochrony oraz osób sprawujących zarząd i nadzór nad obszarami objętymi strefą ochrony, oraz osób wykonujących prace na podstawie umowy zawartej z właścicielem lub zarządcą;
- 2) wycinania drzew lub krzewów;
- 3) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli nie jest to związane z potrzebą ochrony poszczególnych gatunków;
- 4) wznoszenia obiektów, urządzeń i instalacji.

7. Wydając zezwolenie na odstępianie od zakazów, o których mowa w ust. 6, regionalny dyrektor ochrony środowiska kieruje się wymogami ochrony ostoi oraz stanowisk roślin, zwierząt lub grzybów objętych ochroną gatunkową.

**Art. 60a.** Jeżeli stwierdzone lub przewidywane zmiany w środowisku zagrażają lub mogą zagrażać siedliskom przyrodniczym będącym przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarach morskich Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, jest obowiązany, po zasięgnięciu opinii właściwej regionalnej rady ochrony przyrody oraz zarządcy lub właściciela terenu, podjąć działania w celu zapewnienia trwałego zachowania tych siedlisk, eliminowania przyczyn powstawania zagrożeń oraz poprawy ich stanu ochrony.

**Art. 61.** 1. Organem zarządzającym w rozumieniu rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97 z dnia 9 grudnia 1996 r. w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi jest minister właściwy do spraw środowiska, a organem naukowym w rozumieniu tych przepisów jest Państwowa Rada Ochrony Przyrody.

2. Wywóz żywych roślin należących do gatunków objętych ochroną na podstawie przepisów, o których mowa w ust. 1, pochodzących z uprawy jest dozwolony na podstawie świadectw fitosanitarnych, na warunkach określonych w tych przepisach.

3. Do wniosku o wydanie zezwolenia na import żywych zwierząt lub jaj gatunków objętych ochroną na podstawie przepisów, o których mowa w ust. 1, dołącza się opinię lub orzeczenie lekarsko-weterynaryjne powiatowego lekarza weterynarii stwierdzające spełnienie przez importera warunków przetrzymywania tych gatunków, odpowiadających ich potrzebom biologicznym.

4. Do wniosku o wydanie zezwolenia lub świadectwa uprawniającego do eksportu okazów gatunków objętych ochroną na podstawie przepisów, o których mowa w ust. 1, dołącza się:

- 1) zezwolenie na pozyskiwanie ze środowiska okazów gatunków wymienionych we wniosku albo
- 2) wypis z dokumentacji hodowlanej lub orzeczenie lekarsko-weterynaryjne powiatowego lekarza weterynarii potwierdzające urodzenie w hodowli okazów i ich przodków - w przypadku zwierząt, albo
- 3) oświadczenie wnioskodawcy o pochodzeniu okazów roślin z uprawy.

5. Zezwolenie lub świadectwo wymagane na podstawie przepisów, o których mowa w ust. 1, jest wydawane na wniosek, po zasięgnięciu opinii Państwowej Rady Ochrony Przyrody w przypadkach określonych przepisami prawa Unii Europejskiej.

6. Opinię, o której mowa w ust. 5, Państwowa Rada Ochrony Przyrody wyraża w ciągu 14 dni od dnia wystąpienia o opinię.

7. Minister właściwy do spraw środowiska może odmówić wydania zezwolenia lub świadectwa, jeżeli importer, eksporter lub reeksporter, podany we wniosku o wydanie zezwolenia lub świadectwa, był skazany prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo związane z naruszeniem przepisów, o których mowa w ust. 1, w okresie 3 lat od dnia uprawomocnienia się wyroku.

8. Minister właściwy do spraw środowiska cofa zezwolenie lub świadectwo jeżeli:

- 1) po jego wydaniu zostaną ujawnione okoliczności, o których mowa w ust. 7, uzasadniające odmowę wydania lub
- 2) zezwolenie lub świadectwo zostało użyte niezgodnie z warunkami w nim zawartymi.

**Art. 62.** 1. Koszty transportu oraz utrzymywania żywych okazów gatunków chronionych na podstawie przepisów, o których mowa w art. 61 ust. 1, zatrzymanych przez właściwe organy, ponosi Skarb Państwa, a ich rozliczenia dokonuje regionalny dyrektor ochrony środowiska właściwy ze względu na położenie podmiotu, któremu zostały przekazane zatrzymane okazy.

2. Okazy, o których mowa w ust. 1, mogą być przekazywane do ogrodów botanicznych, ogrodów zoologicznych lub ośrodków rehabilitacji zwierząt.

3. (uchylony).

**Art. 63.** 1. Minister właściwy do spraw środowiska prowadzi rejestr instytucji naukowych uprawnionych do przewożenia w celach naukowych przez granicę Unii Europejskiej bez zezwolenia wydawanego na podstawie przepisów, o których mowa w art. 61 ust. 1, okazów zielnikowych lub okazów muzealnych zakonserwowanych, zasuszonych albo w inny sposób utrwalonych lub żywego materiału roślinnego, w celu nieodpłatnej wymiany, użyczenia lub darowizny.

2. Instytucja naukowa ubiegająca się o wpis do rejestru powinna spełniać następujące warunki:

- 1) okazy, o których mowa w ust. 1, są gromadzone w kolekcje;
- 2) kolekcja jest wykorzystywana jedynie w celach naukowych i dydaktycznych;
- 3) kolekcję stanowią jedynie okazy, których pozyskiwanie nastąpiło zgodnie z przepisami ustawy;
- 4) kolekcja jest przechowywana pod opieką osoby wyznaczonej przez kierownika instytucji naukowej w warunkach uniemożliwiających jej zniszczenie;
- 5) okazy w kolekcji są oznakowane w sposób umożliwiający ich identyfikację;
- 6) posiadają katalog przetrzymywanych w kolekcji okazów, z wyszczególnieniem okazów, które mogą być udostępniane w drodze nieodpłatnej wymiany, użyczenia lub darowizny;
- 7) katalog, o którym mowa w pkt 6, jest udostępniany zainteresowanym instytucjom naukowym.

3. Wpisanie do rejestru, o którym mowa w ust. 1, następuje na wniosek zainteresowanej instytucji naukowej. Do wniosku dołącza się kopię katalogu okazów, o którym mowa w ust. 2 pkt 6, oraz oświadczenia: o zgodności kopii katalogu okazów z oryginałem oraz o spełnieniu warunków, o których mowa w ust. 2.

4. Minister właściwy do spraw środowiska, po wpisaniu instytucji naukowej do rejestru, o którym mowa w ust. 1, wydaje zaświadczenie.

5. Instytucja naukowa wpisana do rejestru, o którym mowa w ust. 1, jest obowiązana do:

- 1) aktualizacji katalogu okazów, o których mowa w ust. 1:
  - a) stanowiących kolekcję,
  - b) przekazanych innym, uprawnionym na podstawie umów międzynarodowych, instytucjom naukowym;
- 2) składania ministrowi właściwemu do spraw środowiska, do dnia 31 stycznia każdego roku, raportu za rok ubiegły z działalności w zakresie nieodpłatnej wymiany, użyczenia lub darowizny okazów, o których mowa w ust. 1, oraz informacji o celu wykorzystania otrzymanych okazów.

6. Wykreślenie instytucji naukowej z rejestru może nastąpić, jeżeli instytucja naukowa przestała spełniać warunki, o których mowa w ust. 2, lub nie aktualizuje katalogu.

7. Przewożenie przez granicę Unii Europejskiej okazów, o których mowa w ust. 1, wymaga oznakowania etykietą opakowania, w którym okazy są przewożone, zgodnie z przepisami, o których mowa w art. 61 ust. 1.

8. Regionalny dyrektor ochrony środowiska właściwy ze względu na miejsce siedziby instytucji naukowej dokonuje kontroli aktualizacji katalogu oraz spełnienia warunków, o których mowa w ust. 2.

9. O wynikach kontroli regionalny dyrektor ochrony środowiska powiadamia ministra właściwego do spraw środowiska w terminie 30 dni od dnia zakończenia kontroli.

**Art. 64.** 1. Posiadacz żywych zwierząt gatunków wymienionych w załącznikach A i B rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97 z dnia 9 grudnia 1996 r. w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi, zaliczonych do płazów, gadów, ptaków lub ssaków, a także prowadzący ich hodowlę, jest obowiązany do pisemnego zgłoszenia ich do rejestru.

2. Obowiązek zgłoszenia do rejestru, o którym mowa w ust. 1, nie dotyczy:

- 1) ogrodów zoologicznych;
  - 2) podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w zakresie handlu żywymi zwierzętami gatunków chronionych na podstawie przepisów, o których mowa w art. 61 ust. 1;
  - 3) czasowego przetrzymywania zwierząt w celu leczenia i rehabilitacji.
3. Rejestr, o którym mowa w ust. 1, prowadzi starosta właściwy ze względu na miejsce przetrzymywania zwierząt lub prowadzenia ich hodowli.
4. Rejestr, o którym mowa w ust. 1, powinien zawierać następujące dane:
- 1) datę:
    - a) dokonania wpisu,
    - b) dokonania zmiany danych wpisanych do rejestru,
    - c) wykreślenia z rejestru;
  - 2) imię, nazwisko i adres albo nazwę i siedzibę posiadacza lub prowadzącego hodowlę;
  - 3) adres miejsca przetrzymywania zwierząt lub prowadzenia hodowli;
  - 4) liczbę zwierząt posiadanych lub hodowanych;
  - 5) nazwę gatunku w języku łacińskim i polskim, jeżeli polska nazwa istnieje;
  - 6) datę, miejsce urodzenia lub wyklucia zwierzęcia;
  - 7) datę wejścia w posiadanie zwierzęcia oraz źródło jego pochodzenia;
  - 8) płeć zwierzęcia, jeżeli jest możliwa do ustalenia;
  - 9) opis trwałego oznakowania zwierzęcia, jeżeli jest oznakowane;
  - 10) cel przetrzymywania lub prowadzenia hodowli zwierzęcia;
  - 11) numer i datę wydania:
    - a) zezwolenia na import zwierzęcia do kraju albo
    - b) zezwolenia na schwytanie zwierzęcia w środowisku, albo
    - c) dokumentu wydanego przez powiatowego lekarza weterynarii, potwierdzającego urodzenie zwierzęcia w hodowli, albo
    - d) innego dokumentu stwierdzającego legalność pochodzenia zwierzęcia.
5. Obowiązek zgłoszenia do rejestru lub wykreślenia z rejestru powstaje z dniem nabycia lub zbycia, wwozu do kraju lub wywozu za granicę państwa, wejścia w posiadanie zwierzęcia, jego utraty lub śmierci. Wniosek o dokonanie wpisu lub wykreślenia z rejestru powinien być złożony właściwemu staroście w terminie 14 dni od dnia powstania tego obowiązku.
6. Do wniosku o dokonanie wpisu do rejestru załącza się kopię dokumentu, o którym mowa w ust. 4 pkt 11.
7. W razie zmiany danych, o których mowa w ust. 4 pkt 2-11, przepis ust. 5 stosuje się odpowiednio.
8. Wpisanie do rejestru starosta potwierdza wydaniem zaświadczenia.
9. Podmioty, o których mowa w ust. 2 pkt 2, są obowiązane do posiadania i przekazania wraz ze sprzedawanym zwierzęciem oryginału lub kopii dokumentu, o którym mowa w ust. 4 pkt 11. Kopia ta powinna być, przez podmiot sprzedający zwierzę, zaopatrzona w numer nadawany według numeracji ciągłej, datę wystawienia, pieczęć i podpis osoby sprzedającej, informację o liczbie zwierząt, dla których została wystawiona, a jeżeli kopiowany dokument dotyczy więcej niż jednego gatunku, także o ich przynależności gatunkowej.
10. Koszty związane ze znakowaniem, zgodnym z przepisami, o których mowa w art. 61 ust. 1, zwierząt, o których mowa w ust. 1, pokrywa posiadacz zwierzęcia lub prowadzący hodowlę.

### Rozdział 3

#### Ogrody botaniczne, ogrody zoologiczne oraz ośrodki rehabilitacji zwierząt

**Art. 65.** 1. Ogrody botaniczne, ogrody zoologiczne oraz tereny przewidziane w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego na rozbudowę istniejących lub budowę nowych ogrodów podlegają ochronie w celu zapewnienia ich prawidłowej działalności i rozwoju.

2. Ochrona, o której mowa w ust. 1, polega na zakazie:

- 1) wznoszenia na terenie ogrodu botanicznego lub zoologicznego obiektów budowlanych i urządzeń niezwiązanych z ich działalnością;
- 2) zmniejszenia obszaru ogrodu botanicznego lub zoologicznego na rzecz działalności niezwiązanej z ich rolą i przeznaczeniem;
- 3) zmiany na terenie ogrodu botanicznego lub zoologicznego lub w ich sąsiedztwie stosunków wodnych, w tym obniżenia poziomu wód gruntowych;
- 4) zanieczyszczania na terenie ogrodu botanicznego lub zoologicznego lub w ich sąsiedztwie powierzchni ziemi, wód i powietrza;
- 5) wznoszenia w sąsiedztwie ogrodu botanicznego lub zoologicznego obiektów budowlanych lub urządzeń przeznaczonych do prowadzenia działalności produkcyjnej lub usługowej, wpływających szkodliwie na warunki przyrodnicze niezbędne do prawidłowego funkcjonowania ogrodów.

3. Sposoby korzystania z ogrodu botanicznego lub zoologicznego ustala w regulaminie zarządzający ogrodem.

**Art. 66.** 1. W studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się potrzeby funkcjonowania i rozwoju istniejących lub projektowanych ogrodów botanicznych lub zoologicznych.

2. Wójt, burmistrz albo prezydent miasta przed wydaniem decyzji w sprawie ustalenia warunków zabudowy lub decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego w sąsiedztwie ogrodu botanicznego lub zoologicznego informuje o planowanej inwestycji zarządzającego ogrodem, który w terminie 30 dni może zgłosić zastrzeżenia i wnioski.

3. Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio przy rozpatrywaniu wniosku o wyrażenie zgody na zmianę sposobu użytkowania obiektu budowlanego znajdującego się w sąsiedztwie ogrodu botanicznego lub zoologicznego, jeżeli zmiana ta mogłaby mieć niekorzystny wpływ na funkcjonowanie ogrodu.

**Art. 67.** 1. Utworzenie i prowadzenie ogrodu botanicznego lub zoologicznego wymaga uzyskania zezwolenia Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.

2. Zezwolenie wydaje się na wniosek, o którym mowa w ust. 3, po zasięgnięciu opinii regionalnego dyrektora ochrony środowiska właściwego ze względu na miejsce położenia ogrodu botanicznego lub zoologicznego oraz opinii organizacji zrzeszającej przedstawicieli ogrodów botanicznych lub zoologicznych, wyrażonych w terminie 30 dni od dnia otrzymania wniosku; niewyrażenie opinii w tym terminie uznaje się za opinię pozytywną.

3. Wniosek o wydanie zezwolenia, o którym mowa w ust. 1, powinien zawierać:

- 1) imię, nazwisko i adres albo nazwę i siedzibę wnioskodawcy;
- 2) wskazanie podmiotu zarządzającego ogrodem botanicznym lub zoologicznym, odpowiedzialnego za jego funkcjonowanie;
- 3) projekt zagospodarowania terenu ogrodu botanicznego lub zoologicznego;
- 4) wskazanie położenia i obszaru ogrodu botanicznego lub zoologicznego;
- 5) opis zakresu działalności ogrodu botanicznego lub zoologicznego.

4. Do wniosku, o którym mowa w ust. 3, należy dołączyć:

- 1) kopię części mapy ewidencji gruntów i budynków obejmującą działki ewidencyjne, na których jest projektowana lokalizacja ogrodu botanicznego lub zoologicznego;
- 2) wypis i wyrys z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dotyczący działek ewidencyjnych, na których jest projektowana lokalizacja ogrodu botanicznego lub zoologicznego, albo zaświadczenie potwierdzające, że przeznaczenie działek, na których jest projektowana lokalizacja ogrodu botanicznego lub zoologicznego, nie jest sprzeczne z ustaleniami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy;
- 3) wypis z ewidencji gruntów i budynków dotyczący działek ewidencyjnych, na których jest projektowana lokalizacja ogrodu botanicznego lub zoologicznego.

5. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, zawiera:

- 1) imię, nazwisko i adres albo nazwę i siedzibę wnioskodawcy;
- 2) wskazanie położenia i obszaru ogrodu botanicznego lub zoologicznego;
- 3) opis zakresu działalności ogrodu botanicznego lub zoologicznego;
- 4) warunki prowadzenia działalności ogrodu botanicznego lub zoologicznego oraz termin, w którym mają one być spełnione.

6. Zezwolenie wydaje się na czas nieokreślony. Sprawdzenie warunków, o których mowa w ust. 5 pkt 4, następuje po upływie wyznaczonego terminu.

**Art. 68. 1.** Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska może cofnąć lub zmienić zezwolenie, o którym mowa w art. 67 ust. 1, jeżeli podmiot, który uzyskał to zezwolenie:

- 1) nie spełnia warunków prowadzenia działalności ogrodu botanicznego lub zoologicznego;
- 2) nie przestrzega zakresu działalności ogrodu botanicznego lub zoologicznego;
- 3) nie spełnia obowiązków, o których mowa w art. 69 ust. 1;
- 4) nie zapewnia warunków określonych w przepisach, o których mowa w art. 70;
- 5) nie usunie w wyznaczonym terminie, nie dłuższym niż 2 lata, nieprawidłowości stwierdzonych w wyniku kontroli przeprowadzonej przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska i inne organy uprawnione na podstawie odrębnych przepisów.

2. Jeżeli zezwolenie, o którym mowa w art. 67 ust. 1, zostanie cofnięte, ogród botaniczny lub zoologiczny podlega likwidacji.

3. W razie likwidacji ogrodu zoologicznego podmiot zarządzający tym ogrodem jest obowiązany zapewnić utrzymywanym zwierzętom warunki odpowiadające ich potrzebom biologicznym.

4. W decyzji o cofnięciu zezwolenia podaje się termin jej wykonania oraz wskazuje organ nadzorujący likwidację ogrodu botanicznego lub zoologicznego.

**Art. 69. 1.** Do obowiązków podmiotów, które uzyskały zezwolenie, o którym mowa w art. 67 ust. 1, należy:

- 1) uczestnictwo w badaniach naukowych, które mają na celu ochronę gatunków zagrożonych wyginięciem w stanie wolnym;
- 2) edukacja w zakresie ochrony gatunkowej roślin, zwierząt i grzybów, z uwzględnieniem ochrony różnorodności biologicznej;
- 3) prowadzenie upraw roślin oraz hodowli zwierząt gatunków zagrożonych wyginięciem, w celu ich ochrony ex situ, a następnie wprowadzenie do środowiska przyrodniczego w ramach programów ochrony tych gatunków;
- 4) przetrzymywanie roślin lub zwierząt w warunkach odpowiadających ich potrzebom biologicznym;
- 5) prowadzenie dokumentacji hodowlanej.

2. Dokumentacja hodowlana, o której mowa w ust. 1 pkt 5, powinna zawierać następujące dane:

- 1) datę:
  - a) dokonania wpisu,
  - b) dokonania zmiany danych,
  - c) wykreślenia z dokumentacji hodowlanej;
- 2) liczbę posiadanych zwierząt;
- 3) nazwę gatunku w języku łacińskim i polskim, jeżeli polska nazwa istnieje;
- 4) datę i miejsce urodzenia lub wyklucia zwierzęcia;
- 5) datę wejścia w posiadanie zwierzęcia oraz źródło jego pochodzenia;
- 6) płeć zwierzęcia, jeżeli jest możliwa do ustalenia;
- 7) opis trwałego oznakowania zwierzęcia, jeżeli jest oznakowane;
- 8) numer i datę wydania zezwolenia na import zwierzęcia do kraju lub zezwolenia na jego pozyskanie albo innego dokumentu stwierdzającego legalność jego pochodzenia.

**Art. 70.** Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, warunki hodowli i utrzymywania poszczególnych grup gatunków zwierząt w ogrodzie zoologicznym, w tym:

- 1) niezbędne pomieszczenia i wyposażenie w urządzenia techniczne miejsc przebywania zwierząt poszczególnych gatunków lub grup gatunków,
  - 2) minimalne warunki przestrzenne dla hodowli i utrzymywania zwierząt poszczególnych gatunków lub grup gatunków,
  - 3) niezbędne warunki do prowadzenia reprodukcji zwierząt poszczególnych gatunków lub grup gatunków
- kierując się potrzebą zapewnienia zwierzętom hodowanym i utrzymywanym w ogrodach zoologicznych warunków odpowiadających potrzebom biologicznym poszczególnych gatunków lub grup gatunków.

**Art. 71.** W ogrodach zoologicznych hoduje się i utrzymuje zwierzęta:

- 1) urodzone i wychowane poza środowiskiem przyrodniczym;
- 2) które poza ogrodem nie mają szansy przeżycia;
- 3) jeżeli wymaga tego ochrona populacji lub gatunku albo realizacja celów naukowych.

**Art. 72. 1.** Do ogrodów zoologicznych sprowadza się tylko te zwierzęta, którym w ogrodzie można zapewnić warunki odpowiadające potrzebom biologicznym danego gatunku.

2. Zwierzęta w ogrodach zoologicznych nie mogą być rozmnażane, jeżeli ich potomstwu nie zapewni się właściwych warunków hodowli i utrzymywania.

**Art. 73. 1.** Zabrania się:

- 1) posiadania i przetrzymywania,
  - 2) sprowadzania z zagranicy,
  - 3) sprzedaży, wymiany, wynajmu, darowizny i użyczenia podmiotom nieuprawnionym do ich posiadania
- żywych zwierząt gatunków niebezpiecznych dla życia i zdrowia ludzi.

2. Zakazy, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 2, nie dotyczą ogrodów zoologicznych, cyrków i placówek naukowych prowadzących badania nad zwierzętami, a zakazy, o których mowa w ust. 1 pkt 1 nie dotyczą ośrodków rehabilitacji zwierząt.

3. Gatunki zwierząt niebezpiecznych dla życia i zdrowia ludzi zalicza się do:

- 1) kategorii I - obejmującej najbardziej niebezpieczne gatunki lub grupy gatunków zwierząt, które z przyczyn naturalnej agresywności lub właściwości biologicznych mogą stanowić poważne zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi;
- 2) kategorii II - obejmującej pozostałe gatunki lub grupy gatunków zwierząt niebezpiecznych dla życia i zdrowia ludzi.

4. W stosunku do zwierząt gatunków zaliczonych do kategorii II regionalny dyrektor ochrony środowiska właściwy ze względu na wskazane we wniosku, o którym mowa w ust. 5, miejsce ich przetrzymywania może zezwolić na odstępstwa od zakazów, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 2.

5. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 4, może być wydane na wniosek, który zawiera:

- 1) imię, nazwisko i adres albo nazwę i siedzibę wnioskodawcy;
- 2) nazwę gatunku w języku łacińskim i polskim, jeżeli polska nazwa istnieje;
- 3) liczbę osobników poszczególnych gatunków, których dotyczy wniosek;
- 4) wskazanie miejsca przetrzymywania zwierząt, których dotyczy wniosek;
- 5) zaświadczenie powiatowego lekarza weterynarii stwierdzające spełnianie przez wnioskodawcę warunków przetrzymywania zwierząt gatunków niebezpiecznych dla życia i zdrowia ludzi odpowiednich do liczby zwierząt, których dotyczy wniosek, oraz uniemożliwiających ich ucieczkę lub przypadkowy kontakt z osobami postronnymi, a także spełnienie warunków, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie ust. 11 pkt 2.

6. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 4, zawiera:

- 1) imię, nazwisko i adres albo nazwę i siedzibę wnioskodawcy;
- 2) nazwę gatunku w języku łacińskim i polskim, jeżeli polska nazwa istnieje;
- 3) liczbę osobników poszczególnych gatunków, których dotyczy zezwolenie;
- 4) wskazanie miejsca przetrzymywania zwierząt, których dotyczy zezwolenie.

7. Regionalny dyrektor ochrony środowiska właściwy ze względu na miejsce przetrzymywania zwierząt może przeprowadzić kontrolę warunków, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie ust. 11 pkt 2; przepisy art. 77 ust. 313 stosuje się odpowiednio.

8. Jeżeli kontrola, o której mowa w ust. 7, wykáže, że posiadacz zwierzęcia nie spełnia warunków, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie ust. 11 pkt 2, regionalny dyrektor ochrony środowiska wzywa do usunięcia nieprawidłowości w terminie 14 dni.

9. W przypadku nieusunięcia nieprawidłowości, o których mowa w ust. 8, właściwy regionalny dyrektor ochrony środowiska wydaje decyzję o cofnięciu zezwolenia, o którym mowa w ust. 4.

10. Do zwierząt posiadanych na podstawie zezwolenia, o którym mowa w ust. 4, stosuje się odpowiednio przepisy art. 64 ust. 1 i 3-8, przy czym do wniosku o wpis do rejestru załącza się kopię zezwolenia, o którym mowa w ust. 4.

11. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) gatunki lub grupy gatunków zwierząt zaliczane do kategorii, o których mowa w ust. 3,
  - 2) warunki przetrzymywania poszczególnych gatunków lub grup gatunków zwierząt gatunków niebezpiecznych dla życia i zdrowia ludzi,
  - 3) sposoby znakowania zwierząt gatunków niebezpiecznych dla życia i zdrowia ludzi
- kierując się potrzebą ochrony ludzi przed zagrożeniami powodowanymi przez zwierzęta gatunków niebezpiecznych dla życia i zdrowia ludzi.

**Art. 74. 1.** Przeniesienie z ogrodu botanicznego lub ogrodu zoologicznego do środowiska przyrodniczego roślin lub zwierząt gatunków zagrożonych wyginięciem następuje po uzyskaniu zezwolenia Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.

2. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, wydaje się na wniosek, który zawiera:

- 1) imię, nazwisko i adres albo nazwę i siedzibę wnioskodawcy;
- 2) nazwę gatunku w języku łacińskim i polskim, jeżeli polska nazwa istnieje;
- 3) sposób realizacji i oceny planowanego przedsięwzięcia;
- 4) liczbę lub ilość osobników, których dotyczy wniosek;
- 5) termin, miejsce i sposób przeniesienia roślin lub zwierząt do środowiska przyrodniczego.

3. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, zawiera:

- 1) imię, nazwisko, adres albo nazwę i siedzibę wnioskodawcy;
- 2) nazwę gatunku w języku łacińskim i polskim, jeżeli polska nazwa istnieje;
- 3) liczbę lub ilość osobników, których dotyczy zezwolenie;
- 4) termin, miejsce i sposób przeniesienia roślin lub zwierząt do środowiska przyrodniczego;
- 5) termin złożenia informacji o wykorzystaniu zezwolenia;
- 6) warunki realizacji wynikające z potrzeb ochrony populacji gatunków roślin lub zwierząt i ich siedlisk.

**Art. 75. 1.** Utworzenie i prowadzenie ośrodka rehabilitacji zwierząt, zwanego dalej "ośrodkiem", wymaga uzyskania zezwolenia Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.

2. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, wydaje się na wniosek, który zawiera:

- 1) imię, nazwisko i adres albo nazwę i siedzibę wnioskodawcy;
- 2) wskazanie położenia ośrodka;
- 3) opis pomieszczeń do leczenia i rehabilitacji zwierząt;
- 4) wykaz gatunków lub grup gatunków zwierząt, które mogą być leczone i rehabilitowane w ośrodku, zawierający nazwę gatunków lub wyższych jednostek systematycznych grup gatunków w języku łacińskim i polskim, jeżeli polska nazwa istnieje;
- 5) wskazanie osoby odpowiedzialnej za prowadzenie ośrodka;
- 6) informację o możliwości zapewnienia opieki lekarsko-weterynaryjnej;
- 7) opinię właściwej miejscowo rady gminy.

3. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, zawiera:

- 1) imię, nazwisko i adres albo nazwę i siedzibę wnioskodawcy;
- 2) wskazanie położenia ośrodka;
- 3) wykaz gatunków lub grup gatunków zwierząt, które mogą być leczone i rehabilitowane w ośrodku, zawierający nazwę gatunków lub wyższych jednostek systematycznych grup gatunków w języku łacińskim i polskim, jeżeli polska nazwa istnieje;
- 4) określenie zakresu i terminu złożenia informacji o wykorzystaniu zezwolenia.

4. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska odmawia wydania zezwolenia, jeżeli wnioskodawca nie spełnia warunków leczenia i rehabilitacji zwierząt odpowiadających potrzebom biologicznym danego gatunku.

5. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, może być cofnięte przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w przypadku niespełnienia warunków leczenia i rehabilitacji zwierząt odpowiadających potrzebom biologicznym danego gatunku albo nieusunięcia, w wyznaczonym przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska terminie, nieprawidłowości stwierdzonych w wyniku kontroli przeprowadzonej przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

6. Jeżeli zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, zostanie cofnięte, ośrodek podlega likwidacji.

7. W razie likwidacji ośrodka osoba odpowiedzialna za prowadzenie ośrodka jest obowiązana zapewnić leczonym i rehabilitowanym tam zwierzętom warunki odpowiadające ich potrzebom biologicznym.

**Art. 76. 1.** Zwierzęta objęte leczeniem i rehabilitacją w ośrodku nie mogą być sprzedawane.

2. Warunki przebywania zwierząt w ośrodku powinny odpowiadać potrzebom biologicznym zwierząt w okresie ich leczenia i rehabilitacji.

3. Regionalny dyrektor ochrony środowiska może dofinansowywać z własnych środków budżetowych leczenie i rehabilitację zwierząt w ośrodkach.

**Art. 77. 1.** Regionalny dyrektor ochrony środowiska właściwy ze względu na miejsce położenia ogrodu botanicznego, ogrodu zoologicznego lub ośrodka przeprowadza kontrole ogrodów botanicznych, ogrodów zoologicznych i ośrodków w zakresie ich działalności.

2. Kontroli, o której mowa w ust. 1, nie rzadziej niż raz na 3 lata, dokonuje regionalny dyrektor ochrony środowiska z własnej inicjatywy lub na wniosek Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.

3. Czynności kontrolne są wykonywane przez osoby posiadające imienne upoważnienie wydane przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

4. Upoważnienie, o którym mowa w ust. 3, zawiera wskazanie osoby upoważnionej do wykonywania czynności, wskazanie ogrodu botanicznego, ogrodu zoologicznego lub ośrodka, który ma być kontrolowany, zakresu kontroli oraz podstawy prawnej do jej wykonywania.

5. Przed przystąpieniem do czynności kontrolnych osoba upoważniona do ich wykonywania jest obowiązana okazać upoważnienie, o którym mowa w ust. 3.

6. Osoby upoważnione do wykonywania czynności kontrolnych mają prawo do:

- 1) wstępu na teren ogrodu botanicznego, ogrodu zoologicznego lub ośrodka;
- 2) żądania pisemnych lub ustnych informacji związanych z przedmiotem kontroli;
- 3) wglądu do dokumentów związanych z przedmiotem kontroli, sporządzania z nich odpisów, wyciągów lub kopii oraz zabezpieczania tych dokumentów.

7. Osoba wykonująca czynności kontrolne sporządza z tych czynności protokół.

8. Protokół podpisuje osoba wykonująca czynności kontrolne oraz podmiot kontrolowany.

9. W przypadku odmowy podpisania protokołu przez podmiot kontrolowany, protokół podpisuje tylko osoba wykonująca czynności kontrolne, dokonując w protokole stosownej adnotacji o odmowie podpisania protokołu przez podmiot kontrolowany.

10. Protokół, o którym mowa w ust. 7, wraz z zaleceniami pokontrolnymi, regionalny dyrektor ochrony środowiska przekazuje podmiotowi kontrolowanemu oraz Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w terminie 14 dni od dnia zakończenia kontroli.

11. Podmiotowi kontrolowanemu przysługuje prawo do wniesienia umotywowanych zastrzeżeń co do ustaleń zawartych w wynikach kontroli oraz zaleceniach pokontrolnych do Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.

12. Umotywowane zastrzeżenia należy zgłosić na piśmie w terminie 14 dni od dnia otrzymania wyników kontroli i zaleceń pokontrolnych.

13. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, w terminie 14 dni od dnia otrzymania umotywowanych zastrzeżeń, uwzględnia je albo odmawia ich uwzględnienia.

## Rozdział 4

### Ochrona terenów zieleni i zadrzewień

**Art. 78.** Rada gminy jest obowiązana zakładać i utrzymywać w należyтым stanie tereny zieleni i zadrzewienia.

**Art. 79.** Zadrzewienia mogą być zakładane poza obszarami o zwartej zabudowie za zgodą właściciela gruntu.

**Art. 80. 1.** (uchylony).

2. (uchylony).

**Art. 81.** Teren położony poza obrębem miast i wsi o zwartej zabudowie, pokryty drzewostanem i nieobjęty ochroną na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568, z późn. zm.), rada gminy może uznać za park gminny, jeżeli stanowi własność gminy, a jeżeli stanowi własność innego podmiotu - za zgodą właściciela.

**Art. 82. 1.** Prace ziemne oraz inne prace związane z wykorzystaniem sprzętu mechanicznego lub urządzeń technicznych, prowadzone w obrębie bryły korzeniowej drzew lub krzewów na terenach zieleni lub zadrzewieniach powinny być wykonywane w sposób najmniej szkodzący drzewom lub krzewom.

1a. Zabiegi w obrębie korony drzewa na terenach zieleni lub zadrzewieniach mogą obejmować wyłącznie:

- 1) usuwanie gałęzi obumarłych, nadłamanych lub wchodzących w kolizje z obiektami budowlanymi lub urządzeniami technicznymi;
- 2) kształtowanie korony drzewa, którego wiek nie przekracza 10 lat;
- 3) utrzymywanie formowanego kształtu korony drzewa.

2. Na drogach publicznych oraz ulicach i placach środki chemiczne powinny być stosowane w sposób najmniej szkodzący terenom zieleni oraz zadrzewieniom.

3. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje środków, jakie mogą być używane w miejscach, o których mowa w ust. 2, a także warunki ich stosowania, kierując się potrzebą zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego, ochrony krajobrazu i różnorodności biologicznej oraz odpowiednich warunków utrzymania dróg i bezpieczeństwa korzystania z dróg.

**Art. 83. 1.** Usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości może nastąpić, z zastrzeżeniem ust. 2 i 2a, po uzyskaniu zezwolenia wydanego przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta na wniosek:

- 1) posiadacza nieruchomości - za zgodą właściciela tej nieruchomości;
- 2) właściciela urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1 Kodeksu cywilnego - jeżeli drzewa lub krzewy zagrażają funkcjonowaniu tych urządzeń.

1a. Zgoda właściciela nieruchomości, o której mowa w ust. 1 pkt 1, nie jest wymagana w przypadku wniosku złożonego przez użytkownika wieczystego nieruchomości.

2. Zezwolenie na usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków wydaje wojewódzki konserwator zabytków.

2a. Zezwolenie na usunięcie drzew w obrębie pasa drogowego drogi publicznej, z wyłączeniem obcych gatunków topoli, wydaje się po uzgodnieniu z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska.

2b. Niewyrażenie stanowiska w terminie 30 dni od dnia otrzymania projektu zezwolenia, o którym mowa w ust. 2a, przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska uznaje się za uzgodnienie zezwolenia.

2c. Organ właściwy do wydania zezwolenia, o którym mowa w ust. 1, przed jego wydaniem dokonuje ogędzin w zakresie występowania w obrębie zadrzewień gatunków chronionych.

3. Wydanie zezwolenia, o którym mowa w ust. 1 i 2, może być uzależnione od przesadzenia drzew lub krzewów w miejsce wskazane przez wydającego zezwolenie albo zastąpienia ich innymi drzewami lub krzewami, w liczbie nie mniejszej niż liczba usuwanych drzew lub krzewów.

4. Wniosek o wydanie zezwolenia powinien zawierać:

- 1) imię, nazwisko i adres albo nazwę i siedzibę posiadacza i właściciela nieruchomości albo właściciela urządzeń, o którym mowa w ust. 1 pkt 2;
- 2) tytuł prawny władania nieruchomością, z tym że wymóg ten nie dotyczy wniosku właściciela urządzeń, o którym mowa w ust. 1 pkt 2;
- 3) nazwę gatunku drzewa lub krzewu;
- 4) obwód pnia drzewa mierzonego na wysokości 130 cm;
- 5) przeznaczenia terenu, na którym rośnie drzewo lub krzew;
- 6) przyczynę i termin zamierzonego usunięcia drzewa lub krzewu;
- 7) wielkość powierzchni, z której zostaną usunięte krzewy;
- 8) rysunek lub mapę określającą usytuowanie drzewa lub krzewu w stosunku do granic nieruchomości i obiektów budowlanych istniejących lub budowanych na tej nieruchomości.

5. Wydanie zezwolenia na usunięcie drzew lub krzewów na obszarach objętych ochroną krajobrazową w granicach parku narodowego albo rezerwatu przyrody wymaga uzyskania zgody odpowiednio dyrektora parku narodowego albo regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

6. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się do drzew lub krzewów:

- 1) w lasach;
- 2) owocowych, z wyłączeniem rosnących na terenie nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków oraz w granicach parku narodowego lub rezerwatu przyrody - na obszarach nieobjętych ochroną krajobrazową;
- 3) na plantacjach drzew i krzewów;
- 4) których wiek nie przekracza 10 lat;
- 5) usuwanych w związku z funkcjonowaniem ogrodów botanicznych lub zoologicznych;
- 6) (uchylony);
- 7) usuwanych na podstawie decyzji właściwego organu z obszarów położonych między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału przeciwpowodziowego, z wałów przeciwpowodziowych i terenów w odległości mniejszej niż 3 m od stopy wału;
- 8) które utrudniają widoczność sygnalizatorów i pociągów, a także utrudniają eksploatację urządzeń kolejowych albo powodują tworzenie na torowiskach zasp śnieżnych, usuwanych na podstawie decyzji właściwego organu;
- 9) stanowiących przeszkody lotnicze, usuwanych na podstawie decyzji właściwego organu;
- 10) usuwanych na podstawie decyzji właściwego organu ze względu na potrzeby związane z utrzymaniem urządzeń melioracji wodnych szczegółowych.

7. Usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości, na wniosek właściciela urządzeń, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, następuje za odszkodowaniem na rzecz właściciela nieruchomości, a w przypadku gdy na nieruchomości jest ustanowione prawo użytkownika wieczystego - na rzecz użytkownika wieczystego nieruchomości. Odszkodowanie przysługuje od właściciela urządzeń.

8. Ustalenie wysokości odszkodowania za drzewa i krzewy oraz za ich usunięcie następuje w drodze umowy stron.

9. W przypadku gdy strony nie zawarły umowy w terminie 30 dni od dnia usunięcia drzew lub krzewów, odszkodowanie ustala organ, który wydał zezwolenie na ich usunięcie, stosując odpowiednio przepisy ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami dotyczące odszkodowania za wywłaszczenie nieruchomości.

**Art. 84.** 1. Posiadacz nieruchomości ponosi opłaty za usunięcie drzew lub krzewów.

2. Opłaty nalicza i pobiera organ właściwy do wydania zezwolenia na usunięcie drzew lub krzewów.

3. Opłaty za usunięcie drzew lub krzewów oraz termin ich usunięcia, przesadzenia lub posadzenia innych drzew lub krzewów ustala się w wydanym zezwoleniu.

4. Organ właściwy do wydania zezwolenia na usunięcie drzew lub krzewów odracza, na okres 3 lat od dnia wydania zezwolenia, termin uiszczenia opłaty za ich usunięcie, jeżeli zezwolenie przewiduje przesadzenie ich w inne miejsce lub zastąpienie innymi drzewami lub krzewami.

5. Jeżeli przesadzone albo posadzone w zamian drzewa lub krzewy zachowały żywotność po upływie 3 lat od dnia ich przesadzenia albo posadzenia lub nie zachowały żywotności z przyczyn niezależnych od posiadacza nieruchomości, należność z tytułu ustalonej opłaty za usunięcie drzew lub krzewów podlega umorzeniu przez organ właściwy do naliczania i pobierania opłat.

5a. Jeżeli przesadzone albo posadzone inne drzewa lub krzewy nie zachowały żywotności w okresie do 3 lat od dnia przesadzenia lub posadzenia, posiadacz nieruchomości jest obowiązany niezwłocznie do uiszczenia opłaty za usunięcia drzew.

6. Opłaty za usunięcie drzew lub krzewów, związane z budową dróg publicznych, pomniejsza się o koszty poniesione na tworzenie zadrzewień w miejsce usuniętych drzew lub krzewów, w granicach pasa drogowego.

**Art. 85.** 1. Opłatę za usunięcie drzew ustala się na podstawie stawki zależnej od obwodu pnia oraz rodzaju i gatunku drzewa.

2. Stawki opłat za usuwanie drzew nie mogą przekraczać za jeden centymetr obwodu pnia mierzonego na wysokości 130 cm:

- 1) 270 zł - przy obwodzie do 25 cm;
- 2) 410 zł - przy obwodzie od 26 do 50 cm;
- 3) 640 zł - przy obwodzie od 51 do 100 cm;
- 4) 1.000 zł - przy obwodzie od 101 do 200 cm;
- 5) 1.500 zł - przy obwodzie od 201 do 300 cm;
- 6) 2.100 zł - przy obwodzie od 301 do 500 cm;
- 7) 2.700 zł - przy obwodzie od 501 do 700 cm;
- 8) 3.500 zł - przy obwodzie powyżej 700 cm.

3. Jeżeli drzewo rozwidla się na wysokości poniżej 130 cm, każdy pień traktuje się jako odrębne drzewo.

4. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) stawki dla poszczególnych rodzajów i gatunków drzew,
- 2) współczynniki różnicujące stawki w zależności od obwodu pnia

- kierując się zróżnicowanymi kosztami produkcji poszczególnych rodzajów i gatunków drzew oraz wielkościami przyrostu obwodu pni drzew.

5. Stawkę za usunięcie jednego metra kwadratowego powierzchni pokrytej krzewami ustala się w wysokości 200 zł.

6. Opłaty za usunięcie drzew lub krzewów z terenu uzdrowisk, obszaru ochrony uzdrowskiej, terenu nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków oraz terenów zieleni są o 100% wyższe od opłat ustalonych na podstawie stawek, o których mowa w ust. 4 pkt 1 i ust. 5.

7. Stawki, o których mowa w ust. 2, ust. 4 pkt 1 i ust. 5, podlegają z dniem 1 stycznia każdego roku waloryzacji o prognozowany średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem, przyjęty w ustawie budżetowej.

8. Minister właściwy do spraw środowiska, w terminie do dnia 31 października każdego roku, ogłasza, w drodze obwieszczenia w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski", wysokość stawek, o których mowa w ust. 7 i art. 89 ust. 8.

**Art. 86.** 1. Nie pobiera się opłat za usunięcie drzew:

- 1) na których usunięcie nie jest wymagane zezwolenie;
  - 2) na których usunięcie osoba fizyczna uzyskała zezwolenie na cele niezwiązane z prowadzeniem działalności gospodarczej;
  - 3) jeżeli usunięcie jest związane z odnową i pielęgnacją drzew rosnących na terenie nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków;
  - 4) które zagrażają bezpieczeństwu ludzi lub mienia w istniejących obiektach budowlanych lub funkcjonowaniu urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1 Kodeksu cywilnego;
  - 5) które zagrażają bezpieczeństwu ruchu drogowego oraz kolejowego albo bezpieczeństwu żeglugi;
  - 6) w związku z przebudową dróg publicznych i linii kolejowych;
  - 7) które posadzono lub wyrosły na nieruchomości po zakwalifikowaniu jej w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego na cele budowlane;
  - 8) z terenów zieleni komunalnej, z parków gminnych, z ogrodów działkowych i z zadrzewień, w związku z zabiegami pielęgnacyjnymi drzew i krzewów;
  - 9) które obumaryły lub nie rosną szansy na przeżycie, z przyczyn niezależnych od posiadacza nieruchomości;
  - 10) topoli o obwodzie pnia powyżej 100 cm, mierzonego na wysokości 130 cm, nienależących do gatunków rodzimych, jeżeli zostaną zastąpione w najbliższym sezonie wegetacyjnym drzewami innych gatunków;
  - 11) jeżeli usunięcie wynika z potrzeb ochrony roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową lub ochrony siedlisk przyrodniczych;
  - 12) z grobli stawów rybnych;
  - 13) jeżeli usunięcie było związane z regulacją i utrzymaniem koryt cieków naturalnych, wykonywaniem i utrzymaniem urządzeń wodnych służących kształtowaniu zasobów wodnych oraz ochronie przeciwpowodziowej w zakresie niezbędnym do wykonania i utrzymania tych urządzeń.
2. Przepisy ust. 1 pkt 1-9 i 11-13 stosuje się odpowiednio do usuwania krzewów.

**Art. 87.** 1. Obowiązek uiszczenia opłat, o których mowa w art. 84 ust. 1, przedawnia się z upływem 5 lat, licząc od końca roku, w którym upłynął termin uiszczenia opłaty.

2. Nie można wydać decyzji w sprawie ustalenia wysokości opłaty, jeżeli od końca roku, w którym usunięto drzewa lub krzewy, upłynęło 5 lat.

3. Uiszczenie opłaty następuje w terminie 14 dni od dnia, w którym decyzja ustalająca wysokość opłaty stała się ostateczna.

4. W razie nieterminowego uiszczenia opłaty pobiera się odsetki za zwłokę w wysokości odsetek pobieranych za nieterminowe regulowanie zobowiązań podatkowych.

5. Opłaty nieuiszczone w terminie, o którym mowa w ust. 3, podlegają wraz z odsetkami za zwłokę przymusowemu ściąganiu w trybie określonym w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

6. Na wniosek, złożony w ciągu 14 dni od dnia, w którym decyzja, o której mowa w ust. 2, stała się ostateczna, opłatę można rozłożyć na raty lub przesunąć termin jej płatności, na okres nie dłuższy niż 3 lata, jeżeli przemawia za tym sytuacja materialna wnioskodawcy.

7. Decyzje w sprawach rozłożenia opłaty na raty lub przesunięcia terminu płatności podejmuje organ wydający zezwolenie na usunięcie drzew lub krzewów.

8. Jeżeli zaległości płatności rat wyniosą równowartość trzech kolejnych rat, uiszczenie opłaty staje się wymagane w całości.

**Art. 88.** 1. Wójt, burmistrz albo prezydent miasta wymierza administracyjną karę pieniężną za:

- 1) zniszczenie terenów zieleni albo drzew lub krzewów spowodowane niewłaściwym wykonywaniem robót ziemnych lub wykorzystaniem sprzętu mechanicznego albo urządzeń technicznych oraz zastosowaniem środków chemicznych w sposób szkodliwy dla roślinności;
  - 2) usuwanie drzew lub krzewów bez wymaganego zezwolenia;
  - 3) zniszczenie drzew, krzewów lub terenów zieleni spowodowane niewłaściwym wykonaniem zabiegów pielęgnacyjnych.
2. Uiszczenie kary następuje w terminie 14 dni od dnia, w którym decyzja ustalająca wysokość kary stała się ostateczna.
3. Termin płatności kar wymierzonych na podstawie ust. 1 odracza się na okres 3 lat, jeżeli stopień uszkodzenia drzew lub krzewów nie wyklucza zachowania ich żywotności oraz możliwości odtworzenia korony drzewa i jeżeli posiadacz nieruchomości podjął działania w celu zachowania żywotności tych drzew lub krzewów.
4. Kara jest umarzana po upływie 3 lat od dnia wydania decyzji o odroczeniu kary i po stwierdzeniu zachowania żywotności drzewa lub krzewu albo odtworzeniu korony drzewa.
5. W razie stwierdzenia braku żywotności drzewa lub krzewu albo nieodtworzenia korony drzewa karę uiszcza się w pełnej wysokości, chyba że drzewa lub krzewy nie zachowały żywotności z przyczyn niezależnych od posiadacza nieruchomości.
6. Karę nałożoną za zniszczenie terenów zieleni umarza się w całości, jeżeli posiadacz nieruchomości odtworzył w najbliższym sezonie wegetacyjnym zniszczony teren zieleni.
7. Na wniosek, złożony w ciągu 14 dni od dnia, w którym decyzja o wymierzeniu kary, o której mowa w ust. 1, stała się ostateczna, karę można rozłożyć na raty na okres nie dłuższy niż 5 lat.
8. Decyzje w sprawach, o których mowa w ust. 3-7, podejmuje wójt, burmistrz albo prezydent miasta.

**Art. 89.** 1. Administracyjną karę pieniężną, o której mowa w art. 88 ust. 1, ustala się w wysokości trzykrotnej opłaty za usunięcie drzew lub krzewów ustalonej na podstawie stawek, o których mowa w art. 85 ust. 4-6.

2. Jeżeli ustalenie obwodu lub gatunku zniszczonego lub usuniętego bez zezwolenia drzewa jest niemożliwe, z powodu wykarczowania pnia i braku kłody, dane do wyliczenia administracyjnej kary pieniężnej ustala się na podstawie informacji zebranych w toku postępowania administracyjnego, powiększając ją o 50%.

3. Jeżeli ustalenie obwodu zniszczonego lub usuniętego bez zezwolenia drzewa jest niemożliwe, z powodu braku kłody, obwód do wyliczenia administracyjnej kary pieniężnej ustala się, przyjmując najmniejszy promień pnia i pomniejszając wyliczony obwód o 10%.

4. Jeżeli ustalenie wielkości powierzchni zniszczonych lub usuniętych bez zezwolenia krzewów nie jest możliwe, z powodu usunięcia gałęzi i korzeni, wielkość tę przyjmuje się na podstawie informacji zebranych w toku postępowania administracyjnego.

5. Stawki kar za zniszczenie jednego metra kwadratowego terenu zieleni wynoszą:

- 1) dla trawników - 46 zł;
- 2) dla kwietników - 395 zł.

6. Kary ustalone, nieuiszczone w wyznaczonym terminie, podlegają wraz z odsetkami za zwłokę przymusowemu ściąganiu w trybie określonym w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

7. Kary nie uiszcza się po upływie 5 lat od końca roku, w którym upłynął termin jej wniesienia.



8. Stawki kar, o których mowa w ust. 5, podlegają z dniem 1 stycznia każdego roku waloryzacji o prognozowany średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem, przyjęty w ustawie budżetowej.

9. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, tryb nakładania administracyjnych kar pieniężnych, o których mowa w art. 88 ust. 1, kierując się potrzebą przeciwdziałania niszczeniu terenów zieleni, drzew i krzewów oraz usuwaniu drzew i krzewów bez wymaganego zezwolenia.

**Art. 90.** Czynności, o których mowa w art. 83-89, w zakresie, w jakim wykonywane są one przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta, w odniesieniu do nieruchomości będących własnością gminy, wykonuje starosta.

## Rozdział 5

### Organy ochrony przyrody

**Art. 91.** Organami w zakresie ochrony przyrody są:

- 1) minister właściwy do spraw środowiska;
- 1a) Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska;
- 2) wojewoda;
- 2a) regionalny dyrektor ochrony środowiska;
- 2b) marszałek województwa;
- 2c) dyrektor parku narodowego;
- 3) starosta;
- 4) wójt, burmistrz albo prezydent miasta.

**Art. 92. 1.** Minister właściwy do spraw środowiska wykonuje zadania organu administracji rządowej w zakresie ochrony przyrody przy pomocy Głównego Konserwatora Przyrody, będącego sekretarzem lub podsekretarzem stanu w urzędzie obsługującym tego ministra.

2. Głównego Konserwatora Przyrody powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw środowiska.

**Art. 93.** (uchylony).

**Art. 94. 1.** Zadania regionalnego dyrektora ochrony środowiska w zakresie ochrony przyrody na terenie parku narodowego wykonuje dyrektor tego parku.

2. Minister właściwy do spraw środowiska jest organem wyższego stopnia w stosunku do dyrektora parku narodowego w zakresie, o którym mowa w ust. 1.

**Art. 95.** Organami opiniodawczo-doradczymi w zakresie ochrony przyrody są:

- 1) Państwowa Rada Ochrony Przyrody, działająca przy ministrze właściwym do spraw środowiska;
- 2) regionalna rada ochrony przyrody, działająca przy regionalnym dyrektorze ochrony środowiska;
- 3) rada naukowa parku narodowego, działająca przy dyrektorze parku narodowego;
- 4) rada parku krajobrazowego lub rada zespołu parków krajobrazowych, działająca przy dyrektorze parku krajobrazowego lub dyrektorze zespołu parków krajobrazowych.

**Art. 96. 1.** Członków Państwowej Rady Ochrony Przyrody w liczbie 40 na kadencję trwającą 5 lat powołuje, w drodze zarządzenia, minister właściwy do spraw środowiska spośród działających na rzecz ochrony przyrody przedstawicieli nauki, praktyki i organizacji ekologicznych.

2. Państwowa Rada Ochrony Przyrody wybiera ze swojego grona przewodniczącego i zastępców oraz uchwała regulamin działania.

3. Do zadań Państwowej Rady Ochrony Przyrody należy w szczególności:

- 1) ocena realizacji ustawy;
- 2) opiniowanie strategii, planów i programów dotyczących ochrony przyrody;
- 3) ocena realizacji programu ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej;
- 4) opiniowanie projektów aktów prawnych dotyczących ochrony przyrody;
- 5) przedstawianie wniosków i opinii w sprawach ochrony przyrody;
- 6) popularyzowanie ochrony przyrody.

4. Wydatki związane z działalnością Państwowej Rady Ochrony Przyrody są pokrywane z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw środowiska.

**Art. 97. 1.** Członków regionalnej rady ochrony przyrody, w liczbie od 20 do 30 na kadencję trwającą 5 lat powołuje, w drodze zarządzenia, regionalny dyrektor ochrony środowiska spośród działających na rzecz ochrony przyrody przedstawicieli nauki, praktyki, organizacji ekologicznych i Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe oraz sejmiku województwa.

2. Regionalna rada ochrony przyrody wybiera ze swojego grona przewodniczącego i zastępców oraz uchwała regulamin działania.

3. Do zadań regionalnej rady ochrony przyrody należy w szczególności:

- 1) ocena realizacji zadań w zakresie ochrony przyrody;
- 2) opiniowanie projektów aktów prawnych w zakresie ochrony przyrody wydawanych przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 3) przedstawianie wniosków i opinii w sprawach ochrony przyrody;
- 4) opiniowanie planów rozwoju i strategii wojewódzkich w zakresie ochrony przyrody.

4. Wydatki związane z działalnością regionalnej rady ochrony przyrody są pokrywane ze środków regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

**Art. 98. 1.** Członków rady naukowej parku narodowego w liczbie od 10 do 20 na kadencję trwającą 5 lat powołuje, w drodze zarządzenia, minister właściwy do spraw środowiska spośród działających na rzecz ochrony przyrody przedstawicieli nauki, praktyki i organizacji ekologicznych oraz właściwych miejscowo samorządów wojewódzkich i samorządów gminnych.

2. Rada naukowa parku narodowego wybiera ze swojego grona przewodniczącego i zastępcę oraz uchwała regulamin działania.

3. Do zadań rady naukowej parku narodowego należy w szczególności:

- 1) ocena stanu zasobów, tworów i składników przyrody;
- 2) opiniowanie projektu planu ochrony i zadań ochronnych;

- 3) ocena realizacji ustaleń planu ochrony, rocznych zadań ochronnych i skuteczności zabiegów ochronnych;
- 4) opiniowanie programów badawczych i naukowych w zakresie ochrony przyrody;
- 5) przedstawianie wniosków i opinii w sprawach ochrony przyrody i funkcjonowania parku narodowego.

4. Wydatki związane z działalnością rady naukowej parku narodowego są pokrywane z budżetu państwa, z części przeznaczonej na działalność parków narodowych.

**Art. 99.** 1. Członków rady parku krajobrazowego lub rady zespołu parków krajobrazowych w liczbie od 10 do 20 na kadencję trwającą 5 lat powołuje zarząd województwa spośród działających na rzecz ochrony przyrody przedstawicieli nauki, praktyki i organizacji ekologicznych oraz przedstawicieli właściwych miejscowo jednostek samorządu województwa, samorządu gminnego i organizacji gospodarczych.

2. Członków rady parku krajobrazowego lub rady zespołu parków krajobrazowych położonych na terenie kilku województw powołuje zarząd województwa, na którego obszarze znajduje się największa część parku lub zespołu parków, w porozumieniu z pozostałymi zarządami województw.

3. Rada parku krajobrazowego lub rada zespołu parków krajobrazowych wybiera ze swojego grona przewodniczącego i zastępców oraz uchwała regulamin działania.

4. Do zadań rady parku krajobrazowego lub rady zespołu parków krajobrazowych należy w szczególności:

- 1) ocena stanu zasobów, tworów i składników przyrody, wartości kulturowych oraz ustaleń programów ochrony przyrody;
- 2) opiniowanie projektu planu ochrony;
- 3) ocena realizacji ustaleń planu ochrony i innych zadań z zakresu ochrony przyrody;
- 4) opiniowanie i ocena realizacji projektów i programów działalności parku krajobrazowego lub zespołu parków krajobrazowych w zakresie ochrony przyrody, edukacji, turystyki i rekreacji.

5. Wydatki związane z działalnością rady parku krajobrazowego lub rady zespołu parków krajobrazowych są pokrywane z budżetu właściwego województwa.

**Art. 100.** Członkom organów opiniodawczo-doradczych, o których mowa w art. 95, zamieszkałym poza miejscowością, w której odbywa się posiedzenie, przysługują diety oraz zwrot kosztów podróży i noclegów na zasadach określonych w przepisach dotyczących wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej, z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju, wydanych na podstawie art. 77<sup>§</sup> 2 Kodeksu pracy.

## Rozdział 6

### Służby ochrony przyrody

**Art. 101.** (uchylony).

**Art. 102.** (uchylony).

**Art. 103.** 1. Zadania związane z ochroną przyrody, badaniami naukowymi i działalnością edukacyjną, a także ochroną mienia parku narodowego oraz zwalczaniem przestępstw i wykroczeń w zakresie ochrony przyrody na terenie parku narodowego wykonuje Służba Parku Narodowego.

2. Do zadań Służby Parku Narodowego należy:

- 1) realizacja ustaleń planów ochrony i zadań ochronnych;
- 2) informowanie i promocja w zakresie ochrony przyrody, w tym prowadzenie muzeum przyrodniczego, środków informacji i edukacji oraz publikowanie materiałów informacyjnych i promocyjnych;
- 3) prowadzenie badań naukowych w celu określenia metod i sposobów ochrony przyrody, skuteczności działań ochronnych oraz rozpoznawania różnorodności biologicznej;
- 4) utrzymywanie w należyтым stanie infrastruktury technicznej zarządzanej przez park narodowy;
- 5) udostępnianie parku narodowego do celów naukowych, edukacyjnych, rekreacyjnych, turystycznych i sportowych.

3. (uchylony).

4. Minister właściwy do spraw środowiska, kierując się potrzebą doboru w Służbach Parków Narodowych osób o odpowiednich kwalifikacjach zawodowych, określi, w drodze rozporządzenia, stanowiska oraz wymagania kwalifikacyjne, jakie powinni spełniać pracownicy zatrudnieni na poszczególnych stanowiskach w Służbach Parków Narodowych, z uwzględnieniem wykształcenia i stażu pracy.

5. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, warunki wynagradzania za pracę pracowników parków narodowych i przyznawania im innych świadczeń związanych z pracą, w tym:

- 1) kwoty wynagrodzenia zasadniczego pracowników parków narodowych,
- 2) inne, poza wynagrodzeniem zasadniczym, składniki wynagrodzenia i ich kwoty, uzasadnione zwłaszcza pełnieniem określonej funkcji lub zajmowaniem określonego stanowiska, szczególnymi właściwościami pracy, warunkami wykonywanej pracy oraz kwalifikacjami zawodowymi pracowników

- uwzględniając specyfikę i charakter pracy pracowników parków narodowych.

**Art. 104.** 1. Pracownikom Służby Parku Narodowego przysługuje:

- 1) bezpłatne umundurowanie, które noszą przy wykonywaniu czynności służbowych;
- 2) bezpłatne mieszkanie, jeżeli stanowisko oraz charakter pracy są związane z koniecznością zamieszkania w miejscu jej wykonywania.

2. Pracownicy Służby Parku Narodowego przy wykonywaniu czynności służbowych korzystają z ochrony prawnej przewidzianej w przepisach prawa karnego dla funkcjonariuszy publicznych.

3. Bezpłatne mieszkanie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, przysługuje pracownikom zatrudnionym na stanowiskach:

- 1) dyrektora parku;
- 2) zastępcy dyrektora parku;
- 3) głównego księgowego;
- 4) głównego specjalisty do spraw ochrony przyrody;
- 5) kierownika pracowni naukowo-edukacyjnej;
- 6) głównego specjalisty do spraw udostępniania parku;
- 7) nadleśniczego;
- 8) konserwatora obrębu ochronnego;
- 9) leśniczego;
- 10) konserwatora obwodu ochronnego;

- 11) podleśniczego;
- 12) starszego strażnika;
- 13) strażnika;
- 14) kierownika ośrodka hodowli zwierząt;
- 15) kierownika szkółki leśnej;
- 16) komendanta Straży Parku;
- 17) zastępcy komendanta Straży Parku;
- 18) dowódcy grupy terenowej Straży Parku;
- 19) starszego strażnika Straży Parku;
- 20) strażnika Straży Parku.

4. Przez bezpłatne mieszkanie należy rozumieć przydzielony pracownikowi lokal mieszkalny w budynku wielorodzinnym lub jednorodzinnym, za którego używanie pracownik nie wnosi opłat.

5. Członkami rodziny pracownika, których uwzględnia się przy przydziale lokalu mieszkalnego, są pozostający z pracownikiem we wspólnym gospodarstwie domowym:

- 1) małżonek;
- 2) dzieci (własne lub małżonka, przysposobione lub przyjęte na wychowanie w ramach rodziny zastępczej) pozostające na jego utrzymaniu, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez nie 25 lat;
- 3) rodzice pracownika i jego małżonka będący na jego wyłącznym utrzymaniu lub jeżeli ze względu na wiek albo inwalidztwo, albo inne okoliczności są niezdolni do wykonywania zatrudnienia; za rodziców uważa się również ojczyma i macochę oraz osoby przysposabiające.

6. Bezpłatne mieszkanie przydziela się pracownikowi Służby Parku Narodowego na jego wniosek, który zawiera:

- 1) imię, nazwisko i adres wnioskodawcy;
- 2) datę i miejsce zatrudnienia;
- 3) liczbę i stopień pokrewieństwa osób, o których mowa w ust. 5.

7. Bezpłatne mieszkanie przydziela się z zasobów mieszkaniowych parku narodowego.

8. Bezpłatne mieszkanie przydziela się na czas zatrudnienia na stanowisku, o którym mowa w ust. 3.

9. Bezpłatne mieszkanie przydziela się na podstawie umowy zawieranej:

- 1) z dyrektorem parku narodowego - przez ministra właściwego do spraw środowiska;
- 2) z pracownikiem Służby Parku Narodowego - przez dyrektora parku narodowego.

10. W umowie, o której mowa w ust. 9, ustala się:

- 1) szczegółowe warunki korzystania z bezpłatnego mieszkania;
- 2) termin zwolnienia bezpłatnego mieszkania, nie dłuższy niż 6 miesięcy od dnia ustania zatrudnienia na stanowisku uprawniającym do bezpłatnego mieszkania;
- 3) sposób zwalniania bezpłatnego mieszkania przez pracownika Służby Parku Narodowego przechodzącego na emeryturę lub rentę oraz możliwość przydzielenia lokalu zamiennego.

11. Pracownik Służby Parku Narodowego zwalnia bezpłatne mieszkanie wraz ze wszystkimi osobami pozostającymi z nim we wspólnym gospodarstwie domowym.

12. W razie braku możliwości przydziału bezpłatnego mieszkania lub zamieszkiwania, za zgodą dyrektora parku narodowego albo ministra właściwego do spraw środowiska, przez pracownika Służby Parku Narodowego w mieszkaniu stanowiącym własność tego pracownika, przysługuje pracownikowi ekwiwalent za niewykorzystywanie bezpłatnego mieszkania.

13. Ekwiwalent, o którym mowa w ust. 12, przyznaje się uprawnionemu pracownikowi Służby Parku Narodowego na jego wniosek, do którego załącza oświadczenie o liczbie i stopniu pokrewieństwa osób pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym.

14. Ekwiwalent, o którym mowa w ust. 12, pracownikowi Służby Parku Narodowego oblicza dyrektor parku narodowego, a dyrektorowi parku narodowego - minister właściwy do spraw środowiska, przyjmując iloczyn średniej stawki czynszu w stosunkach najmu w danej miejscowości i wielkości normatywnej powierzchni użytkowej przysługującej pracownikowi.

15. Ekwiwalent, o którym mowa w ust. 12, jest wypłacany każdego miesiąca łącznie z wynagrodzeniem.

16. Na potrzeby obliczenia i wypłaty ekwiwalentu za niewykorzystywanie bezpłatnego mieszkania ustala się następujące wielkości normatywnej powierzchni użytkowej w przeliczeniu na liczbę osób pozostających z pracownikiem Służby Parku Narodowego we wspólnym gospodarstwie domowym:

- 1) 35 m<sup>2</sup> - dla 1 osoby;
- 2) 40 m<sup>2</sup> - dla 2 osób;
- 3) 45 m<sup>2</sup> - dla 3 osób;
- 4) 55 m<sup>2</sup> - dla 4 osób;
- 5) 65 m<sup>2</sup> - dla 5 osób;
- 6) 70 m<sup>2</sup> - dla 6 lub więcej osób.

17. Wielkość normatywnej powierzchni użytkowej podwyższa się o 10 m<sup>2</sup>, jeżeli w lokalu mieszka osoba niepełnosprawna, wymagająca do poruszania się wózka inwalidzkiego.

18. W przypadku gdy uprawnienia do bezpłatnego mieszkania przysługują dwu lub więcej osobom pozostającym we wspólnym gospodarstwie domowym, przydziela się jedno bezpłatne mieszkanie, o którym mowa w ust. 3, albo przyznaje się jeden ekwiwalent, o którym mowa w ust. 12.

19. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, dla pracowników Służb Parków Narodowych wzór legitymacji służbowej, wzory umundurowania oraz oznak służbowych dla poszczególnych stanowisk, w tym odpowiedni wzór umundurowania wyjściowego i polowego na pory roku, kolor i wzór przedmiotów uzupełniających mundury, wzór orła umieszczanego na czapkach, a także okresy użytkowania części umundurowania, kierując się potrzebą zapewnienia pracownikom Służb Parków Narodowych odpowiednich warunków do wykonywania zadań wymagających przebywania w terenie w różnych porach roku oraz potrzebą rozróżnienia cech umundurowania pracowników zatrudnionych na poszczególnych stanowiskach.

**Art. 104a.** 1. Park narodowy może sprzedawać nieprzydatne parkowi narodowemu budynki mieszkalne, samodzielne lokale mieszkalne, samodzielne lokale użytkowe przeznaczone na garaże, zwane dalej "lokalami". Lokal sprzedaje się wraz z pomieszczeniami przynależnymi oraz prawem związanym z prawem własności lokalu.

2. Nie podlegają sprzedaży lokale:

- 1) niezbędne dla zapewnienia bezpłatnych mieszkań dla pracowników zatrudnionych na stanowiskach, o których mowa w art. 104 ust. 3;
- 2) związane z zarządzaniem parkiem narodowym.

3. Pracownikom i byłym pracownikom parku narodowego mającym co najmniej 3-letni okres zatrudnienia w parkach narodowych, z wyłączeniem osób, z którymi stosunek pracy został rozwiązany bez wypowiedzenia z winy pracownika, przysługuje pierwszeństwo w nabyciu lokali, których są najemcami i w których mieszkają.

4. Ustalenie ceny lokalu przy sprzedaży, o której mowa w ust. 1, następuje na zasadach określonych w przepisach o gospodarce nieruchomościami, z zastrzeżeniem ust. 5.

5. Cena sprzedaży lokalu podlega łącznemu obniżeniu o 6% za każdy rok zatrudnienia w parkach narodowych i o 3% za każdy rok najmu tego lokalu, jednak nie więcej niż o 95%. Jeżeli osobą uprawnioną jest emeryt lub rencista, cena sprzedaży lokalu wynosi 5% jego wartości. W razie zbiegu uprawnień do obniżenia ceny sprzedaży lokalu przysługujących osobom prowadzącym wspólne gospodarstwo domowe okresy zatrudnienia tych osób sumuje się, przy czym bonifikata nie może przekraczać 95% ceny sprzedaży lokalu. Uprawnienie to przysługuje tylko przy nabyciu jednego lokalu.

6. Przepisy ust. 3-5 stosuje się również do osób bliskich, które w dniu śmierci pracownika parku narodowego zamieszkiwały razem z nim. Przez osoby bliskie rozumie się małżonków oraz wstępnych i zstępnych, a także osoby przysposabiające i przysposobione.

7. Uprawnienie, o którym mowa w ust. 5, przysługuje osobom bliskim również w stosunku do lokalu, którego prawo najmu osoby te uzyskały w zamian za lokal zajmowany w dniu śmierci pracownika lub byłego pracownika parku narodowego. Uprawnienie to przysługuje tylko jednej osobie bliskiej i tylko przy nabyciu jednego lokalu.

8. Dyrektor parku narodowego żąda zwrotu kwoty równej udzielonej bonifikacie po jej waloryzacji, jeżeli nabywca lokalu, o którym mowa w ust. 3, 6 i 7, przed upływem 5 lat od dnia jego nabycia zbył ten lokal lub wykorzystał na inne cele niż mieszkaniowe. Waloryzacji dokonuje się według zasad określonych w przepisach o gospodarce nieruchomościami.

9. Przepisów ust. 8 nie stosuje się w przypadku zbycia na rzecz osoby bliskiej, z zastrzeżeniem ust. 10.

10. Przepisy ust. 8 stosuje się odpowiednio do osoby bliskiej, która zbyła lub wykorzystała nieruchomość na inne cele niż cele uzasadniające udzielenie bonifikaty, przed upływem 5 lat, licząc od dnia pierwotnego nabycia.

11. Najemcom nieposiadającym uprawnień, o których mowa w ust. 3, 6 i 7, przysługuje pierwszeństwo w nabyciu przeznaczonego do sprzedaży lokalu, który zajmują co najmniej od 3 lat, na podstawie umowy najmu zawartej na czas nieoznaczony. Przepisu ust. 8 nie stosuje się.

12. O przeznaczeniu lokali do zbycia dyrektor parku narodowego zawiadamia na piśmie osoby, o których mowa w ust. 3, 6, 7 i 11, wyznaczając co najmniej miesięczny termin na złożenie pisemnego oświadczenia o zamiarze nabycia lokalu, liczony od dnia dołączenia zawiadomienia osobie zainteresowanej. Niezłożenie oświadczenia w wyznaczonym terminie oznacza rezygnację z nabycia lokalu.

13. Zawiadomienie, o którym mowa w ust. 12, powinno zawierać:

- 1) cenę lokalu;
- 2) przewidywany termin zawarcia umowy sprzedaży lokalu;
- 3) informację o skutku niezłożenia oświadczenia, o którym mowa w ust. 12.

14. Pracownikom i byłym pracownikom parku narodowego niebędącym najemcami lokali przeznaczonych do sprzedaży przysługuje pierwszeństwo w nabyciu lokali wolnych (pustostanów), na warunkach określonych w ust. 5.

15. Lokale mogą być zbywane, pod rygorem nieważności, wyłącznie na zasadach określonych w ust. 1-14.

16. W sprawach, o których mowa w ust. 1-14, nie stosuje się ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o zasadach zbywania mieszkań będących własnością przedsiębiorstw państwowych, niektórych spółek handlowych z udziałem Skarbu Państwa, państwowych osób prawnych oraz niektórych mieszkań będących własnością Skarbu Państwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 4, poz. 24, z późn. zm.).

**Art. 104b.** Pracownik, który nabył lokal wykorzystywany lub przeznaczony na cele mieszkaniowe na zasadach określonych w art. 104a ust. 1-14 albo skorzystał z uprawnień określonych w ustawie z dnia 15 grudnia 2000 r. o zasadach zbywania mieszkań będących własnością przedsiębiorstw państwowych, niektórych spółek handlowych z udziałem Skarbu Państwa, państwowych osób prawnych oraz niektórych mieszkań będących własnością Skarbu Państwa, nie może ubiegać się o wypłacanie ekwiwalentu za niewykorzystywanego bezpłatnego mieszkania lub przydzielenie bezpłatnego mieszkania.

**Art. 105.** 1. Parkiem krajobrazowym kieruje dyrektor parku krajobrazowego.

2. Dyrektora parku krajobrazowego powołuje zarząd województwa, po zasięgnięciu opinii regionalnej rady ochrony przyrody.

3. Dyrektora parku krajobrazowego pdożonego na terenie kilku województw powołuje zarząd województwa właściwy ze względu na siedzibę parku, w porozumieniu z pozostałymi zarządami województw.

4. Do zadań dyrektora parku krajobrazowego należy:

- 1) ochrona przyrody, walorów krajobrazowych oraz wartości historycznych i kulturowych;
- 2) organizacja działalności edukacyjnej, turystycznej oraz rekreacyjnej;
- 3) (uchylony);
- 4) współdziałanie w zakresie ochrony przyrody z jednostkami organizacyjnymi oraz osobami prawnymi i fizycznymi;
- 5) składanie wniosków do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dotyczących zagospodarowania przestrzennego obszarów wchodzących w skład parku krajobrazowego.

5. Na terenie zarządzanym przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, znajdującym się w granicach parku krajobrazowego, zadania w zakresie ochrony przyrody wykonuje samodzielnie miejscowy nadleśniczy, zgodnie z ustaleniami planu ochrony parku krajobrazowego, uwzględnionym w planie urządzenia lasu.

**Art. 106.** 1. W celu kierowania parkami krajobrazowymi mogą być tworzone zespoły parków krajobrazowych, jako jednostki budżetowe w rozumieniu przepisów o finansach publicznych.

2. Do dyrektora zespołu parków krajobrazowych stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące dyrektora parku krajobrazowego.

**Art. 107.** 1. Zadania z zakresu ochrony przyrody, walorów krajobrazowych, wartości historycznych i kulturowych oraz działalności edukacyjnej na terenie parku krajobrazowego wykonuje Służba Parku Krajobrazowego.

2. Do zadań Służby Parku Krajobrazowego należy:

- 1) inwentaryzacja siedlisk przyrodniczych, stanowisk roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową oraz ich siedlisk, a także zasługujących na ochronę tworów i składników przyrody nieożywionej;
- 2) identyfikacja i ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych parku krajobrazowego oraz wnioskowanie o podejmowanie działań mających na celu eliminowanie lub ograniczanie tych zagrożeń i ich skutków, a także innych działań w celu poprawy funkcjonowania i ochrony parku krajobrazowego;
- 3) gromadzenie dokumentacji dotyczącej przyrody oraz wartości historycznych, kulturowych i etnograficznych;
- 4) realizacja zadań związanych z ochroną innych form ochrony przyrody w granicach parku krajobrazowego;
- 5) informowanie o przepisach o ochronie przyrody osób przebywających na obszarach podlegających ochronie oraz w miejscach, w których znajdują się twory i składniki przyrody objęte formami ochrony przyrody;
- 6) prowadzenie edukacji przyrodniczej w szkołach i wśród miejscowego społeczeństwa, a także promowanie wartości przyrodniczych, historycznych, kulturowych i turystycznych parku krajobrazowego;
- 7) współpraca z samorządami, zarządcami obszarów parku krajobrazowego, organizacjami ekologicznymi i z innymi podmiotami, mającymi związek z ochroną parku krajobrazowego.

3. (uchylony).

4. Pracownik Służby Parku Krajobrazowego ma prawo do legitymowania osób naruszających przepisy o ochronie przyrody, a w razie odmowy okazania dokumentu pozwalającego na ustalenie tożsamości - zwracania się do Policji lub innych właściwych organów o ustalenie tożsamości.

5. Pracownik Służby Parku Krajobrazowego otrzymuje bezpłatne umundurowanie, które obowiązkowo nosi przy wykonywaniu czynności służbowych.

6. Minister właściwy do spraw środowiska, kierując się potrzebą doboru w Służbach Parków Krajobrazowych pracowników o odpowiednich kwalifikacjach zawodowych, określi, w drodze rozporządzenia, stanowiska oraz wymagania kwalifikacyjne, jakie powinni spełniać pracownicy zatrudnieni na poszczególnych stanowiskach w Służbach Parków Krajobrazowych, z uwzględnieniem wykształcenia i stażu pracy.

7. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, dla pracowników Służb Parków Krajobrazowych wzór legitymacji służbowej, wzory umundurowania oraz oznak służbowych dla poszczególnych stanowisk, w tym odpowiedni wzór umundurowania wyjściowego i polowego na pory roku, kolor i wzór przedmiotów uzupełniających mundur, wzór orła umieszczanego na czapce, a także okresy użytkowania części umundurowania, kierując się potrzebą zapewnienia pracownikom Służb Parków Krajobrazowych odpowiednich warunków do wykonywania zadań, wymagających przebywania w terenie w różnych porach roku, oraz potrzebą rozróżnienia cech umundurowania pracowników zatrudnionych na poszczególnych stanowiskach.

## Rozdział 7

### Zwalczanie przestępstw i wykroczeń na obszarach chronionych

**Art. 108.** 1. W parkach narodowych zadania związane z ochroną mienia oraz zwalczaniem przestępstw i wykroczeń w zakresie ochrony przyrody wykonują funkcjonariusze Straży Parku zaliczani do Służby Parku Narodowego.

2. Funkcjonariuszem Straży Parku może być osoba, która:

- 1) posiada obywatelstwo polskie;
- 2) ukończyła 21 lat;
- 3) ma pełną zdolność do czynności prawnych;
- 4) nie została pozbawiona praw publicznych;
- 5) posiada co najmniej wykształcenie średnie;
- 6) posiada nienaganną opinię właściwego miejscowo komendanta Policji;
- 7) posiada odpowiedni stan zdrowia potwierdzony orzeczeniem lekarskim i orzeczeniem psychologicznym;
- 8) nie była karana za przestępstwa.

3. Koszty orzeczenia, o którym mowa w ust. 2 pkt 7, ponosi osoba kandydująca na funkcjonariusza Straży Parku.

4. Funkcjonariusz Straży Parku podlega co 5 lat okresowym badaniom lekarskim i psychologicznym, potwierdzonym orzeczeniem.

5. Funkcjonariusz Straży Parku przy wykonywaniu zadań, o których mowa w ust. 1, ma prawo do:

- 1) legitymowania osób podejrzanych o popełnienie przestępstwa lub wykroczenia oraz świadków przestępstwa lub wykroczenia, w celu ustalenia ich tożsamości;
- 2) kontroli dowodów wniesienia opłat, o których mowa w art. 12 ust. 3;
- 3) zatrzymywania i przekazywania Policji lub innym właściwym organom osób w przypadku uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa lub wykroczenia;
- 4) zatrzymywania i dokonywania kontroli środków transportu w celu sprawdzenia ich ładunku oraz przeglądania zawartości bagaży w razie zaistnienia uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa lub wykroczenia;
- 5) przeszukiwania pomieszczeń i innych miejsc w przypadkach uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa lub wykroczenia;
- 6) zabezpieczenia jako dowodów rzeczowych, za pokwitowaniem, przedmiotów pochodzących z przestępstwa lub wykroczenia, a także narzędzi i środków służących do ich popełnienia;
- 7) kontroli i zatrzymania, za pokwitowaniem, dokumentów w zakresie legalności posiadania tworów lub składników przyrody i obrotu nimi, pochodzących z obszaru parku narodowego;
- 8) kontroli podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na obszarze parku narodowego w zakresie przestrzegania przepisów ustawy.

6. Uprawnienia, o których mowa w ust. 5, przysługują dyrektorowi parku narodowego, jego zastępcy, nadleśniczemu, konserwatorowi obrębu ochronnego, leśniczemu, konserwatorowi obwodu ochronnego, podleśniczemu, starszemu strażnikowi i strażnikowi.

7. Czynności, o których mowa w ust. 5 pkt 1 i 3-8, funkcjonariusz Straży Parku ma prawo wykonywać w granicach parku lub poza jego granicami w razie uzasadnionego podejrzenia, że przestępstwo lub wykroczenie zostało popełnione na szkodę parku narodowego.

8. Przy wykonywaniu czynności, o których mowa w ust. 5 pkt 3-6, stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego lub przepisy Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.

9. Rada Ministrów, kierując się potrzebą ustalenia jednolitych sposobów legitymowania i kontroli osób popełniających wykroczenia i przestępstwa przeciwko ochronie przyrody, określi, w drodze rozporządzenia, sposób i tryb wykonywania następujących czynności:

- 1) dla Straży Parku:
  - a) legitymowania osób podejrzanych o popełnienie przestępstwa lub wykroczenia oraz świadków przestępstwa lub wykroczenia w celu ustalenia ich tożsamości,
  - b) zatrzymywania osób w przypadku uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa lub wykroczenia,
  - c) kontroli i zatrzymania, za pokwitowaniem, dokumentów dotyczących legalności posiadania tworów lub składników przyrody pochodzących z obszaru parku narodowego i obrotu nimi,
  - d) kontroli podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na obszarze parku narodowego w zakresie przestrzegania przepisów ustawy;
- 2) dla Służby Parku Krajobrazowego - legitymowania osób naruszających przepisy o ochronie przyrody, a w razie odmowy okazania dokumentu pozwalającego na ustalenie tożsamości - zwracania się do Policji lub innych właściwych organów o ustalenie ich tożsamości.

10. Minister właściwy do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, zakres i tryb współpracy Straży Parku z Policją oraz zakres działań Straży Parku podlegających kontroli Policji i sposób sprawowania tej kontroli, kierując się potrzebą podejmowania wspólnych działań Straży Parku z Policją na obszarze parku narodowego w zakresie zwalczania przestępstw i wykroczeń.

**Art. 108a.** Do kontroli działalności gospodarczej przedsiębiorcy stosuje się przepisy rozdziału 5 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej.

**Art. 109.** W przypadkach, o których mowa w art. 11 pkt 1-3, 8 i 10-14 ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz. U. poz. 628), funkcjonariusz Straży Parku może użyć środków przymusu bezpośredniego, o których mowa w art. 12 ust. 1 pkt 1, pkt 2 lit. a, pkt 7, 9, pkt 12 lit. a i pkt 13 tej ustawy, lub wykorzystać te środki.

**Art. 110.** 1. Funkcjonariusz Straży Parku może być wyposażony w broń bojową oraz broń myśliwską, a pracownik Służby Parku w broń myśliwską.

2. Funkcjonariusz Straży Parku może być dopuszczony do pracy z bronią, jeżeli:

- 1) odbył szkolenie podstawowe dla funkcjonariuszy Straży Parku i zdał egzamin przed komisją egzaminacyjną;
- 2) zdał egzamin ze znajomości przepisów dotyczących posiadania, używania i umiejętności posługiwania się bronią przed komisją, o której mowa w art. 16 ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji (Dz. U. z 2012 r. poz. 576);
- 3) posiada orzeczenie lekarskie i psychologiczne stwierdzające brak przeciwwskazań do pracy z bronią.

3. Broń bojową i broń myśliwską dyrektor parku narodowego nabywa na podstawie decyzji administracyjnej wydanej przez właściwego miejscowo komendanta wojewódzkiego Policji, na wniosek dyrektora parku narodowego, zgodnie z ustawą z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji.

4. Dyrektor parku narodowego może przydzielić broń bojową lub broń myśliwską wraz z amunicją funkcjonariuszowi Straży Parku.

5. Decyzję o wyposażeniu funkcjonariusza Straży Parku w broń bojową lub broń myśliwską na czas pełnienia służby podejmuje każdorazowo Komendant Straży Parku.

6. Broń, o której mowa w ust. 4, przydziela się wraz ze świadectwem broni.

7. W przypadkach, o których mowa w art. 45 pkt 1 lit. a i pkt 2 oraz w art. 47 pkt 1, 3, 5 i 6 ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej, funkcjonariusz Straży Parku może użyć broni palnej lub ją wykorzystać.

8. Broń myśliwską, o której mowa w ust. 4, funkcjonariusz Straży Parku ma prawo użyć w następujących przypadkach:

- 1) w celu eliminacji lub odstraszania w granicach parku narodowego zwierząt stwarzających rzeczywiste i bezpośrednie zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi;
- 2) w razie konieczności odstrzału, za zgodą dyrektora parku narodowego, zwierzęcia, które nie ma szans na przeżycie.

9. (uchylony).

10. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, zakres szkolenia podstawowego oraz tryb powoływania komisji egzaminacyjnej, o których mowa w ust. 2 pkt 1, kierując się potrzebą posiadania przez funkcjonariuszy Straży Parku wiedzy niezbędnej do wykonywania zadań.

11. (uchylony).

12. Minister właściwy do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, sposób ewidencjonowania i przechowywania broni bojowej oraz broni myśliwskiej wraz z amunicją, kierując się potrzebą zabezpieczenia broni bojowej oraz broni myśliwskiej wraz z amunicją, będącej w dyspozycji Straży Parku.

13. Przepisy dotyczące dopuszczania, przydzielania i wyposażania w broń myśliwską stosuje się odpowiednio do pracowników Służby Parku, o których mowa w ust. 1.

**Art. 110a.** Użycie i wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego i broni palnej oraz dokumentowanie tego użycia i wykorzystania odbywa się na zasadach określonych w ustawie z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej.

## Rozdział 8

### Wykonywanie ochrony przyrody

**Art. 111.** 1. Minister właściwy do spraw środowiska sporządza projekt programu ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z projektem planu działań.

2. Minister właściwy do spraw środowiska zapewnia możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie projektu programu ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z projektem planu działań, o którym mowa w ust. 1.

3. Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z planem działań zatwierdza, w drodze uchwały, Rada Ministrów.

**Art. 112.** 1. W ramach państwowego monitoringu środowiska prowadzi się monitoring przyrodniczy różnorodności biologicznej i krajobrazowej.

2. Monitoring przyrodniczy polega na obserwacji i ocenie stanu oraz zachodzących zmian w składnikach różnorodności biologicznej i krajobrazowej, w tym typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, ze szczególnym uwzględnieniem typów siedlisk przyrodniczych i gatunków o znaczeniu priorytetowym, a także na ocenie skuteczności stosowanych metod ochrony przyrody.

**Art. 113.** 1. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska prowadzi centralny rejestr form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-9.

1a. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) zakres informacji gromadzonych w centralnym rejestrze form ochrony przyrody,
  - 2) organizację, tryb i standardy techniczne tworzenia rejestru,
  - 3) sposób aktualizacji rejestru oraz udostępniania danych zawartych w rejestrze
- z uwzględnieniem konieczności zapewnienia kompletnej i jednolitej informacji o formach ochrony przyrody w Rzeczypospolitej Polskiej.

2. (uchylony).

3. (uchylony).

4. Organ, który utworzył lub ustanowił formę ochrony przyrody, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2-4 i 6-9, przesyła Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska, w terminie 30 dni od dnia jej utworzenia lub ustanowienia, kopię aktu o utworzeniu lub ustanowieniu danej formy ochrony przyrody oraz informacje, określone w przepisach wydanych na podstawie ust. 1a, a także, w tym samym terminie, dokonuje wpisu tych informacji do centralnego rejestru form ochrony przyrody.

**Art. 114.** 1. Regionalny dyrektor ochrony środowiska gromadzi dokumentację dotyczącą zasobów, tworów i składników przyrody, a w szczególności cennych ze względów naukowych tworów przyrody, stanowisk chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, a także ich siedlisk oraz siedlisk przyrodniczych.

2. Regionalny dyrektor ochrony środowiska prowadzi rejestr form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2-4 i 6-9, położonych w całości lub w części na obszarze jego działania.

3. Organ, który ustanowił formę ochrony przyrody, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4 i 6-9, przesyła regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska, w terminie 30 dni od dnia jej utworzenia lub ustanowienia, kopię aktu o utworzeniu lub ustanowieniu danej formy

ochrony przyrody oraz informacje, określone w przepisach wydanych na podstawie art. 113 ust. 1a, a także, w tym samym terminie, dokonuje wpisu tych informacji do centralnego rejestru form ochrony przyrody.

**Art. 115.** 1. Na obrzeżach lub w pobliżu form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-3 oraz 7 i 8, umieszcza się tablice informujące o nazwie form ochrony przyrody oraz o zakazach obowiązujących na obszarach lub w stosunku do tych form, a na obrzeżach form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4-6 i pkt 9, umieszcza się tablice informujące o nazwie formy ochrony przyrody.

2. Na obrzeżach parku narodowego tablice, o których mowa w ust. 1, umieszcza dyrektor parku narodowego, a na obrzeżach lub w pobliżu form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2-9 - organ sprawujący nadzór nad daną formą ochrony przyrody.

3. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, wzory tablic, o których mowa w ust. 1, kierując się potrzebą ujednoczenia tablic, określając ich kształt i rozmiary, materiał, z jakiego zostaną wykonane, tło tablic, wielkość i kolor liter w napisach.

**Art. 116.** W przypadku przebiegu drogi publicznej przez park narodowy lub rezerwat przyrody wyznaczenie miejsc parkingowych następuje po uzyskaniu zgody - odpowiednio - dyrektora parku narodowego lub regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

## Rozdział 9

### Gospodarowanie zasobami i składnikami przyrody

**Art. 117.** 1. Gospodarowanie zasobami dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów oraz zasobami genetycznymi roślin, zwierząt i grzybów użytkowanymi przez człowieka powinno zapewniać ich trwałość, optymalną liczebność i ochronę różnorodności genetycznej, w szczególności przez:

1) ochronę, utrzymanie lub racjonalne zagospodarowanie naturalnych i półnaturalnych ekosystemów, w tym lasów, torfowisk, bagien, muraw, solnisk, klifów nadmorskich i wydm, linii brzegów wód, dolin rzecznych, źródeł i źródlisk, a także rzek, jezior i obszarów morskich oraz siedlisk i ostoi roślin, zwierząt lub grzybów;

2) stworzenie warunków do rozmnażania i rozprzestrzeniania zagrożonych wyginieciem roślin, zwierząt i grzybów oraz ochronę i odtwarzanie ich siedlisk i ostoi, a także ochronę tras migracyjnych zwierząt.

2. Na gruntach użytkowanych gospodarczo w parkach narodowych lub rezerwach przyrody stosuje się ochronę krajobrazową.

**Art. 118.** 1. Zgłoszenia regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska wymaga prowadzenie, na obszarach form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-5 i 7-9, w obrębach ochronnych wyznaczonych na podstawie ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybnictwie śródlądowym, a także w obrębie cieków naturalnych, następujących działań:

1) wymienionych w art. 22 ust. 1b ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne (Dz. U. z 2012 r. poz. 145, z późn. zm.);

2) melioracji wodnych;

3) wydobywania z wód kamienia, żwiru, piasku oraz innych materiałów, w ramach szczególnego korzystania z wód;

4) innych niż wymienione w pkt 1-3 działań obejmujących roboty ziemne mogące zmienić warunki wodne lub wodno-glebowe.

2. W zgłoszeniu określa się:

1) lokalizację, rodzaj, zakres, sposób i termin prowadzenia działań, o których mowa w ust. 1;

2) w przypadku działań, o których mowa w art. 22 ust. 1b ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne, jeżeli jest to możliwe - także termin i zakres działań objętych zgłoszeniem, prowadzonych w przeszłości na obszarze, którego dotyczy zgłoszenie.

3. W przypadku przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, w stosunku do których nie przeprowadzono oceny oddziaływania na środowisko, do zgłoszenia należy dołączyć decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach.

4. W przypadku gdy działania, o których mowa w ust. 1, wykraczają poza obszar jednego województwa, zgłoszenia dokonuje się regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska, na którego obszarze właściwości znajduje się największa część terenu, na którym mają być prowadzone te działania.

5. Zgłoszenia należy dokonać przed uzyskaniem pozwolenia na budowę, pozwolenia wodnoprawnego lub pozwolenia na realizację inwestycji w zakresie budowli przeciwpowodziowych, a jeżeli te pozwolenia nie są wymagane - przed rozpoczęciem działań, o których mowa w ust. 1.

6. Do prowadzenia działań, o których mowa w ust. 1, można przystąpić:

1) jeżeli w terminie 30 dni od dnia doręczenia zgłoszenia regionalny dyrektor ochrony środowiska nie wniesie, w drodze decyzji, sprzeciwu;

2) nie później niż po upływie 2 lat od określonego w zgłoszeniu terminu ich rozpoczęcia.

7. Regionalny dyrektor ochrony środowiska wnosi sprzeciw, jeżeli:

1) zgłoszenie dotyczy działań objętych obowiązkiem uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, a ta decyzja nie została wydana;

2) prowadzenie działań objętych zgłoszeniem narusza przepisy dotyczące form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-5 i 7-9, lub obrębów ochronnych wyznaczonych na podstawie ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybnictwie śródlądowym.

8. W decyzji, o której mowa w ust. 6 pkt 1, regionalny dyrektor ochrony środowiska może nałożyć obowiązek uzyskania decyzji o warunkach prowadzenia działań, jeżeli prowadzenie działań, o których mowa w ust. 1, może:

1) naruszać przepisy dotyczące form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-5 i 7-9, lub obrębów ochronnych wyznaczonych na podstawie ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybnictwie śródlądowym;

2) spowodować pogorszenie stanu środowiska, a w szczególności może znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszarów chronionych, naruszać zakazy w nich obowiązujące, lub znacząco negatywnie oddziaływać na siedliska przyrodnicze, chronione gatunki roślin, zwierząt lub grzybów, lub ich siedliska.

9. Jeżeli prowadzenie działań, o których mowa w ust. 1, może znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000, regionalny dyrektor ochrony środowiska, wydając decyzję, o której mowa w ust. 6 pkt 1, w której nałożył obowiązek uzyskania decyzji o warunkach prowadzenia działań, stwierdza obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 oraz nakłada obowiązek przedłożenia raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na obszar Natura 2000. Przepisy art. 97 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko stosuje się odpowiednio.

**Art. 118a.** 1. Wydanie decyzji o warunkach prowadzenia działań, jeżeli obowiązek uzyskania tej decyzji nałożono na podstawie art. 118 ust. 8, następuje przed uzyskaniem pozwolenia na budowę, pozwolenia wodnoprawnego lub pozwolenia na realizację inwestycji w zakresie budowli przeciwpowodziowych, a jeżeli pozwolenia te nie są wymagane - przed rozpoczęciem prowadzenia działań, o których mowa w art. 118 ust. 1.

2. Wniosek o wydanie decyzji o warunkach prowadzenia działań zawiera w szczególności:

- 1) miejsce prowadzenia działań;
- 2) rodzaj, zakres oraz sposób prowadzenia działań;
- 3) termin prowadzenia działań;
- 4) propozycję warunków prowadzenia działań;
- 5) uzasadnienie prowadzenia działań;
- 6) w przypadku prowadzenia działań w obwodzie rybackim - wskazanie użytkownika tego obwodu.

3. Jeżeli zakres działań, o których mowa w art. 118 ust. 1, obejmuje czynności podlegające zakazom określonym w art. 51 ust. 1 lub art. 52 ust. 1, wniosek zawiera także informacje określone w art. 56 ust. 6.

4. Do wniosku dołącza się:

- 1) poświadczoną przez właściwy organ kopię mapy ewidencyjnej oraz wypis z rejestru gruntów obejmujące przewidywany teren, na którym prowadzone będą działania, o których mowa w art. 118 ust. 1;
- 2) w przypadku działań, o których mowa w art. 118 ust. 1 pkt 2 - mapę zawierającą informacje z ewidencji wód, urządzeń melioracji wodnych oraz zmeliorowanych gruntów, o której mowa w art. 70 ust. 3 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne;
- 3) w przypadku, o którym mowa w art. 118 ust. 9 - raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na obszar Natura 2000.

5. W decyzji o warunkach prowadzenia działań określa się:

- 1) miejsce prowadzenia działań;
- 2) rodzaj, zakres oraz sposób prowadzenia działań;
- 3) warunki prowadzenia działań, wynikające z konieczności ochrony cennych wartości przyrodniczych, a także zapobiegania lub ograniczania oddziaływania planowanych działań na środowisko przyrodnicze;
- 4) termin prowadzenia działań.

6. Jeżeli wnioskowany zakres lub sposób prowadzenia działań, o których mowa w art. 118 ust. 1, powodowałby znaczące negatywne oddziaływanie na cele ochrony obszarów chronionych, siedliska przyrodnicze, chronione gatunki roślin, zwierząt lub grzybów, lub ich siedliska, którego nie można wyeliminować lub istotnie ograniczyć przez określenie warunków ich prowadzenia, regionalny dyrektor ochrony środowiska może, za zgodą wnioskodawcy, określić inny od wnioskowanego zakres lub sposób prowadzenia tych działań. W przypadku braku zgody wnioskodawcy regionalny dyrektor ochrony środowiska odmawia wydania decyzji o warunkach prowadzenia działań.

7. Jeżeli stwierdzono obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000, regionalny dyrektor ochrony środowiska przeprowadza taką ocenę przed wydaniem decyzji o warunkach prowadzenia działań. Przepisy działu V rozdziału 5 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko stosuje się odpowiednio.

8. Decyzja o warunkach prowadzenia działań zastępująca zezwolenie, o którym mowa w art. 56 ust. 1, wymaga uzgodnienia z Generalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska. Do uzgodnienia nie stosuje się przepisów art. 106 § 3, 5 i 6 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego.

9. Decyzja o warunkach prowadzenia działań zastępująca zezwolenie, o którym mowa w art. 56 ust. 2b, wymaga uzgodnienia z ministrem właściwym do spraw środowiska. Do uzgodnienia nie stosuje się przepisów art. 106 § 3, 5 i 6 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego.

10. Stroną postępowania w sprawie o wydanie decyzji o warunkach prowadzenia działań jest wnioskodawca, właściciel wody, użytkownik obwodu rybackiego i właściciele nieruchomości objętych działaniami, o których mowa w art. 118 ust. 1.

11. Jeżeli liczba stron postępowania o wydanie decyzji o warunkach prowadzenia działań przekracza 20, stosuje się przepis art. 49 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego.

12. Decyzję o warunkach prowadzenia działań wydaje regionalny dyrektor ochrony środowiska.

13. W przypadku działań, o których mowa w art. 118 ust. 1, wykraczających poza obszar jednego województwa decyzję o warunkach prowadzenia działań wydaje regionalny dyrektor ochrony środowiska, na którego obszarze właściwości znajduje się największa część terenu, na którym mają być prowadzone te działania, w porozumieniu z właściwymi regionalnymi dyrektorami ochrony środowiska.

**Art. 118b.** Przepisów art. 118 i art. 118a nie stosuje się do:

- 1) działań przewidzianych do realizacji w ramach przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których przeprowadzono ocenę oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, w trakcie której uzgodniono realizację przedsięwzięcia z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska;
- 2) rozbiórki i modyfikacji tam bobrowych oraz zasypywania nor bobrów, prowadzonych zgodnie z zezwoleniem, wydanym na podstawie art. 56 ust. 1, 2 lub 2b, lub zarządzeniem, wydanym na podstawie art. 56a;
- 3) usuwania drzew i krzewów na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią zgodnie z decyzją wydaną na podstawie art. 88l ust. 7 pkt 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne;
- 4) działań, o których mowa w art. 22 ust. 1b ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne, obejmujących:
  - a) wykaszanie roślin z dna oraz brzegów śródlądowych wód powierzchniowych w terminie od dnia 15 sierpnia do końca lutego,
  - b) usuwanie roślin pływających i korzeniących się w dnie śródlądowych wód powierzchniowych w terminie od dnia 15 sierpnia do końca lutego, poza obszarami Natura 2000, w których przedmiotem ochrony jest siedlisko przyrodnicze nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranunculus fluitans*), o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 26,
  - c) usuwanie drzew i krzewów porastających dno oraz brzegi śródlądowych wód powierzchniowych, których wiek nie przekracza 10 lat,
  - d) zasypywanie wyrw w brzegach i dnie śródlądowych wód powierzchniowych oraz ich zabudowę biologiczną, realizowane w terminie do 2 lat od momentu ich powstania,
  - e) udrażnianie śródlądowych wód powierzchniowych przez usuwanie zatorów utrudniających swobodny przepływ wód,
  - f) remont lub konserwację stanowiących własność właściciela wody budowli regulacyjnych oraz ubezpieczeń w obrębie tych budowli lub urządzeń wodnych.

**Art. 119.** Zabrania się wnoszenia w pobliżu morza, jezior i innych zbiorników wodnych, rzek i kanałów obiektów budowlanych uniemożliwiających lub utrudniających ludziom i dziko występującym zwierzętom dostęp do wody, z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej oraz związanych z bezpieczeństwem powszechnym i obronnością kraju.

**Art. 119a.** 1. Zabrania się rozmnażania zwierząt uzyskanych w wyniku krzyżowania i krzyżowania zwierząt, o których mowa w art. 49 pkt 1 lit. a i b i w art. 120 ust. 1, oraz zwierząt łownych, ze zwierzętami z innych gatunków, a także ze zwierzętami z form i odmian hodowlanych, bez zezwolenia Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.

2. Wniosek o wydanie zezwolenia, o którym mowa w ust. 1, powinien zawierać odpowiednio:

- 1) imię, nazwisko i adres albo nazwę i siedzibę wnioskodawcy;
- 2) cel wykonania wnioskowanych działań;
- 3) nazwę gatunku lub gatunków, w języku łacińskim i polskim, jeżeli polska nazwa istnieje, których będą dotyczyły działania;
- 4) liczbę osobników, których dotyczy wniosek;



- 5) określenie miejsca i czasu wykonania działań;
  - 6) świadectwo pochodzenia;
  - 7) opinię lub orzeczenie lekarsko-weterynaryjne powiatowego lekarza weterynarii stwierdzające spełnienie przez wnioskodawcę warunków przetrzymywania gatunków, odpowiadających ich potrzebom biologicznym.
3. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, zawiera:
- 1) imię, nazwisko i adres albo nazwę i siedzibę wnioskodawcy;
  - 2) nazwę gatunku lub gatunków, w języku łacińskim i polskim, jeżeli polska nazwa istnieje, których będą dotyczyły działania;
  - 3) liczbę osobników, których dotyczy zezwolenie;
  - 4) określenie miejsca i czasu oraz warunków wykonania działań, których dotyczy zezwolenie;
  - 5) określenie terminu złożenia informacji o wykorzystaniu zezwolenia.
4. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska:
- 1) odmawia wydania zezwolenia, o którym mowa w ust. 1, jeżeli wnioskodawca był skazany prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo mające związek z przewożeniem przez granicę państwa, przetrzymywaniem, prowadzeniem hodowli, rozmnażaniem i sprzedażą na terenie kraju gatunków, o których mowa w art. 49 pkt 1 lit. a i b i w art. 120 ust. 1, oraz zwierząt łownych, w okresie 3 lat od dnia uprawomocnienia się wyroku;
  - 2) może odmówić wydania zezwolenia, o którym mowa w ust. 1, jeżeli wnioskowana czynność stwarza zagrożenie dla rodzimych gatunków lub siedlisk przyrodniczych.
5. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska cofa zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, jeżeli:
- 1) po wydaniu zezwolenia zostaną ujawnione okoliczności, o których mowa w ust. 4, uzasadniające odmowę wydania zezwolenia;
  - 2) zezwolenie zostało użyte niezgodnie z warunkami w nim zawartymi.

**Art. 120. 1.** Zabrania się wprowadzania do środowiska przyrodniczego oraz przemieszczania w tym środowisku roślin, zwierząt lub grzybów gatunków obcych.

2. Zezwolenie na:

- 1) wwożenie z zagranicy gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić rodzimym gatunkom lub siedliskom przyrodniczym, oraz jednocześnie na czynności, o których mowa w pkt 2, w stosunku do tych okazów - wydaje Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska;
- 2) przetrzymywanie, hodowlę, rozmnażanie, oferowanie do sprzedaży i zbywanie gatunków, o których mowa w pkt 1 - wydaje właściwy regionalny dyrektor ochrony środowiska.

2a. (uchylony).

2b. Wniosek o wydanie zezwolenia, o którym mowa w ust. 2, powinien zawierać odpowiednio:

- 1) imię, nazwisko i adres albo nazwę, siedzibę i adres wnioskodawcy;
- 2) cel wykonania wnioskowanych czynności;
- 3) opis czynności, której dotyczy wniosek;
- 4) nazwę gatunku lub gatunków, w języku łacińskim i polskim, jeżeli polska nazwa istnieje, których będą dotyczyły czynności;
- 5) liczbę lub ilość osobników, których dotyczy wniosek, o ile jest to możliwe do ustalenia;
- 6) określenie warunków, miejsca i czasu wykonania czynności;
- 7) świadectwo pochodzenia;
- 8) (uchylony).

2c. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 2, zawiera:

- 1) imię, nazwisko i adres albo nazwę i siedzibę wnioskodawcy;
- 2) nazwę gatunku lub gatunków, których będą dotyczyły czynności, w języku łacińskim i polskim, jeżeli polska nazwa istnieje;
- 3) liczbę lub ilość osobników, których dotyczy zezwolenie, o ile jest to możliwe do ustalenia;
- 4) opis czynności, na które wydaje się zezwolenie;
- 5) określenie warunków, miejsca i czasu wykonania czynności, których dotyczy zezwolenie;
- 6) określenie terminu złożenia informacji o wykorzystaniu zezwolenia.

2d. Organ, o którym mowa w ust. 2:

- 1) odmawia wydania zezwolenia, o którym mowa w ust. 2, jeżeli wnioskodawca był skazany prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo mające związek z przewożeniem przez granicę państwa, przetrzymywaniem, prowadzeniem hodowli, rozmnażaniem i sprzedażą na terenie kraju roślin, zwierząt lub grzybów gatunków obcych, w okresie 3 lat od dnia uprawomocnienia się wyroku;
- 2) może odmówić wydania zezwolenia, o którym mowa w ust. 2, jeżeli wnioskowana czynność stwarza zagrożenie dla rodzimych gatunków lub siedlisk przyrodniczych.

2e. Organ, o którym mowa w ust. 2, cofa zezwolenie, o którym mowa w tym przepisie, jeżeli:

- 1) po wydaniu zezwolenia zostaną ujawnione okoliczności, o których mowa w ust. 2d, uzasadniające odmowę wydania zezwolenia;
- 2) zezwolenie zostało użyte niezgodnie z warunkami w nim zawartymi.

2f. Minister właściwy do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia, listę roślin, zwierząt i grzybów gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym, kierując się potrzebą zapewnienia ciągłości istnienia i ochrony różnorodności rodzimych gatunków roślin, zwierząt lub grzybów.

2g. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska i regionalny dyrektor ochrony środowiska dokonują kontroli spełniania warunków określonych w wydanych przez siebie zezwoleniach. Do przeprowadzenia kontroli przepisy art. 56 ust. 7b7i stosuje się odpowiednio.

2h. Regionalny dyrektor ochrony środowiska do dnia 31 stycznia każdego roku składa Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska raport o wydanych w roku poprzednim zezwoleniach, o których mowa w ust. 2 pkt 2, zawierający informacje, o których mowa w ust. 2c pkt 2-5, a także informację o wykorzystaniu zezwoleń oraz wynikach kontroli spełniania warunków określonych w tych zezwoleniach.

3. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się do gatunków ryb, na których wprowadzanie jest wymagane zezwolenie ministra właściwego do spraw rybołówstwa, wydawane na podstawie art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybnictwie śródlądowym albo art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 19 lutego 2004 r. o rybnictwie (Dz. U. Nr 62, poz. 574, z późn. zm.).

4. Zakazu, o którym mowa w ust. 1, z wyjątkiem gatunków, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym, nie stosuje się do wprowadzania do środowiska przyrodniczego i przemieszczania w tym środowisku roślin:

- 1) przy zakładaniu i utrzymywaniu terenów zieleni oraz zakładaniu i utrzymywaniu zadrzewień poza lasami i obszarami objętymi formami ochrony przyrody;
- 2) wykorzystywanych w ramach racjonalnej gospodarki leśnej i rolnej.

**Art. 121. 1.** Gospodarowanie zasobami przyrody nieożywionej powinno być prowadzone w sposób zapewniający ochronę innych zasobów, tworców i składników przyrody, oszczędne użytkowanie przestrzeni oraz zachowanie szczególnie cennych tworców i składników przyrody nieożywionej, w tym profili geologicznych i glebowych, jaskiń, turni, skałek, głazów narzutowych, naturalnych zbiorników i cieków wodnych, źródeł i wodosпадów, elementów dna morza, wydmy i glebowych powierzchni wzorcowych, a także miejsc występowania kopalnych szczątków roślin i zwierząt.

2. Wywóz za granicę meteorytów i kopalnych szczątków roślin i zwierząt wymaga zezwolenia Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.

**Art. 122.** 1. Kto dokona odkrycia kopalnych szczątków roślin lub zwierząt, jest obowiązany powiadomić o tym niezwłocznie regionalnego dyrektora ochrony środowiska, a jeżeli nie jest to możliwe - właściwego wójta, burmistrza albo prezydenta miasta.

2. Wójt, burmistrz albo prezydent miasta jest obowiązany przekazać niezwłocznie regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska zawiadomienie, o którym mowa w ust. 1.

3. Jeżeli regionalny dyrektor ochrony środowiska ustali, że odkryte kopalne szczątki roślin lub zwierząt są cenne dla nauki, przekazuje je do muzeum lub placówki naukowej.

**Art. 123.** 1. Regionalny dyrektor ochrony środowiska dokonuje kontroli przestrzegania przepisów o ochronie przyrody w trakcie gospodarczego wykorzystania zasobów i składników przyrody przez jednostki organizacyjne oraz osoby prawne i fizyczne.

2. Czynności kontrolne są wykonywane przez osoby posiadające imienne upoważnienie wydane przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

3. Upoważnienie, o którym mowa w ust. 2, zawiera wskazanie osoby upoważnionej do wykonywania czynności, miejsca i zakresu kontroli oraz podstawy prawnej do jej wykonywania.

4. Przed przystąpieniem do czynności kontrolnych osoba upoważniona do ich wykonywania jest obowiązana okazać upoważnienie, o którym mowa w ust. 2.

5. Osoby upoważnione do wykonywania czynności kontrolnych mają prawo do:

- 1) wstępu na teren należący do podmiotu kontrolowanego;
- 2) żądania pisemnych lub ustnych informacji związanych z przedmiotem kontroli;
- 3) wglądu do dokumentów związanych z przedmiotem kontroli, sporządzania z nich odpisów, wyciągów lub kopii oraz zabezpieczania tych dokumentów.

6. Osoba wykonująca czynności kontrolne sporządza z tych czynności protokół.

7. Protokół podpisuje osoba wykonująca czynności kontrolne oraz podmiot kontrolowany.

8. W przypadku odmowy podpisania protokołu przez podmiot kontrolowany, protokół podpisuje tylko osoba wykonująca czynności kontrolne, dokonując w protokole stosownej adnotacji o odmowie podpisania protokołu przez podmiot kontrolowany.

9. Wstęp oraz wykonywanie czynności kontrolnych następują w obecności właściciela lub posiadacza nieruchomości.

**Art. 124.** Zabrania się wypalania łąk, pastwisk, nieużytków, rowów, pasów przydrożnych, szlaków kolejowych oraz trzcinowisk i szuwarów.

**Art. 125.** Rośliny, zwierzęta lub grzyby, a także ich siedliska, nieobjęte formami ochrony przyrody mogą być niszczone lub zabijane jedynie w związku z:

- 1) realizacją zadań uzasadnionych potrzebami ochrony przyrody;
- 2) prowadzeniem badań naukowych lub edukacją;
- 3) racjonalną gospodarką;
- 4) amatorskim połowem ryb;
- 5) zbiorem na własne potrzeby;
- 6) prowadzeniem akcji ratowniczej;
- 7) bezpieczeństwem powszechnym;
- 8) bezpieczeństwem sanitarnym i weterynaryjnym;
- 9) ochroną życia i zdrowia ludzi;
- 10) zapobieganiem skutkom klęski żywiołowej lub ich usuwaniem.

## Rozdział 10

### Skutki prawne objęcia ochroną

**Art. 126.** 1. Skarb Państwa odpowiada za szkody wyrządzone przez:

- 1) żubry - w uprawach, płodach rolnych lub w gospodarstwie leśnym;
- 2) wilki - w pogłowie zwierząt gospodarskich;
- 3) rysie - w pogłowie zwierząt gospodarskich;
- 4) niedźwiedzie - w pasiekach, w pogłowie zwierząt gospodarskich oraz w uprawach rolnych;
- 5) bobry - w gospodarstwie rolnym, leśnym lub rybackim.

2. Odpowiedzialność, o której mowa w ust. 1, nie obejmuje utraconych korzyści.

3. Oględzin i szacowania szkód, o których mowa w ust. 1, a także ustalania wysokości odszkodowania i jego wypłaty, dokonuje regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarze parku narodowego dyrektor tego parku.

4. Właściciele lub użytkownicy gospodarstw rolnych i leśnych mogą współdziałać z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska, a na obszarze parku narodowego - z dyrektorem tego parku, w zakresie sposobów zabezpieczania upraw i podów rolnych, lasów oraz zwierząt gospodarskich przed szkodami powodowanymi przez zwierzęta, o których mowa w ust. 1.

5. Współdziałanie, o którym mowa w ust. 4, może obejmować budowę urządzeń lub wykonanie zabiegów zapobiegających szkodom, finansowane z budżetu właściwego miejscowo dyrektora parku narodowego lub regionalnego dyrektora ochrony środowiska, w ramach zawartych umów cywilnoprawnych.

6. Odszkodowanie nie przysługuje:

- 1) osobom, którym przydzielono grunty stanowiące własność Skarbu Państwa;
- 2) jeżeli poszkodowany:
  - a) nie dokonał sprzętu upraw lub płodów rolnych w ciągu 14 dni od zakończenia zbiorów tego gatunku roślin w danym regionie,
  - b) nie wyraził zgody na budowę przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska lub dyrektora parku narodowego urządzeń lub wykonanie zabiegów zapobiegających szkodom;
- 3) za szkody:
  - a) powstałe w mieniu Skarbu Państwa, z wyłączeniem mienia oddanego do gospodarczego korzystania na podstawie Kodeksu cywilnego,
  - b) nieprzekraczające w ciągu roku wartości 100 kg żyta w przeliczeniu na jeden hektar uprawy,
  - c) w uprawach rolnych założonych z naruszeniem powszechnie stosowanych wymogów agrotechnicznych,
  - d) wyrządzone przez wilki, niedźwiedzie lub rysie w pogłowie zwierząt gospodarskich pozostawionych, w okresie od zachodu do wschodu słońca, bez bezpośredniej opieki.

7. Szkody wyrządzone przez zwierzęta łowne, występujące w parkach narodowych, strefach ochronnych zwierząt łownych oraz w rezerwach przyrody szacuje się oraz dokonuje wypłaty odszkodowań według zasad określonych w rozdziale 9 ustawy z dnia 13 października 1995 r. - Prawo łowieckie (Dz. U. z 2005 r. Nr 127, poz. 1066, z późn. zm.).

8. Szacowanie szkód wyrządzonych przez zwierzęta łowne w strefie ochronnej zwierząt łownych należy do zadań Służby Parku Narodowego, a w rezerwach przyrody - do sprawującego nadzór nad rezerwatem.

9. Odszkodowania za szkody spowodowane przez zwierzęta łowne w parku narodowym oraz strefie ochronnej zwierząt łownych są pokrywane ze środków parku narodowego, a za szkody spowodowane w rezerwach przyrody - ze środków regionalnej dyrekcji ochrony środowiska.

10. W sprawach spornych dotyczących wysokości odszkodowań za szkody wyrządzone przez zwierzęta, o których mowa w ust. 1, orzekają sądy powszechne.

11. Minister właściwy do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa i ministrem właściwym do spraw rybołówstwa określi, w drodze rozporządzenia, tryb postępowania przy szacowaniu szkód oraz sposób wypłaty odszkodowań za szkody, o których mowa w ust. 1, a także wzory dokumentów dotyczących szacowania szkód i wyliczania odszkodowań oraz terminy zgłoszenia i szacowania szkody, kierując się potrzebą dokonywania oceny rzeczywistej szkody oraz przyjęcia wysokości wyceny szkody według cen rynkowych.

12. Rada Ministrów może określić, w drodze rozporządzenia, inne niż wymienione w ust. 1 gatunki zwierząt chronionych wyrządzających szkody, za które odpowiada Skarb Państwa, kierując się potrzebą utrzymania ochrony gatunkowej zwierząt zagrożonych wyginięciem i wyrządzających szkody w gospodarce człowieka.

## Rozdział 11

### Przepisy karne

**Art. 127.** Kto umyślnie:

- 1) narusza zakazy obowiązujące w:
    - a) parkach narodowych,
    - b) rezerwach przyrody,
    - c) parkach krajobrazowych,
    - d) obszarach chronionego krajobrazu,
    - e) obszarach Natura 2000,
  - 2) narusza zakazy obowiązujące w stosunku do:
    - a) pomników przyrody,
    - b) stanowisk dokumentacyjnych,
    - c) użytków ekologicznych,
    - d) zespołów przyrodniczo-krajobrazowych,
    - e) (uchylona),
  - 3) nie zgłasza do rejestru, o którym mowa w art. 64 ust. 1, posiadanych lub hodowlanych zwierząt,
  - 4) (uchylony),
  - 5) narusza zakaz, o którym mowa w art. 119a ust. 1,
  - 6) wprowadza do obrotu produkty z fok wbrew warunkom określonym w art. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1007/2009 z dnia 16 września 2009 r. w sprawie handlu produktami z fok (Dz. Urz. UE L 286 z 31.10.2009, str. 36)
- podlega karze aresztu albo grzywny.

**Art. 127a.** 1. Kto, wbrew przepisom ustawy, wchodzi w posiadanie okazów roślin, zwierząt, grzybów objętych ochroną gatunkową w liczbie większej niż nieznaczna, w takich warunkach lub w taki sposób, że ma to wpływ na zachowanie właściwego stanu ochrony gatunku, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

2. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

**Art. 128.** Kto:

- 1) bez dokumentu wymaganego na podstawie przepisów, o których mowa w art. 61 ust. 1, lub wbrew jego warunkom przewozi przez granicę Unii Europejskiej okaz gatunku podlegającego ochronie na podstawie przepisów, o których mowa w art. 61 ust. 1,
  - 2) narusza przepisy prawa Unii Europejskiej dotyczące ochrony gatunków dziko żyjących zwierząt i roślin w zakresie regulacji obrotu nimi poprzez:
    - a) nieprzedkładanie zgłoszenia importowego,
    - b) używanie okazów określonych gatunków w innym celu niż wskazany w zezwoleniu importowym,
    - c) korzystanie w sposób nieuprawniony ze zwolnień od nakazów przy dokonywaniu obrotu sztucznie rozmnożonymi roślinami,
    - d) oferowanie zbycia lub nabycia, nabywanie lub pozyskiwanie, używanie lub wystawianie publicznie w celach zarobkowych, zbywanie, przetrzymywanie lub przewożenie w celu zbycia okazów określonych gatunków roślin lub zwierząt,
    - e) używanie zezwolenia albo świadectwa dla okazu innego niż ten, dla którego było ono wydane,
    - f) składanie wniosku o wydanie zezwolenia importowego, eksportowego, reeksportowego, lub świadectwa bez poinformowania o wcześniejszym odrzuceniu wniosku
- podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

**Art. 128a.** 1. Kto handluje okazami gatunku podlegającego ochronie na podstawie przepisów, o których mowa w art. 61 ust. 1, w liczbie większej niż nieznaczna, w takich warunkach lub w taki sposób, że ma to wpływ na zachowanie właściwego stanu ochrony gatunku, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

2. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

**Art. 129.** W razie ukarania za wykroczenie określone w art. 127 albo w art. 131 lub skazania za przestępstwo określone w art. 127a, art. 128 albo w art. 128a sąd może orzec:

- 1) przepadek przedmiotów służących do popełnienia wykroczenia lub przestępstwa oraz przedmiotów, roślin, zwierząt lub grzybów pochodzących z wykroczenia lub przestępstwa, chociażby nie stanowiły własności sprawcy;

- 2) obowiązek przywrócenia stanu poprzedniego, a jeśli obowiązek taki nie byłby wykonalny - nawiązkę do wysokości 10.000 złotych na rzecz organizacji społecznej działającej w zakresie ochrony przyrody lub właściwego, ze względu na miejsce popełnienia wykroczenia lub przestępstwa, wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

**Art. 130. 1.** Sąd doręcza odpis wydanego prawomocnego orzeczenia o przypadku okazów gatunków:

- 1) ministrowi właściwemu do spraw środowiska - w przypadku gatunków objętych ochroną na podstawie przepisów prawa Unii Europejskiej, o których mowa w art. 61 ust. 1;
- 2) (uchylony);
- 3) regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska właściwemu ze względu na miejsce popełnienia wykroczenia lub przestępstwa - w przypadkach innych niż określone w pkt 1.
  2. Okazy gatunków podlegają przekazaniu podmiotom uprawnionym do ich utrzymywania, wyznaczanym decyzją administracyjną przez organy, o których mowa w ust. 1.
  3. Organy, o których mowa w ust. 1, mogą zarządzić, w drodze decyzji administracyjnej, na koszt skazanego, odeślanie okazów gatunków, wobec których przepadek orzeczono, do państwa, z którego dokonano ich przywozu.
  4. Regionalny dyrektor ochrony środowiska może zarządzić, w drodze decyzji administracyjnej, na koszt skazanego, uśmiercenie zwierząt lub zniszczenie roślin lub grzybów gatunków obcych stanowiących własność sprawcy.

**Art. 131. Kto:**

- 1) prowadząc działalność gospodarczą w zakresie handlu zwierzętami gatunków podlegających ochronie na podstawie przepisów, o których mowa w art. 61 ust. 1, nie posiada lub nie przekazuje odpowiedniej dokumentacji stwierdzającej legalność pochodzenia zwierzęcia,
    - 1a) chwytą lub zabija dziko występujące zwierzęta, o których mowa w art. 49 pkt 1 lit. a i b przy użyciu urządzeń, sposobów lub metod, o których mowa w art. 54,
    - 2) bez zezwolenia lub wbrew jego warunkom utworzy lub prowadzi ogród botaniczny, ogród zoologiczny lub śródek,
    - 3) przeprowadzając likwidację ogrodu zoologicznego lub ośrodka nie zapewni przebywającym tam zwierzętom warunków odpowiadających ich potrzebom biologicznym,
    - 4) narusza zakazy dotyczące zwierząt niebezpiecznych dla życia i zdrowia ludzi, o których mowa w art. 73 ust. 1,
    - 4a) nie zachowując należytej ostrożności dopuszcza do ucieczki zwierzęcia z gatunku, o którym mowa w art. 73 ust. 1 lub art. 120 ust. 2,
    - 5) bez zezwolenia lub wbrew jego warunkom przenosi z ogrodu botanicznego lub ogrodu zoologicznego do środowiska przyrodniczego rośliny lub zwierzęta gatunków zagrożonych wyginięciem,
    - 6) wykonuje prace ziemne oraz inne prace związane z wykorzystaniem sprzętu mechanicznego lub urządzeń technicznych w obrębie bryły korzeniowej drzew lub krzewów na terenach zieleni lub zadrzewieniach w sposób znacząco szkodzący drzewom lub krzewom,
    - 7) stosuje środki chemiczne na drogach publicznych oraz ulicach i placach w sposób znacząco szkodzący terenom zieleni lub zadrzewieniom,
    - 8) prowadzi działania wymagające zgłoszenia, o którym mowa w art. 118 ust. 1, bez dokonania tego zgłoszenia albo niezgodnie z decyzją o wyrażeniu sprzeciwu, o której mowa w art. 118 ust. 6 pkt 1, albo bez uzyskania lub wbrew warunkom decyzji o warunkach prowadzenia działań, o której mowa w art. 118 ust. 8, w przypadku nałożenia obowiązku jej uzyskania.
    - 9) wprowadza do środowiska przyrodniczego lub przemieszcza w tym środowisku rośliny, zwierzęta lub grzyby gatunków obcych,
    - 10) bez zezwolenia lub wbrew jego warunkom sprowadza do kraju, przetrzymuje, prowadzi hodowlę, rozmnaża lub sprzedaje na terenie kraju rośliny, zwierzęta lub grzyby gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić rodzimym gatunkom lub siedliskom przyrodniczym,
    - 11) nie powiadamia regionalnego dyrektora ochrony środowiska lub wójta, burmistrza albo prezydenta miasta o odkryciu kopanych szczątków roślin lub zwierząt,
    - 12) wypala łąki, pastwiska, nieużytki, rowy, pasy przydrożne, szlaki kolejowe, trzcinowiska lub szuwały,
    - 13) wbrew przepisom art. 125 zabija zwierzęta, niszczy rośliny lub grzyby lub niszczy siedliska roślin, zwierząt lub grzybów'
    - 14) bez zezwolenia lub wbrew jego warunkom narusza zakazy w stosunku do roślin, zwierząt lub grzybów objętych ochroną gatunkową
- podlega karze aresztu albo grzywny.

**Art. 131a. 1.** W razie ukarania za wykroczenie określone w art. 131 pkt 4 sąd może orzec przepadek zwierząt niebezpiecznych dla życia i zdrowia ludzi.

2. Zwierzęta, o których mowa w ust. 1, podlegają przekazaniu podmiotom uprawnionym do ich utrzymywania, wyznaczonym przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

**Art. 132.** Orzekanie w sprawach, o których mowa w art. 127 i 131, następuje na podstawie przepisów Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.

## Rozdział 12

### Zmiany w przepisach obowiązujących

**Art. 133.** W ustawie z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie śródlądowym (Dz. U. z 1999 r. Nr 66, poz. 750, z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany: (zmiany pominięte).

**Art. 134.** W ustawie z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 2002 r. Nr 9, poz. 84 i Nr 200, poz. 1683 oraz z 2003 r. Nr 96, poz. 874, Nr 110, poz. 1039, Nr 188, poz. 1840, Nr 200, poz. 1953 i Nr 203, poz. 1966) w art. 7:

- 1) w ust. 1 pkt 8 otrzymuje brzmienie:
  - "8) grunty położone na obszarach objętych ochroną ścisłą, czynną lub krajobrazową, a także budynki i budowle trwale związane z gruntem, służące bezpośrednio osiągnięciu celów z zakresu ochrony przyrody - w parkach narodowych oraz w rezerwach przyrody,";
- 2) dodaje się ust. 4 i 5 w brzmieniu:
  - "4. Z tytułu zwolnień z podatków i opłat, o których mowa w ust. 1 pkt 8, jednostkom samorządu terytorialnego przysługuje z budżetu państwa zwrot utraconych dochodów.

5. Minister właściwy do spraw finansów publicznych określi, w drodze rozporządzenia, zasady i tryb zwrotu utraconych dochodów, o których mowa w ust. 4, kierując się potrzebą zabezpieczenia budżetów gmin przed utratą dochodów z tytułu ulg w opłatach i podatkach w parkach narodowych, parkach krajobrazowych oraz rezerwatach przyrody."

**Art. 135.** W ustawie z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2000 r. Nr 56, poz. 679, z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany: (zmiany pominięte).

**Art. 136.** W ustawie z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 57, poz. 603, z późn. zm.) w art. 35:

- 1) ust. 6 otrzymuje brzmienie:  
"6. Nie pobiera się opłat z tytułu zarządu nieruchomościami znajdującymi się pod drogami publicznymi i między wałami przeciwpowodziowymi a korytem rzeki.";
- 2) dodaje się ust. 6a w brzmieniu:  
"6a. Nie pobiera się opłat z tytułu zarządu nieruchomościami objętymi formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880)."

**Art. 137.** W ustawie z dnia 13 października 1995 r. - Prawo łowieckie (Dz. U. z 2002 r. Nr 42, poz. 372 i Nr 113, poz. 984) wprowadza się następujące zmiany: (zmiany pominięte).

**Art. 138.** W ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2003 r. Nr 106, poz. 1002 oraz z 2004 r. Nr 69, poz. 625) wprowadza się następujące zmiany: (zmiany pominięte).

**Art. 139.** W ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2000 r. Nr 46, poz. 543, z późn. zm.) w art. 83 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

- "3. Nie pobiera się opłat rocznych za nieruchomości oddane w trwały zarząd pod drogi publiczne, parki, zieleńce, ogrody botaniczne, ogrody zoologiczne, parki narodowe oraz rezerваты przyrody."

**Art. 140.** W ustawie z dnia 9 września 2000 r. o opłacie skarbowej (Dz. U. Nr 86, poz. 960, z późn. zm.) w załączniku Szczegółowy wykaz przedmiotów opłaty skarbowej, stawki oraz zwolnienia:

- 1) w części II Czynności urzędowe po ust. 14 dodaje się ust. 14a w brzmieniu:  
"14a. Od dokonania wpisu do rejestru zwierząt - 20 zł.";
- 2) w części IV Zezwolenia:
  - a) w ust. 41 w kolumnie 4 dodaje się pkt 1 w brzmieniu:  
"1) zezwolenia na przewożenie przez granicę Rzeczypospolitej Polskiej roślin lub zwierząt, wydawane ogrodom botanicznym lub zoologicznym,"
  - b) po ust. 41 dodaje się ust. 41a i 41b w brzmieniu:  
"41a. Od zezwoleń na utworzenie ogrodu botanicznego, ogrodu zoologicznego lub ośrodka rehabilitacji zwierząt - 70 zł.  
41b. Od zezwoleń wydanych na usunięcie drzew lub krzewów osobom fizycznym na cele niezwiązane z prowadzeniem działalności gospodarczej - 20 zł,"
  - c) w ust. 44 w kolumnie 4 po pkt 6 dodaje się pkt 6a w brzmieniu:  
"6a) zezwolenia na działania związane z ochroną przyrody, wydawane organizacjom ekologicznym i jednostkom naukowym działającym na rzecz ochrony przyrody,"

**Art. 141.** W ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627, z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany: (zmiany pominięte).

**Art. 142.** W ustawie z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne (Dz. U. Nr 115, poz. 1229, z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany: (zmiany pominięte).

## Rozdział 13

### Przepisy przejściowe, dostosowujące i końcowe

**Art. 143.** Obrączki użyte do obrączkowania ptaków przed dniem wejścia w życie ustawy nie podlegają wymianie na obrączki sporządzone zgodnie ze wzorem określonym w przepisach, o których mowa w art. 55.

**Art. 144.** Dyrektor parku narodowego powołany przed dniem wejścia w życie ustawy pozostaje na stanowisku do czasu powołania dyrektora parku na podstawie art. 101 ust. 2, nie dłużej jednak niż jeden rok od dnia wejścia w życie ustawy.

**Art. 145.** 1. Wojewódzcy konserwatorzy przyrody powołani przed dniem wejścia w życie ustawy pozostają na dotychczas zajmowanych stanowiskach.

2. Z dniem wejścia w życie ustawy dotychczasowe stosunki pracy z wojewódzkimi konserwatorami przyrody nawiązane na podstawie powołania przekształcają się w stosunki pracy na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony, na warunkach pracy i płacy określonych w powołaniu.

**Art. 146.** Przepis art. 108 ust. 2 pkt 5 nie ma zastosowania do funkcjonariuszy Straży Parku zatrudnionych w parku narodowym przed dniem wejścia w życie ustawy, przez okres nie krótszy niż 10 lat.

**Art. 147.** Umundurowanie oraz przedmioty uzupełniające mundury pracowników Służb Parków Narodowych i Służb Parków Krajobrazowych mogą być używane według dotychczas obowiązujących wzorów do czasu wyczerpania zapasów.

**Art. 148.** 1. Ogrody botaniczne i ośrodki istniejące przed dniem wejścia w życie ustawy mogą prowadzić dotychczasową działalność bez zezwolenia, o którym mowa w art. 67 ust. 1 lub art. 75 ust. 1, nie dłużej jednak niż do dnia 31 grudnia 2005 r.

2. Ogrody botaniczne oraz ośrodki, które w terminie, o którym mowa w ust. 1, nie uzyskają zezwolenia na prowadzenie działalności, podlegają likwidacji.

**Art. 149.** Zwierzęta, o których mowa w art. 61 ust. 1, na które nie ma dokumentu stwierdzającego legalność pochodzenia lub zezwolenia ministra właściwego do spraw środowiska, podlegają rejestracji, zgodnie z art. 64 ust. 1, w okresie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

**Art. 150.** Posiadacze spreparowanych zwierząt lub ich części są obowiązani do uzyskania zezwolenia, o którym mowa w art. 56 ust. 1 lub 2, w okresie jednego roku od dnia wejścia w życie ustawy.

**Art. 151.** Straż Parku, Służba Parku Narodowego i Służba Parku Krajobrazowego działające przed dniem wejścia w życie ustawy stają się odpowiednio Strażą Parku, Służbą Parku Narodowego i Służbą Parku Krajobrazowego w rozumieniu niniejszej ustawy.

**Art. 152. 1.** Zadania Państwowej Rady Ochrony Przyrody, wojewódzkich rad ochrony przyrody, rad naukowych parków narodowych, rad parków krajobrazowych lub rad zespołów parków krajobrazowych, do czasu powołania członków tych organów, wykonują odpowiednio Państwowa Rada Ochrony Przyrody, wojewódzkie komisje ochrony przyrody, rady parków narodowych i rady parków.

2. Powołanie członków Państwowej Rady Ochrony Przyrody, wojewódzkich rad ochrony przyrody, rad naukowych parków narodowych, rad parków krajobrazowych lub rad zespołów parków krajobrazowych nastąpi w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

**Art. 153.** Formy ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-4 i 6-10, utworzone lub wprowadzone przed dniem wejścia w życie ustawy stają się formami ochrony przyrody w rozumieniu niniejszej ustawy.

**Art. 154. 1.** Plany ochrony dla parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych ustanowione w okresie od dnia 2 lutego 2001 r. do dnia wejścia w życie ustawy stają się planami ochrony w rozumieniu niniejszej ustawy.

2. (uchylony).

3. Dla parków krajobrazowych, które miały zatwierdzone rozporządzeniem plany ochrony do dnia 2 lutego 2001 r., sporządza się, z ich wykorzystaniem, plany ochrony w rozumieniu niniejszej ustawy, w terminie do 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

**Art. 155.** Parki gminne utworzone przed dniem wejścia w życie ustawy stają się parkami gminnymi w rozumieniu niniejszej ustawy.

**Art. 156.** Strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt gatunków chronionych, ustalone przed dniem wejścia w życie ustawy, stają się strefami ochrony ostoi, miejscami rozrodu i regularnego przebywania zwierząt gatunków chronionych w rozumieniu niniejszej ustawy.

**Art. 157.** Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie przepisów ustawy, o której mowa w art. 161, zachowują moc do czasu wejścia w życie aktów wykonawczych wydanych na podstawie niniejszej ustawy.

**Art. 158.** Do spraw wszczętych przed dniem wejścia w życie ustawy, a niezakończonych decyzją ostateczną stosuje się przepisy dotychczasowe.

**Art. 159. 1.** Z dniem wejścia w życie ustawy Krajowy Zarząd Parków Narodowych przechodzi w stan likwidacji. Aktywa i pasywa Krajowego Zarządu Parków Narodowych przejmuje minister właściwy do spraw środowiska.

2. Likwidację Krajowego Zarządu Parków Narodowych prowadzi się pod jego dotychczasową nazwą z dodatkiem "w likwidacji".

3. Pracownicy Krajowego Zarządu Parków Narodowych z dniem wejścia w życie ustawy stają się pracownikami urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw środowiska, z zastrzeżeniem art. 160.

4. Minister właściwy do spraw finansów publicznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw środowiska, w drodze rozporządzenia, dokona przeniesienia planowanych dochodów i wydatków budżetowych w ramach części 41 - środowisko między działami i rozdziałami budżetu państwa w zakresie dotyczącym zadań przejętych przez Ministerstwo Środowiska z Krajowego Zarządu Parków Narodowych oraz określi limity zatrudnienia i kwoty wynagrodzeń w podziale na działy i rozdziały budżetu państwa, z zachowaniem przeznaczenia środków publicznych wynikającego z ustawy budżetowej.

5. Do przeniesień, o których mowa w ust. 4, nie stosuje się ograniczeń wynikających z art. 96 ust. 2 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych.

**Art. 160. 1.** Stosunki pracy z pracownikami, o których mowa w art. 159 ust. 3, wygasają po upływie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy:

1) jeżeli przed upływem 2 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy nie zostaną im zaproponowane nowe warunki pracy i płacy na dalszy okres zatrudnienia albo

2) w razie odmowy przyjęcia nowych warunków pracy i płacy, o których mowa w pkt 1, w terminie nie późniejszym niż 2 tygodnie przed upływem 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

2. Pracodawca jest obowiązany powiadomić, w formie pisemnej, pracownika o terminie wygaśnięcia stosunku pracy i o skutkach nieprzyjęcia nowych warunków pracy i płacy.

3. Wcześniejsze rozwiązanie stosunku pracy przez pracodawcę może nastąpić za wypowiedzeniem.

4. Pracownicy, o których mowa w art. 159 ust. 3, zachowują uprawnienia pracownicze wynikające z aktów, na podstawie których powstał ich stosunek pracy przed dniem wejścia w życie ustawy, do dnia:

1) wymienionego w ust. 1 pkt 2 - jeżeli przyjęli proponowane warunki pracy i płacy na dalszy okres zatrudnienia, albo

2) wygaśnięcia stosunku pracy, o którym mowa w ust. 1, albo

3) wypowiedzenia, o którym mowa w ust. 3.

5. W przypadku wygaśnięcia stosunku pracy, o którym mowa w ust. 1, lub wypowiedzenia, o którym mowa w ust. 3, pracownikom przysługuje odprawa, o której mowa w art. 8 ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (Dz. U. Nr 90, poz. 844, z późn. zm.).

**Art. 161.** Traci moc ustawa z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2001 r. Nr 99, poz. 1079, Nr 100, poz. 1085, Nr 110, poz. 1189 i Nr 145, poz. 1623, z 2002 r. Nr 130, poz. 1112 oraz z 2003 r. Nr 80, poz. 717, Nr 162, poz. 1568 i Nr 203, poz. 1966).

**Art. 162.** Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 maja 2004 r., z wyjątkiem art. 39 i 134 pkt 2, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2005 r.

## **ZAŁĄCZNIK**

### **WYKAZ PARKÓW NARODOWYCH**

- 1) Babiogórski Park Narodowy z siedzibą w Zawoi;
- 2) Białowiecki Park Narodowy z siedzibą w Białowieży;
- 3) Biebrzański Park Narodowy z siedzibą w Osowcu Twierdzy;
- 4) Bieszczadzki Park Narodowy z siedzibą w Ustrzykach Górnych;
- 5) Drawieński Park Narodowy z siedzibą w Drawnie;
- 6) Gorczański Park Narodowy z siedzibą w Porębie Wielkiej;
- 7) Kampinoski Park Narodowy z siedzibą w Izabelinie;
- 8) Karkonoski Park Narodowy z siedzibą w Jeleniej Górze;
- 9) Magurski Park Narodowy z siedzibą w Krempnej;
- 10) Narwiański Park Narodowy z siedzibą w Kurowie;
- 11) Ojcowski Park Narodowy z siedzibą w Ojcowie;
- 12) Park Narodowy "Bory Tucholskie" z siedzibą w Charzykowach;
- 13) Park Narodowy Gór Stołowych z siedzibą w Kudowie-Zdroju;
- 14) Park Narodowy "Ujście Warty" z siedzibą w Chyrzynie;
- 15) Pieniński Park Narodowy z siedzibą w Krościenku nad Dunajcem;
- 16) Poleski Park Narodowy z siedzibą w Urszulinie;
- 17) Roztoczański Park Narodowy z siedzibą w Zwierzyńcu;
- 18) Słowiński Park Narodowy z siedzibą w Smołdzinie;
- 19) Świętokrzyski Park Narodowy z siedzibą w Bodzentynie;
- 20) Tatrzański Park Narodowy z siedzibą w Zakopanem;
- 21) Wielkopolski Park Narodowy z siedzibą w Jeziorach;
- 22) Wigierski Park Narodowy z siedzibą w Krzywem;
- 23) Woliński Park Narodowy z siedzibą w Międzyzdrojach.

**ROZPORZĄDZENIE  
MINISTRA ŚRODOWISKA<sup>1)</sup>**

z dnia 5 stycznia 2012 r.

**w sprawie ochrony gatunkowej roślin**

(Dz. U. z dnia 20 stycznia 2012 r.)

Na podstawie art. 48 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220, z późn. zm.<sup>2)</sup>) zarządza się, co następuje:

**§ 1.** Rozporządzenie określa:

- 1) gatunki dziko występujących roślin:
  - a) objętych ochroną ścisłą, z wyszczególnieniem gatunków wymagających ochrony czynnej,
  - b) objętych ochroną częściową,
  - c) objętych ochroną częściową, które mogą być pozyskiwane, oraz sposoby ich pozyskiwania,
  - d) wymagających ustalenia stref ochrony ich ostoi lub stanowisk oraz wielkość tych stref;
- 2) zakazy właściwe dla poszczególnych gatunków lub grup gatunków roślin i odstępstwa od zakazów;
- 3) sposoby ochrony gatunków roślin.

**§ 2.** Gatunki, o których mowa w § 1 pkt 1 lit. a, są określone w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

**§ 3.** Gatunki, o których mowa w § 1 pkt 1 lit. b, są określone w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

**§ 4.** Gatunki, o których mowa w § 1 pkt 1 lit. c, oraz sposoby ich pozyskiwania, są określone w załączniku nr 3 do rozporządzenia.

**§ 5.** Gatunki, o których mowa w § 1 pkt 1 lit. d, oraz wielkość stref ochrony ich ostoi lub stanowisk, są określone w załączniku nr 4 do rozporządzenia.

**§ 6.** W stosunku do roślin należących do dziko występujących gatunków, o których mowa w § 2-4, wprowadza się następujące zakazy:

- 1) zrywania, niszczenia i uszkodzania;
- 2) niszczenia ich siedlisk i ostoi;
- 3) dokonywania zmian stosunków wodnych, stosowania środków chemicznych, niszczenia ściółki leśnej i gleby w ostojach;
- 4) pozyskiwania, zbioru, przetrzymywania, posiadania, preparowania i przetwarzania okazów gatunków;
- 5) zbywania, nabywania, oferowania do sprzedaży, wymiany i darowizny okazów gatunków;
- 6) wwożenia z zagranicy i wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków.

**§ 7. 1.** Zakazy, o których mowa w § 6 pkt 1-3, w stosunku do gatunków dziko występujących roślin, objętych ochroną gatunkową, z wyjątkiem gatunków wymienionych w załączniku nr 1 do rozporządzenia oznaczonych symbolem (1), nie dotyczą:

- 1) wykonywania czynności związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej, jeżeli technologia prac uniemożliwia przestrzeganie zakazów;
  - 2) usuwania roślin niszczących materiały lub obiekty budowlane.
2. Zakazy, o których mowa w § 6 pkt 4-6, nie dotyczą:
- 1) pozyskiwania okazów gatunków określonych w załączniku nr 3 do rozporządzenia, które uzyskały zezwolenie Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska lub regionalnego dyrektora ochrony środowiska na ich pozyskiwanie;
  - 2) przetrzymywania, zbywania, nabywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny, a także wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków, o których mowa w pkt 1.

**§ 8.** Sposoby ochrony gatunków polegają na:

- 1) zabezpieczeniu ostoi i stanowisk roślin przed zagrożeniami zewnętrznymi;
- 2) wykonywaniu zabiegów ochronnych utrzymujących właściwy stan siedliska roślin, w szczególności:
  - a) utrzymywaniu lub odtwarzaniu właściwych dla gatunku stosunków świetlnych,
  - b) utrzymywaniu lub odtwarzaniu właściwego dla gatunku stanu gleby lub wody,
  - c) utrzymywaniu lub odtwarzaniu właściwych dla gatunku stosunków wodnych,
  - d) koszeniu siedliska, w sposób właściwy dla gatunku,
  - e) wypasie zwierząt gospodarskich na obszarze siedliska, w sposób właściwy dla gatunku chronionego,
  - f) regulowaniu liczebności roślin, grzybów i zwierząt mających wpływ na chronione gatunki;
- 3) wspomaganie rozmnażania się gatunku na stanowiskach naturalnych;
- 4) obserwacji i dokumentowaniu (monitoring) stanowisk, ostoi i populacji gatunków;
- 5) zabezpieczeniu reprezentatywnej części populacji przez ochronę ex situ;
- 6) zasilaniu populacji naturalnych przez wprowadzenie osobników z hodowli ex situ;
- 7) przywracaniu roślin z hodowli ex situ do środowiska przyrodniczego;
- 8) przenoszeniu roślin zagrożonych na nowe stanowiska;
- 9) edukacji w zakresie rozpoznawania gatunków chronionych i sposobów ich ochrony;
- 10) prowadzeniu upraw roślin należących do gatunków chronionych wykorzystywanych do celów gospodarczych;
- 11) promowaniu technologii prac związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej, umożliwiających zachowanie ostoi i stanowisk gatunków chronionych.

**§ 9.** Traci moc rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną (Dz. U. Nr 168, poz. 1764).

**§ 10.** Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.



- <sup>1)</sup> Minister Środowiska kieruje działem administracji rządowej - środowisko, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 listopada 2011 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Środowiska (Dz. U. Nr 248, poz. 1493 i Nr 284, poz. 1671).
- <sup>2)</sup> Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1241 i Nr 215, poz. 1664, z 2010 r. Nr 76, poz. 489 i Nr 119, poz. 804 oraz z 2011 r. Nr 34, poz. 170, Nr 94, poz. 549, Nr 208, poz. 1241 i Nr 224, poz. 1337.

## ZAŁĄCZNIKI

### ZAŁĄCZNIK Nr 1

#### GATUNKI DZIKO WYSTĘPUJĄCYCH ROŚLIN OBJĘTYCH OCHRONĄ ŚCISŁĄ, Z WYSZCZEGÓLNIENIEM GATUNKÓW WYMAGAJĄCYCH OCHRONY CZYNNEJ

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
	<b>BRUNATNICE</b>	<b>PHAEOPHYTA</b>
	<b>morszczynowate</b>	<b>Fucaceae</b>
1	morszczyn pęcherzykowaty	<i>Fucus vesiculosus</i>
	<b>KRASNOROSTY</b>	<b>RHODOPHYTA</b>
	<b>hildenbrandiowate</b>	<b>Hildenbrandtiaceae</b>
2	hildenbrandia rzeczna	<i>Hildenbrandtia rivularis</i>
	<b>widlikowate</b>	<b>Furcellariaceae</b>
3	**	<i>Furcellaria fastigiata</i>
	<b>RAMIENICE</b>	<b>CHAROPHYTA</b>
	<b>ramienicowate</b>	<b>Characeae</b>
4	krynicznik obskubany	<i>Nitella syncarpa</i>
5	krynicznik smukły	<i>Nitella gracilis</i>
6	**	<i>Nitella batrachosperma</i>
7	**	<i>Nitella capillaris</i>
8	**	<i>Nitella opaca</i>
9	**	<i>Nitella tenuissima</i>
10	**	<i>Tolypella glomerata</i>
11	**	<i>Tolypella intricata</i>
12	**	<i>Tolypella prolifera</i>
13	ramienica bałtycka	<i>Chara baltica</i>
14	ramienica grzywiasta	<i>Chara filiformis</i>
15	ramienica szczeniasta	<i>Chara strigosa</i>
16	ramienica wielokolczasta	<i>Chara polyacantha</i>
17	**	<i>Chara braunii</i>
18	**	<i>Chara canescens</i>
19	**	<i>Chara connivens</i>
20	**	<i>Chara crassicaulis</i>
21	**	<i>Chara tenuispina</i>
22	**	<i>Lychnothamnus barbatus</i>
23	rozsocha morska	<i>Tolypella nidifica</i>
	<b>WĄTROBOWCE</b>	<b>MARCHANTIOPHYTA</b>
	<b>beznerwowe</b>	<b>Aneuraceae</b>

24	Isniatka zakrzywiona	<i>Riccardia incurvata</i>
25	Isniatka zatokowa	<i>Riccardia chamedryfolia</i>
	<b>czubkowate</b>	<b>Lophoziaaceae</b>
26	czubek delikatny	<i>Lophozia laxa</i>
27	czubek glówkowaty	<i>Lophozia capitata</i>
28	czubek Ruthego	<i>Lophozia rutheana</i>
29	sznurnik falistolistny	<i>Jamesoniella undulifolia</i>
30	wieloklap Kunzego	<i>Barbilophozia kunzeana</i>
31	zgiętolist nadrzewny	<i>Anastrophyllum hellerianum</i>
	<b>grimaldiowate</b>	<b>Aytoniaceae</b>
32	gwiaździanka workowata (2)	<i>Asterella saccata</i>
33	mannia pachnąca (2)	<i>Mannia fragrans</i>
	<b>głowiakowate</b>	<b>Cephaloziaaceae</b>
34	bagniczka drobna	<i>Cladopodiella francisci</i>
35	bagniczka pływająca	<i>Cladopodiella fluitans</i>
36	głowiak łańcuszkowaty	<i>Cephalozia catenulata</i>
37	natorfek nagi	<i>Odontoschisma denudatum</i>
38	natorfek torfowcowy	<i>Odontoschisma sphagni</i>
39	nowellia krzywolistna	<i>Nowellia curvifolia</i>
	<b>jednoczepakowate</b>	<b>Haplomitriaceae</b>
40	jednoczepek Hookera	<i>Haplomitrium hookeri</i>
	<b>ostroczepekowate</b>	<b>Oxymitraceae</b>
41	ostroczepek luskowaty (2)	<i>Oxymitra incrassata</i>
	<b>pallawiciniowate</b>	<b>Pallaviciniaceae</b>
42	merkia irlandzka	<i>Moerckia hibernica</i>
43	pallawicinia Lyella	<i>Pallavicinia lyellii</i>
	<b>płożykowate</b>	<b>Geocalyceae</b>
44	płożyk wonny	<i>Geocalyx graveolens</i>
	<b>skapankowate</b>	<b>Scapaniaceae</b>
45	skapanka błotna	<i>Scapania paludicola</i>
	<b>wgłębkowate</b>	<b>Ricciaceae</b>
46	wgłębka Hübenera	<i>Riccia huebeneriana</i>
47	wgłębka rzęsisista (2)	<i>Riccia ciliifera</i>
48	wgłębka szara	<i>Riccia trichocarpa</i>
	<b>MCHY</b>	<b>BRYOPHYTA</b>
	<b>bezzlistowate</b>	<b>Buxbaumiaceae</b>
49	bezzlist okrywowy	<i>Buxbaumia viridis</i>
	<b>białożębowate</b>	<b>Leucodontaceae</b>
50	jeżolist zwyczajny	<i>Antitrichia curtipendula</i>
	<b>blotniskowate</b>	<b>Helodiaceae</b>

51	blotniszek wełnisty	<i>Helodium blandowii</i>
	<b>drabinowcowate</b>	<b>Cinclidaceae</b>
52	drabinowiec mroczny	<i>Cinclidium stygium</i>
	<b>drobniaczkowate</b>	<b>Seligeriaceae</b>
53	drobniaczek łukowaty	<i>Seligeria campylopoda</i>
54	drobniaczek rozłożysty	<i>Seligeria patula</i>
55	drobniaczek wapienny	<i>Seligeria calcarea</i>
56	krótkoząb skalny	<i>Brachydontium trichodes</i>
	<b>gajnikowate</b>	<b>Hylocomiaceae</b>
57	gajniczek krótkodzióbkowy	<i>Loeskeobryum brevirostre</i>
	<b>krótkoszowate</b>	<b>Brachytheciaceae</b>
58	krótkosz namurnikowy	<i>Brachythecium geheebii</i>
59	szydłosz cienki	<i>Cirriphyllum tenuicaule</i>
	<b>krzewikowate</b>	<b>Thamnobraceae</b>
60	krzewik źródliskowy	<i>Thamnobryum alopecurum</i>
	<b>krzywoszyjowate</b>	<b>Amblystegiaceae</b>
61	bagiennik widłakowaty	<i>Pseudocalliergon lycopodioides</i>
62	bagiennik żmijowaty	<i>Pseudocalliergon trifarium</i>
63	błyszczce włoskowate	<i>Tomentypnum nitens</i>
64	krzywoszyj korzeniowy	<i>Amblystegium radicale</i>
65	krzywoząb podsadnikowy	<i>Anacamptodon splachnoides</i>
66	mokradłosz wielkolistny	<i>Calliergon megalophyllum</i>
67	mokradłosz Richardsona	<i>Calliergon richardsonii</i>
68	sierpowiec (haczykowiec) błyszczący	<i>Drepanocladus vernicosus</i>
69	sierpowiec brudny	<i>Drepanocladus sordidus</i>
70	sierpowiec jeziorny	<i>Drepanocladus stagnatus</i>
71	sierpowiec moczarowy	<i>Drepanocladus sendtneri</i>
72	sierpowiec włosolistny	<i>Drepanocladus capillifolius</i>
73	skorpionowiec brunatny	<i>Scorpidium scorpioides</i>
74	tęposz niski	<i>Leptodictyum humile</i>
75	warnstorfia włosolistna	<i>Warnstorfia trichophylla</i>
76	wodnokrzywoszyj rzeczny	<i>Hygroamblystegium fluviatile</i>
77	wodnokrzywoszyj zanurzony	<i>Hygroamblystegium tenax</i>
	<b>miecherowate</b>	<b>Neckeraceae</b>
78	gładysz paprociowaty	<i>Homalia trichomanoides</i>
79	miechera - wszystkie gatunki	<i>Neckera</i> spp.
	<b>należlinowate</b>	<b>Andreaeaceae</b>
80	należlina - wszystkie gatunki	<i>Andreaea</i> spp.
	<b>nurzypląsowate</b>	<b>Cinclidotaceae</b>
81	nurzypląs czarniawy	<i>Cinclidotus riparius</i>

82	nurzypląs lancetowaty	<i>Cinclidotus fontinaloides</i>
	<b>osadniczkowate</b>	<b><i>Disceiaceae</i></b>
83	osadniczek goły	<i>Discelium nudum</i>
	<b>parzęchlinowate</b>	<b><i>Meesiaceae</i></b>
84	mszar krokiewkowaty	<i>Paludella squarrosa</i>
85	parzęchlin - wszystkie gatunki	<i>Meesia spp.</i>
86	tępoząb białawy	<i>Amblyodon dealbatus</i>
	<b>plaskolistowate</b>	<b><i>Hookeriaceae</i></b>
87	plaskolist lśniący	<i>Hookeria lucens</i>
	<b>plaskomerzykowate</b>	<b><i>Plagiomniaceae</i></b>
88	nibyprątnik torfowy	<i>Pseudobryum cinclidioides</i>
89	plaskomerzyk orzęsiony	<i>Plagiomnium drummondii</i>
	<b>ploniowate</b>	<b><i>Pottiaceae</i></b>
90	boczeń nastroszony	<i>Pleurochaete squarrosa</i>
91	brodek Randa	<i>Tortula randii</i>
92	brodek zwisły	<i>Tortula cernua</i>
93	kędzierzawka krucha	<i>Tortella fragilis</i>
94	kędzierzawka żółtozielona	<i>Tortella flavovirens</i>
95	pędzliczek brodawkowaty	<i>Syntrichia papillosa</i>
96	pędzliczek chiński	<i>Syntrichia sinensis</i>
97	pędzliczek gładkowłoskowy	<i>Syntrichia laevipila</i>
98	pędzliczek szerokolistny	<i>Syntrichia latifolia</i>
99	pędzliczek zielonawy	<i>Syntrichia virescens</i>
100	ślimakobrzązek lessowy	<i>Hilpertia velenovskyi</i>
	<b>podsadnikowate</b>	<b><i>Splachnaceae</i></b>
101	długoszyj piłkowany	<i>Tayloria serrata</i>
102	podsadnik kulisty	<i>Splachnum sphaericum</i>
103	podsadnik pęcherzykowaty	<i>Splachnum ampullaceum</i>
	<b>prątnikowate</b>	<b><i>Bryaceae</i></b>
104	prątnik brandenburski	<i>Bryum neodamense</i>
105	prątnik jajowaty	<i>Bryum subneodamense</i>
106	prątnik meklemburski	<i>Bryum warneum</i>
107	prątnik nadobny	<i>Bryum calophyllum</i>
108	prątnik okrągłolistny	<i>Bryum cyclophyllum</i>
109	prątnik solniskowy	<i>Bryum salinum</i>
110	prątnik zbiegający	<i>Bryum weigellii</i>
	<b>rokietowate</b>	<b><i>Hypnaceae</i></b>
111	rokiet łąkowy	<i>Hypnum pratense</i>
112	rokiet Sautera	<i>Hypnum sauteri</i>
	<b>skrętkowate</b>	<b><i>Funariaceae</i></b>

113	bezrąbek czterokanciasty	<i>Pyramidula tetragona</i>
	<b>skrzydlikowate</b>	<b><i>Fissidentaceae</i></b>
114	skrzydlik długoszowaty	<i>Fissidens osmundoides</i>
115	skrzydlik studziennik	<i>Fissidens fontanus</i>
116	skrzydlik tęgoszczecinowy	<i>Fissidens crassipes</i>
	<b>strzechwowe</b>	<b><i>Grimmiaceae</i></b>
117	rozłupek brunatny	<i>Schistidium brunnescens</i>
118	rozłupek czarniawy	<i>Schistidium atrofuscum</i>
119	rozłupek wiotki	<i>Schistidium flaccidum</i>
120	rozłupek włoskoząb	<i>Schistidium trichodon</i>
121	siatkoząb darniowy	<i>Coscinodon cribrosus</i>
122	strzechewka bruzdowana	<i>Orthogrimmia sessitana</i>
123	strzechewka darniowa	<i>Orthogrimmia caespiticia</i>
124	strzechwa bezząb	<i>Grimmia anodon</i>
125	strzechwa włosista	<i>Grimmia crinita</i>
126	strzechwowiec okrągły	<i>Dryptodon orbicularis</i>
127	strzechwowiec zwodniczy	<i>Dryptodon decipiens</i>
	<b>szmotłochowate</b>	<b><i>Bartramiaceae</i></b>
128	bagnik - wszystkie gatunki oprócz bagnika zdrojowego	<i>Philonotis</i> spp., z wyjątkiem <i>Philonotis fontana</i>
	<b>szurpkowate</b>	<b><i>Orthotrichaceae</i></b>
129	nastroszek - wszystkie gatunki	<i>Ulota</i> spp.
130	szurpek bezzębny	<i>Orthotrichum gymnostomum</i>
131	szurpek delikatny	<i>Orthotrichum tenellum</i>
132	szurpek drobny	<i>Orthotrichum microcarpum</i>
133	szurpek porosły	<i>Orthotrichum lyellii</i>
134	szurpek Rogera	<i>Orthotrichum rogeri</i>
135	szurpek stoikowaty	<i>Orthotrichum urnigerum</i>
136	szurpek skalny	<i>Orthotrichum rupestre</i>
137	szurpek szwedzki	<i>Orthotrichum scanicum</i>
138	zrostniczek zielony	<i>Zygodon viridissimus</i>
139	zrostniczek wysmukły	<i>Zygodon gracilis</i>
	<b>torfowcowate</b>	<b><i>Sphagnaceae</i></b>
140	torfowiec - wszystkie gatunki, z wyjątkiem torfowca kończy-stego i torfowca nastroszonego	<i>Sphagnum</i> spp., z wyjątkiem <i>Sphagnum fallax</i> i <i>Sphagnum squarrosum</i>
	<b>tujowcowate</b>	<b><i>Thuidiaceae</i></b>
141	tujnik maleńki	<i>Cyrto-hypnum minutulum</i>
	<b>trzęślikowate</b>	<b><i>Timmiaceae</i></b>
142	trzęsiec meklemburski	<i>Timmia megalopolitana</i>
	<b>widłozębowate</b>	<b><i>Dicranaceae</i></b>
143	krzywoszczec pogięta	<i>Campylopus flexuosus</i>

144	krzywoszczeć Schimpera	<i>Campylopus schimperi</i>
145	krzywoszczeć torfowa	<i>Campylopus pyriformis</i>
146	różnoząb delikatny	<i>Cynodontium tenellum</i>
147	różnoząb smukły	<i>Cynodontium gracilescens</i>
148	różnoząb zwodniczy	<i>Cynodontium fallax</i>
149	skrobak rozłupany	<i>Cnestrum schistii</i>
150	widłoząb Bergera	<i>Dicranum undulatum</i>
151	widłoząb błotny	<i>Dicranum bonjeanii</i>
152	widłoząb płowy	<i>Dicranum fulvum</i>
153	widłoząb sudecki	<i>Dicranum sendtneri</i>
154	widłoząb zielony	<i>Dicranum viride</i>
155	zwiesiniec szorstki	<i>Dicranodontium asperulum</i>
	<b>zdrojkowate</b>	<b>Fontinalaceae</b>
156	moczara (żaglik) sierpowata	<i>Dichelyma falcatum</i>
157	moczara (żaglik) włoskowata	<i>Dichelyma capillaceum</i>
158	zdrojek łuseczkowaty	<i>Fontinalis squamosa</i>
159	zdrojek rokitowaty	<i>Fontinalis hypnoides</i>
160	zdrojek szwedzki	<i>Fontinalis dalecarlica</i>
	<b>zwiślikowate</b>	<b>Anomodontaceae</b>
161	zwiślik - wszystkie gatunki	<i>Anomodon</i> spp.
	<b>PAPROTNIKI</b>	<b>PTERIDOPHYTA</b>
	<b>długoszowate</b>	<b>Osmundaceae</b>
162	długosz królewski	<i>Osmunda regalis</i>
	<b>języcznikowate</b>	<b>Blechnaceae</b>
163	podrzeń żebrowiec	<i>Blechnum spicant</i>
	<b>marsyliowate</b>	<b>Marsileaceae</b>
164	marsylia czterolistna (1) (2)	<i>Marsilea quadrifolia</i>
165	gałuszka kulecznica (1) (2)	<i>Pilularia globulifera</i>
	<b>nasieźrzałowate</b>	<b>Ophioglossaceae</b>
166	podejźrzon pojedynczy (1) (2)	<i>Botrychium simplex</i>
167	podejźrzon - pozostałe gatunki (2)	<i>Botrychium</i> spp. - pozostałe gatunki
168	nasieźrzał pospolity (2)	<i>Ophioglossum vulgatum</i>
	<b>paprotkowate</b>	<b>Polypodiaceae</b>
169	paprootka zwyczajna	<i>Polypodium vulgare</i>
	<b>paprotnikowate</b>	<b>Aspidiaceae</b>
170	paprotnik - wszystkie gatunki	<i>Polystichum</i> spp.
	<b>poryblinowate</b>	<b>Isoëtaceae</b>
171	poryblin kolczasty (1)	<i>Isoëtes echinospora</i>
172	poryblin jeziorny	<i>Isoëtes lacustris</i>
	<b>salwiniowate</b>	<b>Salviniaceae</b>

173	salwinia pływająca	<i>Salvinia natans</i>
	<b>skrzypowate</b>	<b>Equisetaceae</b>
174	skrzyp olbrzymi	<i>Equisetum telmateia</i>
175	skrzyp pstry	<i>Equisetum variegatum</i>
	<b>widliczkowate</b>	<b>Selaginellaceae</b>
176	widliczka - wszystkie gatunki	<i>Selaginella</i> spp.
	<b>widlakowate</b>	<b>Lycopodiaceae</b>
177	wszystkie gatunki	wszystkie gatunki
	<b>wietlicowate</b>	<b>Athyriaceae</b>
178	pióropusznik strusi	<i>Matteucia struthiopteris</i>
179	rozrzutka brunatna (2)	<i>Woodsia ilvensis</i>
	<b>zanokcicowate</b>	<b>Aspleniaceae</b>
180	zanokcica serpentynowa (1) (2)	<i>Asplenium adiantum-nigrum</i>
181	zanokcica ciemna (1) (2)	<i>Asplenium adulterinum</i>
182	zanokcica klinowata (1) (2)	<i>Asplenium cuneifolium</i>
183	jęczyznik zwyczajny	<i>Phyllitis scolopendrium</i>
	<b>zmienkowate</b>	<b>Cryptogrammaceae</b>
184	zmienka górską	<i>Cryptogramma crispa</i>
	**	<b>Hymenophyllaceae</b>
185	włosocień delikatny (1)	<i>Trichomanes speciosum</i>
	<b>NAGOZALAŻKOWE</b>	<b>PINOPHYTINA</b>
	<b>cisowate</b>	<b>Taxaceae</b>
186	cis pospolity	<i>Taxus baccata</i>
	<b>sosnowate</b>	<b>Pinaceae</b>
187	sosna błotna	<i>Pinus x rhaetica</i>
188	sosna limba (limba)	<i>Pinus cembra</i>
189	sosna kosa (kosodrzewina, kosodrzew)	<i>Pinus mugo</i>
	<b>DWULIŚCIENNE</b>	<b>MAGNOLIOPSIDA</b>
	<b>babkowate</b>	<b>Plantaginaceae</b>
190	babka nadmorska (2)	<i>Plantago maritima</i>
191	babka pierzasta (2)	<i>Plantago coronopus</i>
192	brzeżyca jednokwiatowa	<i>Littorella uniflora</i>
	<b>baldaszkowate</b>	<b>Apiaceae</b>
193	cieszynianka wiosenna	<i>Hacquetia epipactis</i>
194	dzięgiel (arcydzięgiel) litwor	<i>Angelica archangelica</i>
195	mikołajek nadmorski	<i>Eryngium maritimum</i>
196	selery (pęczyna) błotne (1) (2)	<i>Apium repens</i>
197	selery wężłobaldachowe (1)	<i>Apium nodiflorum</i>
198	starodub łąkowy (1) (2)	<i>Ostericum palustre (Angelica palustris)</i>
	<b>bobrkowate</b>	<b>Menyanthaceae</b>

199	grzybieńczyk wodny	<i>Nymphoides peltata</i>
	<b>brzozowate</b>	<b><i>Betulaceae</i></b>
200	brzoza karłowata	<i>Betula nana</i>
201	brzoza niska (2)	<i>Betula humilis</i>
202	brzoza ojcowska (2)	<i>Betula x oycoviensis</i>
	<b>dymnicowate</b>	<b><i>Fumariaceae</i></b>
203	kokorycz drobna	<i>Corydalis pumila</i>
	<b>dziurawcowate</b>	<b><i>Hypericaceae</i></b>
204	dziurawiec nadobny	<i>Hypericum pulchrum</i>
205	dziurawiec wytorny (1) (2)	<i>Hypericum elegans</i>
	<b>dzwonkowate</b>	<b><i>Campanulaceae</i></b>
206	dzwoniecznik wonny (1) (2)	<i>Adenophora liliifolia</i>
207	dzwonek boloński (2)	<i>Campanula bononiensis</i>
208	dzwonek brodaty	<i>Campanula barbata</i>
209	dzwonek karkonoski (1)	<i>Campanula bohemica</i>
210	dzwonek piłkowany (dzwonek lancetowaty) (1)	<i>Campanula serrata</i>
211	dzwonek szerokolistny	<i>Campanula latifolia</i>
212	dzwonek syberyjski (2)	<i>Campanula sibirica</i>
213	zerwa kulista (zerwa główkowata)	<i>Phyteuma orbiculare</i>
	<b>fiołkowate</b>	<b><i>Violaceae</i></b>
214	fiołek bagienny	<i>Viola uliginosa</i>
215	fiołek mokradłowy (2)	<i>Viola stagnina</i>
216	fiołek torfowy	<i>Viola epipsila</i>
	<b>goryczkowate</b>	<b><i>Gentianaceae</i></b>
217	centuria - wszystkie gatunki	<i>Centaurium spp.</i>
218	goryczka krzyżowa (2)	<i>Gentiana cruciata</i>
219	goryczka wąskolistna (2)	<i>Gentiana pneumonanthe</i>
220	goryczka - pozostałe gatunki	<i>Gentiana - pozostałe gatunki</i>
221	goryczuszka (goryczka bałtycka) (2)	<i>Gentianella baltica</i>
222	goryczuszka (goryczka błotna) (2)	<i>Gentianella uliginosa</i>
223	goryczuszka (goryczka) czeska (1) (2)	<i>Gentianella bohemica</i>
224	goryczuszka (goryczka) polna (2)	<i>Gentianella campestris</i>
225	goryczuszka (goryczka) Wettsteina (2)	<i>Gentianella germanica</i>
226	goryczuszka (goryczka) - pozostałe gatunki	<i>Gentianella - pozostałe gatunki</i>
227	niebielistka (swercja) trwała (2)	<i>Swertia perennis</i>
	<b>goździkowate</b>	<b><i>Caryophyllaceae</i></b>
228	goździk kosmaty (2)	<i>Dianthus armeria</i>
229	goździk lodowcowy (goździk lodnikowy)	<i>Dianthus glacialis</i>
230	goździk lśniący (1)	<i>Dianthus nitidus</i>
231	goździk okazały	<i>Dianthus speciosus</i>



232	goździk piaskowy	<i>Dianthus arenarius</i>
233	goździk postrzępiony	<i>Dianthus plumarius</i>
234	goździk pyszny (2)	<i>Dianthus superbus</i>
235	goździk siny (2)	<i>Dianthus gratianopolitanus</i>
236	goździk skupiony	<i>Dianthus compactus</i>
237	lepnica litewska	<i>Silene lithuanica</i>
238	łyszczec (gipsówka) wiechowaty	<i>Gypsophila paniculata</i>
239	nadbrzeżyca nadrzeczna (2)	<i>Corrigiola litoralis</i>
	<b>gruboszowate</b>	<b>Crassulaceae</b>
240	rojnik górski	<i>Sempervivum montanum</i>
241	rojownik (rojnik) pospolity	<i>Jovibarba sobolifera</i>
242	rojownik (rojnik) włośchaty	<i>Jovibarba hirta</i>
	<b>gruszyczkowate</b>	<b>Pyrolaceae</b>
243	pomocnik baldaszkowy	<i>Chimaphila umbellata</i>
	<b>grzybieniowate</b>	<b>Nymphaeaceae</b>
244	grążel drobny	<i>Nuphar pumila</i>
245	grzybienie północne (grzybienie zapoznane)	<i>Nymphaea candida</i>
	<b>jaskrowate</b>	<b>Ranunculaceae</b>
246	ciemniernik czerwonawy	<i>Helleborus purpurascens</i>
247	jaskier illiryjski (1) (2)	<i>Ranunculus illyricus</i>
248	młęk wiosenny (2)	<i>Adonis vernalis</i>
249	orlik pospolity	<i>Aquilegia vulgaris</i>
250	pełnik - wszystkie gatunki (2)	<i>Trollius spp.</i>
251	pluskwica europejska (pluskwica cuchnąca)	<i>Cimicifuga europaea</i>
252	powojnik prosty	<i>Clematis recta</i>
253	przylaszczka pospolita (przelaszczka trojanek)	<i>Hepatica nobilis</i>
254	sasanka alpejska	<i>Pulsatilla alba</i>
255	sasanka łąkowa (2)	<i>Pulsatilla pratensis</i>
256	sasanka otwarta (sasanka dzwonkowata) (1) (2)	<i>Pulsatilla patens</i>
257	sasanka słowacka (1) (2)	<i>Pulsatilla slavica</i>
258	sasanka wiosenna (2)	<i>Pulsatilla vernalis</i>
259	sasanka zwyczajna (1) (2)	<i>Pulsatilla vulgaris</i>
260	tojad morawski (1)	<i>Aconitum firmum ssp. moravicum</i>
261	tojad - pozostałe gatunki	<i>Aconitum spp. - pozostałe gatunki</i>
262	włosienicznik (jaskier) - wszystkie gatunki, z wyjątkiem włosienicznika krążkolistnego	<i>Batrachium spp.</i> , z wyjątkiem <i>Batrachium circinatum</i>
263	zawilec narcyzowy (zawilec narcyzowaty)	<i>Anemone narcissifolia</i>
264	zawilec wielkokwiatowy (zawilec leśny) (2)	<i>Anemone sylvestris</i>
	<b>kłokoczkowate</b>	<b>Staphyleaceae</b>
265	kłokoczka południowa	<i>Staphylea pinnata</i>

	<b>komosowate</b>	<b>Chenopodiaceae</b>
266	soliród (solirodek) zielny (2)	<i>Salicornia europaea</i>
	<b>kotewkowate</b>	<b>Trapaceae</b>
267	kotewka orzech wodny (1) (2)	<i>Trapa natans</i>
	<b>krzyżowe</b>	<b>Brassicaceae</b>
268	pszonak pieniński (1) (2)	<i>Erysimum pieninicum</i>
269	rukiew - wszystkie gatunki	<i>Nasturtium spp.</i>
270	warzucha polska (1) (2)	<i>Cochlearia polonica</i>
271	warzucha tatrzańska (1)	<i>Cochlearia tatrae</i>
	<b>Inowate</b>	<b>Linaceae</b>
272	len austriacki	<i>Linum austriacum</i>
273	len włochaty (2)	<i>Linum hirsutum</i>
274	len złocisty (2)	<i>Linum flavum</i>
	<b>lobeliowate</b>	<b>Lobeliaceae</b>
275	lobelia jeziorna	<i>Lobelia dortmanna</i>
	<b>marzanowate</b>	<b>Rubiaceae</b>
276	przytulia krakowska (1) (2)	<i>Galium cracoviense</i>
277	przytulia stepowa (2)	<i>Galium valdepiosum</i>
278	przytulia sudecka (1)	<i>Galium sudeticum</i>
	<b>motylkowate</b>	<b>Fabaceae</b>
279	groszek szerokolistny (2)	<i>Lathyrus latifolius</i>
280	groszek wielkoprzylistkowy (2)	<i>Lathyrus pisiformis</i>
281	groszek wschodniokarpacki	<i>Lathyrus laevigatus</i>
282	ostrolódka kosmata (2)	<i>Oxytropis pilosa</i>
283	szczodrzeniec zmienny (1) (2)	<i>Chamaecytisus albus</i>
	<b>nadwodnikowate</b>	<b>Elatinaceae</b>
284	nadwodnik - wszystkie gatunki	<i>Elatine spp.</i>
	<b>oliwnikowate</b>	<b>Elaeagnaceae</b>
285	rokitnik zwyczajny	<i>Hippophaë rhamnoides</i>
	<b>pierwiosnkowate</b>	<b>Primulaceae</b>
286	cyklamen purpurowy (1)	<i>Cyclamen purpurascens</i>
287	mlecznik nadmorski (2)	<i>Glaux maritima</i>
288	pierwiosnek (pierwiosnka) - wszystkie gatunki, z wyjątkiem pierwiosnka (pierwiosnki) wyniosłego i pierwiosnka (pierwiosnki) lekarskiego	<i>Primula spp.</i> , z wyjątkiem <i>Primula elatior</i> i <i>Primula veris</i>
289	zarzyczka (kortusa) górską	<i>Cortusa matthioli</i>
	<b>pływaczowate</b>	<b>Lentibulariaceae</b>
290	pływacz - wszystkie gatunki	<i>Utricularia spp.</i>
291	śluzoszcz - wszystkie gatunki	<i>Pinguicula spp.</i>
	<b>portulakowate</b>	<b>Portulacaceae</b>
292	zdrojek błyszcząca	<i>Montia fontana</i>

	<b>przewiertniowate</b>	<b>Caprifoliaceae</b>
293	wiciokrzew (suchokrzew) pomorski	<i>Lonicera periclymenum</i>
294	zimoziół (linnea) północny	<i>Linnaea borealis</i>
	<b>psiankowate</b>	<b>Solanaceae</b>
295	lulecznica krańska	<i>Scopolia carniolica</i>
296	pokrzyk wilcza-jagoda	<i>Atropa belladonna</i>
	<b>rosiczkowate</b>	<b>Droseraceae</b>
297	aldrowanda pęcherzykowata (1) (2)	<i>Aldrovanda vesiculosa</i>
298	rosiczka - wszystkie gatunki	<i>Drosera</i> spp.
	<b>różowate</b>	<b>Rosaceae</b>
299	jarząg brekinia (brzęk)	<i>Sorbus torminalis</i>
300	jarząg szwedzki	<i>Sorbus intermedia</i>
301	malina moroszka	<i>Rubus chamaemorus</i>
302	parzydło leśne	<i>Aruncus sylvestris</i>
303	pięciornik śląski (1) (2)	<i>Potentilla silesiaca</i>
304	róża francuska (2)	<i>Rosa gallica</i>
305	rzepik szczeciniasty (1)	<i>Agrimonia pilosa</i>
306	tawuła średnia (1)	<i>Spiraea media</i>
307	wiśnia karłowata (2)	<i>Cerasus fruticosa</i>
	<b>rutowate</b>	<b>Rutaceae</b>
308	dyptam jesionolistny (1)	<i>Dictamnus albus</i>
	<b>sandałowcowate</b>	<b>Santalaceae</b>
309	leniec bezpodkwiatkowy (1) (2)	<i>Thesium ebracteatum</i>
	<b>skalnicowate</b>	<b>Saxifragaceae</b>
310	skalnica gronkowa	<i>Saxifraga paniculata</i>
311	skalnica torfowiskowa (1)	<i>Saxifraga hirculus</i>
	<b>szczeciowate</b>	<b>Dipsacaceae</b>
312	czarcikęsik Kluka (2)	<i>Succisella inflexa</i>
	<b>szorstkolistne</b>	<b>Boraginaceae</b>
313	zmijowiec czerwony (1) (2)	<i>Echium russicum</i>
	<b>trędownikowate</b>	<b>Scrophulariaceae</b>
314	gnidosz sudecki (1)	<i>Pedicularis sudetica</i>
315	gnidosz - pozostałe gatunki	<i>Pedicularis</i> spp. - pozostałe gatunki
316	konitrut błotny (2)	<i>Gratiola officinalis</i>
317	lnica wonna (1)	<i>Linaria odora</i>
318	lindernia mułowa (1)	<i>Lindernia procumbens</i>
319	naparstnica zwyczajna	<i>Digitalis grandiflora</i>
320	tocja karpacka (1)	<i>Tozzia carpatica</i>
	<b>wawrzynkowate</b>	<b>Thymelaeaceae</b>
321	wawrzynek główkowy (1) (2)	<i>Daphne cneorum</i>

322	wawrzynek wilczelyko	<i>Daphne mezereum</i>
	<b>wargowe</b>	<b>Lamiaceae</b>
323	miodownik melisowaty (miodownik wielkokwiatowy)	<i>Melittis melissophyllum</i>
324	pszczelnik wąskolistny	<i>Dracocephalum ruyschiana</i>
	<b>wielosiłowate</b>	<b>Polemoniaceae</b>
325	wielosił błękitny (2)	<i>Polemonium coeruleum</i>
	<b>wierzbowate</b>	<b>Salicaceae</b>
326	wierzba borówkolista (2)	<i>Salix myrtilloides</i>
327	wierzba lapońska (1) (2)	<i>Salix lapponum</i>
	<b>wilczomleczowate</b>	<b>Euphorbiaceae</b>
328	wilczomlecz (ostromlecz) pstry (2)	<i>Euphorbia epithymoides</i>
	<b>wrześniowate</b>	<b>Myricaceae</b>
329	woskownica europejska (2)	<i>Myrica gale</i>
	<b>wrzosowate</b>	<b>Ericaceae</b>
330	bagno zwyczajne	<i>Ledum palustre</i>
331	chamedafne północna	<i>Chamaedaphne calyculata</i>
332	mącznica lekarska	<i>Arctostaphylos uva-ursi</i>
333	różanecznik żółty (1) (2)	<i>Rhododendron luteum</i>
334	wrzosiec bagienny	<i>Erica tetralix</i>
	<b>zarazowate</b>	<b>Orobanchaceae</b>
335	zaraza - wszystkie gatunki	<i>Orobanche spp.</i>
	<b>złożone</b>	<b>Asteraceae</b>
336	arnika góraska (2)	<i>Arnica montana</i>
337	aster gawędka	<i>Aster amellus</i>
338	aster solny (2)	<i>Aster tripolium</i>
339	chryzantema (złocień) Zawadzkiego	<i>Dendranthema zawadzki</i>
340	dziewięciśń popłocholistny (1) (2)	<i>Carlina onopordifolia</i>
341	dziewięciśń bezłodygowy	<i>Carlina acaulis</i>
342	jęczyzka syberyjska (1) (2)	<i>Ligularia sibirica</i>
343	omieg górski	<i>Doronicum austriacum</i>
344	ostrożeń pannoński (2)	<i>Cirsium pannonicum</i>
345	ożota zwyczajna (2)	<i>Linomyris vulgaris</i>
346	sierpik różnolistny (1) (2)	<i>Serratula lycopifolia</i>
347	szarotka alpejska	<i>Leontopodium alpinum</i>
348	wężymord stepowy (2)	<i>Scorzonera purpurea</i>
	<b>JEDNOLIŚCIENNE</b>	<b>LILIOPSIDA</b>
	<b>amarylkowate</b>	<b>Amaryllidaceae</b>
349	śnieżyczka przebiśnieg	<i>Galanthus nivalis</i>
350	śnieżyca wiosenna	<i>Leucoium vernalis</i>
	<b>bagnicowate</b>	<b>Scheuchzeriaceae</b>

351	bagnica torfowa	<i>Scheuchzeria palustris</i>
	<b>jezierzowate</b>	<b>Najadaceae</b>
352	jezierza giętka (1) (2)	<i>Najas flexilis</i>
353	jezierza mniejsza	<i>Najas minor</i>
	<b>kosacćowate</b>	<b>Iridaceae</b>
354	kosaciec bezlistny (2)	<i>Iris aphylla</i>
355	kosaciec syberyjski (2)	<i>Iris sibirica</i>
356	mieczyk błotny (1) (2)	<i>Gladiolus paluster</i>
357	mieczyk dachówkowaty (2)	<i>Gladiolus imbricatus</i>
358	szafran spiski (2)	<i>Crocus scepusiensis</i>
	<b>liliowate</b>	<b>Liliaceae</b>
359	cebulica dwulistna (oszlach)	<i>Scilla bifolia</i>
360	ciemieżyca (ciemierzycyca) biała (2)	<i>Veratrum album</i>
361	ciemieżyca (ciemierzycyca) czarna (1)	<i>Veratrum nigrum</i>
362	ciemieżyca (ciemierzycyca) zielona	<i>Veratrum lobelianum</i>
363	czosnek syberyjski	<i>Allium sibiricum</i>
364	kosatka kielichowa (2)	<i>Tofieldia calyculata</i>
365	liczydło górskie	<i>Streptopus amplexifolius</i>
366	lilia bulwkowata (2)	<i>Lilium bulbiferum</i>
367	lilia złotogłów	<i>Lilium martagon</i>
368	pajęcznica liliowata (2)	<i>Anthericum liliago</i>
369	szachownica kostkowata (1) (2)	<i>Fritillaria meleagris</i>
370	szafirek miękkolistny (2)	<i>Muscari comosum</i>
371	śniedek cienkolistny (2)	<i>Ornithogalum collinum</i>
372	śniedek - pozostałe gatunki	<i>Ornithogalum - pozostałe gatunki</i>
373	zimowit jesienny (2)	<i>Colchicum autumnale</i>
	<b>obrazkowate</b>	<b>Araceae</b>
374	obrazki alpejskie	<i>Arum alpinum</i>
375	obrazki plamiste	<i>Arum maculatum</i>
	<b>rdestnicowate</b>	<b>Potamogetonaceae</b>
376	rdestniczka (rdestnica) gęsta (1) (2)	<i>Groenlandia densa</i>
	<b>storczykowate</b>	<b>Orchidaceae</b>
377	buławnik - wszystkie gatunki	<i>Cephalanthera spp.</i>
378	dwulistnik muszy (2)	<i>Ophrys insectifera</i>
379	gnieźnik leśny	<i>Neottia nidus-avis</i>
380	gołek białawy	<i>Leucorchis albida</i>
381	gółka długiostrogowa (2)	<i>Gymnadenia conopsea</i>
382	gółka wonna	<i>Gymnadenia odoratissima</i>
383	koślaczek stożkowaty (1) (2)	<i>Anacamptis pyramidalis</i>
384	kręczyńka jesienna (1) (2)	<i>Spiranthes spiralis</i>

385	kruszczyk - wszystkie gatunki	<i>Epipactis</i> spp.
386	kukuczka kapturkowata	<i>Neottianthe cucullata</i>
387	kukułka (storczyk) - wszystkie gatunki (2)	<i>Dactylorhiza</i> spp.
388	lipiennik Loesela (1) (2)	<i>Liparis loeselii</i>
389	listera jajowata	<i>Listera ovata</i>
390	listera sercowata	<i>Listera cordata</i>
391	miodokwiat krzyżowy (1)	<i>Herminium monorchis</i>
392	obuwik pospolity (1) (2)	<i>Cypripedium calceolus</i>
393	ozorka zielona (2)	<i>Coeloglossum viride</i>
394	podkolan biały	<i>Platanthera bifolia</i>
395	podkolan zielonawy	<i>Platanthera chlorantha</i>
396	potrostek alpejski	<i>Chamorchis alpina</i>
397	storczyca kulista (2)	<i>Traunsteinera globosa</i>
398	storczyk - wszystkie gatunki (2)	<i>Orchis</i> spp.
399	storzan bezlistny	<i>Epipogium aphyllum</i>
400	tajęża jednostronna	<i>Goodyera repens</i>
401	wątlík błotny	<i>Hammarbya paludosa</i>
402	wyblin jednolistny	<i>Malaxis monophyllos</i>
403	żłobik koralowy	<i>Corallorhiza trifida</i>
	<b>trawy</b>	<b>Poaceae</b>
404	kostrzewa ametystowa	<i>Festuca amethystina</i>
405	ostnica - wszystkie gatunki (2)	<i>Stipa</i> spp.
406	perłówka siedmiogrodzka	<i>Melica transsilvanica</i>
407	wiechlina (wyklina) granitowa	<i>Poa granitica</i>
408	koleantus delikatny (1)	<i>Coleanthus subtilis</i>
	<b>turzycowate</b>	<b>Cyperaceae</b>
409	kłóć wiechowata	<i>Cladium mariscus</i>
410	marzyca czarniawa	<i>Schoenus nigricans</i>
411	marzyca ruda	<i>Schoenus ferrugineus</i>
412	ponikło kraińskie (1)	<i>Eleocharis carniolica</i>
413	ponikło wielolodygowe	<i>Eleocharis multicaulis</i>
414	przygielka brunatna	<i>Rhynchospora fusca</i>
415	turzyca bagienna	<i>Carex limosa</i>
416	turzyca Davalla (2)	<i>Carex davalliana</i>
417	turzyca delikatna	<i>Carex supina</i>
418	turzyca patagońska	<i>Carex magellanica</i>
419	turzyca pchła (2)	<i>Carex pulicaris</i>
420	turzyca rozsunięta	<i>Carex divulsa</i>
421	turzyca strunowa	<i>Carex chordorrhiza</i>
422	turzyca życiowa	<i>Carex loliacea</i>

423	turzyca żytowata (2)	<i>Carex secalina</i>
424	wełnianeczka alpejska	<i>Baeothryon alpinum</i>
425	wełnianeczka darniowa	<i>Baeothryon caespitosum</i>
426	wełnianka delikatna (1)	<i>Eriophorum gracile</i>
	<b>żabieńcowate</b>	<b>Alismataceae</b>
427	elisma wodna (1)	<i>Luronium natans</i>
428	kaldesia dziewięciornikowata (1) (2)	<i>Caldesia parnassifolia</i>
	<b>zosterowate</b>	<b>Zosteraceae</b>
429	zostera morska	<i>Zostera marina</i>

Objaśnienia:

Gatunki roślin zostały pogrupowane w wyższe jednostki systematyczne, w następujący sposób:

- wielkimi literami, czcionką pogrubioną wyróżniono nazwy **GROMAD**,

- małymi literami, czcionką pogrubioną wyróżniono nazwy **rodzin**.

Nazwy łacińskie gatunków, rodzin i gromad wyróżniono dodatkowo czcionką pochyłą.

(1) - gatunki, dla których nie stosuje się określonych w § 7 rozporządzenia odstępstw od zakazów.

(2) - gatunki wymagające ochrony czynnej.

\*\* Brak nazwy polskiej.

**ZALĄCZNIK Nr 2**

**GATUNKI DZIKO WYSTĘPUJĄCYCH ROŚLIN OBJĘTYCH OCHRONĄ CZĘŚCIOWĄ\***

	Nazwa polska	Nazwa łacińska
	<b>KRASNOROSTY</b>	<b>RHODOPHYTA</b>
	<b>roźróżkowate</b>	<b>Ceramiaceae</b>
1	**	<i>Ceramium circinatum</i>
2	**	<i>Ceramium diaphanum</i>
3	**	<i>Ceramium rubrum</i>
4	**	<i>Ceramium tenuicorne</i>
	<b>WĄTROBOWCE</b>	<b>MARCHANTIOPHYTA</b>
	<b>łuskolistowate</b>	<b>Lepidoziaceae</b>
5	biczycza trójwrębna	<i>Bazzania trilobata</i>
	<b>piórkowcowate</b>	<b>Trichocoleaceae</b>
6	piórkowiec kutnerowaty	<i>Trichocolea tomentella</i>
	<b>rzęsiakowate</b>	<b>Ptilidiaceae</b>
7	rzęsiak pospolity	<i>Ptilidium ciliare</i>
	<b>skosatkowate</b>	<b>Plagiochilaceae</b>
8	skosatka zanokcicowata	<i>Plagiochila asplenioides</i>
	<b>MCHY</b>	<b>BRYOPHYTA</b>
	<b>bielistkowate</b>	<b>Leucobryaceae</b>
9	bielistka siwa	<i>Leucobryum glaucum</i>
10	bielistka jałowcowata	<i>Leucobryum juniperoideum</i>
	<b>drabikowate</b>	<b>Climaciaceae</b>
11	drabik drzewkowaty	<i>Climacium dendroides</i>
	<b>gajnikowate</b>	<b>Hylocomiaceae</b>
12	fałdownik nastroszony	<i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>

13	fałdownik szeleszczący	<i>Rhytidiadelphus triquetrus</i>
14	gajnik łśniący	<i>Hylocomium splendens</i>
15	rokietnik pospolity	<i>Pleurozium schreberi</i>
	<b>krótkoszowate</b>	<b>Brachytheciaceae</b>
16	brodawkowiec czysty	<i>Pseudoscleropodium purum</i>
17	dzióbekowiec bruzdowany	<i>Eurhynchium striatum</i>
18	dzióbekowiec Zetterstedta	<i>Eurhynchium angustirete</i>
	<b>krzywoszyjowate</b>	<b>Amblystegiaceae</b>
19	limprichtia długokończysta	<i>Limprichtia revolvens</i>
20	limprichtia pośrednia	<i>Limprichtia cossonii</i>
	<b>plonnikowate</b>	<b>Polytrichaceae</b>
21	plonnik cienki	<i>Polytrichum strictum</i>
22	plonnik pospolity	<i>Polytrichum commune</i>
	<b>próchniczkowate</b>	<b>Aulacomniaceae</b>
23	próchniczek błotny	<i>Aulacomnium palustre</i>
	<b>rokietowate</b>	<b>Hypnaceae</b>
24	mokradłoszka zaostrowana	<i>Calliergonella cuspidata</i>
25	piórosz pierzasty	<i>Ptilium crista-castrensis</i>
26	plaszczeniec marszczony	<i>Buckiella undulata</i>
	<b>torfowcowate</b>	<b>Sphagnaceae</b>
27	torfowiec kończysty	<i>Sphagnum fallax</i>
28	torfowiec nastroszony	<i>Sphagnum squarrosum</i>
	<b>tujowcowate</b>	<b>Thuidiaceae</b>
29	jodłówka pospolita	<i>Abietinella abietina</i>
30	tujowiec - wszystkie gatunki	<i>Thuidium spp.</i>
	<b>widłozębowate</b>	<b>Dicranaceae</b>
31	widłoząb kędzierzawy	<i>Dicranum polysetum</i>
32	widłoząb miotłowy	<i>Dicranum scoparium</i>
	<b>DWULIŚCIENNE</b>	<b>MAGNOLIOPSIDA</b>
	<b>araliowate</b>	<b>Araliaceae</b>
33	bluszcz pospolity	<i>Hedera helix</i>
	<b>bobrkowate</b>	<b>Menyanthaceae</b>
34	bobrek trójlistkowy	<i>Menyanthes trifoliata</i>
	<b>grzybieniowate</b>	<b>Nymphaeaceae</b>
35	grążel żółty	<i>Nuphar lutea</i>
36	grzybienie białe	<i>Nymphaea alba</i>
	<b>kokornakowate</b>	<b>Aristolochiaceae</b>
37	kopytnik pospolity	<i>Asarum europaeum</i>
	<b>marzanowate</b>	<b>Rubiaceae</b>
38	przytulia (marzanka) wonna	<i>Galium odoratum</i>



	<b>motylkowate</b>	<b>Fabaceae</b>
39	wilżyna - wszystkie gatunki	<i>Ononis spp.</i>
	<b>pierwiosnkowate</b>	<b>Primulaceae</b>
40	pierwiosnek (pierwiosnka) lekarski	<i>Primula veris</i>
41	pierwiosnek (pierwiosnka) wyniosły	<i>Primula elatior</i>
	<b>przewiertniowate</b>	<b>Caprifoliaceae</b>
42	kalina koralowa	<i>Viburnum opulus</i>
	<b>skalnicowate</b>	<b>Saxifragaceae</b>
43	porzeczka czarna	<i>Ribes nigrum</i>
	<b>szakłakowate</b>	<b>Rhamnaceae</b>
44	kruszyna pospolita	<i>Frangula alnus</i>
	<b>toinowate</b>	<b>Apocynaceae</b>
45	barwinek pospolity	<i>Vinca minor</i>
	<b>złożone</b>	<b>Asteraceae</b>
46	kocanki piaskowe	<i>Helichrysum arenarium</i>
	<b>żabiściekowate</b>	<b>Hydrocharitaceae</b>
47	przesiąkra okórkowa	<i>Hydrilla verticillata</i>
	<b>JEDNOLIŚCIENNE</b>	<b>LILIOPSIDA</b>
	<b>liliowate</b>	<b>Liliaceae</b>
48	czosnek niedźwiedzi	<i>Allium ursinum</i>
49	konwalia majowa	<i>Convallaria majalis</i>
	<b>trawy</b>	<b>Poaceae</b>
50	turówka leśna	<i>Hierochloë australis</i>
51	turówka wonna	<i>Hierochloë odorata</i>
	<b>turzycowate</b>	<b>Cyperaceae</b>
52	turzyca piaskowa	<i>Carex arenaria</i>

Objaśnienia:

Gatunki roślin zostały pogrupowane w wyższe jednostki systematyczne, w następujący sposób:

- wielkimi literami, czcionką pogrubioną wyróżniono nazwy **GROMAD**,
- małymi literami, czcionką pogrubioną wyróżniono nazwy **rodzin**.

.. Nazwy łacińskie gatunków, rodzin i gromad wyróżniono dodatkowo czcionką pochyłą.  
Brak nazwy polskiej.

### ZALĄCZNIK Nr 3

#### GATUNKI DZIKO WYSTĘPUJĄCYCH ROŚLIN OBJĘTYCH OCHRONĄ CZĘŚCIOWĄ, KTÓRE MOGĄ BYĆ POZYSKIWANE, ORAZ SPOSOBY ICH POZYSKIWANIA\*

	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Sposób pozyskiwania
	<b>MCHY</b>	<b>BRYOPHYTA</b>	
	<b>gajnikowate</b>	<b>Hylocomiaceae</b>	
1	fałdownik nastroszony	<i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>	ręczny zbiór darni
2	rokietnik pospolity	<i>Pleurozium schreberi</i>	ręczny zbiór darni
	<b>krótkoszowate</b>	<b>Brachytheciaceae</b>	
3	brodawkowiec czysty	<i>Pseudoscleropodium purum</i>	ręczny zbiór darni
	<b>torfowcowate</b>	<b>Sphagnaceae</b>	

4	torowiec kończysty	<i>Sphagnum fallax</i>	ręczny zbiór darni
	<b>widłozębowate</b>	<b>Dicranaceae</b>	
5	widłoząb kędzierzawy	<i>Dicranum polysetum</i>	ręczny zbiór darni
6	widłoząb miotłowy	<i>Dicranum scoparium</i>	ręczny zbiór darni
	<b>DWULIŚCIENNE</b>	<b>MAGNOLIOPSIDA</b>	
	<b>bobrkowate</b>	<b>Menyanthaceae</b>	
7	bobrek trójlistkowy	<i>Menyanthes trifoliata</i>	ścinanie ziela narzędziami ręcznymi
	<b>kokornakowate</b>	<b>Aristolochiaceae</b>	
8	kopytnik pospolity	<i>Asarum europaeum</i>	ręczny zbiór ziela
	<b>marzanowate</b>	<b>Rubiaceae</b>	
9	przytulia (marzanka) wonna	<i>Galium odoratum</i>	ścinanie ziela narzędziami ręcznymi
	<b>skalnicowate</b>	<b>Saxifragaceae</b>	
10	porzeczka czarna	<i>Ribes nigrum</i>	ręczny zbiór liści
	<b>szakłakowate</b>	<b>Rhamnaceae</b>	
11	kruszyna pospolita	<i>Frangula alnus</i>	zdzieranie kory ze ściętych pędów
	<b>złożone</b>	<b>Asteraceae</b>	
12	kocanki piaskowe	<i>Helichrysum arenarium</i>	ścinanie i zrywanie pędów kwiatostanowych
	<b>JEDNOLIŚCIENNE</b>	<b>LILIOPSIDA</b>	
	<b>liliowate</b>	<b>Liliaceae</b>	
13	konwalia majowa	<i>Convallaria majalis</i>	ręczny zbiór kwiatostanów
	<b>trawy</b>	<b>Poaceae</b>	
14	turówka leśna	<i>Hierochloë australis</i>	ścinanie ziela narzędziami ręcznymi

Objaśnienia:

- Gatunki roślin zostały pogrupowane w wyższe jednostki systematyczne, w następujący sposób:
- wielkimi literami, czcionką pogrubioną wyróżniono nazwy **GROMAD**,
- małymi literami, czcionką pogrubioną wyróżniono nazwy **rodzin**.

Nazwy łacińskie gatunków, rodzin i gromad wyróżniono dodatkowo czcionką pochyłą.

**ZALĄCZNIK Nr 4**

**GATUNKI DZIKO WYSTĘPUJĄCYCH ROŚLIN WYMAGAJĄCYCH USTALENIA STREF OCHRONY ICH OSTOI LUB STANOWISK\***

	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Wielkość strefy ochrony
	<b>PAPROTNIKI</b>	<b>PTERIDOPHYTA</b>	
	<b>poryblinowate</b>	<b>Isoëtaceae</b>	
1	poryblin kolczasty	<i>Isoëtes echinospora</i>	cały zbiornik wodny, w którym występuje
	<b>zanokcicowate</b>	<b>Aspleniaceae</b>	
2	zanokcica ciemna	<i>Asplenium adulterinum</i>	w promieniu 30 m od granic stanowiska
3	zanokcica klinowata	<i>Asplenium cuneifolium</i>	w promieniu 30 m od granic stanowiska
4	zanokcica serpentynowa	<i>Asplenium adiantum-nigrum</i>	w promieniu 30 m od granic stanowiska
	**	<b>Hymenophyllaceae</b>	
5	włosocień delikatny	<i>Trichomanes speciosum</i>	w promieniu 100 m od granic stanowiska
	<b>DWULIŚCIENNE</b>	<b>MAGNOLIOPSIDA</b>	
	<b>rosiczkowate</b>	<b>Droseraceae</b>	
6	aldrowanda pęcherzykowata	<i>Aldrovanda vesiculosa</i>	cały zbiornik wodny, w którym występuje

	<b>JEDNOLIŚCIENNE</b>	<b>LILIOPSIDA</b>	
	<b>liliowate</b>	<b>Liliaceae</b>	
7	ciemnżyca czarna	<i>Veratrum nigrum</i>	w promieniu 50 m od granic stanowiska
	<b>starczykowate</b>	<b>Orchidaceae</b>	
8	kukuczka kapturkowata	<i>Neottianthe cucullata</i>	w promieniu 100 m od granic stanowiska
9	miodokwiat krzyżowy	<i>Herminium monorchis</i>	całe torfowisko, na którym występuje
	<b>żabieńcowate</b>	<b>Alismataceae</b>	
10	elisma wodna	<i>Luronium natans</i>	cały zbiornik wodny, w którym występuje

Objaśnienia:

Gatunki roślin zostały pogrupowane w wyższe jednostki systematyczne, w następujący sposób:

- wielkimi literami, czcionką pogrubioną wyróżniono nazwy **GROMAD**,
- małymi literami, czcionką pogrubioną wyróżniono nazwy **rodzin**.

.. Nazwy łacińskie gatunków, rodzin i gromad wyróżniono dodatkowo czcionką pochylą.  
Brak nazwy polskiej.

**ROZPORZĄDZENIE  
MINISTRA ŚRODOWISKA<sup>1)</sup>**

z dnia 12 października 2011 r.

**w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt**

(Dz. U. z dnia 8 listopada 2011 r.)

Na podstawie art. 49 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220, z późn. zm.<sup>2)</sup>) zarządza się, co następuje:

**§ 1.** Rozporządzenie określa:

- 1) gatunki dziko występujących:
  - a) zwierząt objętych ochroną ścisłą, z wyszczególnieniem gatunków wymagających ochrony czynnej,
  - b) zwierząt objętych ochroną częściową,
  - c) zwierząt objętych ochroną częściową, które mogą być pozyskiwane, oraz sposoby ich pozyskiwania,
  - d) ptaków, które mogą być sprzedawane, transportowane i przetrzymywane w celach handlowych, jeżeli zostały legalnie upolowane,
  - e) zwierząt wymagających ustalenia stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania;
- 2) zakazy właściwe dla poszczególnych gatunków lub grup gatunków zwierząt i odstępstwa od zakazów;
- 3) sposoby ochrony gatunków, w tym wielkość stref ochrony.

**§ 2.** Gatunki, o których mowa w § 1 pkt 1 lit. a, są określone w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

**§ 3.** Gatunki, o których mowa w § 1 pkt 1 lit. b, są określone w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

**§ 4.** Gatunki, o których mowa w § 1 pkt 1 lit. c, oraz sposoby ich pozyskiwania są określone w załączniku nr 3 do rozporządzenia.

**§ 5.** Gatunki, o których mowa w § 1 pkt 1 lit. d, są określone w załączniku nr 4 do rozporządzenia.

**§ 6.** Gatunki, o których mowa w § 1 pkt 1 lit. e, oraz wielkości stref ochrony są określone w załączniku nr 5 do rozporządzenia.

**§ 7.** W stosunku do zwierząt należących do gatunków dziko występujących, o których mowa w § 2-4 i 6, wprowadza się następujące zakazy:

- 1) umyślnego zabijania;
- 2) umyślnego okaleczania i chwytania;
- 3) transportu, pozyskiwania, przetrzymywania, a także posiadania żywych zwierząt;
- 4) zbierania, przetrzymywania i posiadania okazów gatunków;
- 5) umyślnego niszczenia ich jaj, postaci młodocianych i form rozwojowych;
- 6) niszczenia ich siedlisk i ostoi;
- 7) niszczenia ich gniazd;
- 8) niszczenia ich mrowisk, nor, legowisk, żeremi, tam, tarlisk, zimowisk i innych schronień;
- 9) wybierania, posiadania i przechowywania ich jaj;
- 10) wyrabiania, posiadania i przechowywania wydmuszek;
- 11) preparowania okazów gatunków;
- 12) zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany i darowizny okazów gatunków;
- 13) wwożenia z zagranicy i wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków;
- 14) umyślnego płoszenia i niepokojenia;
- 15) fotografowania, filmowania i obserwacji, mogących powodować płoszenie lub niepokojenie zwierząt, przy których nazwach w załączniku nr 1 do rozporządzenia zamieszczono znak (1);
- 16) przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca;
- 17) przemieszczania urodzonych i hodowanych w niewoli do stanowisk naturalnych.

**§ 8.** Zakazy, o których mowa w § 7 pkt 1-4, 7, 9, 14 i 16, w stosunku do gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną gatunkową, w przypadku braku rozwiązań alternatywnych i jeżeli nie jest to szkodliwe dla zachowania we właściwym stanie ochrony populacji tych gatunków i ich siedlisk, nie dotyczą:

- 1) usuwania od dnia 16 października do końca lutego gniazd z budek dla ptaków i ssaków;
- 2) usuwania od dnia 16 października do końca lutego gniazd ptasich z obiektów budowlanych i terenów zieleni, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa lub sanitarne;
- 3) chwytania na terenach zabudowanych przez podmioty upoważnione przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska zabłąkanych zwierząt i przemieszczania ich do miejsc regularnego przebywania;
- 4) chwytania zwierząt rannych i osłabionych w celu udzielenia im pomocy weterynaryjnej lub przemieszczania do ośrodków rehabilitacji zwierząt;
- 5) zbierania i przechowywania piór ptaków.

**§ 9.** Zakazy, o których mowa w § 7 pkt 1-5, 7-9, 11-14 i 16, nie dotyczą:

- 1) pozyskiwania okazów gatunków, o których mowa w § 4, przez podmioty, które uzyskały zezwolenie Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska lub regionalnego dyrektora ochrony środowiska na ich pozyskiwanie;
- 2) przetrzymywania, zbywania, nabywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny, a także wywożenia poza granicę państwa okazów zwierząt, o których mowa w pkt 1.

**§ 10.** Określa się następujące sposoby ochrony gatunków polegające na:

- 1) ustalaniu stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania dla gatunków, o których mowa w § 1 pkt 1 lit. e;
- 2) zabezpieczeniu ostoi i stanowisk zwierząt przed zagrożeniami zewnętrznymi;

- 3) wykonywaniu zabiegów ochronnych utrzymujących właściwy stan populacji lub siedliska zwierząt w zakresie:
  - a) renaturyzacji i odtwarzania siedlisk,
  - b) utrzymywania lub odtwarzania właściwych dla gatunku stosunków wodnych,
  - c) utrzymywania lub odtwarzania właściwego dla gatunku stanu gleby lub wody,
  - d) zapobiegania sukcesji roślinnej przez wypas, koszenie, wycinanie drzew i krzewów,
  - e) odtwarzania oraz zakładania nowych zadrzewień śródpolnych,
  - f) budowy sztucznych miejsc lęgowych, wodopojów,
  - g) dostosowania sposobów i terminów wykonywania prac agrotechnicznych, leśnych, budowlanych, remontowych i innych tak, aby zminimalizować ich wpływ na biologię zwierząt i ich siedliska,
  - h) tworzenia i utrzymywania korytarzy ekologicznych,
  - i) zapewniania drożności cieków będących szlakami migracji, w tym budowy przepławek i kanałów, rozbiórki przeszkód oraz stałej konserwacji istniejących przepławek,
  - j) instalowania przejść dla zwierząt pod i nad drogami publicznymi oraz liniami kolejowymi,
  - k) regulacji liczebności roślin, grzybów i zwierząt mających wpływ na chronione gatunki;
- 4) inwentaryzowaniu, dokumentowaniu i monitorowaniu stanowisk, siedlisk i populacji gatunków;
- 5) wspomaganiu rozmnażania się gatunku na stanowiskach naturalnych;
- 6) zabezpieczeniu reprezentatywnej części populacji przez ochronę ex situ;
- 7) zasilaniu populacji naturalnych przez wprowadzanie osobników z innych pobliskich stanowisk naturalnych lub z hodowli ex situ;
- 8) przywracaniu zwierząt z hodowli ex situ do środowiska przyrodniczego;
- 9) przenoszeniu zwierząt zagrożonych na nowe stanowiska;
- 10) edukacji społeczeństwa oraz właściwych służb w zakresie rozpoznawania gatunków chronionych i sposobów ich ochrony;
- 11) prowadzeniu hodowli zwierząt objętych ochroną wykorzystywanych do celów gospodarczych;
- 12) promowaniu technologii prac związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i wodnej, umożliwiających zachowanie ostoi i stanowisk gatunków chronionych;
- 13) działaniach zapobiegawczych, ograniczających i naprawczych w stosunku do szkód w środowisku dotyczących chronionych gatunków i siedlisk przyrodniczych, w rozumieniu art. 6 pkt 3 i 4 ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodomw środowisku i ich naprawie (Dz. U. Nr 75, poz. 493, z późn. zm.<sup>3)</sup>);
- 14) uwzględnianiu potrzeb ochrony gatunków przy planowaniu, zatwierdzaniu i realizowaniu masowych imprez plenerowych, rekreacyjnych i sportowych;
- 15) uwzględnianiu potrzeb ochrony gatunków w procesach: planowania, zatwierdzania, realizowania, funkcjonowania i likwidacji inwestycji.

§ 11. Traci moc rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz. U. Nr 220, poz. 2237).

§ 12. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

- <sup>1)</sup> Minister Środowiska kieruje działem administracji rządowej - środowisko, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Środowiska (Dz. U. Nr 216, poz. 1606).
- <sup>2)</sup> Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1241 i Nr 215, poz. 1664, z 2010 r. Nr 76, poz. 489 i Nr 119, poz. 804 oraz z 2011 r. Nr 34, poz. 170, Nr 94, poz. 549, Nr 208, poz. 1241 i Nr 224, poz. 1337.
- <sup>3)</sup> Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2008 r. Nr 138, poz. 865 i Nr 199, poz. 1227 oraz z 2011 r. Nr 63, poz. 322, Nr 152, poz. 897, Nr 227, poz. 1367 i Nr 228, poz. 1368.

## ZALĄCZNIK Nr 1

### GATUNKI DZIKO WYSTĘPUJĄCYCH ZWIERZĄT OBJĘTYCH OCHRONĄ ŚCISŁĄ, Z WYSZCZEGÓLNIENIEM GATUNKÓW WYMAGAJĄCYCH OCHRONY CZYNNEJ

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
	<b>PIJAWKI</b>	<b>HIRUDINEA</b>
	PIJAWKI SZCZĘKOWE	GNATHOBDELLIDA
	<b>pijawkowate</b>	<b>Hirudinidae</b>
1	pijawka lekarska (2)	<i>Hirudo medicinalis</i>
	<b>SKORUPIAKI</b>	<b>CRUSTACEA</b>
	OBUNOGI	AMPHIPODA
	<b>zmieraczkowate</b>	<b>Talitridae</b>
2	zmieraczek plażowy	<i>Talitrus saltator</i>
	<b>OWADY</b>	<b>INSECTA</b>
	WAŻKI	ODONATA
	<b>gadziogłówkowate</b>	<b>Gomphidae</b>
3	gadziogłówka żółtonoga	<i>Gomphus flavipes</i>

4	trzepla zielona	<i>Ophiogomphus cecilia</i>
	<b>łatkowate</b>	<b>Coenagrionidae</b>
5	iglica mała	<i>Nehalennia speciosa</i>
6	łątka ozdobna (2)	<i>Coenagrion ornatum</i>
7	łątka zielona	<i>Coenagrion armatum</i>
	<b>pałatkowate</b>	<b>Lestidae</b>
8	straszka północna	<i>Sympecma paedisca</i>
	<b>szklarkowate</b>	<b>Corduliidae</b>
9	miedziopiers górski	<i>Somatochlora alpestris</i>
10	miedziopiers północny	<i>Somatochlora arctica</i>
	<b>szklarnikowate</b>	<b>Cordulegastridae</b>
11	szklarnik leśny	<i>Cordulegaster boltonii</i>
	<b>ważkowate</b>	<b>Libellulidae</b>
12	zalotka białoczelna	<i>Leucorrhinia albifrons</i>
13	zalotka spłaszczona	<i>Leucorrhinia caudalis</i>
14	zalotka większa	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>
	<b>żagnicowate</b>	<b>Aeshnidae</b>
15	żagnica północna	<i>Aeshna caerulea</i>
16	żagnica torfowcowa	<i>Aeshna subarctica</i>
17	żagnica zielona	<i>Aeshna viridis</i>
	PROSTOSKRZYDŁE	ORTHOPTERA
	<b>łaczynowate</b>	<b>Decticinae</b>
18	stepówka	<i>Gampsocleis glabra</i>
	<b>szarańczowate</b>	<b>Acrididae</b>
19	-**	<i>Isophya stysi</i>
	MODLISZKI	MANTODEA
	<b>modliszkowate</b>	<b>Mantidae</b>
20	modliszka zwyczajna	<i>Mantis religiosa</i>
	PLUSKWIAKI	HEMIPTERA
	<b>cykady</b>	<b>Cicadidae</b>
21	piewik podolski	<i>Cicadetta podolica</i>
	CHRUŚCIKI	TRICHOPTERA
	<b>pierzyszowate</b>	<b>Lepidostomatidae</b>
22	kryniczka wilgotka (2)	<i>Crunoecia irrorata</i>
	CHRZAŚCZE	COLEOPTERA
	<b>biegaczowate</b>	<b>Carabidae</b>
23	-**	<i>Carabus olympiae</i>
24	biegacz - pozostałe gatunki	<i>Carabus spp.</i>
25	tęcznik - wszystkie gatunki	<i>Calosoma spp.</i>
	<b>bogatkowate</b>	<b>Buprestidae</b>

26	bogatek wspaniały	<i>Buprestis splendens</i>
27	poraj	<i>Dicerca moesta</i>
28	pysznik jodłowy	<i>Eurythyrea austriaca</i>
29	pysznik dębowy (2)	<i>Eurythyrea quercus</i>
	<b>jelonkowate</b>	<b>Lucanidae</b>
30	ciolek matowy (2)	<i>Dorcus parallelipedus</i>
31	dębosz (2)	<i>Aesalus scarabaeoides</i>
32	jelonek rogacz (2)	<i>Lucanus cervus</i>
33	wynurt (2)	<i>Ceruchus chrysomelinus</i>
	<b>kałużnicowate</b>	<b>Hydrophilidae</b>
34	kałużnica czarna	<i>Hydrophilus aterrimus</i>
35	kałużnica czarnozielona	<i>Hydrophilus piceus</i>
	<b>kózkowate</b>	<b>Cerambycidae</b>
36	borodziej próchnik	<i>Ergates faber</i>
37	dąbrowiec samotnik (2)	<i>Akimerus schaefferi</i>
38	gracz borowy (2)	<i>Tragosoma depsarium</i>
39	kozioróg bukowiec	<i>Cerambyx scopolii</i>
40	kozioróg dębosz	<i>Cerambyx cerdo</i>
41	nadobnica alpejska (2)	<i>Rosalia alpina</i>
42	sichrawa karpacka	<i>Pseudogaurotina excellens</i>
43	średzinka	<i>Mesosa myops</i>
44	taraniec jedwabisty	<i>Dorcadion holosericeum</i>
45	taraniec paskowany	<i>Dorcadion scopoli</i>
46	taraniec płowy	<i>Dorcadion fulvum</i>
47	zmorsznik białowieski	<i>Stictoleptura variicornis</i>
48	zmorsznik olbrzymi	<i>Macroleptura thoracica</i>
	<b>kusakowate</b>	<b>Staphylinidae</b>
49	..**	<i>Velleius dilatatus</i>
50	pogrzybnica Mannerheima	<i>Oxyporus mannerheimii</i>
	<b>plywakowate</b>	<b>Dytiscidae</b>
51	kreślinek nizinny	<i>Graphoderus bilineatus</i>
52	plywak lapoński	<i>Dytiscus lapponicus</i>
53	plywak szerokobrzeżek	<i>Dytiscus latissimus</i>
	<b>ponurkowate</b>	<b>Boridae</b>
54	ponurek Schneidera (2)	<i>Boros schneideri</i>
	<b>poświętnikowate</b>	<b>Scarabaeidae</b>
55	kwietnica okazała	<i>Protaetia aeruginosa</i>
56	pachnica dębową (2)	<i>Osmoderma spp.</i>
	<b>rozmiarogowate</b>	<b>Pythidae</b>
57	rozmiarog kolweński (2)	<i>Pytho kolwensis</i>

	<b>sprężykowate</b>	<b>Elateridae</b>
58	sprężyk rdzawy (2)	<i>Elater ferrugineus</i>
59	pilnicznik fiodkowy	<i>Limoniscus violaceus</i>
	<b>stonkowate</b>	<b>Chrysomelidae</b>
60	jeziornica rdestnicowa	<i>Macrolea appendiculata</i>
61	jeziornica rupiowa	<i>Macrolea mutica</i>
	<b>śniadkowate</b>	<b>Melandryidae</b>
62	konarek tajgowy (2)	<i>Phryganophilus ruficollis</i>
	<b>wygonakowate</b>	<b>Ochodaeidae</b>
63	wygonak	<i>Ochodaeus chrysomeloides</i>
	<b>zagłębkowate</b>	<b>Rhysodidae</b>
64	zagłębek bruzdkowany (2)	<i>Rhysodes sulcatus</i>
	<b>zgniotkowate</b>	<b>Cucujidae</b>
65	zgniotek cynobrowy	<i>Cucujus cinnaberinnus</i>
66	zgniotek szkarłatny	<i>Cucujus haematodes</i>
	<b>żukowate</b>	<b>Geotrupidae</b>
67	-**	<i>Bolbelasmus unicornis</i>
68	krawiec głowacz	<i>Lethrus apterus</i>
	MOTYLE	LEPIDOPTERA
	<b>barczatkowate</b>	<b>Lasiocampidae</b>
69	barczatka kataks	<i>Eriogaster catax</i>
	<b>bielinkowate</b>	<b>Pieridae</b>
70	szlaczkoń torfowiec (2)	<i>Colias palaeno</i>
71	szlaczkoń szafraniec	<i>Colias myrmidone</i>
	<b>modraszkwate</b>	<b>Lycaenidae</b>
72	czerwończyk fioletek (2)	<i>Lycaena helle</i>
73	czerwończyk nieparek	<i>Lycaena dispar</i>
74	modraszek alkon (2)	<i>Maculinea alcon</i>
75	modraszek arion (2)	<i>Maculinea arion</i>
76	modraszek bagniczek (2)	<i>Plebeius optilete</i>
77	modraszek eroides (2)	<i>Polyommatus eroides</i>
78	modraszek gniady (2)	<i>Polyommatus ripartii</i>
79	modraszek nausitous (2)	<i>Maculinea nausithous</i>
80	modraszek orion (2)	<i>Scolitantides orion</i>
81	modraszek Rebeli (2)	<i>Maculinea rebeli</i>
82	modraszek telejus (2)	<i>Maculinea telejus</i>
	<b>niedźwiedziówkowate</b>	<b>Arctidae</b>
83	krasopani hera	<i>Callimorpha quadripunctaria</i>
	<b>paziowate</b>	<b>Papilionidae</b>
84	niepylak apollo (2)	<i>Parnassius apollo</i>



85	niepylak mnemosyna	<i>Parnassius mnemosyne</i>
86	paź żeglarz	<i>Iphiclides podalirius</i>
	<b>południcowate</b>	<b><i>Nymphalidae</i></b>
87	dostojka akwilonaris	<i>Boloria aquilonaris</i>
88	dostojka eunomia (2)	<i>Boloria eunomia</i>
89	górówka sudecka	<i>Erebia sudetica</i>
90	mszarnik jutta (2)	<i>Oeneis jutta</i>
91	osadnik wielkooki (2)	<i>Lopinga achine</i>
92	pasyn lucylla (2)	<i>Neptis rivularis</i>
93	przeplatka aurinia (2)	<i>Euphydryas aurinia</i>
94	przeplatka maturna	<i>Euphydryas maturna</i>
95	przestrojnik titonus (2)	<i>Pyronia tithonus</i>
96	skalnik alcyona (2)	<i>Hipparchia alcyone</i>
97	skalnik bryzeida (2)	<i>Chazara briseis</i>
98	skalnik driada (2)	<i>Minois dryas</i>
99	strzępotek edypus (2)	<i>Coenonympha oedippus</i>
100	strzępotek hero (2)	<i>Coenonympha hero</i>
101	strzępotek soplaczek (2)	<i>Coenonympha tullia</i>
	<b>sówkowate</b>	<b><i>Noctuidae</i></b>
102	ksylomka strix (2)	<i>Xylomoia strix</i>
103	wstęgówka bagienka (2)	<i>Catocala pacta</i>
	<b>zawisakowate</b>	<b><i>Sphingidae</i></b>
104	postojak wiesiołkowiec	<i>Proserpinus proserpina</i>
	<b>BŁONKOSKRZYDŁE</b>	<b><i>HYMENOPTERA</i></b>
	<b>mrówkowate</b>	<b><i>Formicidae</i></b>
105	mrówka łąkowa (2)	<i>Formica pratensis</i>
106	mrówka pniakowa (2)	<i>Formica truncorum</i>
107	mrówka północna (2)	<i>Formica aquilonia</i>
108	mrówka smętlica (2)	<i>Formica lugubris</i>
	<b>pszczołowate</b>	<b><i>Apidae</i></b>
109	rozrożka chabrowa (2)	<i>Tetralonia dentata</i>
110	trzmiele - wszystkie gatunki, z wyjątkiem: - trzmiela kamiennika - trzmiela ziemnego	<i>Bombus spp.</i> <i>Bombus lapidarius</i> <i>Bombus terrestris</i>
111	porobnica murarka	<i>Anthophora parietina</i>
112	porobnica opylona	<i>Anthophora pubescens</i>
113	porobnica wóchatka	<i>Anthophora plumipes</i>
114	zadrzechnia czarnoroga (2)	<i>Xylocopa valga</i>
115	zadrzechnia fioletowa (2)	<i>Xylocopa violacea</i>
	<b>PAJĘCZAKI</b>	<b><i>ARACHNIDA</i></b>

	PAJĄKI	ARANEIDA
116	<b>gryziele</b> - wszystkie gatunki	<b>Atypidae</b>
	<b>osnuwikowate</b>	<b>Linyphiidae</b>
117	-**	<i>Bathypantes eumenis</i>
118	-**	<i>Mughiphantes pulcher</i>
	<b>poskoczowate</b>	<b>Eresidae</b>
119	poskocz krasny	<i>Eresus cinnaberinus</i>
	<b>skakunowate</b>	<b>Salticidae</b>
120	strojniś nadobny	<i>Philaeus chrysops</i>
	<b>ŚLIMAKI</b>	<b>GASTROPODA</b>
	NASADOOCZNE	BASOMMATOPHORA
	<b>zatoczkowate</b>	<b>Planorbidae</b>
121	zatoczek łamliwy	<i>Anisus vorticulus</i>
	TRZONKOOCZNE	STYLOMMATOPHORA
	<b>beczułkowate</b>	<b>Orculidae</b>
122	poczwarówka pagoda	<i>Pagodulina pagodula</i>
	<b>blotniarkowate</b>	<b>Lymnaeidae</b>
123	blotniarka otułka (2)	<i>Myxas glutinosa</i>
	<b>bursztynkowate</b>	<b>Succineidae</b>
124	bursztyнка piaskowa (2)	<i>Catinella arenaria</i>
	<b>igliczkowate</b>	<b>Aciculidae</b>
125	igliczek karpacki	<i>Acicula parcelineata</i>
	<b>pomrowcowate</b>	<b>Milacidae</b>
126	pomrowiec nakrapiany	<i>Tandonia rustica</i>
	<b>pomrowikowate</b>	<b>Agriolimacidae</b>
127	pomrowik mołdawski	<i>Deroceras moldavicum</i>
	<b>poczwarowate</b>	<b>Pupillidae</b>
128	poczwarówka góraska	<i>Pupilla alpicola</i>
	<b>poczwarówkowate</b>	<b>Vertiginidae</b>
129	poczwarówka Geyera	<i>Vertigo geyeri</i>
130	poczwarówka jajowata	<i>Vertigo moulinsiana</i>
131	poczwarówka kolumienka	<i>Columella columella</i>
132	poczwarówka północna	<i>Vertigo arctica</i>
133	poczwarówka zębata	<i>Truncatellina claustralis</i>
134	poczwarówka zmienna	<i>Vertigo genesii</i>
135	poczwarówka zwężona	<i>Vertigo angustior</i>
	<b>szklarkowate</b>	<b>Zonitidae</b>
136	szklarka podziemna	<i>Oxychilus inopinatus</i>
	<b>ślimakowate</b>	<b>Helicidae</b>
137	ślimak Bąkowskiego	<i>Trichia bakowskii</i>

138	ślimak Bielza	<i>Trichia bielzi</i>
139	ślimak obrzeżony (2)	<i>Helicodonta obvoluta</i>
140	ślimak ostrokrawędzisty	<i>Helicigona lapicida</i>
141	ślimak Rossmasslera	<i>Chilostoma rossmaessleri</i>
142	ślimak tatrzański	<i>Chilostoma cingulellum</i>
143	ślimak żeberkowany	<i>Helicopsis striata</i>
144	ślimak żółtawy	<i>Helix lutescens</i>
	<b>świdrzykowane</b>	<b>Clausiliidae</b>
145	świdrzyk kasztanowaty	<i>Macrogaster badia</i>
146	świdrzyk łamliwy	<i>Balea perversa</i>
147	świdrzyk ozdobny (2)	<i>Charpentieria ornata</i>
148	świdrzyk siedmiogrodzki	<i>Vestia elata</i>
149	świdrzyk śląski	<i>Cochlodina costata</i>
	<b>zawójkowane</b>	<b>Valvatidae</b>
150	zawójka rzeczna (2)	<i>Borysthenia naticina</i>
	<b>ziarnkowane</b>	<b>Chondrinidae</b>
151	poczwarówka pagórkowa	<i>Granaria frumentum</i>
	<b>źródłarkowane</b>	<b>Hydrobiidae</b>
152	niepozorka ojcowska (2)	<i>Falniowska neglectissima</i>
	<b>MAŁŻE</b>	<b>BIVALVIA</b>
	BLASZKOSKRZELNE WŁAŚCIWE	<b>EULAMELLIBRANCHIA</b>
	<b>kulkówkowane</b>	<b>Sphaeriidae</b>
153	gałeczka rzeczna	<i>Sphaerium rivicola</i>
154	gałeczka żeberkowana	<i>Sphaerium solidum</i>
	<b>perforódkowane</b>	<b>Margaritiferidae</b>
155	skójka perforodna (2)	<i>Margaritifera margaritifera</i>
	<b>skójkowane</b>	<b>Unionidae</b>
156	skójka gruboskorupowa (2)	<i>Unio crassus</i>
157	szczeżuja spłaszczona	<i>Pseudoanodonta complanata</i>
158	szczeżuja wielka (2)	<i>Anodonta cygnea</i>
	<b>KRAĞŁOUSTE</b>	<b>CYCLOSTOMATA</b>
	MINOGOKSZTAŁTNE	<b>PETROMYZONTIFORMES</b>
	<b>minogowane</b>	<b>Petromyzontidae</b>
159	minóg morski (2)	<i>Petromyzon marinus</i>
160	minóg rzeczny (2)	<i>Lampetra fluviatilis</i>
161	minóg strumieniowy	<i>Lampetra planeri</i>
162	minóg ukraiński	<i>Eudontomyzon mariae</i>
	<b>RYBY</b>	<b>PISCES</b>
	JESIOTROKSZTAŁTNE	<b>ACIPENSERIFORMES</b>
	<b>jesiotroksztatne</b>	<b>Acipenseridae</b>

163	jesiotr zachodni	<i>Acipenser sturio</i>
	ŚLEDZIOKSZTAŁTNE	CLUPEIFORMES
	<b>śledziowate</b>	<b>Clupeidae</b>
164	aloza	<i>Alosa alosa</i>
165	parposz	<i>Alosa fallax</i>
	KARPIOKSZTAŁTNE	CYPRINIFORMES
	<b>karpowate</b>	<b>Cyprinidae</b>
166	ciosa - z wyjątkiem występującej w wodach Zalewu Wiślanego	<i>Pelecus cultratus</i>
167	kiełb białopłetwy	<i>Romanogobio albipinnatus</i>
168	kiełb Kesslera (2)	<i>Romanogobio kessleri</i>
169	piekielnica	<i>Alburnoides bipunctatus</i>
170	różanka	<i>Rhodeus sericeus</i>
171	strzebla błotna (2)	<i>Eupallasella perenurus</i>
172	brzanka	<i>Barbus meridionalis</i>
173	<b>kozowate</b> - wszystkie gatunki	<b>Cobitidae</b>
	<b>przyłgowate</b>	<b>Balitoridae</b>
174	śliz	<i>Barbatula barbatula</i>
	CIERNIKOKSZTAŁTNE	GASTEROSTEIFORMES
	<b>ciernikowate</b>	<b>Gasterosteidae</b>
175	pocierniec	<i>Spinachia spinachia</i>
	IGLICZNIOKSZTAŁTNE	SYNGNATHIFORMES
176	<b>igliczniowate</b> - wszystkie gatunki	<b>Syngnathidae</b>
	OKONIOKSZTAŁTNE	PERCIFORMES
	<b>babkowate</b>	<b>Gobiidae</b>
177	babka czarna	<i>Gobius niger</i>
178	babka czarnoplamka	<i>Gobiusculus flavescens</i>
179	babka mała	<i>Pomatoschistus minutus</i>
180	babka piaskowa	<i>Pomatoschistus microps</i>
	SKORPENOKSZTAŁTNE	SCORPAENIFORMES
	<b>głowaczowate</b>	<b>Cottidae</b>
181	głowacz białopłetwy (2)	<i>Cottus gobio</i>
182	głowacz przęgopłetwy (2)	<i>Cottus poecilopus</i>
183	kur rogacz	<i>Myoxocephalus quadricornis</i>
	<b>dennikowate</b>	<b>Liparidae</b>
184	dennik	<i>Liparis liparis</i>
185	<b>PŁAZY</b> - wszystkie gatunki (2)	<b>AMPHIBIA</b>
	<b>GADY</b>	<b>REPTILIA</b>
	ŁUSKOSKÓRE	SQUAMATA
	<b>wężowate</b>	<b>Elaphidae</b>
186	gniewosz plamisty (2)	<i>Coronella austriaca</i>

187	wąż Eskulapa (2)	<i>Elaphe longissima (Zamenis longissimus)</i>
188	żmija zygzakowata (2)	<i>Vipera berus</i>
	<b>ŻÓŁWIE</b>	<b>TESTUDINES</b>
	<b>żółwie słodkowodne</b>	<b>Emydidae</b>
189	żółw błotny (1) (2)	<i>Emys orbicularis</i>
190	<b>GADY</b> - pozostałe gatunki	<b>REPTILIA</b>
	<b>PTAKI</b>	<b>AVES</b>
	<b>PEŁNOPIĘTWE</b>	<b>PELECANIFORMES</b>
	<b>kormorany</b>	<b>Phalacrocoracidae</b>
191	kormoran czubaty	<i>Phalacrocorax aristotelis</i>
192	kormoran mały	<i>Phalacrocorax pygmeus</i>
	<b>pelikany</b>	<b>Pelecanidae</b>
193	pelikan kędzierzawy	<i>Pelecanus crispus</i>
194	pelikan różowy	<i>Pelecanus onocrotalus</i>
	<b>BRODZĄCE</b>	<b>CICONIIFORMES</b>
	<b>czaplowate</b>	<b>Ardeidae</b>
195	bączek (2)	<i>Ixobrychus minutus</i>
196	ślepowron (2)	<i>Nycticorax nycticorax</i>
197	<b>czaplowate</b> - pozostałe gatunki, z wyjątkiem: - czapli siwej	<b>Ardeidae</b> <i>Ardea cinerea</i>
	<b>bociany</b>	<b>Ciconidae</b>
198	bocian biały (2)	<i>Ciconia ciconia</i>
199	bocian czarny (1) (2)	<i>Ciconia nigra</i>
	<b>BLASZKODZIOBE</b>	<b>ANSERIFORMES</b>
	<b>kaczkowate</b>	<b>Anatidae</b>
200	cyranka (2)	<i>Anas querquedula</i>
201	gągoł (2)	<i>Bucephala clangula</i>
202	nurogęs (2)	<i>Mergus merganser</i>
203	ohar (2)	<i>Tadorna tadorna</i>
204	płaskonos (2)	<i>Anas clypeata</i>
205	rożeniec (2)	<i>Anas acuta</i>
206	krakwa (2)	<i>Anas strepera</i>
207	szlachar (2)	<i>Mergus serrator</i>
208	podgorzałka (2)	<i>Aythya nyroca</i>
209	<b>kaczkowate</b> - pozostałe gatunki, z wyjątkiem: - cyraneczki - czernicy - gęgawy - gęsi białoczelnej - gęsi zbożowej	<b>Anatidae</b> <i>Anas crecca</i> <i>Aythya fuligula</i> <i>Anser anser</i> <i>Anser albifrons</i> <i>Anser fabalis</i>

	- głowienki	<i>Aythya ferina</i>
	- krzyżówki	<i>Anas platyrhynchos</i>
	<b>JASTRZĘBOWE</b>	<b>ACCIPITRIFORMES</b>
	<b>jastrzębiowate</b>	<b>Accipitridae</b>
210	bielik (1) (2)	<i>Haliaeetus albicilla</i>
211	błotniak łąkowy (1) (2)	<i>Circus pygargus</i>
212	błotniak stawowy (1) (2)	<i>Circus aeruginosus</i>
213	błotniak zbożowy (1) (2)	<i>Circus cyaneus</i>
214	gadożer (1) (2)	<i>Circaetus gallicus</i>
215	kania czarna (1) (2)	<i>Milvus migrans</i>
216	kania ruda (1) (2)	<i>Milvus milvus</i>
217	orzeł przedni (1) (2)	<i>Aquila chrysaetos</i>
218	orzełek (1) (2)	<i>Hieraetus pennatus</i>
219	orlik krzykliwy (1) (2)	<i>Aquila pomarina</i>
220	orlik grubodzioby (1) (2)	<i>Aquila clanga</i>
221	<b>jastrzębiowate</b> - pozostałe gatunki (1)	<b>Accipitridae</b>
	<b>rybołowcy</b>	<b>Pandionidae</b>
222	rybołów (1) (2)	<i>Pandion haliaetus</i>
	<b>SOKOŁOWE</b>	<b>FALCONIFORMES</b>
	<b>sokołowate</b>	<b>Falconidae</b>
223	kobuz (1) (2)	<i>Falco subbuteo</i>
224	pustułka (1) (2)	<i>Falco tinnunculus</i>
225	sokół wędrowny (1) (2)	<i>Falco peregrinus</i>
226	<b>sokołowate</b> - pozostałe gatunki (1)	<b>Falconidae</b>
	<b>GRZEBIĄCE</b>	<b>GALLIFORMES</b>
	<b>głuszcowate</b>	<b>Tetraonidae</b>
227	cietrzew (1) (2)	<i>Tetrao tetrix</i>
228	głuszec (1) (2)	<i>Tetrao urogallus</i>
229	<b>głuszcowate</b> - pozostałe gatunki, z wyjątkiem: - jarząbka	<b>Tetraonidae</b> <i>Bonasa bonasia</i>
	<b>kurowate</b>	<b>Phasianidae</b>
230	przepiórka	<i>Coturnix coturnix</i>
	<b>ŻURAWIOWE</b>	<b>GRUIFORMES</b>
231	<b>przepiórniki</b> - wszystkie gatunki	<b>Turnicidae</b>
	<b>żurawie</b>	<b>Gruidae</b>
232	żuraw (2)	<i>Grus grus</i>
	<b>dropie</b>	<b>Otididae</b>
233	drop (2)	<i>Otis tarda</i>
234	<b>dropie</b> - pozostałe gatunki	<b>Otididae</b>
	<b>chruściele</b>	<b>Rallidae</b>

235	derkacz (2)	<i>Crex crex</i>
236	kropiatka (2)	<i>Porzana porzana</i>
237	<b>chruściele</b> - pozostałe gatunki, z wyjątkiem: - łyski	<b>Rallidae</b> <i>Fulica atra</i>
	SIEWKOWE	CHARADRIIFORMES
	<b>kulony</b>	<b>Burhinidae</b>
238	kulon (2)	<i>Burhinus oedicnemus</i>
	<b>siewkowate</b>	<b>Charadriidae</b>
239	czajka (2)	<i>Vanellus vanellus</i>
240	sieweczka obrożna (2)	<i>Charadrius hiaticula</i>
241	<b>siewkowate</b> - pozostałe gatunki	<b>Charadriidae</b>
	<b>mewy</b>	<b>Laridae</b>
242	mewa mała (2)	<i>Larus minutus</i>
243	<b>mewy</b> - pozostałe gatunki, z wyjątkiem: - mewy białogłowej - mewy srebrzystej	<b>Laridae</b> <i>Larus cachinnans</i> <i>Larus argentatus</i>
	<b>bekasowate</b>	<b>Scolopacidae</b>
244	batalion (2)	<i>Philomachus pugnax</i>
245	biegus zmienny (1) (2)	<i>Calidris alpina</i>
246	dubelt (1) (2)	<i>Gallinago media</i>
247	krwawodziób (1) (2)	<i>Tringa totanus</i>
248	kszyk (2)	<i>Gallinago gallinago</i>
249	kulik wielki (1) (2)	<i>Numenius arquata</i>
250	łęczak (1) (2)	<i>Tringa glareola</i>
251	rycyk (1) (2)	<i>Limosa limaosa</i>
252	samotnik (1) (2)	<i>Tringa ochropus</i>
253	<b>bekasowate</b> - pozostałe gatunki, z wyjątkiem: - słonki	<b>Scolopacidae</b> <i>Scolopax rusticola</i>
	<b>rybitwy</b>	<b>Sternidae</b>
254	rybitwa białoczelna (1) (2)	<i>Sterna albifrons</i>
255	rybitwa białoskrzydła (1) (2)	<i>Chlidonias leucopterus</i>
256	rybitwa białowąsa (1) (2)	<i>Chlidonias hybridus</i>
257	rybitwa czarna (1) (2)	<i>Chlidonias niger</i>
258	rybitwa czubata (1) (2)	<i>Sterna sandvicensis</i>
259	rybitwa popielata (1) (2)	<i>Sterna paradisaea</i>
260	rybitwa rzeczna (1) (2)	<i>Sterna hirundo</i>
261	<b>rybitwy</b> - pozostałe gatunki	<b>Sternidae</b>
	GOŁĘBIOWE	COLUMBIFORMES
262	<b>gołębie</b> - wszystkie gatunki, z wyjątkiem: - grzywacza	<b>Columbidae</b> <i>Columba palumbus palumbus</i>

- gołębia skalnego forma miejska	<i>Columba livia f. urbana</i>
SOWY	STRIGIFORMES
<b>puszczykowane</b>	<b>Strigidae</b>
263 pójdzka (1) (2)	<i>Athene noctua</i>
264 puchacz (1) (2)	<i>Bubo bubo</i>
265 sóweczka (1) (2)	<i>Glaucidium passerinum</i>
266 uszatka błotna (1) (2)	<i>Asio flammeus</i>
267 włośchatka (1) (2)	<i>Aegolius funereus</i>
268 <b>puszczykowane</b> - pozostałe gatunki (1)	<b>Strigidae</b>
<b>płomykówki</b>	<b>Tytonidae</b>
269 płomykówka (1) (2)	<i>Tyto alba</i>
KRASKOWE	CORACIIFORMES
<b>zimerodki</b>	<b>Alcenidae</b>
270 zimerodek (1) (2)	<i>Alcedo atthis</i>
<b>kraski</b>	<b>Coraciidae</b>
271 kraska (1) (2)	<i>Coracias garrulus</i>
<b>żołą</b>	<b>Meropidae</b>
272 żołą (1) (2)	<i>Merops apiaster</i>
<b>dudki</b>	<b>Upupidae</b>
273 dudek (2)	<i>Upupa epops</i>
DZIĘCIOŁOWE	PICIFORMES
<b>dzięcioły</b>	<b>Picidae</b>
274 dzięcioł biało grzbiety (2)	<i>Dendrocopos leucotos</i>
275 dzięcioł czarny (2)	<i>Dryocopus martius</i>
276 dzięcioł średni (2)	<i>Dendrocopos medius</i>
277 dzięcioł trójpalczasty (1) (2)	<i>Picoides tridactylus</i>
278 dzięcioł zielonosiwy (2)	<i>Picus canus</i>
279 dzięcioł zielony (2)	<i>Picus viridis</i>
280 <b>dzięcioły</b> - pozostałe gatunki	<b>Picidae</b>
WRÓBLOWE	PASSERIFORMES
<b>dzierzby</b>	<b>Laniidae</b>
281 dzierzba czarnoczelna (1) (2)	<i>Lanius minor</i>
282 dzierzba rudogłowa (1) (2)	<i>Lanius senator</i>
283 <b>dzierzby</b> - pozostałe gatunki	<b>Laniidae</b>
<b>pokrzewkowane</b>	<b>Sylviidae</b>
284 wodniczka (1) (2)	<i>Acrocephalus paludicola</i>
285 WRÓBLOWE - pozostałe gatunki, z wyjątkiem:	PASSERIFORMES
- gawrona	<i>Corvus frugilegus</i>
- kruka	<i>Corvus corax</i>
- sroki	<i>Pica pica</i>



	- wrony siwej	<i>Corvus corone</i>
286	- pozostałe gatunki ptaków występujących naturalnie na terenie państw Unii Europejskiej z wyjątkiem tych, które spotyka się wyłącznie na Grenlandii, oraz poza gatunkami objętymi ochroną gatunkową częściową i gatunkami określonymi jako łowne na podstawie ustawy z dnia 13 października 1995 r. - Prawo łowieckie	
	<b>SSAKI</b>	<b>MAMMALIA</b>
	OWADOŻERNE	INSECTIVORA
287	<b>jeżowate</b> - wszystkie gatunki (2)	<b>Erinaceidae</b>
288	<b>ryjówkowate</b> - wszystkie gatunki (1)	<b>Soricidae</b>
289	NIETOPERZE - wszystkie gatunki występujące w Polsce (1) (2)	CHIROPTERA
	ZAJĄCOKSZTAŁTNE	LAGOMORPHA
	<b>zajęcowate</b>	<b>Leporidae</b>
290	zając bielak	<i>Lepus timidus</i>
	GRYZONIE	RODENTIA
	<b>wiewiórkowate</b>	<b>Sciuridae</b>
291	suseł moregowany (2)	<i>Spermophilus citellus</i>
292	suseł perelkowany (2)	<i>Spermophilus suslicus</i>
293	świstak	<i>Marmota marmota</i>
294	wiewiórka pospolita	<i>Sciurus vulgaris</i>
	<b>smużkowate</b>	<b>Zapodidae</b>
295	smużka	<i>Sicista betulina</i>
296	smużka stepowa	<i>Sicista subtilis</i>
	<b>popielicowate</b>	<b>Gliridae</b>
297	koszatka (2)	<i>Dryomys nitedula</i>
298	orzyszcznica (2)	<i>Muscardinus avellanarius</i>
299	popielica (2)	<i>Glis glis</i>
300	żołędznica (2)	<i>Eliomys quercinus</i>
	<b>chomikowate</b>	<b>Cricetidae</b>
301	chomik europejski (2)	<i>Cricetus cricetus</i>
	<b>nornikowate</b>	<b>Arvicolidae</b>
302	darniówka tatrzańska	<i>Microtus tatricus</i>
303	nornik śnieżny	<i>Chionomys nivalis</i>
	WALENIE	CETACEA
	<b>morświny</b>	<b>Phocoenidae</b>
304	morświn (1) (2)	<i>Phocoena phocoena</i>
305	WALENIE - pozostałe gatunki (1)	CETACEA
	DRAPIEŻNE	CARNIVORA
	<b>psowate</b>	<b>Canidae</b>
306	wilk (1) (2)	<i>Canis lupus</i>
	<b>kotowate</b>	<b>Felidae</b>
307	ryś (1) (2)	<i>Lynx lynx</i>

308	żbik (1) (2)	<i>Felis silvestris</i>
	<b>łasicowate</b>	<b>Mustelidae</b>
309	gronostaj	<i>Mustela erminea</i>
310	łasica	<i>Mustela nivalis</i>
311	norka europejska (1) (2)	<i>Mustela lutreola</i>
312	tchórz stepowy (1) (2)	<i>Mustela eversmanii</i>
	<b>fokowate</b>	<b>Phocidae</b>
313	foka obrączkowana (1) (2)	<i>Phoca hispida</i>
314	foka pospolita (1)	<i>Phoca vitulina</i>
315	foka szara (1) (2)	<i>Halichoerus grypus</i>
316	<b>fokowate</b> - pozostałe gatunki (1)	<b>Phocidae</b>
	<b>niedźwiedziowate</b>	<b>Ursidae</b>
317	niedźwiedź brunatny (1) (2)	<i>Ursus arctos</i>
	PARZYSTOKOPYTNE	ARTIODACTYLA
	<b>krętorogie</b>	<b>Bovidae</b>
318	kozica (1) (2)	<i>Rupicapra rupicapra</i>
319	żubr (2)	<i>Bison bonasus</i>

Objaśnienia:

Gatunki zwierząt zostały pogrupowane w wyższe jednostki systematyczne w ten sposób, że:

- wielkimi literami, czcionką pogrubioną wyróżniono nazwy **GROMAD**,
- wielkimi literami, czcionką zwykłą wyróżniono nazwy **RZĘDÓW**,
- małymi literami, czcionką pogrubioną wyróżniono nazwy **rodzin**.

Nazwy łacińskie gatunków wyróżniono czcionką pochyłą.

(1) - gatunki, których dotyczy zakaz fotografowania, filmowania i obserwacji mogących powodować płoszenie lub niepokoje-

nie,

(2) - gatunki zwierząt wymagające ochrony czynnej.

Brak nazwy polskiej.

**ZAŁĄCZNIK Nr 2**

**GATUNKI DZIKO WYSTĘPUJĄCYCH ZWIERZĄT OBJĘTYCH OCHRONĄ CZĘŚCIOWĄ**

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
	<b>SKORUPIAKI</b>	<b>CRUSTACEA</b>
	DZIESIĘCIONOGI	DECAPODA
	<b>Rakowate</b>	<b>Astacidae</b>
1	rak rzeczny - z wyjątkiem obrębów hodowlanych	<i>Astacus astacus</i>
2	rak stawowy - z wyjątkiem obrębów hodowlanych	<i>Astacus leptodactylus</i>
	<b>OWADY</b>	<b>INSECTA</b>
	BŁONKOSKRZYDŁE	HYMENOPTERA
	<b>pszczółowate</b>	<b>Apidae</b>
3	trzmieł kamiennik	<i>Bombus lapidarius</i>
4	trzmieł ziemny	<i>Bombus terrestris</i>
	<b>Mrówkowate</b>	<b>Formicidae</b>
5	mrówka ómawa	<i>Formica polyctena</i>
6	mrówka rudnica	<i>Formica rufa</i>

	<b>ŚLIMAKI</b>		<b>GASTROPODA</b>
	TRZONKOOCZNE		STYLOMMATOPHORA
	<b>ślimakowate</b>		<b>Helicidae</b>
7	ślimak winniczek		<i>Helix pomatia</i>
	<b>PTAKI</b>		<b>AVES</b>
	PEŁNOPIĘTWE		PELECANIFORMES
	<b>Kormorany</b>		<b>Phalacrocoracidae</b>
8	kormoran		<i>Phalacrocorax carbo</i>
	BRODZĄCE		CICONIFORMES
	<b>czaplowate</b>		<b>Ardeidae</b>
9	czapla siwa		<i>Ardea cinerea</i>
	<b>mewy</b>		<b>Laridae</b>
10	mewa białogłowa		<i>Larus cachinans</i>
11	mewa srebrzysta		<i>Larus argentatus</i>
	GOŁĘBIOWE		COLUMBIFORMES
	<b>gołębie</b>		<b>Columbidae</b>
12	gołąb skalny forma miejska		<i>Columba livia f. urbana</i>
	WRÓBLOWE		PASSERIFORMES
	<b>krurowate</b>		<b>Corvidae</b>
13	gawron		<i>Corvus frugilegus</i>
14	kruk		<i>Corvus corax</i>
15	sroka		<i>Pica pica</i>
16	wrona siwa		<i>Corvus cornix</i>
	<b>SSAKI</b>		<b>MAMMALIA</b>
	OWADOŻERNE		INSECTIVORA
	<b>kretowate</b>		<b>Talpidae</b>
17	kret - z wyjątkiem występującego na terenie ogrodów, upraw ogrodniczych, szkótek, lotnisk, ziemnych konstrukcji hydrotechnicznych oraz obiektów sportowych		<i>Talpa europaea</i>
	GRYZONIE		RODENTIA
	<b>bobrowate</b>		<b>Castoridae</b>
18	bóbr europejski		<i>Castor fiber</i>
	<b>myszowate</b>		<b>Muridae</b>
19	badyłarka		<i>Micromys minutus</i>
20	karczownik - z wyjątkiem występującego na terenie sadów, ogrodów oraz upraw leśnych		<i>Arvicola terrestris</i>
21	mysz zaroślowa		<i>Apodemus sylvaticus</i>
22	mysz zielna		<i>Apodemus uralensis</i>
	DRAPIEŻNE		CARNIVORA
	<b>łasicowate</b>		<b>Mustelidae</b>
23	wydra		<i>Lutra lutra</i>

Objaśnienie:

Gatunki zwierząt zostały pogrupowane w wyższe jednostki systematyczne w ten sposób, że:

- wielkimi literami, czcionką pogrubioną wyróżniono nazwy **GROMAD**,
- wielkimi literami, czcionką zwykłą wyróżniono nazwy **RZĘDÓW**,
- małymi literami, czcionką pogrubioną wyróżniono nazwy **rodzin**.

Nazwy łacińskie gatunków wyróżniono czcionką pochylą.

### ZALĄCZNIK Nr 3

#### GATUNKI DZIKO WYSTĘPUJĄCYCH ZWIERZĄT OBJĘTYCH OCHRONĄ CZĘŚCIOWĄ, KTÓRE MOGĄ BYĆ POZYSKIWANE, ORAZ SPOSOBY ICH POZYSKIWANIA

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Sposób pozyskiwania ze stanu dzikiego
	<b>ŚLIMAKI</b>	<b>GASTROPODA</b>	
	TRZONKOOCZNE	STYLOMMATOPHORA	
	<b>ślimakowate</b>	<b>Helicidae</b>	
1	ślیمak winniczek - przez 30 dni łącznie w danym roku, w okresie od dnia 20 kwietnia do dnia 31 maja	<i>Helix pomatia</i>	pozyskiwanie osobników o średnicy muszli większej niż 30 mm
	<b>OWADY</b>	<b>INSECTA</b>	
	BŁONKOSKRZYDŁE	HYMENOPTERA	
	<b>pszczołowate</b>	<b>Apidae</b>	
2	trzmieł kamiennik	<i>Bombus lapidarius</i>	pozyskiwanie wiosennych matek
3	trzmieł ziemny	<i>Bombus terrestris</i>	pozyskiwanie wiosennych matek
	<b>mrówkowate</b>	<b>Formicidae</b>	
4	mrówka ćmawa	<i>Formica polyctena</i>	pozyskiwanie części mrowisk
5	mrówka rudnica	<i>Formica rufa</i>	pozyskiwanie części mrowisk

Objaśnienie:

Gatunki zwierząt zostały pogrupowane w wyższe jednostki systematyczne w ten sposób, że:

- wielkimi literami, czcionką pogrubioną wyróżniono nazwy **GROMAD**,
- wielkimi literami, czcionką zwykłą wyróżniono nazwy **RZĘDÓW**,
- małymi literami, czcionką pogrubioną wyróżniono nazwy **rodzin**.

Nazwy łacińskie gatunków wyróżniono czcionką pochylą.

### ZALĄCZNIK Nr 4

#### GATUNKI DZIKO WYSTĘPUJĄCYCH PTAKÓW, KTÓRE MOGĄ BYĆ SPRZEDAWANE, TRANSPORTOWANE I PRZETRZYMYWANE W CELACH HANDLOWYCH, JEŻELI ZOSTAŁY LEGALNIE UPOLOWANE

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
	BLASZKODZIOBE	ANSERIFORMES
	<b>kaczkowate</b>	<b>Anatidae</b>
1	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>
	GRZEBIĄCE	GALLIFORMES
	<b>kurowate</b>	<b>Phasianidae</b>
2	bażant	<i>Phasianus colchicus</i>
3	kuropatwa	<i>Perdix perdix</i>
	GOŁĘBIOWATE	COLUMBIFORMES
	<b>gołębie</b>	<b>Columbidae</b>
4	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>

Objaśnienie:

Gatunki zwierząt zostały pogrupowane w wyższe jednostki systematyczne w ten sposób, że:

- wielkimi literami, czcionką pogrubioną wyróżniono nazwy **GROMAD**,
- wielkimi literami, czcionką zwykłą wyróżniono nazwy **RZĘDÓW**,
- małymi literami, czcionką pogrubioną wyróżniono nazwy **rodzin**.

Nazwy łacińskie gatunków wyróżniono czcionką pochylą.

## ZAŁĄCZNIK Nr 5

## GATUNKI DZIKO WYSTĘPUJĄCYCH ZWIERZĄT WYMAGAJĄCYCH USTALENIA STREF OCHRONY OSTOI, MIEJSC ROZRODU LUB REGULARNEGO PRZEBYWANIA ORAZ WIELKOŚCI STREF OCHRONY

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Strefa ochrony całorocznej w promieniu do	Strefa ochrony okresowej w promieniu do	Termin okresowej ochrony
1	2	3	4	5	6
<b>OWADY łatkowate</b>		<b>INSECTA Coenagrionidae</b>			
1	iglica mała	Nehalennia speciosa	100 m od miejsca rozrodu i regularnego przebywania	-	-
<b>GADY węzowate</b>		<b>REPTILIA Elaphidae</b>			
2	gniewosz plamisty	Coronella austriaca	100 m od miejsca rozrodu i regularnego przebywania	500 m od miejsca rozrodu i regularnego przebywania	1.03-31.10
3	wąż Eskulapa	Elaphe longissima	200 m od miejsca rozrodu i regularnego przebywania	500 m od miejsca rozrodu i regularnego przebywania	1.04-30.09
<b>żółwie słodkowodne</b>		<b>Emydidae</b>			
4	żółw błotny	Emys orbicularis	200 m od miejsca rozrodu i regularnego przebywania	500 m od miejsca rozrodu i regularnego przebywania	1.03-30.09
<b>PTAKI czaplowate</b>		<b>AVES Ardeidae</b>			
5	ślepowron	Nycticorax nycticorax	kolonia lęgowa	-	-
<b>bociany</b>		<b>Ciconidae</b>			
6	bocian czarny	Ciconia nigra	100 m od gniazda	500 m od gniazda	15.03-31.08
<b>kaczkowate</b>		<b>Anatidae</b>			
7	szlachar	Mergus serrator	zalesiona część wyspy, na której stwierdzono gniazdowanie	-	-
<b>jastrzębiowate</b>		<b>Accipitridae</b>			
8	orzeł przedni	Aquila chrysaetos	200 m od gniazda	500 m od gniazda	1.01-15.08

9	orlik grubodzioby	Aquila clanga	200 m od gniazda	500 m od gniazda	1.03-31.08
10	orlik krzykliwy	Aquila pomarina	100 m od gniazda	500 m od gniazda	1.03-31.08
11	gadożer	Circaetus gallicus	200 m od gniazda	500 m od gniazda	1.03-30.09
12	bielik	Haliaeetus albicilla	200 m od gniazda	500 m od gniazda	1.01-31.07
13	orzełek	Hieraaetus pennatus	100 m od gniazda	500 m od gniazda	1.02-31.08
14	kania czarna	Milvus migrans	100 m od gniazda	500 m od gniazda	1.03-31.08
15	kania ruda	Milvus milvus	100 m od gniazda	500 m od gniazda	1.03-31.08
<b>rybołowcy</b>		<b>Pandionidae</b>			
16	rybołów	Pandion haliaetus	200 m od gniazda	500 m od gniazda	1.03-31.08
<b>sokołowate</b>		<b>Falconidae</b>			
17	raróg	Falco cherrug	200 m od gniazda	500 m od gniazda	1.01-31.07
18	sokół wędrowny	Falco peregrinus	200 m od gniazda	500 m od gniazda	1.01-31.07
<b>grzebiące</b>		<b>Galliformes</b>			
19	cietrzew	Tetrao tetrix	-	500 m od tokowiska	1.02-31.05
20	głuszec	Tetrao urogallus	200 m od tokowiska	500 m od tokowiska	1.02-31.05
<b>puszczykowate</b>		<b>Strigidae</b>			
21	puchacz	Bubo bubo	200 m od gniazda	500 m od gniazda	1.01-31.07
22	sóweczka	Glaucidium passerinum	50 m od gniazda	-	-
23	włochatka	Aegolius funereus	50 m od gniazda	-	-
<b>kraski</b>		<b>Coraciidae</b>			
24	kraska	Coracias garrulus	10 m od gniazda	-	-
<b>SSAKI</b>		<b>MAMMALIA</b>			
25	NIETOPERZE - zimowiska, w których w ciągu 3 kolejnych lat choć raz stwierdzono ponad 200 osobników	CHIROPTERA	pomieszczenia i kryjówki zajmowane przez nietoperze	-	-

GRYZONIE		RODENTIA			
popielicowate		Gliridae			
26	żołędnica	Eliomys quercinus	25 ha starodrzewów wokół stwierzonego stanowiska	-	-
DRAPIEŻNE		CARNIVORA			
psowate		Canidae			
27	wilk	Canis lupus	-	500 m od miejsca rozrodu	1.04-31.08
kotowate		Felidae			
28	ryś	Lynx lynx	-	500 m od miejsca rozrodu	1.04-31.08
niedźwiedzie		Ursidae			
29	niedźwiedź brunatny	Ursus arctos	-	500 m od gawry	1.11-30.04

Objaśnienie:

\* Gatunki zwierząt zostały pogrupowane w wyższe jednostki systematyczne w ten sposób, że:

- wielkimi literami, czcionką pogrubioną wyróżniono nazwy **GROMAD**,
- wielkimi literami, czcionką zwykłą wyróżniono nazwy **RZĘDÓW**,
- małymi literami, czcionką pogrubioną wyróżniono nazwy **rodzin**.

Nazwy łacińskie gatunków wyróżniono czcionką pochyłą.

**ROZPORZĄDZENIE  
MINISTRA ŚRODOWISKA**

z dnia 13 kwietnia 2010 r.

**w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000**

(Dz. U. z dnia 10 maja 2010 r.)

Na podstawie art. 26 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220, Nr 157, poz. 1241 i Nr 215, poz. 1664 oraz z 2010 r. Nr 76, poz. 489) zarządza się, co następuje:

**§ 1.** Rozporządzenie określa typy siedlisk przyrodniczych oraz gatunki będące przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, w tym siedliska przyrodnicze i gatunki o znaczeniu priorytetowym, oraz wymagające ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000, a także kryteria wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania za obszary mające znaczenie dla Wspólnoty i wyznaczenia jako specjalne obszary ochrony siedlisk oraz obszarów kwalifikujących się do wyznaczenia jako obszary specjalnej ochrony ptaków.

**§ 2.** Typy siedlisk przyrodniczych będące przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, które wymagają ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000, ze wskazaniem typów siedlisk przyrodniczych o znaczeniu priorytetowym, są określone w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

**§ 3.** Gatunki zwierząt będące przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, ze wskazaniem tych, które wymagają ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000, oraz gatunków zwierząt o znaczeniu priorytetowym, są określone w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

**§ 4.** Gatunki roślin będące przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, ze wskazaniem tych, które wymagają ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000, oraz gatunków roślin o znaczeniu priorytetowym, są określone w załączniku nr 3 do rozporządzenia.

**§ 5.** Kryteria wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania za obszary mające znaczenie dla Wspólnoty i wyznaczenia jako specjalne obszary ochrony siedlisk Natura 2000 są następujące:

- 1) występowanie typu siedliska przyrodniczego wymienionego w załączniku nr 1 do rozporządzenia, uwzględniając:
  - a) priorytetowe znaczenie typu siedliska przyrodniczego,
  - b) zachowanie pełnej zmienności danego typu siedliska przyrodniczego,
  - c) wielkości krajowych zasobów typu siedliska przyrodniczego i ich rozmieszczenia,
  - d) podatność typu siedliska przyrodniczego na proces degradacji,
  - e) znaczenie obszaru Natura 2000 dla zachowania typu siedliska przyrodniczego w kraju, uwzględniając:
    - stopień reprezentatywności i wykształcenia siedliska przyrodniczego na obszarze,
    - powierzchnię zajmowaną przez siedlisko przyrodnicze na obszarze w stosunku do całkowitej powierzchni tego typu siedliska przyrodniczego na obszarze kraju,
    - stan zachowania struktury i funkcji siedliska przyrodniczego na obszarze lub możliwość jego renaturyzacji,
    - istniejące i potencjalne zagrożenia powodujące utratę wartości przyrodniczych siedliska;
- 2) występowanie gatunków wymienionych w załącznikach nr 2 i 3 do rozporządzenia, uwzględniając:
  - a) priorytetowe znaczenie gatunku,
  - b) rozmieszczenie gatunku na obszarze kraju,
  - c) znaczenie obszaru dla zachowania gatunków roślin i zwierząt w kraju, uwzględniając:
    - wielkość i zagęszczenie lokalnej populacji gatunku w stosunku do populacji krajowej,
    - stan zachowania cech siedliska ważnych dla gatunku oraz możliwość renaturyzacji zdegradowanych siedlisk gatunku,
    - stopień izolacji lokalnej populacji gatunku w stosunku do naturalnego zasęgu gatunku,
    - istniejące i potencjalne zagrożenia dla lokalnej populacji gatunku i jego siedliska powodujące utratę ich wartości przyrodniczych,
  - d) znaczenie obszaru dla przemieszczania się gatunków, uwzględniając jego:
    - położenie na trasie wędrówek innych gatunków niż wymienione w załącznikach nr 2 i 3 do rozporządzenia,
    - funkcjonowanie jako korytarza ekologicznego łączącego inne obszary istotne dla ochrony siedlisk gatunków, w szczególności gatunków priorytetowych, wymienionych w załącznikach nr 2 i 3 do rozporządzenia;
- 3) powierzchnia obszaru, która powinna umożliwiać skuteczne i trwałe zachowanie siedlisk przyrodniczych i gatunków, dla których ochrony ten obszar się wyznacza, przy czym:
  - a) w odniesieniu do siedlisk przyrodniczych wymienionych w załączniku nr 1 do rozporządzenia powierzchnia ta powinna obejmować reprezentatywne występowanie wszystkich stwierdzonych na obszarze siedlisk przyrodniczych,
  - b) w odniesieniu do gatunków wymienionych w załącznikach nr 2 i 3 do rozporządzenia powierzchnia powinna obejmować całą przestrzeń życiową stabilnych, rozmnażających się lokalnych populacji tych gatunków lub kluczowe dla ich ochrony miejsca występowania, w szczególności miejsca rozrodu, żerowiska, zimowiska i miejsca odpoczynku także w czasie migracji;
- 4) współwystępowanie typów siedlisk przyrodniczych i gatunków wymienionych w załącznikach do rozporządzenia;
- 5) powiązanie obszaru z innymi obszarami ważnymi dla ochrony siedlisk gatunków i siedlisk przyrodniczych wymienionych w załączniku nr 1 do rozporządzenia, w szczególności z innymi obszarami Natura 2000 lub innymi formami ochrony przyrody.

**§ 6.** Kryteria wyboru obszarów kwalifikujących się do wyznaczenia jako obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 są następujące:

- 1) występowanie gatunków ptaków, o których mowa w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. Nr 25, poz. 133 i Nr 67, poz. 358 oraz z 2012 r. poz. 358), gdy stwierdzono:
  - a) regularne występowanie co najmniej 1% krajowej lęgowej populacji gatunku lub
  - b) regularne występowanie co najmniej 1% przelotnej populacji gatunku wędrownego, lub
  - c) regularne występowanie co najmniej 20 000 osobników jednego lub wielu gatunków wędrownych ptaków wodno-błotnych podczas wędrówek lub zimowania lub co najmniej 10 000 par jednego lub wielu wędrownych gatunków ptaków morskich, lub
  - d) regularne występowanie w sumie co najmniej 5000 bocianów białych lub 3000 żurawi, lub 3000 ptaków drapieżnych w ciągu całego okresu migracji wiosennej lub jesiennej, lub
  - e) przynależność obszaru do jednego z 10 najważniejszych krajowych obszarów gniazdowania gatunków zagrożonych na obszarze państw członkowskich Unii Europejskiej lub regularne występowanie gatunku zagrożonego w skali globalnej;
- 2) powierzchnia obszaru, która powinna zapewniać trwałe występowanie populacji gatunków oraz obejmować przestrzeń życiową stabilnych, rozmnażających się lokalnych populacji gatunków, dla których ochrony obszar ten ma być wyznaczony, lub kluczowe dla ochrony tych gatunków miejsca ich występowania;



- 3) znaczenie obszaru dla przemieszczania się ptaków określonych w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków, a w szczególności jego położenie na trasie przelotów gatunków wędrownych.

§ 7. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

#### ZALĄCZNIK Nr 1

#### TYPY SIEDLISK PRZYRODNICZYCH BĘDĄCE PRZEDMIOTEM ZAINTERESOWANIA WSPÓLNOTY, KTÓRE WYMAGAJĄ OCHRONY W FORMIE WYZNACZENIA OBSZARÓW NATURA 2000, ZE WSKAZANIEM TYPÓW SIEDLISK PRZYRODNICZYCH O ZNACZENIU PRIORYTETOWYM

Lp.	Kod siedliska przyrodniczego <sup>1)</sup>	Nazwa siedliska przyrodniczego	Siedlisko przyrodnicze o znaczeniu priorytetowym
1	2	3	4
1	1110	Piaszczyste ławice podmorskie trwale przykryte wodą o niewielkiej głębokości	nie
2	1120	Podwodne łąki utworzone przez Posidonion oceanicae	tak
3	1130	Estuaria	nie
4	1140	Muliste i piaszczyste płycizny odsłaniane w czasie odpływu	nie
5	1150	Laguny przybrzeżne	tak
6	1160	Duże, płytkie zatoki	nie
7	1170	Rafy	nie
8	1180	Podwodne struktury utworzone przez wydzielające się gazy	nie
9	1210	Kidzina na brzegu morskim	nie
10	1220	Wieloletnia roślinność kamienistych brzegów	nie
11	1230	Klify na wybrzeżu Bałtyku	nie
12	1240	Pokryte roślinnością morskie klify Morza Śródziemnego z endemicznymi zatrwanami (Limonium spp.)	nie
13	1250	Pokryte roślinnością morskie klify wybrzeża makaronezyjskiego z endemiczną florą	nie
14	1310	Śródlądowe błotniste solniska z solirodkiem (Solicornion ramosissimae)	nie
15	1320	Szuwary ze Spartina (Spartinion maritimae)	nie
16	1330	Solniska nadmorskie (Glauco-Puccinellietalia Maritimae, część - zbiorowiska nadmorskie)	nie
17	1340	Śródlądowe słone łąki, pastwiska i szuwary (Glauco-Puccinietalia, część - zbiorowiska śródlądowe)	tak
18	1410	Śródziemnomorskie słone łąki (Juncetalia maritimi)	nie
19	1420	Śródziemnomorskie i ciepłe atlantyckie halofilne zarośla (Sarcocornetea fruticosi)	nie
20	1430	Halo-nitrofilne zarośla (Pegano-Salsoletea)	nie
21	1510	Śródziemnomorskie słone stepy (Limonietalia)	tak
22	1520	Iberyjskie stepy na podłożu gipsowym (Gypsophiletalia)	tak
23	1530	Pannońskie solniska (słone stepy i słone bagna)	tak
24	1610	Bałtyckie wyspy typu ozy z piaszczystymi, skalistymi i żwirowymi plażami i ich roślinnością	nie
25	1620	Wyspy i wysepki północnego Bałtyku	nie

26	1630	Przybrzeżne łąki północnego Bałtyku	tak
27	1640	Piaszczyste plaże północnego Bałtyku z wieloletnią roślinnością	nie
28	1650	Wąskie małe zatoki północnego Bałtyku	nie
29	2110	Inicjalne stadia nadmorskich wydm białych	nie
30	2120	Nadmorskie wydmy białe (Elymo Ammophiletum)	nie
31	2130	Nadmorskie wydmy szare	tak
32	2140	Nadmorskie wrzosowiska bażynowe (Empetrium nigri)	tak
33	2150	Atlantyckie ustabilizowane wydmy bezwapienne (Calluno-Ulicetea)	tak
34	2160	Nadmorskie wydmy z zaroślami rokitnika	nie
35	2170	Nadmorskie wydmy z zaroślami wierzby piaskowej	nie
36	2180	Lasy mieszane i bory na wydmach nadmorskich	nie
37	2190	Wilgotne zagłębienia międzywydmowe	nie
38	21A0	Roślinność typu machair	nie, z wyjątkiem terytorium Irlandii
39	2210	Ustabilizowane wydmy z roślinnością Crucianellion maritimae	nie
40	2220	Wydmy z wilczomlecem Euphorbia terracina	nie
41	2230	Zbiorowiska murawowe na wydmach, Malcolmietalia	nie
42	2240	Zbiorowiska murawowe na wydmach, Brachypodietalia z jednorocznymi roślinami	nie
43	2250	Nadmorskie wydmy z jałowcami (Juniperus spp.)	tak
44	2260	Twardolistne zarośla na wydmach, Cist Lavenduletalia	nie
45	2270	Lasy sosnowe na wydmach (z Pinus pinea lub/i Pinus pinaster)	tak
46	2310	Suche napiaskowe wrzosowiska z wrzosem (Calluna) i janowcem (Genista)	nie
47	2320	Suche napiaskowe wrzosowiska z wrzosem (Calluna) i bażyną czarną (Empetrum nigrum)	nie
48	2330	Wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi (Corynephorus, Agrostis)	nie
49	2340	Pannońskie wydmy śródlądowe	tak
50	3110	Jeziora lobeliowe	nie
51	3120	Oligotroficzne zbiorniki wodne, ubogie w składniki mineralne, z poryblinami (Isoetes spp.), występujące zazwyczaj na piaszczystych, glebach w zachodniej części regionu śródziemnomorskiego	nie
52	3130	Brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto Nanojuncetea	nie
53	3140	Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki z podwodnymi łąkami ramienic (Charcteria spp.)	nie
54	3150	Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nympheion, Potamion	nie
55	3160	Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne	nie
56	3170	Śródziemnomorskie okresowe zbiorniki wodne	tak
57	3180	Suche jeziora typu turlough	tak
58	3190	Jeziora na krasie gipsowym	nie
59	31A0	Formacje roślinne z grzybieniami tygrysimi (Nymphaea lotus) w ciepłych źródłach Transylwanii	tak

60	3210	Naturalne rzeki Fennoskandii	nie
61	3220	Pionierska roślinność na kamieńcach górskich potoków	nie
62	3230	Zarośla wrześni na kamieńcach i żwirowiskach górskich potoków (Salici-Myricarietum, część - z przewagą wrześni)	nie
63	3240	Zarośla wierzby siwej na kamieńcach i żwirowiskach górskich potoków (Salici Myricarietum, część - z przewagą wierzby)	nie
64	3250	Stale rzeki regionu śródziemnomorskiego z siwcem żółtym (Glaucium flavum)	nie
65	3260	Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami wosieniczników (Ranuncion fluitantis)	nie
66	3270	Zalewane muliste brzegi rzek z roślinnością Chenopodion rubri p.p. i Bidention p.p.	nie
67	3280	Stale rzeki rejonu śródziemnomorskiego z roślinnością Paspalo-Agrostidion i wiszącymi kurtykami wierzb (Salix) i topoli białej (Populus alba)	nie
68	3290	Okresowe rzeki rejonu śródziemnomorskiego z roślinnością Paspalo-Agrostidion	nie
69	32A0	Kaskady tufowe na rzekach krasowych w Górach Dynarskich	nie
70	4010	Wilgotne wrzosowiska z wrzoścem bagiennym (Ericion tetralix)	nie
71	4020	Atlantyckie wilgotne wrzosowiska z Erica ciliaris i Erica tetralix strefy umiarkowanej	tak
72	4030	Suche wrzosowiska (Calluno-Genistion, Pohlio Callunion, Calluno-Arctostaphylion)	nie
73	4040	Suche wrzosowiska wybrzeża Atlantyku z Erica vagans	tak
74	4050	Makaronezyjskie wrzosowiska endemiczne	tak
75	4060	Wysokogórskie borówczyska bazyńowe (Empetro-Vaccinietum)	nie
76	4070	Zarośla kosodrzewiny (Pinetum mugo)	tak
77	4080	Subalpejskie zarośla wierzbowe wierzby lapońskiej lub śląskiej (Salicetum lapponum, Salicetum silesiaca)	nie
78	4090	Endemiczne górskie wrzosowiska regionu śródziemnomorskiego z janowcami	nie
79	40A0	Subkontynentalne zarośla okołopannońskie	tak
80	40B0	Rodopskie zarośla wawrzynolistne z pięciornikiem krzewiastym (Potentilla fruticosa)	nie
81	40C0	Ponto-sarmackie liściaste zarośla	tak
82	5110	Trwałe kserotermiczne formacje z bukszpanem zwyczajnym (Buxus sempervirens) na skalistych stokach (Berberidion p.p.)	nie
83	5120	Górskie formacje ze szczodrzeńcem Cytisus purgans	nie
84	5130	Formacje z jałowcem pospolitym (Juniperus communis) na wrzosowiskach lub nawapiennych murawach	nie
85	5140	Formacje Cistus palhinhae na nadmorskich podmokłych wrzosowiskach	tak
86	5210	Drzewiasty matorral z jałowcem (Juniperus spp.)	nie
87	5220	Drzewiasty matorral z Zyziphus	tak
88	5230	Drzewiasty matorral z Laurus nobilis	tak
89	5310	Zarośla z Laurus nobilis	nie
90	5320	Niskie zarośla z wilczomlecem (Euphorbia spp.) przy klifach	nie

91	5330	Ciepłe śródziemnomorskie i półpustynne zarośla	nie
92	5410	Zachodniośródziemnomorskie frygany pokrywające szczytowe partie klifów ( <i>Astragalo Plantaginietum subulatae</i> )	nie
93	5420	Frygany <i>Sarcopoterium spinosum</i>	nie
94	5430	Endemiczne frygany <i>Euphorbio-Verbascion</i>	nie
95	6110	Skały wapienne i neutrofilne z roślinnością pionierską ( <i>Alyso-Sedion</i> )	tak
96	6120	Cieplolubne, śródładowe murawy napiaskowe ( <i>Koelerion glaucae</i> )	tak
97	6130	Murawy galmanowe <i>Violetalia calaminariae</i>	nie
98	6140	Pirenejskie murawy z kostrzewą <i>Festuca eskia</i> , na podłożu krzemianowym	nie
99	6150	Wysokogórskie murawy acydofilne ( <i>Juncion trifidi</i> ) i bezwapienne wyleżyska śnieżne ( <i>Salicion herbaceae</i> )	nie
100	6160	Iberyjskie górskie murawy z kostrzewą <i>Festuca indigesta</i>	nie
101	6170	Nawapienne murawy wysokogórskie ( <i>Seslerion tatrae</i> ) i wyleżyska śnieżne ( <i>Arabidion coeruleae</i> )	nie
102	6180	Makaronezyjskie mezofilne murawy	nie
103	6190	Murawy pannońskie ( <i>Stipo-Festucetalia pallentis</i> )	nie
104	6210	Murawy kserotermiczne ( <i>Festuco-Brometea</i> i ciepłolubne murawy z <i>Asplenion septentrionalis Festucion pallentis</i> )	tak, gdy występują na nich ważne stanowiska storczyków
105	6220	Pseudostepy z trawami i roślinami jednorocznymi <i>Thero Brachypodietea</i>	tak
106	6230	Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe ( <i>Nardion</i> - płaty bogate florystycznie)	tak
107	6240	Subpannońskie murawy o charakterze stepowym	tak
108	6250	Pannońskie murawy o charakterze stepowym na podłożu lessowym	tak
109	6260	Pannońskie stepy na podłożu piaszczystym	tak
110	6270	Nizinne, bogate florystycznie, murawy, suche do umiarkowanie wilgotnych	tak
111	6280	Skandynawskie alwary i prekambryjskie wychodnie skał wapiennych	tak
112	62A0	Wschodnie subśródziemnomorskie suche murawy ( <i>Scorzoneratalia villosae</i> )	nie
113	62B0	Cyprijskie murawy na podłożu serpentynitowym	tak
114	62C0	Stepy pontyjsko-sarmackie	tak
115	62D0	Górskie murawy acydofilne Półwyspu Bałkańskiego	nie
116	6310	Dehesas z wiecznie zielonymi dębami ( <i>Quercus</i> spp.)	nie
117	6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe ( <i>Molinion</i> )	nie
118	6420	Śródziemnomorskie wilgotne łąki ziołoroślowe <i>Molinio-Holoschoenion</i>	nie
119	6430	Ziołorośla górskie ( <i>Adenostylin alliariae</i> ) i ziołorośla nadrzeczne ( <i>Convolvuletalia sepium</i> )	nie
120	6440	Łąki selernicowe ( <i>Cnidion dubii</i> )	nie
121	6450	Borealne łąki na glebach aluwialnych	nie
122	6460	Łąki na podłożu torfowym w górach Troodos	nie
123	6510	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie ( <i>Arrhenatherion elatioris</i> )	nie
124	6520	Górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie ( <i>Polygono-Trisetion</i> )	nie

125	6530	Łąki Fennoskandii częściowo porośnięte lasem	tak
126	6540	Subśródziemnomorskie murawy z <i>Molinio-Hordeion secalini</i>	nie
127	7110	Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	tak
128	7120	Torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji	nie
129	7130	Torfowiska koldrowe	tak, jeśli są aktywne
130	7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzerio-Caricetea</i> )	nie
131	7150	Obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku <i>Rhynchosporion</i>	nie
132	7160	Bogate w składniki mineralne źródła i źródlika Fennoskandii	nie
133	7210	Torfowiska nakredowe ( <i>Cladietum marisci</i> , <i>Caricetum buxbaumii</i> , <i>Schoenetum nigricantis</i> )	tak
134	7220	Źródlika wapienne ze zbiorowiskami <i>Cratoneurion commutati</i>	tak
135	7230	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	nie
136	7240	Wysokogórskie pionierskie formacje <i>Caricion bicoloris-atrofuscae</i>	tak
137	7310	Borealne trzęsawiska typu aapa	tak
138	7320	Borealne trzęsawiska typu palsa	tak
139	8110	Piargi i gołoborza krzemianowe	nie
140	8120	Piargi i gołoborza wapienne ze zbiorowiskami <i>Papaverion tatrifici</i> lub <i>Arbidion alpinae</i>	nie
141	8130	Zachodniośródziemnomorskie i termofilne rumowiska	nie
142	8140	Wschodniośródziemnomorskie rumowiska	nie
143	8150	Środkowoeuropejskie wyżynne rumowiska krzemianowe	nie
144	8160	Podgórskie i wyżynne rumowiska wapienne ze zbiorowiskami ze <i>Stipion calamagrostis</i>	tak
145	8210	Wapienne ściany skalne ze zbiorowiskami <i>Potentilletalia caubscensis</i>	nie
146	8220	Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z <i>Androsacion vandellii</i>	nie
147	8230	Pionierskie murawy na skałach krzemianowych ( <i>Arabidopsidion thalianae</i> )	nie
148	8240	Wapienne bruki	tak
149	8310	Jaskinie nieudostępnione do zwiedzania	nie
150	8320	Pola lawy i inne produkty niedawnej działalności wulkanicznej	nie
151	8330	Jaskinie morskie zanurzone częściowo lub w całości	nie
152	8340	Stałe lodowce	nie
153	9010	Zachodnia tajga	tak
154	9020	Hemiborealne naturalne starodrzewy liściaste ( <i>Quercus</i> , <i>Tilia</i> , <i>Acer</i> , <i>Fraxinus</i> lub <i>Ulmus</i> ), bogate w epifity	tak
155	9030	Wczesne stadia sukcesyjne lasów na wyniesionych partiach wybrzeży	tak
156	9040	Subalpejskie i subarktyczne lasy z brzozą <i>Betula pubescens</i> ssp. <i>czerepanovii</i>	nie
157	9050	Lasy świerkowe Fennoskandii, z bogatym runem	nie
158	9060	Lasy iglaste na glacyfluwialnych ozach lub z nimi związane	nie

159	9070	Pastwiska Fennoskandii, częściowo porośnięte lasem	nie
160	9080	Bagienne liściaste lasy Fennoskandii	tak
161	9110	Kwaśne buczyny (Luzulo-Fagetum)	nie
162	9120	Acydofilne buczyny regionu atlantyckiego z ostrokrzewem ( <i>Ilex</i> sp.), niekiedy także z cisem ( <i>Taxus</i> sp.), w podszyciu ( <i>Quercion robori petraeae</i> lub <i>Ilici-Fagenion</i> )	nie
163	9130	Żyzne buczyny ( <i>Dentario glandulosae</i> Fagenion, <i>Galio odorati</i> Fagenion)	nie
164	9140	Górskie jaworzyny zioloroślowe ( <i>Aceri</i> Fagetum)	nie
165	9150	Ciepłolubne buczyny storczykowe ( <i>Cephalanthero</i> -Fagenion)	nie
166	9160	Grąd subatlantycki ( <i>Stellario</i> -Carpinetum)	nie
167	9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny ( <i>Galio</i> -Carpinetum, <i>Tilio</i> -Carpinetum)	nie
168	9180	Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach ( <i>Tilio plathyphylis</i> - <i>Acerion pseudoplatani</i> )	tak
169	9190	Kwaśne dąbrowy ( <i>Quercion robori-petraeae</i> )	nie
170	91A0	Stare dąbrowy z <i>Quercus petraea</i> , <i>Ilex</i> i <i>Blechnum</i> na Wyspach Brytyjskich	nie
171	91B0	Ciepłolubne lasy z jesionem <i>Fraxinus angustifolia</i>	nie
172	91C0	Lasy kaledońskie	tak
173	91D0	Bory i lasy bagienne ( <i>Vaccinio uliginosi</i> <i>Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi</i> <i>Pinetum</i> , <i>Pino mugo</i> - <i>Sphagnetum</i> , <i>Sphagno girgensohnii</i> - <i>Piceetum</i> ) i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne	tak
174	91E0	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe ( <i>Salicetum albofragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnion glutinoso-incanae</i> ) i olsy źródliskowe	tak
175	91F0	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe ( <i>Ficario</i> - <i>Ulmetum</i> )	nie
176	91G0	Pannońskie lasy z <i>Quercus petraea</i> i <i>Carpinus betulus</i>	tak
177	91H0	Pannońskie lasy z <i>Quercus pubescens</i>	tak
178	91I0	Ciepłolubne dąbrowy ( <i>Quercetalia pubescenti petraeae</i> )	tak
179	91J0	Lasy cisowe Wysp Brytyjskich	tak
180	91K0	Lasy iliryskie z <i>Fagus sylvatica</i> ( <i>Aremonio</i> Fagion)	nie
181	91LO	Iliryskie lasy grądowe ( <i>Erythronio</i> -Carpinion)	nie
182	91M0	Pannońsko-bałkańskie lasy dębowe	nie
183	91N0	Pannońskie zarośla na piaszczystych wydmach śródlądowych ( <i>Junipero</i> - <i>Populetum albae</i> )	tak
184	91P0	Wyżynny jodłowy bór mieszany ( <i>Abietetum polonicum</i> )	nie
185	91Q0	Górskie reliktowe lasy sosnowe ( <i>Erico</i> - <i>Pinion</i> )	nie
186	91R0	Lasy sosnowe na dolomitach w Górach Dynarskich ( <i>Genisto januensis</i> - <i>Pinetum</i> )	nie
187	91S0	Zachodniopontyjski las bukowy	tak
188	91T0	Sosnowy bór chrobotkowy ( <i>Cladonio</i> - <i>Pinetum</i> i chrobotkowa postać <i>Peucedano</i> - <i>Pinetum</i> )	nie
189	91U0	Lasy sosnowe stepów sarmackich	nie
190	91V0	Lasy bukowe Dacji ( <i>Symphyto</i> -Fagion)	nie
191	91W0	Mezyjskie lasy bukowe	nie

192	91X0	Lasy bukowe Dobrudży	tak
193	91Y0	Dackie lasy grądowe	nie
194	91Z0	Mezyjskie lasy z lipą srebrzystą	nie
195	91AA	Wschodnie lasy dębowe	tak
196	91BA	Mezyjskie lasy jodłowe	nie
197	91CA	Rodopskie i bałkańskie bory sosnowe	nie
198	9210	Apenińskie lasy bukowe z Taxus i Ilex	tak
199	9220	Apenińskie lasy bukowe z Abies alba i lasy bukowe z Abies nebrodensis	tak
200	9230	Galicysko-portugalskie lasy dębowe (las dębowe z Quercus robur i Quercus pyrenaica)	nie
201	9240	Iberyjskie lasy dębowe (z Quercus faginea i Quercus canariensis)	nie
202	9250	Lasy z Quercus trojana	nie
203	9260	Lasy z Castanea sativa	nie
204	9270	Greckie lasy bukowe z Abies borisii-regis	nie
205	9280	Lasy z Quercus frainetto	nie
206	9290	Lasy cyprysowe (Acero-Cupression)	nie
207	92A0	Lasy galeriowe z wierzbą białą Salix alba i topolą białą Populus alba	nie
208	92B0	Nadrzeczne formacje wzdłuż okresowych cieków rejonu śródziemnomorskiego z rododendronem Rhododendron ponticum, wierzbą (Salix spp.) i innymi	nie
209	92C0	Lasy z Platanus orientalis i Liquidambar orientalis (ze związku Platanion orientalis)	nie
210	92D0	Południowe nadrzeczne lasy galeriowe i zarośla (Nerio-Tamaricetea i Securinegion tinctoriae)	nie
211	9310	Egejskie lasy z Quercus brachyphylla	nie
212	9320	Lasy z Olea sp. oraz Ceratonia sp.	nie
213	9330	Lasy z Quercus suber	nie
214	9340	Lasy z Quercus ilex oraz Quercus rotundifolia	nie
215	9350	Lasy z Quercus macrolepis	nie
216	9360	Makaronezyjskie lasy wawrzynowe (Laurus, Ocotea)	tak
217	9370	Gaje palmowe z Phoenix sp.	tak
218	9380	Lasy z Ilex aquifolium	nie
219	9390	Zarośla i niska roślinność leśna z Quercus alnifolia	tak
220	93A0	Laski z Quercus infectoria (Anagyro foetidae Quercetum infectoriae)	nie
221	9410	Górskie bory świerkowe (Piceion abietis, część - zbiorowiska górskie)	nie
222	9420	Górski bór limbowo-świerkowy (Pino cembrae Piceetum)	nie
223	9430	Górskie lasy z Pinus uncinata	tak, jeżeli występują na podłożach gipsowych lub wapiennych
224	9510	Południowoapenińskie lasy jodłowe z Abies alba	tak
225	9520	Lasy z Abies pinsapo	nie
226	9530	Śródziemnomorskie (subśródziemnomorskie) lasy z endemicznymi sosnami czarnymi	tak

227	9540	Śródziemnomorskie lasy sosnowe z endemicznymi mezogenicznymi sosnami	nie
228	9550	Endemiczne lasy sosnowe Wysp Kanaryjskich	nie
229	9560	Endemiczne lasy z jałowcem ( <i>Juniperus</i> spp.)	tak
230	9570	Lasy z <i>Tetraclinis articulata</i>	tak
232	9590	Lasy z <i>Cedrus brevifolia</i> ( <i>Cedrosetum brevifoliae</i> )	tak
233	95A0	Endemiczne górskie lasy sosnowe regionu śródziemnomorskiego	nie

Objaśnienie:

<sup>1)</sup> Kody siedlisk podano na podstawie podręcznika interpretacyjnego Komisji Europejskiej - Interpretation Manual of European Union Habitats - EUR28 w wersji zawierającej poprawki przyjęte w 2013 r.

## ZALĄCZNIK Nr 2

### GATUNKI ZWIERZĄT BĘDĄCE PRZEDMIOTEM ZAINTERESOWANIA WSPÓLNOTY, ZE WSKAZANIEM TYCH, KTÓRE WYMAGAJĄ OCHRONY W FORMIE WYZNACZENIA OBSZARÓW NATURA 2000, ORAZ GATUNKÓW ZWIERZĄT O ZNACZENIU PRIORYTETOWYM

Lp.	Kod <sup>1)</sup>	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Gatunek wymagający ochrony w formie wyznaczenia obszaru Natura 2000	Gatunek o znaczeniu priorytetowym
1	2	3	4	5	6
		<b>SSAKI</b>	<b>MAMMALIA</b>		
		<b>OWADOŻERNE</b>	<b>INSECTIVORA</b>		
		<b>jeżowate</b>	<b>Erinaceidae</b>		
1	<sup>2)</sup>	jeż północnoafrykański	<i>Erinaceus algirus</i>	nie	nie
		<b>ryjówkowate</b>	<b>Soricidae</b>		
2	1300	zębielek kanaryjski	<i>Crocidura canariensis</i>	nie	nie
3	4001	zębielek sycylijski	<i>Crocidura sicula</i>	nie	nie
		<b>kretowate</b>	<b>Talpidae</b>		
4	1301	wychuchol pirenejski	<i>Galemys pyrenaicus</i>	tak	nie
		<b>NIETOPERZE</b>	<b>CHIROPTERA</b>		
		<b>NIETOPERZE OWADOŻERNE</b>	<b>MICROCHIROPTERA<sup>3)</sup></b>		
		<b>podkowcowate</b>	<b>Rhinolophidae</b>		
5	1306	podkowiec Blasiusa	<i>Rhinolophus blasii</i>	tak	nie
6	1305	podkowiec śródziemnomorski	<i>Rhinolophus euryale</i>	tak	nie
7	1304	podkowiec duży	<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	tak	nie
8	1303	podkowiec mały	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	tak	nie
9	1302	podkowiec średni	<i>Rhinolophus mehelyi</i>	tak	nie
		<b>mroczkowate</b>	<b>Vespertilionidae</b>		
10	1308	mopek	<i>Barbastella barbastellus</i>	tak	nie
11	1310	podkasaniec Schreibersa	<i>Miniopterus schreibersii</i>	tak	nie
12	1323	nocek Bechsteina	<i>Myotis bechsteini</i>	tak	nie
13	1307	nocek ostrouszny	<i>Myotis blythii</i>	tak	nie



14	1316	nocek długopalcy	<i>Myotis capaccinii</i>	tak	nie
15	1318	nocek tydkowłosy	<i>Myotis dasycneme</i>	tak	nie
16	1321	nocek orzęsiony	<i>Myotis emarginatus</i>	tak	nie
17	1324	nocek duży	<i>Myotis myotis</i>	tak	nie
		<b>NIETOPERZE OWOCOŻERNE</b>	<b>MEGACHIROPTERA</b>		
		<b>rudawkowate</b>	<b>Pteropodidae</b>		
18	4002	rudawka nilowa	<i>Rousettus aegyptiacus</i>	tak	nie
		<b>GRYZONIE</b>	<b>RODENTIA</b>		
		<b>popielicowate</b>	<b>Gliridae<sup>4)</sup></b>		
19	2617	<sup>5)</sup>	<i>Myomimus roachi</i>	tak	nie
		<b>wiewiórkowate</b>	<b>Sciuridae</b>		
20	4003	świstak tatrzański	<i>Marmota marmota latirostris</i>	tak	tak
21	1910	polatucha	<i>Pteromys volans (Sciuropterus russicus)</i>	tak	tak
22	1335	suseł moregowany	<i>Spermophilus citellus (Citellus citellus)</i>	tak	nie
23	2608	suseł perelkowany	<i>Spermophilus suslicus (Citellus suslicus)</i>	tak	tak
24	1336	<sup>5)</sup>	<i>Sciurus anomalus</i>	nie	nie
		<b>bobrowate</b>	<b>Castoridae</b>		
25	1337	bóbr europejski	<i>Castor fiber</i>	tak, z wyjątkiem populacji estońskich, łotewskich, litewskich, fińskich oraz szwedzkich	nie
		<b>chomikowate</b>	<b>Cricetidae</b>		
26	1339	chomik europejski	<i>Cricetus cricetus</i>	nie	nie
27	6338	<sup>5)</sup>	<i>Dinaromys bogdanovi</i>	tak	nie
28	2609	chomik rumuński	<i>Mesocricetus newtoni</i>	tak	nie
		<b>nornikowate</b>	<b>Microtidae</b>		
29	1338	nornik Cabrery	<i>Microtus cabreræ</i>	tak	nie
30	1340	<sup>5)</sup>	<i>Microtus oeconomus arenicola</i>	tak	tak
31	4004	<sup>5)</sup>	<i>Microtus oeconomus mehelyi</i>	tak	tak
32	2612	darniówka tatrzańska	<i>Microtus tatricus</i>	tak	nie
		<b>skoczkowate</b>	<b>Zapodidae</b>		
33	1343	smużka leśna	<i>Sicista betulina</i>	nie	nie
34	2021	smużka stepowa	<i>Sicista subtilis</i>	tak	nie
		<b>jeżozwierze</b>	<b>Hystriidae</b>		
35	1344	jeżozwierz afrykański	<i>Hystrix cristata</i>	nie	nie
		<b>DRAPIEŻNE</b>	<b>CARNIVORA</b>		
		<b>psowate</b>	<b>Canidae</b>		
36	1911	lis polarny (piesiec)	<i>Alpex lagopus</i>	tak	tak
37	1353	szakal złocisty	<i>Canis aureus</i>	nie	nie

38	1352	wilk	<i>Canis lupus</i>	tak, z wyjątkiem populacji estońskiej, łotewskiej, litewskiej i fińskiej, natomiast populacje greckie wyłącznie na południe od 39 równoleżnika, a populacje hiszpańskie wyłącznie na południe od Duero	tak
		<b>niedźwiedziowate</b>	<b><i>Ursidae</i></b>		
39	1354	niedźwiedź brunatny	<i>Ursus arctos</i>	tak, z wyjątkiem populacji estońskich, fińskich oraz szwedzkich	tak
		<b>łasicowate</b>	<b><i>Mustelidae</i></b>		
40	1912	rosomak	<i>Gulo gulo</i>	tak	tak
41	1355	wydra	<i>Lutra lutra</i>	tak	nie
42	1357	kuna leśna	<i>Martes martes</i>	nie	nie
43	2633	tchórz stepowy	<i>Mustela eversmanii</i>	tak	nie
44	1356	norka europejska	<i>Mustela lutreola</i>	tak	tak
45	1358	tchórz zwyczajny	<i>Mustela putorius</i>	nie	nie
46	2635	perewiaska	<i>Vormela peregusna</i>	tak	nie
		<b>kotowate</b>	<b><i>Felidae</i></b>		
47	1363	żbik	<i>Felis silvestris</i>	nie	nie
48	1361	ryś	<i>Lynx lynx</i>	tak, z wyjątkiem populacji estońskich, łotewskich oraz fińskich	nie
49	1362	ryś iberyjski	<i>Lynx pardinus</i>	tak	tak
		<b>fokowate</b>	<b><i>Phocidae</i></b>		
50	1364	foka szara	<i>Halichoerus grypus</i>	tak	nie
51	1366	mniszka	<i>Monachus monachus</i>	tak	tak
52	6307	nerpa (foka obrączkowana), podgatunek bałtycki	<i>Phoca hispida bottnica</i>	tak	nie
53	6306	nerpa (foka obrączkowana), podgatunek z jeziora Saimaa	<i>Phoca hispida saimensis</i>	tak	tak
54	1365	foka pospolita	<i>Phoca vitulina</i>	tak	nie
		<b>łasowate</b>	<b><i>Viverridae</i></b>		
55	1360	żeneta zwyczajna	<i>Genetta genetta</i>	nie	nie
56	1359	mangusta egipska	<i>Herpestes ichneumon</i>	nie	nie
		<b>ZAJĘCZAKI</b>	<b><i>LAGOMORPHA</i></b>		
		<b>zajęcowate</b>	<b><i>Leporidae</i></b>		
57	1334	zając bielak	<i>Lepus timidus</i>	nie	nie
		<b>PARZYSTOKOPYTNE</b>	<b><i>ARTIODACTYLA</i></b>		
		<b>jeleniowate</b>	<b><i>Cervidae</i></b>		
58	1367	jeleń korsykański	<i>Cervus elaphus corsicanus</i>	tak	tak
59	1937	renifer	<i>Rangifer tarandus fennicus</i>	tak	nie
		<b>krętorogie</b>	<b><i>Bovidae</i></b>		

60	2647	żubr	<i>Bison bonasus</i>	tak	tak
61	1372	koza bezoarowa	<i>Capra aegagrus</i>	tak (populacje naturalne)	nie
62	1375	koziorożec alpejski	<i>Capra ibex</i>	nie	nie
63	1368	koziorożec pirenejski	<i>Capra pyrenaica</i>	nie, z wyjątkiem <i>Capra pyrenaica pyrenaica</i>	nie
64	1370	koziorożec pirenejski	<i>Capra pyrenaica pyrenaica</i>	tak	tak
65	1373	muflon	<i>Ovis gmelini musimon (Ovis ammon musimon)</i>	tak, populacje naturalne - Korsyka i Sycylia	nie
66	4005	muflon cypryjski	<i>Ovis orientalis ophion (Ovis gmelini ophion)</i>	tak	nie
67	1374	kozica apenińska	<i>Rupicapra pyrenaica ornata (= Rupicapra rupicapra ornata)</i>	tak	tak
68	1369	kozica	<i>Rupicapra rupicapra</i>	nie, z wyjątkiem <i>Rupicapra rupicapra balcanica</i> , <i>Rupicapra rupicapra ornata</i> , <i>Rupicapra rupicapra tatica</i>	nie
69	1371	kozica bałkańska	<i>Rupicapra rupicapra balcanica</i>	tak	nie
70	4006	kozica tatrzańska	<i>Rupicapra rupicapra tatica</i>	tak	tak
		<b>WALENIE</b>	<b>CETACEA<sup>6)</sup></b>		
71	1351	morświn	<i>Phocoena phocoena</i>	tak	nie
72	1349	delfin butlonosy	<i>Tursiops truncatus</i>	tak	nie
		<b>GADY</b>	<b>REPTILIA</b>		
		<b>ŻÓŁWIE</b>	<b>TESTUDINATA</b>		
		<b>żółwie lądowe</b>	<b>Testudinidae</b>		
73	1217	żółw grecki	<i>Testudo hermanni</i>	tak	nie
74	1218	żółw obrzeżony	<i>Testudo marginata</i>	tak	nie
75	1219	żółw śródziemnomorski	<i>Testudo graeca</i>	tak	nie
		<b>żółwie morskie</b>	<b>Cheloniidae</b>		
76	1224	karetta	<i>Caretta caretta</i>	tak	tak
77	1227	żółw zielony	<i>Chelonia mydas</i>	tak	tak
78	1225	żółw szylkretowy	<i>Eretmochelys imbricata</i>	nie	nie
79	1226	żółw zatokowy	<i>Lepidochelys kempii</i>	nie	nie
		<b>żółwie skórzaste</b>	<b>Dermochelyidae</b>		
80	1223	żółw skórzasty	<i>Dermochelys coriacea</i>	nie	nie
		<b>żółwie błotne</b>	<b>Emydidae</b>		
81	1220	żółw błotny	<i>Emys orbicularis</i>	tak	nie
82	1222	żółw kaspjski	<i>Mauremys caspica</i>	tak	nie
83	1221	żółw hiszpański	<i>Mauremys leprosa</i>	tak	nie
		<b>JASZCZURKI</b>	<b>SAURIA</b>		
		<b>jaszczurkowate</b>	<b>Lacertidae</b>		
84	1240	łusecznica mała (łusecznica Fitzingera)	<i>Algyroides fitzingeri</i>	nie	nie

85	1264	łusecznica hiszpańska	<i>Algyroides marchi</i>	nie	nie
86	1258	łusecznica peloponeska	<i>Algyroides moreoticus</i>	nie	nie
87	1243	łusecznica wspaniała	<i>Algyroides nigropunctatus</i>	nie	nie
88	6341	<sup>5)</sup>	<i>Dalmatolacerta oxycephala</i>	nie	nie
89	6342	<sup>5)</sup>	<i>Dinarolacerta mosorensis</i>	tak	nie
90	1253	<sup>5)</sup>	<i>Gallotia atlantica</i>	nie	nie
91	1260	kanaryjka niebieskoplama	<i>Gallotia galloti</i>	nie	nie
92	1255	<sup>5)</sup>	<i>Gallotia galloti insulanagae</i>	tak	nie
93	1242	jaszczur z El Hierro	<i>Gallotia simonyi</i>	tak	tak
94	1267	kanaryjka mniejsza	<i>Gallotia stehlini</i>	nie	nie
95	1261	jaszczurka zwinka	<i>Lacerta agilis</i>	nie	nie
96	5912	jaszczurka tyrrreńska	<i>Lacerta bedriagae</i>	nie	nie
97	5259	<sup>5)</sup>	<i>Lacerta bonnali (Lacerta monticola)</i>	tak	nie
98	1257	<sup>5)</sup>	<i>Lacerta danfordi</i>	nie	nie
99	6201	<sup>5)</sup>	<i>Lacerta dugesii</i>	nie	nie
100	6079	jaszczurka grecka	<i>Lacerta graeca</i>	nie	nie
101	5676	jaszczurka chorwacka	<i>Lacerta horvathi</i>	nie	nie
102	5371	jaszczurka iberyjska	<i>Lacerta monticola</i>	tak	nie
103	1259	jaszczurka Schreibera	<i>Lacerta schreiberi</i>	tak	nie
104	1251	jaszczurka trójpręga	<i>Lacerta trilineata</i>	nie	nie
105	1263	jaszczurka zielona	<i>Lacerta viridis</i>	nie	nie
106	<sup>2)</sup>	<sup>5)</sup>	<i>Lacerta vivipara pannonica</i>	nie	nie
107	1268	jaszczurka węzooka	<i>Ophisops elegans</i>	nie	nie
108	1238	murówka egejska	<i>Podarcis erhardii</i>	nie	nie
109	1237	murówka maltańska	<i>Podarcis filfolensis</i>	nie	nie
110	1266	<sup>5)</sup>	<i>Podarcis hispanica atrata</i>	nie	nie
111	1265	murówka balearska	<i>Podarcis lilfordi</i>	tak	nie
112	1241	murówka adriatycka	<i>Podarcis melisellensis</i>	nie	nie
113	1239	<sup>5)</sup>	<i>Podarcis milensis</i>	nie	nie
114	1256	murówka zwyczajna	<i>Podarcis muralis</i>	nie	nie
115	1254	murówka peloponeska	<i>Podarcis peloponnesiaca</i>	nie	nie
116	1252	murówka pitiuzyjska	<i>Podarcis pityusensis</i>	tak	nie
117	1250	murówka ruinowa	<i>Podarcis sicula</i>	nie	nie
118	1248	murówka krymska (murówka bałkańska)	<i>Podarcis taurica</i>	nie	nie
119	1246	<sup>5)</sup>	<i>Podarcis tiliguerta</i>	nie	nie
120	1244	<sup>5)</sup>	<i>Podarcis wagleriana</i>	nie	nie
		<b>scynkowate</b>	<b>Scincidae</b>		

121	1276	okularowiec panoński	<i>Ablepharus kitaibelii</i>	nie	nie
122	1272	ostajnica iberyjska	<i>Chalcides bedriagai</i>	nie	nie
123	1274	ostajnica nakrapiana	<i>Chalcides ocellatus</i>	nie	nie
124	1275	<sup>5)</sup>	<i>Chalcides sexlineatus</i>	nie	nie
125	1273	<sup>5)</sup>	<i>Chalcides simonyi</i> ( <i>Chalcides occidentalis</i> )	tak	nie
126	1270	<sup>5)</sup>	<i>Chalcides viridianus</i>	nie	nie
127	1271	wężowiec beznogi	<i>Ophiomorus punctatissimus</i>	nie	nie
		<b>gekonowate</b>	<b>Gekkonidae</b>		
128	6154	gekon Kotschy'ego	<i>Cyrtopodion kotschyi</i>	nie	nie
129	6137	gekon liściopalczy	<i>Phyllodactylus europaeus</i>	tak	nie
130	1230	gekon kanaryjski	<i>Tarentola angustimentalis</i>	nie	nie
131	1231	<sup>5)</sup>	<i>Tarentola boettgeri</i>	nie	nie
132	1232	<sup>5)</sup>	<i>Tarentola delalandii</i>	nie	nie
133	1233	<sup>5)</sup>	<i>Tarentola gomerensis</i>	nie	nie
		<b>agamowate</b>	<b>Agamidae</b>		
134	6139	hardun	<i>Stellio stellio</i>	nie	nie
		<b>kameleonowate</b>	<b>Chamaeleontidae</b>		
135	1235	kameleon pospolity	<i>Chamaeleo chamaeleon</i>	nie	nie
		<b>padalcowate</b>	<b>Anguidae</b>		
136	1269	żółtopuzik bałkański	<i>Ophisaurus apodus</i>	nie	nie
		<b>WĘŻE</b>	<b>SERPENTES</b>		
		<b>połozowate</b>	<b>Colubridae</b>		
137	6138	połoz kaspijski	<i>Coluber caspius</i>	nie	nie
138	2447	połoz cypryjski	<i>Coluber cypriensis</i>	tak	tak
139	1288	połoz podkowiasty	<i>Coluber hippocrepis</i>	nie	nie
140	1280	<sup>5)</sup>	<i>Coluber jugularis</i>	nie	nie
141	1287	<sup>5)</sup>	<i>Coluber laurenti</i>	nie	nie
142	1286	połoz wysmukły	<i>Coluber najadum</i>	nie	nie
143	6153	<sup>5)</sup>	<i>Coluber nummifer</i>	nie	nie
144	1284	połoz żółtozielony	<i>Coluber viridiflavus</i>	nie	nie
145	1283	gniewosz plamisty	<i>Coronella austriaca</i>	nie	nie
146	1282	<sup>5)</sup>	<i>Eirenis modesta</i>	nie	nie
147	1281	wąż Eskulapa	<i>Elaphe longissima</i> ( <i>Zamenis longissimus</i> )	nie	nie
148	1279	wąż stepowy	<i>Elaphe quatuorlineata</i>	tak	nie
149	1293	wąż lamparci	<i>Elaphe situla</i> ( <i>Zamenis situla</i> )	tak	nie
150	1290	zaskroniec sardyński	<i>Natrix natrix cetti</i>	nie	nie
151	1291	zaskroniec korsykański	<i>Natrix natrix corsa</i>	nie	nie

152	4007	zaskroniec cypryjski	<i>Natrix natrix cypriaca</i>	tak	tak
153	1292	zaskroniec rybołów	<i>Natrix tessellata</i>	nie	nie
154	1289	wąż koci	<i>Telescopus fallax</i>	nie	nie
		<b>żmijowate</b>	<b>Viperidae</b>		
155	1296	żmija lewantyńska	<i>Macrovipera schweizeri (Fipera lebetina schweizeri)</i>	tak	tak
156	1295	żmija nosoroga	<i>Vipera ammodytes</i>	nie	nie
157	1297	<sup>5)</sup>	<i>Vipera seoanni<sup>7)</sup></i>	nie	nie
158	1298	żmija łąkowa	<i>Vipera ursinii</i>	tak, z wyjątkiem <i>Vipera ursinii rakosiensis</i> i <i>Vipera ursinii macrops</i>	nie
159	6337	<sup>5)</sup>	<i>Vipera ursinii macrops</i>	tak	tak
160	4121	węgierska żmija łąkowa	<i>Vipera ursinii rakosiensis</i>	tak	tak
161	1294	żmija bliskowschodnia	<i>Vipera xanthina</i>	nie	nie
		<b>ducielowate</b>	<b>Boidae</b>		
162	1277	strzelec stepowy	<i>Eryx jaculus</i>	nie	nie
		<b>PŁAZY</b>	<b>AMPHIBIA</b>		
		<b>OGONIASTE</b>	<b>CAUDATA</b>		
		<b>salamandrowate</b>	<b>Salamandridae</b>		
163	1172	salamandra luzytańska	<i>Chioglossa lusitanica</i>	tak	nie
164	1173	traszka pirenejska	<i>Euproctus asper</i>	nie	nie
165	1164	traszka korsykańska	<i>Euproctus montanus</i>	nie	nie
166	1165	traszka sardyńska	<i>Euproctus platycephalus</i>	nie	nie
167	1176	salamandra egejska	<i>Mertensiella luschari (Salamandra luschari)</i>	tak	nie
168	1177	<sup>5)</sup>	<i>Salamandra atra</i>	nie	nie
169	1169	salamandra czarna	<i>Salamandra aurora (Salamandra atra aurora)</i>	tak	tak
170	1179	salamandra kotyjska	<i>Salamandra lanzai</i>	nie	nie
171	1175	salamandra okularowa	<i>Salamandrina terdigitata</i>	tak	nie
172	1167	traszka alpejska	<i>Triturus carnifex (Triturus cristatus carnifex)</i>	tak	nie
173	1166	traszka grzebieniasta	<i>Triturus cristatus (Triturus cristatus cristatus)</i>	tak	nie
174	1993	traszka naddunajska	<i>Triturus dobrogicus (Triturus cristatus dobrogicus)</i>	tak	nie
175	1168	traszka włoska	<i>Triturus italicus</i>	nie	nie
176	1171	traszka Karelina	<i>Triturus karelinii (Triturus cristatus karelinii)</i>	tak	nie
177	1174	traszka marmurkowa	<i>Triturus marmoratus</i>	nie	nie
178	2001	traszka karpacka	<i>Triturus montandoni</i>	tak	nie
179	4008	<sup>5)</sup>	<i>Triturus vulgaris ampelensis</i>	tak	nie
		<b>odmieńcowate</b>	<b>Proteidae</b>		

180	1186	odmieniec jaskiniowy	<i>Proteus anguinus</i>	tak	tak
		<b>bezpłucnikowate</b>	<b>Plethodontidae</b>		
181	6206	jaskinnica zmienna	<i>Hydromantes (Speleomantes) ambrosii</i>	tak	nie
182	6207	jaskinnica żółta	<i>Hydromantes (Speleomantes) flavus</i>	tak	nie
183	6205	jaskinnica sardyńska	<i>Hydromantes (Speleomantes) genei</i>	tak	nie
184	6209	jaskinnica cesarska	<i>Hydromantes (Speleomantes) imperialis</i>	tak	nie
185	6211	jaskinnica francuska	<i>Hydromantes (Speleomantes) strinatii (Hydromantes (Speleomantes) italicus)</i>	tak	nie
186	6208	jaskinnica cętkowana	<i>Hydromantes (Speleomantes) supramontis</i>	tak	nie
		<b>BEZOGONOWE</b>	<b>ANURA</b>		
		<b>ropuszkowate</b>	<b>Discoglossidae</b>		
187	1192	pętówka iberyjska	<i>Alytes cisternasii</i>	nie	nie
188	1187	pętówka majorska	<i>Alytes muletensis</i>	tak	tak
189	1191	pętówka babienica	<i>Alytes obstetricans</i>	nie	nie
190	1188	kumak nizinny	<i>Bombina bombina</i>	tak	nie
191	1193	kumak górski	<i>Bombina variegata</i>	tak	nie
192	1194	<sup>5)</sup>	<i>Discoglossus galganoi (w tym Discoglossus jeanneae)</i>	tak	nie
193	1196	krągłojęzyczka korsykańska (ropuszka korsykańska)	<i>Discoglossus montalentii</i>	tak	nie
194	1189	krągłojęzyczka (ropuszka krągłojęzyczna)	<i>Discoglossus pictus</i>	nie	nie
195	1190	krągłojęzyczka tyrrreńska (ropuszka tyrrreńska)	<i>Discoglossus sardus</i>	tak	nie
		<b>żabowate</b>	<b>Ranidae</b>		
196	1214	żaba moczarowa	<i>Rana arvalis</i>	nie	nie
197	1209	żaba dalmatyńska	<i>Rana dalmatina</i>	nie	nie
198	1210	żaba wodna	<i>Rana esculenta</i>	nie	nie
199	1208	żaba strumieniowa	<i>Rana graeca</i>	nie	nie
200	1216	żaba hiszpańska	<i>Rana iberica</i>	nie	nie
201	1206	<sup>5)</sup>	<i>Rana italica</i>	nie	nie
202	1215	żaba włoska	<i>Rana latastei</i>	tak	nie
203	1207	żaba jeziorkowa	<i>Rana lessonae</i>	nie	nie
204	1211	iberyjska żaba wodna	<i>Rana perezi</i>	nie	nie
205	1212	żaba śmieszka	<i>Rana ridibunda</i>	nie	nie
206	1213	żaba trawna	<i>Rana temporaria</i>	nie	nie
		<b>grzebiuszkowate</b>	<b>Pelobatidae</b>		
207	1199	<sup>5)</sup>	<i>Pelobates fuscus insubricus</i>	tak	tak

208	1198	grzebiuszka gibraltarska	<i>Pelobates cultripes</i>	nie	nie
209	1197	grzebiuszka ziemna	<i>Pelobates fuscus</i>	nie	nie
210	1200	grzebiuszka syryjska	<i>Pelobates syriacus</i>	nie	nie
		<b>ropuchowate</b>	<b><i>Bufo</i>idae</b>		
211	6284	ropucha paskówka	<i>Bufo calamita</i>	nie	nie
212	1201	ropucha zielona	<i>Bufo viridis</i>	nie	nie
		<b>rzekotkowate</b>	<b><i>Hyla</i>idae</b>		
213	1203	rzekotka drzewna	<i>Hyla arborea</i>	nie	nie
214	1205	rzekotka śródziemnomorska	<i>Hyla meridionalis</i>	nie	nie
215	1204	rzekotka sardyńska	<i>Hyla sarda</i>	nie	nie
		<b>RYBY</b>	<b><i>PISCES</i></b>		
		<b>MINOGI</b>	<b><i>PETROMYZONIFORMES</i></b>		
		<b>minogowate</b>	<b><i>Petromyzontidae</i></b>		
216	1098	minogi czarnomorskie	<i>Eudontomyzon spp.</i>	tak	nie
217	1099	minóg rzeczny	<i>Lampetra fluviatilis</i>	tak, z wyjątkiem populacji fińskich i szwedzkich	nie
218	1096	minóg strumieniowy	<i>Lampetra planeri</i>	tak, z wyjątkiem populacji estońskich, fińskich oraz szwedzkich	nie
219	6152	minóg padański	<i>Lethenteron zanandreaei</i>	tak	nie
220	1095	minóg morski	<i>Petromyzon marinus</i>	tak, z wyjątkiem populacji szwedzkich	nie
		<b>JESIOTROKSZTAŁTNE</b>	<b><i>ACIPENSERIFORMES</i></b>		
		<b>jesiotrowate</b>	<b><i>Acipenseridae</i></b> <sup>8)</sup>		
221	1100	jesiotr adriatycki	<i>Acipenser naccarii</i>	tak	tak
222	1101	jesiotr zachodni	<i>Acipenser sturio</i>	tak	tak
		<b>ŚLEDZIOKSZTAŁTNE</b>	<b><i>CLUPEIFORMES</i></b>		
		<b>śledziowate</b>	<b><i>Clupeidae</i></b>		
223	2)	alosa	<i>Alosa spp.</i>	tak	nie
		<b>ŁOSOSIOKSZTAŁTNE</b>	<b><i>SALMONIFORMES</i></b>		
		<b>łososiowate</b>	<b><i>Salmonidae</i></b>		
224	1105	głowacica	<i>Hucho hucho</i>	tak, populacje naturalne	nie
225	6135	pstrąg śródziemnomorski	<i>Salmo macrostigma</i>	tak	nie
226	1107	pstrąg marmurkowy	<i>Salmo marmoratus</i>	tak	nie
227	1106	łosoś atlantycki	<i>Salmo salar</i>	tak, tylko w wodach słodkich, z wyjątkiem populacji fińskich	nie
228	6339	<sup>5)</sup>	<i>Salmothymus obtusirostris</i>	tak	nie
229	1109	lipień	<i>Thymallus thymallus</i>	nie	nie
		<b>siejowate</b>	<b><i>Coregonidae</i></b>		
230	1113	sieja ostronosa	<i>Coregonus oxyrhynchus</i>	tak, anadromiczne populacje w niektórych sektorach Morza Północnego	tak



231	2)	5)	<i>Coregonus spp.</i> <sup>9)</sup>	nie, z wyjątkiem <i>Coregonus oxyrhynchus</i> (anadromiczne populacje w niektórych sektorach Morza Północnego)	nie, z wyjątkiem <i>Coregonus oxyrhynchus</i>
		<b>muławkowate</b>	<b>Umbridae</b>		
232	2011	muławka bałkańska (muławka europejska)	<i>Umbra krameri</i>	tak	nie
		<b>KARPIOKSZTAŁTNE</b>	<b>CYPRINIFORMES</b>		
		<b>karpowate</b>	<b>Cyprinidae</b>		
233	1120	ukleja biała	<i>Alburnus albidus</i> ( <i>Alburnus vulturius</i> )	tak	nie
234	1133	harabugo	<i>Anaecypris hispanica</i>	tak	nie
235	1130	boleń	<i>Aspius aspius</i>	tak, z wyjątkiem populacji fińskich	nie
236	6343	5)	<i>Aulopyge huegeli</i>	tak	nie
237	6168	brzana iberyjska	<i>Barbus comiza</i>	tak	nie
238	1138	brzanka	<i>Barbus meridionalis</i>	tak	nie
239	1137	brzana południowa	<i>Barbus plebejus</i>	tak	nie
240	2)	5)	<i>Barbus spp.</i>	nie, z wyjątkiem <i>Barbus comiza</i> , <i>Barbus meridionalis</i> , <i>Barbus plebejus</i>	nie
241	5289	szemaja	<i>Chalcalburnus chalcoides</i>	tak	nie
242	5962	świnka genueńska	<i>Chondrostoma genei</i>	tak	nie
243	6344	5)	<i>Chondrostoma knerii</i>	tak	nie
244	6151	świnka portugalska	<i>Chondrostoma lusitanicum</i>	tak	nie
245	6345	5)	<i>Chondrostoma phoxinus</i>	tak	nie
246	6162	świnka iberyjska	<i>Chondrostoma polylepis</i> (w tym <i>C. willkommii</i> )	tak	nie
247	1140	świnka włoska	<i>Chondrostoma soetta</i>	tak	nie
248	6150	świnka podkowoustna	<i>Chondrostoma toxostoma</i>	tak	nie
249	6144	kiełb białopłetwy	<i>Gobio albipinnatus</i>	tak	nie
250	6143	kiełb Kesslera	<i>Gobio kessleri</i>	tak	nie
251	6145	kiełb długowąsy	<i>Gobio uranoscopus</i>	tak	nie
252	1118	jelec hiszpański	<i>Iberocypris palaciosi</i>	tak	nie
253	1117	gizani	<i>Ladigesocypris ghigii</i>	tak	tak
254	6148	jelec włoski	<i>Leuciscus lucumonis</i>	tak	nie
255	6147	jelec ruczejnik	<i>Leuciscus souffia</i>	tak	nie
256	2522	ciosa	<i>Pelecus cultratus</i>	tak	nie
257	1129	5)	<i>Phoxinellus spp.</i>	tak	nie
258	6236	strzebla błotna	<i>Phoxinus (= Eupallasella) percnurus</i>	tak	tak
259	5339	różanka	<i>Rhodeus sericeus amarus</i>	tak	nie
260	1123	5)	<i>Rutilus alburnoides</i>	tak	nie

261	6155	panjorca	<i>Rutilus arcasii</i>	tak	nie
262	6146	płoc perłowa	<i>Rutilus frisii meidingerii</i>	tak	nie
263	1125	płoc pardilska	<i>Rutilus lemmingii</i>	tak	nie
264	6156	płoc portugalska	<i>Rutilus macrolepidotus</i>	tak	nie
265	1114	płoc dunajska	<i>Rutilus pigus</i>	tak	nie
266	1136	płoc adriatycka	<i>Rutilus rubilio</i>	tak	nie
267	1121	wzdreęga grecka	<i>Scardinius graecus</i>	tak	nie
268	6346	<sup>5)</sup>	<i>Squalius microlepis</i>	tak	nie
269	6347	<sup>5)</sup>	<i>Squalius svallize</i>	tak	nie
		<b>kozowate</b>	<b>Cobitidae</b>		
270	2533	koza największa	<i>Cobitis elongata</i>	tak	nie
271	1149	koza	<i>Cobitis taenia</i>	tak, z wyjątkiem populacji fińskich	nie
272	1144	koza grecka	<i>Cobitis trichonica</i>	tak	nie
273	1145	piskorz	<i>Misgurnus fossilis</i>	tak	nie
274	1146	koza złotawa	<i>Sabanejewia aurata</i>	tak	nie
275	1991	koza włoska i koza wenecka	<i>Sabanejewia larvata</i> ( <i>Cobitis larvata</i> oraz <i>Cobitis conspersa</i> )	tak	nie
		<b>SUMOKSZTAŁTNE</b>	<b>SILURIFORMES</b>		
		<b>sumowate</b>	<b>Siluridae</b>		
276	1150	sum Arystoteles	<i>Silurus arislotelis</i>	tak	nie
		<b>ATERYNOKSZTAŁTNE</b>	<b>ATHERINIFORMES</b>		
		<b>karpieńcokształtne</b>	<b>Cyprinodontidae</b>		
277	1151	karpieńczyk hiszpański	<i>Aphanius iberus</i>	tak	nie
278	1152	karpieńczyk pęgowany	<i>Aphanius fasciatus</i>	tak	nie
279	1153	walencja hiszpańska	<i>Valencia hispanica</i>	tak	tak
280	1992	karpieńczyk grecki	<i>Valencia letourneuxi</i> ( <i>Valencia hispanica</i> )	tak	tak
		<b>OKONIOKSZTAŁTNE</b>	<b>PERCIFORMES</b>		
		<b>okoniowate</b>	<b>Percidae</b>		
281	2555	jazgarz Balona	<i>Gymnocephalus baloni</i>	tak	nie
282	1157	szreker	<i>Gymnocephalus schraetzer</i>	tak	nie
283	1998	aspret	<i>Romanichthys valsanicola</i>	tak	tak
284	1158	czop francuski	<i>Zingel asper</i>	nie	nie
285	1160	<sup>5)</sup>	<i>Zingel spp.</i>	tak, z wyjątkiem <i>Zingel asper</i> oraz <i>Zingel zingel</i>	nie
286	1159	czop czarny	<i>Zingel zingel</i>	nie	nie
		<b>babkowate</b>	<b>Gobiidae</b>		
287	6348	<sup>5)</sup>	<i>Knipowitschia croatica</i>	tak	nie
288	1155	babka padańska	<i>Knipowitschia</i> ( <i>Padogobius panizzae</i> )	tak	nie

289	1156	babka włoska	<i>Padogobius nigricans</i>	tak	nie
290	1154	babka Canestriniego	<i>Pomatoschistus canestrini</i>	tak	nie
		<b>SKORPENOKSZAŁTNE</b>	<b>SCORPAENIFORMES</b>		
		<b>głowaczowate</b>	<b>Cottidae</b>		
291	1163	głowacz białopletwy	<i>Cottus gobio</i>	tak, z wyjątkiem populacji fińskich	nie
292	1162	głowacz Petitiego	<i>Cottus petiti</i>	tak	nie
		<b>JAMOCHŁONY</b>	<b>COELENTERATA</b>		
		<b>PARZYDEŁKOWCE</b>	<b>CNIDARIA</b>		
293	1001	korall szlachetny	<i>Corallium rubrum</i>	nie	nie
		<b>MIĘCZAKI</b>	<b>MOLLUSCA</b>		
		<b>ŚLIMAKI</b>	<b>GASTROPODA</b>		
294	4056	zatoczek łamliwy	<i>Anisus vorticulus</i>	tak	nie
295	1011	<sup>5)</sup>	<i>Caseolus calculus</i>	tak	nie
296	1010	<sup>5)</sup>	<i>Caseolus commixta</i>	tak	nie
297	1009	<sup>5)</sup>	<i>Caseolus sphaerula</i>	tak	nie
298	4057	<sup>5)</sup>	<i>Chilostoma banaticum</i>	tak	nie
299	1004	<sup>5)</sup>	<i>Discula leacockiana</i>	tak	nie
300	1002	<sup>5)</sup>	<i>Discula tabellata</i>	tak	nie
301	1003	<sup>5)</sup>	<i>Discula testudinalis</i>	nie	nie
302	1005	<sup>5)</sup>	<i>Discula turricula</i>	nie	nie
303	1022	<sup>5)</sup>	<i>Discus defloratus</i>	nie	nie
304	1023	<sup>5)</sup>	<i>Discus gueriniatus</i>	tak	nie
305	1007	<sup>5)</sup>	<i>Elona quimperiana</i>	tak	nie
306	1024	<sup>5)</sup>	<i>Geomalacus maculosus</i>	tak	nie
307	1006	<sup>5)</sup>	<i>Geomitra moniziana</i>	tak	nie
308	2578	<sup>5)</sup>	<i>Gibbula nivosa</i>	tak	nie
309	1915	<sup>5)</sup>	<i>Helicopsis striata austriaca</i>	tak	tak
310	1026	ślimak winniczek	<i>Helix pomatia</i>	nie	nie
311	4059	<sup>5)</sup>	<i>Hygromia kovacsi</i>	tak	nie
312	1025	<sup>5)</sup>	<i>Idiomela (Helix) subplicata</i>	tak	nie
313	4060	<sup>5)</sup>	<i>Lampedusa imitatrix</i>	tak	nie
314	4061	<sup>5)</sup>	<i>Lampedusa melitensis</i>	tak	tak
315	1017	<sup>5)</sup>	<i>Leiostyla abbreviata</i>	tak	nie
316	1018	<sup>5)</sup>	<i>Leiostyla cassida</i>	tak	nie
317	1019	<sup>5)</sup>	<i>Leiostyla corneocostata</i>	tak	nie
318	1020	<sup>5)</sup>	<i>Leiostyla gibba</i>	tak	nie
319	1021	<sup>5)</sup>	<i>Leiostyla lamellosa</i>	tak	nie
320	4062	<sup>5)</sup>	<i>Paladilhia hungarica</i>	tak	tak

321	1012	<sup>5)</sup>	<i>Patella ferruginea</i>	nie	nie
322	4063	<sup>5)</sup>	<i>Sadleriana pannonica</i>	tak	nie
323	<sup>2)</sup>	<sup>5)</sup>	<i>Theodoxus prevostianus</i>	nie	nie
324	4064	<sup>5)</sup>	<i>Theodoxus transversalis</i>	tak	nie
325	1014	poczwarówka zwężona	<i>Vertigo angustior</i>	tak	nie
326	1015	poczwarówka zmienna	<i>Vertigo genesii</i>	tak	nie
327	1013	poczwarówka Geyera	<i>Vertigo geyeri</i>	tak	nie
328	1016	poczwarówka jajowata	<i>Vertigo moulinsiana</i>	tak	nie
		<b>MAŁŻE</b>	<b>BIVALIA</b>		
		<b>omulłowate</b>	<b>Mytilidae</b>		
329	1027	omulek daktylowy	<i>Lithophaga lithophaga</i>	nie	nie
330	1028	przyszynka szlachetna	<i>Pinna nobilis</i>	nie	nie
		<b>skójkowate</b>	<b>Unionoidea</b>		
331	1031	<sup>5)</sup>	<i>Microcondylaea compressa</i>	nie	nie
332	1032	skójka gruboskorupowa	<i>Unio crassus</i>	tak	nie
333	1033	<sup>5)</sup>	<i>Unio elongatulus</i>	nie	nie
		<b>perloródkowate</b>	<b>Margaritiferidae</b>		
334	1030	<sup>5)</sup>	<i>Margaritifera auricularia</i>	nie	nie
335	1029	perloródka rzeczna	<i>Margaritifera margaritifera</i>	tak	nie
		<b>racicznicowate</b>	<b>Dreissenidae</b>		
336	4065	<sup>5)</sup>	<i>Congeria kusceri</i>	tak	nie
		<b>PIERŚCIENICE</b>	<b>ANNELIDA</b>		
		<b>pijawkowate</b>	<b>Hirudinidea</b>		
337	1034	pijawka lekarska	<i>Hirudo medicinalis</i>	nie	nie
		<b>SZKARŁUPNIE</b>	<b>ECHINODERMATA</b>		
		<b>jeżowce</b>	<b>Echinoidea</b>		
338	1008	<sup>5)</sup>	<i>Centrostephanus longispinus</i>	nie	nie
		<b>STAWONOGI</b>	<b>ARTHROPODA</b>		
		<b>SKORUPIAKI</b>	<b>CRUSTACEA</b>		
		<b>rakowate</b>	<b>Astacidae</b>		
339	1092	<sup>5)</sup>	<i>Austropotamobius pallipes</i>	tak	nie
340	1093	rak kamienny	<i>Austropotamobius torrentium</i>	tak	tak
341	1091	rak szlachetny	<i>Astacus astacus</i>	nie	nie
		<sup>5)</sup>	<b>Scyllaridae</b>		
342	1090	<sup>5)</sup>	<i>Scyllarides latus</i>	nie	nie
		<b>równonogi</b>	<b>Isopoda</b>		
343	4010	<sup>5)</sup>	<i>Armadillidium ghardalamensis</i>	tak	tak
		<b>OWADY</b>	<b>INSECTA</b>		

		<b>CHRZĄSZCZE</b>	<b>COLEOPTERA</b>		
344	1919	<sup>5)</sup>	<i>Agathidium pulchellum</i>	tak	nie
345	4011	<sup>5)</sup>	<i>Bolbelasmus unicornis</i>	tak	nie
346	1920	ponurek Schneidera	<i>Boros schneideri</i>	tak	nie
347	1085	bogatek wspaniały	<i>Buprestis splendens</i>	tak	nie
348	4012	<sup>5)</sup>	<i>Carabus hampei</i>	tak	nie
349	4013	biegacz węgierski	<i>Carabus hungaricus</i>	tak	nie
350	1914	<sup>5)</sup>	<i>Carabus menetriesi pacholei</i>	tak	tak
351	1080	<sup>5)</sup>	<i>Carabus olympiae</i>	tak	tak
352	4014	biegacz urozmaicony	<i>Carabus variolosus</i>	tak	nie
353	4015	biegacz Zawadzkiego	<i>Carabus zawadzki</i>	tak	nie
354	1088	kozioróg dębosz	<i>Cerambyx cerdo</i>	tak	nie
355	1921	<sup>5)</sup>	<i>Corticaria planula</i>	tak	nie
356	1086	zgniotek cynobrowy	<i>Cucujus cinnaberinus</i>	tak	nie
357	4016	<sup>5)</sup>	<i>Dorcadion fulvum cervae</i>	tak	nie
358	4017	<sup>5)</sup>	<i>Duvalius gebhardti</i>	tak	nie
359	4018	<sup>5)</sup>	<i>Duvalius hungaricus</i>	tak	nie
360	1081	pływak szerokobrzegi	<i>Dytiscus latissimus</i>	tak	nie
361	1082	kreślinek nizinny	<i>Graphoderus bilineatus</i>	tak	nie
362	4019	5)	<i>Leptodirus hochenwarti</i>	tak	nie
363	1079	piłnicznik fialkowy	<i>Limoniscus violaceus</i>	tak	nie
364	1083	jelonek rogacz	<i>Lucanus cervus</i>	tak	nie
365	1922	<sup>5)</sup>	<i>Macrolea pubipennis</i>	tak	nie
366	1923	średzinka	<i>Mesosa myops</i>	tak	nie
367	1089	5)	<i>Morimus funereus</i>	tak	nie
368	1084	pachnica dębowa	<i>Osmoderma eremita</i> ( <i>Osmoderma barnabita</i> )	tak	tak
369	1924	pogrzybnica	<i>Oxyporus mannerheimii</i>	tak	nie
370	4021	konarek tajgowy	<i>Phryganophilus ruficollis</i>	tak	tak
371	4020	<sup>5)</sup>	<i>Pilemia tigrina</i>	tak	nie
372	4022	<sup>5)</sup>	<i>Probatiscus subrugosus</i>	tak	nie
373	4023	<sup>5)</sup>	<i>Propomacrus cypriacus</i>	tak	nie
374	4024	sichrawa karpacka	<i>Pseudogaurotina excellens</i>	tak	tak
375	4025	5)	<i>Pseudoseriscius cameroni</i>	tak	nie
376	1925	rozmiarz kolweński	<i>Pytho kolwensis</i>	tak	nie
377	4026	zagłębek bruzdkowany	<i>Rhysodes sulcatus</i>	tak	nie
378	1087	nadobnica alpejska	<i>Rosalia alpina</i>	tak	tak
379	1926	<sup>5)</sup>	<i>Stephanopachys linearis</i>	tak	nie
380	1927	<sup>5)</sup>	<i>Stephanopachys substriatus</i>	tak	nie

381	1928	<sup>5)</sup>	<i>Xyletinus tremtdicola</i>	tak	nie
		<b>PLUSKWIAKI</b>	<b>HEMIPTERA</b>		
382	1929	<sup>5)</sup>	<i>Aradus angularis</i>	tak	nie
		<b>MOTYLE</b>	<b>LEPIDOPTERA</b>		
383	1930	<sup>5)</sup>	<i>Agriades glandon aquilo</i>	tak	nie
384	1066	<sup>5)</sup>	<i>Apatura metis</i>	nie	nie
385	4027	<sup>5)</sup>	<i>Arytrura musculus</i>	tak	nie
386	6199	krasopani hera	<i>Callimorpha (Euplagia, Panaxia) quadripunctaria</i>	tak	tak
387	4028	<sup>5)</sup>	<i>Catopta thrips</i>	tak	nie
388	4029	<sup>5)</sup>	<i>Chondrosoma fiduciarium</i>	tak	nie
389	1931	<sup>5)</sup>	<i>Clossiana improba</i>	tak	nie
390	1070	strzępotek hero	<i>Coenonympha hero</i>	nie	nie
391	1071	strzępotek edypus	<i>Coenonympha oedippus</i>	tak	nie
392	4030	szlaczkoń szafraniec	<i>Colias myrmidone</i>	tak	nie
393	4031	<sup>5)</sup>	<i>Cucullia mixta</i>	tak	nie
394	4032	<sup>5)</sup>	<i>Dioszeghyana schmidtii</i>	tak	nie
395	4033	<sup>5)</sup>	<i>Erannis ankeraria</i>	tak	nie
396	1072	<sup>5)</sup>	<i>Erebia calcaria</i>	tak	nie
397	1073	<sup>5)</sup>	<i>Erebia christi</i>	tak	nie
398	1932	<sup>5)</sup>	<i>Erebia medusa polaris</i>	tak	nie
399	1069	górówka sudecka	<i>Erebia sudetica</i>	nie	nie
400	1074	barczatka kataks	<i>Eriogaster catax</i>	tak	nie
401	1065	przeplatka aurinia	<i>Euphydryas (Eurodryas, Hypodryas) aurinia</i>	tak	nie
402	1064	<sup>5)</sup>	<i>Fabriciana elisa</i>	nie	nie
403	4034	<sup>5)</sup>	<i>Glyphipterix loricatella</i>	tak	nie
404	4035	<sup>5)</sup>	<i>Gortyna borelii lunata</i>	tak	nie
405	6170	<sup>5)</sup>	<i>Graellsia isabellae</i>	tak	nie
406	1933	<sup>5)</sup>	<i>Hesperia comma catena</i>	tak	nie
407	1077	<sup>5)</sup>	<i>Hyles hippophaes</i>	nie	nie
408	6169	przeplatka maturalna	<i>Hypodryas maturalna</i>	tak	nie
409	4036	<sup>5)</sup>	<i>Leptidea morsei</i>	tak	nie
410	4037	<sup>5)</sup>	<i>Lignyopectera fumidaria</i>	tak	nie
411	1067	osadnik wielkooki	<i>Lopinga achine</i>	nie	nie
412	1060	czerwończyk nieparek	<i>Lycaena dispar</i>	tak	nie
413	4038	czerwończyk fioletek	<i>Lycaena helle</i>	tak	nie
414	6265	modraszek arion	<i>Maculinea (Phengaris) arion</i>	nie	nie
415	6179	modraszek nausitous	<i>Maculinea (Phengaris) nausithous</i>	tak	nie

416	6177	modraszek telejus	<i>Maculinea (Phengaris) teleius</i>	tak	nie
417	1062	<sup>5)</sup>	<i>Melanargia arge</i>	tak	nie
418	4039	<sup>5)</sup>	<i>Nymphalis vaualbum</i>	tak	tak
419	1054	<sup>5)</sup>	<i>Papilio alexanor</i>	nie	nie
420	1055	paź korsykański	<i>Papilio hospiton</i>	tak	nie
421	1057	niepylak apollo	<i>Parnassius apollo</i>	nie	nie
422	1056	niepylak mnemosyna	<i>Parnassius mnemosyne</i>	nie	nie
423	4040	<sup>5)</sup>	<i>Phyllometra culminaria</i>	tak	nie
424	1063	<sup>5)</sup>	<i>Plebicula golgus</i>	tak	nie
425	4041	<sup>5)</sup>	<i>Polymixis rufocincta isolata</i>	tak	nie
426	4042	modraszek eroides	<i>Polyommatus eroides</i>	tak	nie
427	1076	postojak wiesiołkowiec	<i>Proserpinus proserpina</i>	nie	nie
428	6350	<sup>5)</sup>	<i>Proterebia afra dalmata</i>	tak	nie
429	4043	<sup>5)</sup>	<i>Pseudophilotes bavius</i>	tak	nie
430	1934	<sup>5)</sup>	<i>Xestia borealis</i>	tak	nie
431	1935	<sup>5)</sup>	<i>Xestia brunneopicta</i>	tak	nie
432	4044	sówka puszczykówka	<i>Xylomoia strix</i>	tak	tak
433	1053	zygzakowiec kokornakowiec	<i>Zerynthia polyxena</i>	nie	nie
		<b>MODLISZKI</b>	<b>MANTODEA</b>		
434	1051	<sup>5)</sup>	<i>Apteromantis aptera</i>	tak	nie
		<b>WAŻKI</b>	<b>ODONATA</b>		
435	1048	żagnica zielona	<i>Aeshna viridis</i>	nie	nie
436	1045	<sup>5)</sup>	<i>Coenagrion hylas</i>	tak	nie
437	1044	<sup>5)</sup>	<i>Coenagrion mercuriale</i>	tak	nie
438	4045	łątka ozdobna	<i>Coenagrion ornatum</i>	tak	nie
439	4046	<sup>5)</sup>	<i>Cordulegaster heros</i>		
440	1047	<sup>5)</sup>	<i>Cordulegaster trinacriae</i>	tak	nie
441	1046	<sup>5)</sup>	<i>Gomphus graslinii</i>	tak	nie
442	1038	załotka białozielna	<i>Leucorrhinia albifrons</i>	nie	nie
443	1035	załotka spłaszczona	<i>Leucorrhinia caudalis</i>	nie	nie
444	1042	załotka większa	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	tak	nie
445	1043	<sup>5)</sup>	<i>Lindenia tetraphylla</i>	tak	nie
446	1036	<sup>5)</sup>	<i>Macromia splendens</i>	tak	nie
447	1037	trzepla zielona	<i>Ophiogomphus cecilia</i>	tak	nie
448	1041	<sup>5)</sup>	<i>Oxygastra curtisii</i>	tak	nie
449	6167	gadziogłówka żółtonoga	<i>Stylurus flavipes</i>	nie	nie
450	6182	straszka północna	<i>Sympecma braueri</i>	nie	nie
		<b>PROSTOSKRZYDŁE</b>	<b>ORTHOPTERA</b>		

451	1049	<sup>5)</sup>	<i>Baetica ustulata</i>	tak	nie
452	4047	<sup>5)</sup>	<i>Brachytrupes megacephalus</i>	tak	nie
453	4048	<sup>5)</sup>	<i>Isophya costata</i>	tak	nie
454	4049	<sup>5)</sup>	<i>Isophya harzi</i>	tak	nie
455	4050	<sup>5)</sup>	<i>Isophya stysi</i>	tak	nie
456	4051	<sup>5)</sup>	<i>Myrmecophilus baronii</i>	tak	nie
457	4052	<sup>5)</sup>	<i>Odontopodisma rubripes</i>	tak	nie
458	4053	<sup>5)</sup>	<i>Paracaloptenus caloplenoides</i>	tak	nie
459	4054	<sup>5)</sup>	<i>Pholidoptera transsylvanica</i>	tak	nie
460	1050	niezdarka dziewica	<i>Saga pedo</i>	nie	nie
461	4055	<sup>5)</sup>	<i>Stenobothrus (Stenobothrodes) eurasius</i>	tak	nie
		<b>PAJĘCZAKI</b>	<b>ARACHNIDA</b>		
		<b>PAJĄKI</b>	<b>ARANEAE</b>		
462	1094	<sup>5)</sup>	<i>Macrothele calpeiana</i>	nie	nie
		<b>ZALESZCZOTKI</b>	<b>PSEUDOSCORPIONES</b>		
463	1936	<sup>5)</sup>	<i>Anthrenochernes stellae</i>	tak	nie

Objaśnienia:

- 1) Kody gatunków zostały zaczerpnięte z portalu Eionet [http://bd.eionet.europa.eu/activities/Natura\\_2000/reference\\_portal](http://bd.eionet.europa.eu/activities/Natura_2000/reference_portal), będącego oficjalnym partnerem Europejskiej Agencji Środowiska (EEA).
- 2) Brak oficjalnego kodu.
- 3) Wszystkie gatunki zwierząt należące do tego rzędu są przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, ale ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000 wymagają jedynie gatunki z podrzędu Microchiroptera wymienione w tabeli.
- 4) Wszystkie gatunki zwierząt z tej rodziny (z wyjątkiem *Glis glis* oraz *Eliomys quercinus*) są przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, ale ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000 wymaga jedynie gatunek wymieniony w tabeli. Brak oficjalnej nazwy gatunku w języku polskim.
- 6) Wszystkie gatunki zwierząt należące do tego rzędu są przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, ale ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000 wymagają jedynie gatunki wymienione w tabeli.
- 7) Gatunek ten jest przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, z wyjątkiem populacji hiszpańskich.
- 8) Wszystkie gatunki zwierząt należące do tej rodziny są przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, ale ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000 wymagają jedynie gatunki wymienione w tabeli.
- 9) Wszystkie gatunki należące do tego rodzaju są przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, ale nie wymagają ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000. z wyjątkiem *Coregonus oxyrhynchus*.



## ZALĄCZNIK Nr 3

## GATUNKI ROŚLIN BĘDĄCE PRZEDMIOTEM ZAINTERESOWANIA WSPÓLNOTY, ZE WSKAZANIEM TYCH, KTÓRE WYMAGAJĄ OCHRONY W FORMIE WYZNACZENIA OBSZARÓW NATURA 2000, ORAZ GATUNKÓW ROŚLIN O ZNACZENIU PRIORYTETOWYM

Lp.	Kod <sup>1)</sup>	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Gatunek wymagający ochrony w formie wyznaczenia obszaru Natura 2000	Gatunek o znaczeniu priorytetowym
1	2	3	4	5	6
1	1431	<sup>2)</sup>	<i>Abies nebrodensis</i>	tak	tak
2	1475	<sup>2)</sup>	<i>Aconitum corsicum</i>	tak	tak
3	4109	tojad morawski	<i>Aconitum firmum moravicum</i>	tak	nie
4	4068	dzwoniecznik wonny	<i>Adenophora liliifolia</i>	tak	nie
5	1479	<sup>2)</sup>	<i>Adonis distorta</i>	tak	nie
6	1517	<sup>2)</sup>	<i>Aeonium gomeraense</i>	tak	nie
7	1518	<sup>2)</sup>	<i>Aeonium saundersii</i>	tak	nie
8	1519	<sup>2)</sup>	<i>Aichryson dumosum</i>	tak	nie
9	1939	rzepik szczeciniasty	<i>Agrimonia pilosa</i>	tak	nie
10	1516	aldrowanda pęcherzykowata	<i>Aldrovanda vesiculosa</i>	tak	nie
11	1940	<sup>2)</sup>	<i>Alisma wahlenbergii</i>	tak	tak
12	1847	<sup>2)</sup>	<i>Allium grosii</i>	tak	nie
13	1509	<sup>2)</sup>	<i>Alyssum pintadasilvae</i>	nie	nie
14	1508	<sup>2)</sup>	<i>Alyssum pyrenaicum</i>	tak	nie
15	1615	<sup>2)</sup>	<i>Ammi trifoliatum</i>	tak	nie
16	4102	<sup>2)</sup>	<i>Anacamptis urvilleana</i>	tak	nie
17	1559	<sup>2)</sup>	<i>Anagyris latifolia</i>	tak	tak
18	1724	<sup>2)</sup>	<i>Anarrhinum longipedicelatum</i>	nie	nie
19	1674	<sup>2)</sup>	<i>Anchusa crispa</i>	tak	tak
20	1844	<sup>2)</sup>	<i>Androcymbium europaeum</i>	nie	nie
21	1855	<sup>2)</sup>	<i>Androcymbium psammophilum</i>	tak	tak
22	1842	<sup>2)</sup>	<i>Androcymbium rechingeri</i>	tak	tak
23	1631	<sup>2)</sup>	<i>Androsace cylindrica</i>	nie	nie
24	1630	<sup>2)</sup>	<i>Androsace mathildae</i>	tak	nie
25	1632	<sup>2)</sup>	<i>Androsace pyrenaica</i>	tak	nie
26	1807	<sup>2)</sup>	<i>Andryala crithmifolia</i>	tak	nie
27	1607	<sup>2)</sup>	<i>Angelica heterocarpa</i>	tak	tak
28	1617	starodub łąkowy	<i>Angelica palustris</i> (= <i>Ostericum palustre</i> )	tak	nie
29	1766	<sup>2)</sup>	<i>Anthemis glaberrima</i>	tak	tak

30	1553	<sup>2)</sup>	<i>Anthyllis hystrix</i>	tak	nie
31	1560	<sup>2)</sup>	<i>Anthyllis lemanniana</i>	tak	nie
32	1554	<sup>2)</sup>	<i>Anthyllis lusitanica</i>	nie	nie
33	1723	<sup>2)</sup>	<i>Antirrhinum charidem</i>	tak	nie
34	1722	<sup>2)</sup>	<i>Antirrhinum lopesianum</i>	nie	nie
35	1619	<sup>2)</sup>	<i>Apium bermejoi</i>	tak	tak
36	1614	selery błotne	<i>Apium repens</i>	tak	nie
37	1480	<sup>2)</sup>	<i>Aquilegia alpina</i>	nie	nie
38	1474	<sup>2)</sup>	<i>Aquilegia bertolonii</i>	tak	nie
39	1473	<sup>2)</sup>	<i>Aquilegia kitaibelii</i>	tak	nie
40	1472	<sup>2)</sup>	<i>Aquilegia pyrenaica cazorlensis</i>	tak	tak
41	2103	<sup>2)</sup>	<i>Arabis kennedyae</i>	tak	tak
42	1507	<sup>2)</sup>	<i>Arabis sadina</i>	tak	nie
43	4089	<sup>2)</sup>	<i>Arabis scopoliana</i>	tak	nie
44	1439	<sup>2)</sup>	<i>Arceuthobium azoricum</i>	tak	nie
45	1941	<sup>2)</sup>	<i>Arctagrostis latifolia</i>	tak	nie
46	1942	<sup>2)</sup>	<i>Arctophila fulva</i>	tak	nie
47	1943	<sup>2)</sup>	<i>Arenaria ciliata pseudofrigida</i>	tak	nie
48	1944	<sup>2)</sup>	<i>Arenaria humifusa</i>	tak	nie
49	1470	<sup>2)</sup>	<i>Arenaria nevadensis</i>	tak	tak
50	1453	<sup>2)</sup>	<i>Arenaria provincialis</i>	tak	nie
51	1812	<sup>2)</sup>	<i>Argyranthemum lidii</i>	tak	tak
52	1761	<sup>2)</sup>	<i>Argyranthemum pinnatifidum succulentum</i>	nie	nie
53	1824	<sup>2)</sup>	<i>Argyranthemum thalassophyllum</i>	tak	nie
54	1823	<sup>2)</sup>	<i>Argyranthemum winterii</i>	tak	nie
55	1645	<sup>2)</sup>	<i>Armeria berlengensis</i>	tak	nie
56	1646	<sup>2)</sup>	<i>Armeria helodes</i>	tak	tak
57	1637	<sup>2)</sup>	<i>Armeria neglecta</i>	tak	nie
58	1638	<sup>2)</sup>	<i>Armeria pseudarmeria</i>	tak	nie
59	1644	<sup>2)</sup>	<i>Armeria rouyana</i>	tak	tak
60	1641	<sup>2)</sup>	<i>Armeria sampaio</i>	nie	nie
61	1636	<sup>2)</sup>	<i>Armeria soleirolii</i>	tak	nie
62	1635	<sup>2)</sup>	<i>Armeria velutina</i>	tak	nie
63	1762	arnika górska	<i>Arnica montana</i>	nie	nie
64	1945	<sup>2)</sup>	<i>Artemisia campestris bottnica</i>	tak	nie
65	1763	bylica skalna	<i>Artemisia eriantha</i>	nie	nie
66	1764	<sup>2)</sup>	<i>Artemisia genipi</i>	nie	nie

67	1765	<sup>2)</sup>	<i>Artemisia granatensis</i>	tak	tak
68	1916	<sup>2)</sup>	<i>Artemisia laciniata</i>	tak	tak
69	1946	<sup>2)</sup>	<i>Artemisia oelandica</i>	tak	nie
70	1917	<sup>2)</sup>	<i>Artemisia pancicii</i>	tak	tak
71	1840	<sup>2)</sup>	<i>Asphodelus bento-rainhae</i>	tak	tak
72	4066	zanokcica serpentynowa	<i>Asplenium adulterinum</i>	tak	nie
73	1424	<sup>2)</sup>	<i>Asplenium hemionitis</i>	nie	nie
74	1423	<sup>2)</sup>	<i>Asplenium jahandiezii</i>	tak	nie
75	1802	<sup>2)</sup>	<i>Aster pyrenaeus</i>	tak	tak
76	1757	<sup>2)</sup>	<i>Aster sorrentinii</i>	tak	tak
77	1543	<sup>2)</sup>	<i>Astragalus algarbiensis</i>	tak	tak
78	1558	<sup>2)</sup>	<i>Astragalus aquilanus</i>	tak	tak
79	1557	<sup>2)</sup>	<i>Astragalus centralpinus</i>	tak	nie
80	2131	<sup>2)</sup>	<i>Astragalus macrocarpus lefkarensis</i>	tak	tak
81	1548	<sup>2)</sup>	<i>Astragalus maritimus</i>	tak	tak
82	2132	<sup>2)</sup>	<i>Astragalus peterfii</i>	tak	nie
83	1544	<sup>2)</sup>	<i>Astragalus tremolsianus</i>	tak	nie
84	1555	<sup>2)</sup>	<i>Astragalus verrucosus</i>	tak	tak
85	1748	<sup>2)</sup>	<i>Asyneuma giganteum</i>	tak	nie
86	1613	<sup>2)</sup>	<i>Athamanta cortiana</i>	tak	nie
87	1822	<sup>2)</sup>	<i>Atractylis arbuscula</i>	tak	tak
88	1811	<sup>2)</sup>	<i>Atractylis preauxiana</i>	tak	nie
89	1707	<sup>2)</sup>	<i>Atropa baetica</i>	tak	tak
90	1886	<sup>2)</sup>	<i>Avenula hackelii</i>	tak	nie
91	1755	<sup>2)</sup>	<i>Azorina vidalii</i>	tak	tak
92	1445	<sup>2)</sup>	<i>Bassia (Kochia) saxicola</i>	tak	tak
93	1838	<sup>2)</sup>	<i>Bellevalia hackelii</i>	nie	nie
94	1535	<sup>2)</sup>	<i>Bencomia brachystachya</i>	tak	tak
95	1536	<sup>2)</sup>	<i>Bencomia sphaerocarpa</i>	tak	nie
96	1484	<sup>2)</sup>	<i>Berberis maderensis</i>	nie	nie
97	1446	<sup>2)</sup>	<i>Beta patula</i>	tak	nie
98	1506	<sup>2)</sup>	<i>Biscutella neustriaca</i>	tak	tak
99	1505	<sup>2)</sup>	<i>Biscutella vincentina</i>	tak	nie
100	1500	<sup>2)</sup>	<i>Boleum asperum</i>	tak	nie
101	1872	<sup>2)</sup>	<i>Borderea chouardii</i>	tak	tak
102	1419	podejrzon pojedynczy	<i>Botrychium simplex</i>	tak	nie
103	1498	<sup>2)</sup>	<i>Brassica glabrescens</i>	tak	nie
104	<sup>3)</sup>	<sup>2)</sup>	<i>Brassica hilarionis</i>	tak	nie

105	1496	<sup>2)</sup>	<i>Brassica insularis</i>	tak	nie
106	1494	<sup>2)</sup>	<i>Brassica macrocarpa</i>	tak	nie
107	1947	<sup>2)</sup>	<i>Braya linearis</i>	tak	nie
108	1882	<sup>2)</sup>	<i>Bromus grossus</i>	tak	nie
109	1385	<sup>2)</sup>	<i>Bruchia vogesiaca</i>	tak	nie
110	1979	<sup>2)</sup>	<i>Bryhnia novae-angliae</i>	tak	nie
111	1388	<sup>2)</sup>	<i>Bryoerythrophyllum campylocarpum</i> ( <i>Bryoerythrophyllum machadoanum</i> )	tak	tak
112	1623	<sup>2)</sup>	<i>Bunium brevifolium</i>	nie	nie
113	1605	<sup>2)</sup>	<i>Bupleurum capillare</i>	tak	tak
114	1616	<sup>2)</sup>	<i>Bupleurum handiense</i>	tak	nie
115	1606	<sup>2)</sup>	<i>Bupleurum kakiskalae</i>	tak	tak
116	1386	bezlist okrywowy	<i>Buxbaumia viridis</i>	tak	nie
117	1948	<sup>2)</sup>	<i>Calamagrostis chalybaea</i>	tak	nie
118	1832	kaldesia dziewięciornikowata	<i>Caldesia parnassifolia</i>	tak	nie
119	1810	<sup>2)</sup>	<i>Calendula maderensis</i>	tak	nie
120	1949	<sup>2)</sup>	<i>Calypso bulbosa</i>	tak	nie
121	4069	dzwonek karkonoski	<i>Campanula bohemica</i>	tak	tak
122	2233	<sup>2)</sup>	<i>Campanula gelida</i>	tak	tak
123	1750	<sup>2)</sup>	<i>Campanula morettiana</i>	nie	nie
124	2236	<sup>2)</sup>	<i>Campanula romanica</i>	tak	nie
125	1751	<sup>2)</sup>	<i>Campanula sabatia</i>	tak	tak
126	4070	dzwonek piłkowany	<i>Campanula serrata</i>	tak	tak
127	4071	<sup>2)</sup>	<i>Campanula zoysii</i>	tak	nie
128	1659	<sup>2)</sup>	<i>Caralluma burchardii</i>	tak	nie
129	1760	<sup>2)</sup>	<i>Carduus myriacanthus</i>	tak	tak
130	1950	<sup>2)</sup>	<i>Carex holostoma</i>	tak	nie
131	1899	<sup>2)</sup>	<i>Carex malato-belizii</i>	tak	nie
132	1897	<sup>2)</sup>	<i>Carex panormitana</i>	tak	tak
133	2249	dziewięcisił popłocholistny	<i>Carlina onopordifolia</i>	tak	nie
134	2250	<sup>2)</sup>	<i>Centaurea akamantis</i>	tak	tak
135	1770	<sup>2)</sup>	<i>Centaurea alba heldreichii</i>	tak	tak
136	1830	<sup>2)</sup>	<i>Centaurea alba princeps</i>	tak	tak
137	1806	<sup>2)</sup>	<i>Centaurea attica megarensis</i>	tak	tak
138	1794	<sup>2)</sup>	<i>Centaurea balearica</i>	tak	tak
139	1796	<sup>2)</sup>	<i>Centaurea borjae</i>	tak	tak
140	1772	<sup>2)</sup>	<i>Centaurea citricolor</i>	tak	tak

141	1801	2)	<i>Centaurea corymbosa</i>	tak	nie
142	1774	2)	<i>Centaurea gadorensis</i>	tak	nie
143	1791	2)	<i>Centaurea horrida</i>	tak	tak
144	4080	2)	<i>Centaurea immanuelis-loewii</i>	tak	nie
145	2253	2)	<i>Centaurea jankae</i>	tak	nie
146	1776	2)	<i>Centaurea kalambakensis</i>	tak	tak
147	1798	2)	<i>Centaurea kartschiana</i>	tak	nie
148	1778	2)	<i>Centaurea lactiflora</i>	tak	tak
149	1793	2)	<i>Centaurea micrantha herminii</i>	tak	nie
150	1780	2)	<i>Centaurea niederi</i>	tak	tak
151	1799	2)	<i>Centaurea peucedanifolia</i>	tak	tak
152	1782	2)	<i>Centaurea pinnata</i>	tak	tak
153	2255	2)	<i>Centaurea pontica</i>	tak	nie
154	1795	2)	<i>Centaurea pulvinata</i>	tak	nie
155	1784	2)	<i>Centaurea rothmalerana</i>	tak	nie
156	1785	2)	<i>Centaurea vicentina</i>	tak	nie
157	1655	2)	<i>Centaureum rigualii</i>	tak	tak
158	1658	2)	<i>Centaureum somedanum</i>	tak	tak
159	1746	2)	<i>Centranthus trinervis</i>	tak	nie
160	1901	2)	<i>Cephalanthera cucullata</i>	tak	tak
161	1980	2)	<i>Cephalozia macounii</i>	tak	nie
162	2071 4072	2)	<i>Cerastium alsinifolium</i> , <i>Cerastium dinaricum</i>	tak	tak
163	1660	2)	<i>Ceropegia chrysantha</i>	tak	tak
164	1721	2)	<i>Chaenorrhinum serpyllifolium</i> <i>lusitanicum</i>	tak	nie
165	1609	2)	<i>Chaerophyllum azoricum</i>	tak	nie
166	1537	2)	<i>Chamaemeles coriacea</i>	tak	tak
167	1814	2)	<i>Cheirolophus duranii</i>	tak	nie
168	1828	2)	<i>Cheirolophus ghomerytus</i>	tak	nie
169	1808	2)	<i>Cheirolophus junonianus</i>	tak	nie
170	1809	2)	<i>Cheirolophus massonianus</i>	tak	nie
171	2283	2)	<i>Chionodoxa lochiaae</i>	tak	tak
172	1951	2)	<i>Cinna latifolia</i>	tak	nie
173	4081	2)	<i>Cirsium brachycephalum</i>	tak	nie
174	1826	2)	<i>Cirsium latifolium</i>	tak	nie
175	1596	2)	<i>Cistus chinamadensis</i>	tak	nie
176	1592	2)	<i>Cistus palhinhae</i>	tak	nie
177	1378	chrobotki	<i>Cladonia</i> subgenus <i>Cladina</i>	nie	nie

178	2109	warzucha polska	Cochlearia polonica	tak	tak
179	4090	warzucha tatrzańska	Cochlearia tatrae	tak	tak
180	1490	<sup>2)</sup>	Coincya rupestris	tak	tak
181	2285	<sup>2)</sup>	Colchicum arenarium	tak	nie
182	1836	<sup>2)</sup>	Colchicum corsicum	nie	nie
183	1835	<sup>2)</sup>	Colchicum cousturieri	nie	nie
184	1887	koleantus delikatny	Coleanthus subtilis	tak	nie
185	1478	<sup>2)</sup>	Consolida samia	tak	tak
186	1663	<sup>2)</sup>	Convolvulus argyrothamnus	tak	tak
187	1666	<sup>2)</sup>	Convolvulus caput-medusae	tak	tak
188	1664	<sup>2)</sup>	Convolvulus fernandesii	tak	tak
189	1667	<sup>2)</sup>	Convolvulus lopez-socasii	tak	tak
190	1665	<sup>2)</sup>	Convolvulus massonii	tak	tak
191	1488	<sup>2)</sup>	Coronopus navasii	tak	tak
192	1952	<sup>2)</sup>	Corydalis gotlandica	tak	nie
193	1511	<sup>2)</sup>	Crambe arborea	tak	tak
194	1510	<sup>2)</sup>	Crambe laevigata	tak	nie
195	1513	<sup>2)</sup>	Crambe sventenii	tak	tak
196	4091	<sup>2)</sup>	Crambe tataria	tak	nie
197	4079	<sup>2)</sup>	Cremonophyton lanfrancoi	tak	tak
198	1786	<sup>2)</sup>	Crepis crocifolia	tak	tak
199	1787	<sup>2)</sup>	Crepis granatensis	tak	nie
200	4082	<sup>2)</sup>	Crepis pusilla	tak	nie
201	1953	<sup>2)</sup>	Crepis tectorum nigrescens	tak	nie
202	2306	<sup>2)</sup>	Crocus cyprius	tak	nie
203	1873	<sup>2)</sup>	Crocus etruscus	nie	nie
204	2307	<sup>2)</sup>	Crocus hartmannianus	tak	nie
205	1420	<sup>2)</sup>	Culcita macrocarpa	tak	nie
206	4107	<sup>2)</sup>	Cyclamen fatrense	tak	tak
207	1981	<sup>2)</sup>	Cynodontium suecicum	tak	nie
208	1902	obuwik pospolity	Cypripedium calceolus	tak	nie
209	1546	<sup>2)</sup>	Cytisus aeolicus	tak	tak
210	4103	<sup>2)</sup>	Dactylorhiza kalopissii	tak	nie
211	2159	<sup>2)</sup>	Daphne arbuscula	tak	tak
212	1583	<sup>2)</sup>	Daphne petraea	tak	nie
213	1584	<sup>2)</sup>	Daphne rodriguezii	tak	tak
214	2092	<sup>2)</sup>	Delphinium caseyi	tak	tak
215	6351	<sup>2)</sup>	Degenia velebitica	tak	tak

216	1538	<sup>2)</sup>	<i>Dendriopterium pulidoi</i>	tak	nie
217	1895	<sup>2)</sup>	<i>Deschampsia maderensis</i>	tak	nie
218	1954	<sup>2)</sup>	<i>Dianthus arenarius arenarius</i>	tak	nie
219	4073	<sup>2)</sup>	<i>Dianthus arenarius bohemicus</i>	tak	tak
220	1447	<sup>2)</sup>	<i>Dianthus cintranus cintranus</i>	tak	nie
221	4074	<sup>2)</sup>	<i>Dianthus diutinus</i>	tak	tak
222	4075	<sup>2)</sup>	<i>Dianthus lumnitzeri</i>	tak	tak
223	1469	<sup>2)</sup>	<i>Dianthus marizii</i>	tak	nie
224	4076	<sup>2)</sup>	<i>Dianthus moravicus</i>	tak	tak
225	2074	goździk lśniący	<i>Dianthus nitidus</i>	tak	tak
226	4077	<sup>2)</sup>	<i>Dianthus plumarius regis-stephani</i>	tak	nie
227	1468	<sup>2)</sup>	<i>Dianthus rupicola</i>	tak	nie
228	1383	żaglik włoskowy	<i>Dichelyma capillaceum</i>	tak	nie
229	1381	widłoząb zielony	<i>Dicranum viride</i>	tak	nie
230	1955	<sup>2)</sup>	<i>Diplazium sibiricum</i>	tak	nie
231	1486	<sup>2)</sup>	<i>Diplotaxis ibicensis</i>	tak	nie
232	1485	<sup>2)</sup>	<i>Diplotaxis siettiana</i>	tak	tak
233	1497	<sup>2)</sup>	<i>Diplotaxis vicentina</i>	tak	nie
234	1380	<sup>2)</sup>	<i>Distichophyllum carinatum</i>	tak	nie
235	1797	<sup>2)</sup>	<i>Doronicum plantagineum Tournefortii</i>	nie	nie
236	1542	<sup>2)</sup>	<i>Dorycnium pentaphyllum transmontana</i>	nie	nie
237	1561	<sup>2)</sup>	<i>Dorycnium spectabile</i>	tak	tak
238	1956	<sup>2)</sup>	<i>Draba cacuminum</i>	tak	nie
239	1957	<sup>2)</sup>	<i>Draba cinerea</i>	tak	nie
240	2113	<sup>2)</sup>	<i>Draba dorneri</i>	tak	nie
241	1856	<sup>2)</sup>	<i>Dracaena draco</i>	nie	nie
242	1689	<sup>2)</sup>	<i>Dracocephalum austriacum</i>	tak	nie
243	1393	sierpowiec błyszczący	<i>Drepanocladus (Hamatocaulis) vernicosus</i>	tak	nie
244	1425	<sup>2)</sup>	<i>Dryopteris corleyi</i>	tak	tak
245	1958	<sup>2)</sup>	<i>Dryopteris fragans</i>	tak	nie
246	1397	<sup>2)</sup>	<i>Echinodium spinosum</i>	tak	tak
247	1680	<sup>2)</sup>	<i>Echium candicans</i>	tak	nie
248	1677	<sup>2)</sup>	<i>Echium gentianoides</i>	tak	tak
249	4067	żmijowiec czerwony	<i>Echium russicum</i>	tak	nie
250	4092	<sup>2)</sup>	<i>Elatine gussonei</i>	tak	nie
251	1898	ponikło kraińskie	<i>Eleocharis carniolica</i>	tak	nie
252	1982	<sup>2)</sup>	<i>Encalypta mutica</i>	tak	nie

253	1624	<sup>2)</sup>	<i>Erica scoparia azorica</i>	tak	nie
254	1789	<sup>2)</sup>	<i>Erigeron frigidus</i>	tak	nie
255	1570	<sup>2)</sup>	<i>Erodium astragaloides</i>	tak	tak
256	1569	<sup>2)</sup>	<i>Erodium paularense</i>	tak	nie
257	1568	<sup>2)</sup>	<i>Erodium rupicola</i>	tak	tak
258	1502	<sup>2)</sup>	<i>Erucastrum palustre</i>	tak	nie
259	1604	<sup>2)</sup>	<i>Eryngium alpinum</i>	tak	nie
260	1603	<sup>2)</sup>	<i>Eryngium viviparum</i>	tak	tak
261	2114	pszonak pieniński	<i>Erysimum pieninicum</i>	tak	tak
262	1578	<sup>2)</sup>	<i>Euphorbia handiensis</i>	tak	tak
263	1576	<sup>2)</sup>	<i>Euphorbia lambii</i>	tak	nie
264	1575	<sup>2)</sup>	<i>Euphorbia margalidiana</i>	tak	tak
265	1574	<sup>2)</sup>	<i>Euphorbia nevadensis</i>	nie	nie
266	1577	<sup>2)</sup>	<i>Euphorbia stygiana</i>	tak	nie
267	1573	<sup>2)</sup>	<i>Euphorbia transtagana</i>	tak	nie
268	1736	<sup>2)</sup>	<i>Euphrasia azorica</i>	tak	tak
269	1720	<sup>2)</sup>	<i>Euphrasia genargentea</i>	tak	tak
270	1734	<sup>2)</sup>	<i>Euphrasia grandiflora</i>	tak	nie
271	1714	<sup>2)</sup>	<i>Euphrasia marchesettii</i>	tak	nie
272	1712	<sup>2)</sup>	<i>Euphrasia mendoncae</i>	nie	nie
273	1610	<sup>2)</sup>	<i>Ferula latipinna</i>	tak	nie
274	2170	<sup>2)</sup>	<i>Ferula sadleriana</i>	tak	tak
275	1884	<sup>2)</sup>	<i>Festuca brigantina</i>	tak	nie
276	1888	<sup>2)</sup>	<i>Festuca duriotagana</i>	tak	nie
277	1885	<sup>2)</sup>	<i>Festuca elegans</i>	tak	nie
278	1890	<sup>2)</sup>	<i>Festuca henriquesii</i>	tak	nie
279	1891	<sup>2)</sup>	<i>Festuca summilusilana</i>	tak	nie
280	1580	<sup>2)</sup>	<i>Frangula azorica</i>	tak	nie
281	1834	<sup>2)</sup>	<i>Fritillaria conica</i>	nie	nie
282	1846	<sup>2)</sup>	<i>Fritillaria drenovskii</i>	nie	nie
283	1845	<sup>2)</sup>	<i>Fritillaria gussichiae</i>	nie	nie
284	1852	<sup>2)</sup>	<i>Fritillaria obliqua</i>	nie	nie
285	1843	<sup>2)</sup>	<i>Fritillaria rhodocanakis</i>	nie	nie
286	1866	śnieżyczka przebiśnieg	<i>Galanthus nivalis</i>	nie	nie
287	2189	przytulia krakowska	<i>Galium cracoviense</i>	tak	nie
288	1661	<sup>2)</sup>	<i>Galium litorale</i>	tak	tak
289	2191	<sup>2)</sup>	<i>Galium moldavicum</i>	tak	nie
290	4113	przytulia sudecka	<i>Galium sudeticum</i>	tak	tak



291	1662	<sup>2)</sup>	<i>Galium viridiflorum</i>	tak	tak
292	1893	<sup>2)</sup>	<i>Gaudinia hispanica</i>	tak	nie
293	1550	<sup>2)</sup>	<i>Genista dorycnifolia</i>	tak	nie
294	1547	<sup>2)</sup>	<i>Genista holopetala</i>	tak	nie
295	1656	<sup>2)</sup>	<i>Gentiana ligustica</i>	tak	nie
296	1657	<sup>2)</sup>	<i>Gentiana lutea</i>	nie	nie
297	1654	<sup>2)</sup>	<i>Gentianella anglica</i>	tak	nie
298	4094	goryczuszka czeska	<i>Gentianella bohemica</i>	tak	tak
299	1571	<sup>2)</sup>	<i>Geranium maderense</i>	tak	tak
300	4096	mieczyk błotny	<i>Gladiolus palustris</i>	tak	nie
301	1737	<sup>2)</sup>	<i>Globularia ascanii</i>	tak	tak
302	1738	<sup>2)</sup>	<i>Globularia sarcophylla</i>	tak	tak
303	1432	<sup>2)</sup>	<i>Globularia stygia</i>	tak	tak
304	1907	<sup>2)</sup>	<i>Goodyera macrophylla</i>	tak	nie
305	1959	<sup>2)</sup>	<i>Gymnigritella runei</i>	tak	nie
306	1467	<sup>2)</sup>	<i>Gypsophila papillosa</i>	tak	tak
307	1593	<sup>2)</sup>	<i>Halimium verticillatum</i>	tak	nie
308	1983	<sup>2)</sup>	<i>Hamatocaulis lapponicus</i>	tak	nie
309	1594	<sup>2)</sup>	<i>Helianthemum alypoides</i>	tak	nie
310	1597	<sup>2)</sup>	<i>Helianthemum bystropogophyllum</i>	tak	tak
311	1591	<sup>2)</sup>	<i>Helianthemum caput-felis</i>	tak	nie
312	1827	<sup>2)</sup>	<i>Helichrysum gossypinum</i>	tak	nie
313	4083	<sup>2)</sup>	<i>Helichrysum melitense</i>	tak	tak
314	1829	<sup>2)</sup>	<i>Helichrysum monogynum</i>	tak	nie
315	1771	<sup>2)</sup>	<i>Helichrysum sibthorpii</i>	nie	nie
316	1448	<sup>2)</sup>	<i>Herniaria algarvica</i>	tak	nie
317	1466	<sup>2)</sup>	<i>Herniaria latifolia litardierei</i>	tak	tak
318	1449	<sup>2)</sup>	<i>Herniaria lusitanica berlengiana</i>	tak	nie
319	1462	<sup>2)</sup>	<i>Herniaria maritima</i>	tak	nie
320	1984	<sup>2)</sup>	<i>Herzogiella turfacea</i>	tak	nie
321	4104	<sup>2)</sup>	<i>Himantoglossum adriaticum</i>	tak	nie
322	2327	<sup>2)</sup>	<i>Himantoglossum caprinum</i>	tak	nie
323	1960	<sup>2)</sup>	<i>Hippuris tetraphylla</i>	tak	nie
324	4117	<sup>2)</sup>	<i>Hladnikia pastinacifolia</i>	tak	nie
325	1892	<sup>2)</sup>	<i>Holcus setiglumis duriensis</i>	tak	nie
326	1851	<sup>2)</sup>	<i>Hyacinthoides vicentina</i>	tak	nie
327	1985	<sup>2)</sup>	<i>Hygrohypnum montanum</i>	tak	nie

328	1422	2)	<i>Hymenophyllum maderensis</i>	tak	nie
329	1779	2)	<i>Hymenostemma pseudanthemis</i>	tak	nie
330	4084	2)	<i>Hyoseris frutescens</i>	tak	nie
331	1433	2)	<i>Hypericum aciferum</i>	tak	tak
332	2266	2)	<i>Hypochoeris oligocephala</i>	tak	nie
333	1495	2)	<i>Iberis arbuscula</i>	tak	tak
334	1503	2)	<i>Iberis procumbens microcarpa</i>	tak	nie
335	4097	2)	<i>Iris aphylla Hungarica</i>	tak	nie
336	1874	2)	<i>Iris boissieri</i>	nie	nie
337	4098	2)	<i>Iris humilis arenaria</i>	tak	nie
338	1875	2)	<i>Iris lusitanica</i>	nie	nie
339	1876	2)	<i>Iris marisca</i>	nie	nie
340	1417	2)	<i>Isoetes azorica</i>	tak	nie
341	1416	2)	<i>Isoetes boryana</i>	tak	nie
342	1415	2)	<i>Isoetes malinverniana</i>	tak	nie
343	1727	2)	<i>Isoplexis chalcantha</i>	tak	tak
344	1728	2)	<i>Isoplexis isabelliana</i>	tak	nie
345	1740	2)	<i>Jankaea heldreichii</i>	nie	nie
346	1752	2)	<i>Jasione crispa serpentinica</i>	tak	nie
347	1753	2)	<i>Jasione lusitanica</i>	tak	nie
348	1652	2)	<i>Jasminum azoricum</i>	tak	nie
349	1487	2)	<i>Jonopsidium acaule</i>	tak	tak
350	1499	2)	<i>Jonopsidium savianum</i>	tak	nie
351	1877	2)	<i>Juncus valvatus</i>	tak	nie
352	1392	2)	<i>Jungermannia handelii</i>	tak	nie
353	1805	2)	<i>Jurinea cyanoides</i>	tak	tak
354	1800	2)	<i>Jurinea fontqueri</i>	tak	tak
355	1581	2)	<i>Kosteletzkya pentacarpos</i>	tak	nie
356	1438	2)	<i>Kunkeliella subsucculenta</i>	tak	nie
357	1825	2)	<i>Lactuca watsoniana</i>	tak	tak
358	1768	2)	<i>Lamyropsis microcephala</i>	tak	tak
359	1599	2)	<i>Laserpitium longiradium</i>	tak	tak
360	1792	2)	<i>Leontodon boryi</i>	tak	nie
361	1759	2)	<i>Leontodon microcephalus</i>	tak	nie
362	1790	2)	<i>Leontodon siculus</i>	tak	tak
363	1400	bielistka blada	<i>Leucobryum glaucum</i>	nie	nie
364	1871	2)	<i>Leucojum nicaeense</i>	tak	nie
365	1788	2)	<i>Leuzea longifolia</i>	tak	nie

366	1813	<sup>2)</sup>	<i>Leuzea rhaponticoides</i>	nie	nie
367	1758	języczka syberyjska	<i>Ligularia sibirica</i>	tak	nie
368	1841	<sup>2)</sup>	<i>Lilium rubrum</i>	nie	nie
369	1649	<sup>2)</sup>	<i>Limonium arborescens</i>	tak	tak
370	1650	<sup>2)</sup>	<i>Limonium dendroides</i>	tak	nie
371	1633	<sup>2)</sup>	<i>Limonium dodartii lusitanicum</i>	tak	nie
372	1634	<sup>2)</sup>	<i>Limonium insulare</i>	tak	tak
373	1639	<sup>2)</sup>	<i>Limonium lanceolatum</i>	tak	nie
374	1640	<sup>2)</sup>	<i>Limonium multiflorum</i>	tak	nie
375	1642	<sup>2)</sup>	<i>Limonium pseudolaetum</i>	tak	tak
376	1647	<sup>2)</sup>	<i>Limonium spectabile</i>	tak	tak
377	1643	<sup>2)</sup>	<i>Limonium strictissimum</i>	tak	tak
378	1648	<sup>2)</sup>	<i>Limonium sventenii</i>	tak	tak
379	1726	<sup>2)</sup>	<i>Linaria algarviana</i>	tak	nie
380	1716	<sup>2)</sup>	<i>Linaria coutinhoi</i>	tak	nie
381	1719	<sup>2)</sup>	<i>Linaria ficvalhoana</i>	tak	tak
382	1715	<sup>2)</sup>	<i>Linaria flava</i>	tak	nie
383	1718	<sup>2)</sup>	<i>Linaria hellenica</i>	tak	tak
384	2216	lnica wonna	<i>Linaria loeselii</i> ( <i>Linaria odora</i> )	tak	nie
385	4114	<sup>2)</sup>	<i>Linaria pseudolaxiflora</i>	tak	nie
386	1713	<sup>2)</sup>	<i>Linaria ricardoi</i>	tak	tak
387	1710	<sup>2)</sup>	<i>Linaria tonzigii</i>	tak	nie
388	1717	<sup>2)</sup>	<i>Linaria tursica</i>	tak	tak
389	1725	lindernia mułowa	<i>Lindernia procumbens</i>	nie	nie
390	2156	<sup>2)</sup>	<i>Linum dolomiticum</i>	tak	tak
391	1572	<sup>2)</sup>	<i>Linum muelleri</i> ( <i>Linum maritimum muelleri</i> )	tak	tak
392	1903	lipiennik Loesela	<i>Liparis loeselii</i>	tak	nie
393	1668	<sup>2)</sup>	<i>Lithodora nitida</i>	tak	tak
394	1376	<sup>2)</sup>	<i>Lithothamnium coralloides</i>	nie	nie
395	1562	<sup>2)</sup>	<i>Lotus azoricus</i>	tak	tak
396	1563	<sup>2)</sup>	<i>Lotus callis-viridis</i>	tak	nie
397	1564	<sup>2)</sup>	<i>Lotus kunkelii</i>	tak	tak
398	1831	elisma wodna	<i>Luronium natans</i>	tak	nie
399	1961	<sup>2)</sup>	<i>Luzula arctica</i>	tak	nie
400	1413	widłaki	<i>Lycopodium</i> spp.	nie	nie
401	1598	<sup>2)</sup>	<i>Lythrum flexuosum</i>	tak	tak
402	1489	<sup>2)</sup>	<i>Malcolmia lacera gracilima</i>	nie	nie
403	1706	<sup>2)</sup>	<i>Mandragora officinarum</i>	nie	nie

404	1379	mannia skalna	Mannia triandra	tak	nie
405	1539	<sup>2)</sup>	Marcetella maderensis	tak	nie
406	1430	<sup>2)</sup>	Marsilea azorica	tak	tak
407	1427	<sup>2)</sup>	Marsilea batardae	tak	nie
408	1428	marsylia czterolistna	Marsilea quadrifolia	tak	nie
409	1429	<sup>2)</sup>	Marsilea strigosa	tak	nie
410	1390	<sup>2)</sup>	Marsupella profunda	tak	tak
411	1579	<sup>2)</sup>	Maytenus umbellata	tak	nie
412	1389	parzęchlin długoszczecinowy	Meesia longiseta	tak	nie
413	1612	<sup>2)</sup>	Melanoselinum decipiens	tak	nie
414	1556	<sup>2)</sup>	Melilotus segetalis fallax	tak	nie
415	1697	<sup>2)</sup>	Micromeria taygetea	tak	tak
416	1879	<sup>2)</sup>	Micropyropsis tuberosa	tak	nie
417	2077	<sup>2)</sup>	Minuartia smejkalii	tak	tak
418	1460	<sup>2)</sup>	Moehringia fontqueri	nie	nie
419	2079	<sup>2)</sup>	Moehringia jankae	tak	nie
420	1962	<sup>2)</sup>	Moehringia lateriflora	tak	nie
421	1458	<sup>2)</sup>	Moehringia tommasinii	tak	nie
422	4078	<sup>2)</sup>	Moehringia villosa	tak	nie
423	1520	<sup>2)</sup>	Monanthes wildpretii	tak	nie
424	1620	<sup>2)</sup>	Monizia edulis	tak	nie
425	1504	<sup>2)</sup>	Murbeckiella pinnatifida herminii	nie	nie
426	1491	<sup>2)</sup>	Murbeckiella sousae	nie	nie
427	1850	<sup>2)</sup>	Muscari gussonei	tak	tak
428	<sup>3)</sup>	<sup>2)</sup>	Muscari aurea	tak	nie
429	1756	<sup>2)</sup>	Musschia wollastonii	tak	tak
430	1678	<sup>2)</sup>	Myosotis azorica	tak	nie
431	1669	<sup>2)</sup>	Myosotis lusitanica	tak	nie
432	1679	<sup>2)</sup>	Myosotis maritima	tak	nie
433	1670	<sup>2)</sup>	Myosotis rehsteineri	tak	nie
434	1673	<sup>2)</sup>	Myosotis retusifolia	tak	nie
435	1435	<sup>2)</sup>	Myrica rivas-martinezii	tak	tak
436	1833	jezierza giętka	Najas flexilis	tak	nie
437	1963	<sup>2)</sup>	Majas tenuissima	tak	nie
438	1865	<sup>2)</sup>	Narcissus asturiensis	tak	nie
439	1864	<sup>2)</sup>	Narcissus bulbocodium	nie	nie
440	1863	<sup>2)</sup>	Narcissus calcicola	tak	nie

441	1862	<sup>2)</sup>	<i>Narcissus cyclamineus</i>	tak	nie
442	1860	<sup>2)</sup>	<i>Narcissus fernandesii</i>	tak	nie
443	1859	<sup>2)</sup>	<i>Narcissus humilis</i>	tak	nie
444	5192	<sup>2)</sup>	<i>Narcissus juncifolius</i>	nie	nie
445	1867	<sup>2)</sup>	<i>Narcissus longispatus</i>	nie	nie
446	1858	<sup>2)</sup>	<i>Narcissus nevadensis</i>	tak	tak
447	1857	<sup>2)</sup>	<i>Narcissus pseudonarcissus nobilis</i>	tak	nie
448	1870	<sup>2)</sup>	<i>Narcissus scaberulus</i>	tak	nie
449	1868	<sup>2)</sup>	<i>Narcissus triandrus capax</i>	tak	nie
450	1869	<sup>2)</sup>	<i>Narcissus viridiflorus</i>	tak	nie
451	1600	<sup>2)</sup>	<i>Naufraga balearica</i>	tak	tak
452	1683	<sup>2)</sup>	<i>Nepeta dirphya</i>	tak	nie
453	1684	<sup>2)</sup>	<i>Nepeta sphaciotica</i>	tak	tak
454	1396	<sup>2)</sup>	<i>Nothothylas orbicularis</i>	tak	nie
455	4119	<sup>2)</sup>	<i>Ochyraea tatrensis</i>	tak	nie
456	1709	<sup>2)</sup>	<i>Odontites granatensis</i>	tak	nie
457	1729	<sup>2)</sup>	<i>Odontites holliana</i>	tak	nie
458	1601	<sup>2)</sup>	<i>Oenanthe conioides</i>	tak	tak
459	1621	<sup>2)</sup>	<i>Oenanthe divaricata</i>	tak	nie
460	1675	<sup>2)</sup>	<i>Omphalodes kuzinskyanae</i>	tak	nie
461	1676	<sup>2)</sup>	<i>Omphalodes littoralis</i>	tak	tak
462	1549	<sup>2)</sup>	<i>Ononis hackelii</i>	tak	tak
463	1821	<sup>2)</sup>	<i>Onopordum nogalesii</i>	tak	tak
464	1815	<sup>2)</sup>	<i>Onopordum carduelinum</i>	tak	tak
465	2203	<sup>2)</sup>	<i>Onosma tornensis</i>	tak	tak
466	1418	<sup>2)</sup>	<i>Ophioglossum polyphyllum</i>	tak	nie
467	1904	<sup>2)</sup>	<i>Ophrys argolica</i>	nie	nie
468	2329	<sup>2)</sup>	<i>Ophrys kotschyi</i>	tak	tak
469	1905	<sup>2)</sup>	<i>Ophrys lunulata</i>	tak	tak
470	4105	<sup>2)</sup>	<i>Ophrys melitensis</i>	tak	nie
471	1906	<sup>2)</sup>	<i>Orchis scopulorum</i>	nie	nie
472	1685	<sup>2)</sup>	<i>Origanum dictamnus</i>	tak	nie
473	1839	<sup>2)</sup>	<i>Ornithogalum reverchonii</i>	nie	nie
474	4106	<sup>2)</sup>	<i>Orobanche densiflora</i>	tak	nie
475	1986	<sup>2)</sup>	<i>Orthothecium lapponicum</i>	tak	nie
476	1387	szurpek Rogera	<i>Orthotrichum rogeri</i>	tak	nie
477	1483	<sup>2)</sup>	<i>Paeonia cambessedesii</i>	tak	nie
478	1481	<sup>2)</sup>	<i>Paeonia clusii Rhodia</i>	tak	nie

479	2097	<sup>2)</sup>	<i>Paeonia officinalis banatica</i>	tak	nie
480	1482	<sup>2)</sup>	<i>Paeonia parnassica</i>	tak	nie
481	4085	<sup>2)</sup>	<i>Palaeocyanus crassifolius</i>	tak	tak
482	1964	<sup>2)</sup>	<i>Papaver laestadianum</i>	tak	nie
483	1965	<sup>2)</sup>	<i>Papaver radicum</i> <i>hyperboreum</i>	tak	nie
484	1514	<sup>2)</sup>	<i>Parolinia schizogynoides</i>	tak	tak
485	2217	gnidosz sudecki	<i>Pedicularis sudetica</i>	tak	tak
486	1816	<sup>2)</sup>	<i>Pericallis hadrosoma</i>	tak	tak
487	1966	<sup>2)</sup>	<i>Persicaria foliosa</i>	tak	nie
488	1602	<sup>2)</sup>	<i>Petagnia saniculifolia</i>	tak	nie
489	1395	<sup>2)</sup>	<i>Petalophyllum ralfsii</i>	tak	nie
490	1456	<sup>2)</sup>	<i>Petrocoptis grandiflora</i>	tak	nie
491	1454	<sup>2)</sup>	<i>Petrocoptis montsicciana</i>	tak	nie
492	1451	<sup>2)</sup>	<i>Petrocoptis pseudoviscosa</i>	tak	nie
493	1817	<sup>2)</sup>	<i>Phagnalon benettii</i>	tak	nie
494	1894	<sup>2)</sup>	<i>Phalaris maderensis</i>	tak	nie
495	2209	<sup>2)</sup>	<i>Phlomis brevibracteata</i>	tak	nie
496	2210	<sup>2)</sup>	<i>Phlomis cypria</i>	tak	nie
497	1896	<sup>2)</sup>	<i>Phoenix theophrasti</i>	tak	nie
498	1377	<sup>2)</sup>	<i>Phymatholithon calcareum</i>	nie	nie
499	1749	<sup>2)</sup>	<i>Physoplexis comosa</i>	nie	nie
500	1653	<sup>2)</sup>	<i>Picconia azorica</i>	tak	nie
501	1783	<sup>2)</sup>	<i>Picris willkommii</i>	nie	nie
502	2227	<sup>2)</sup>	<i>Pinguicula crystallina</i>	tak	tak
503	1741	<sup>2)</sup>	<i>Pinguicula nevadensis</i>	tak	nie
504	1532	<sup>2)</sup>	<i>Pittosporum coriaceum</i>	tak	tak
505	1987	plaskomerzyk orzęsiony	<i>Plagiomnium drummondii</i>	tak	nie
506	1742	<sup>2)</sup>	<i>Plantago algarbiensis</i> ( <i>Plantago bracteosa</i> )	tak	nie
507	1743	<sup>2)</sup>	<i>Plantago almogravensis</i>	tak	nie
508	1744	<sup>2)</sup>	<i>Plantago malato-belizii</i>	tak	nie
509	1967	<sup>2)</sup>	<i>Platanthera obtusata oligantha</i>	tak	nie
510	4122	<sup>2)</sup>	<i>Poa granitica disparilis</i>	tak	nie
511	2317	<sup>2)</sup>	<i>Poa riphaea</i>	tak	tak
512	1440	<sup>2)</sup>	<i>Polygonum praelongum</i>	tak	nie
513	1412	<sup>2)</sup>	<i>Polystichum drepanum</i>	tak	tak
514	1534	<sup>2)</sup>	<i>Potentilla delphinensis</i>	tak	nie
515	2125	<sup>2)</sup>	<i>Potentilla emilii-poppii</i>	tak	nie

516	1627	<sup>2)</sup>	<i>Primula apennina</i>	tak	tak
517	4108	<sup>2)</sup>	<i>Primula carniolica</i>	tak	nie
518	1629	<sup>2)</sup>	<i>Primula glaucescens</i>	nie	nie
519	1968	<sup>2)</sup>	<i>Primula nutans</i>	tak	nie
520	1628	<sup>2)</sup>	<i>Primula palinuri</i>	tak	nie
521	1969	<sup>2)</sup>	<i>Primula scandinavica</i>	tak	nie
522	1626	<sup>2)</sup>	<i>Primula spectabilis</i>	nie	nie
523	1540	<sup>2)</sup>	<i>Prunus lusitanica azorica</i>	tak	nie
524	1878	<sup>2)</sup>	<i>Pseudarrhenatherum pallens</i>	tak	nie
525	1971	<sup>2)</sup>	<i>Puccinellia phryganodes</i>	tak	nie
526	1889	<sup>2)</sup>	<i>Puccinellia pungens</i>	tak	nie
527	2093	<sup>2)</sup>	<i>Pulsatilla grandis</i>	tak	nie
528	1477	sasanka otwarta	<i>Pulsatilla patens</i>	tak	nie
529	4110	<sup>2)</sup>	<i>Pulsatilla pratensis hungarica</i>	tak	tak
530	2094	sasanka słowacka	<i>Pulsatilla slavica</i>	tak	tak
531	4111	<sup>2)</sup>	<i>Pulsatilla subslavica</i>	tak	tak
532	1970	<sup>2)</sup>	<i>Pulsatilla vulgaris Gotlandica</i>	tak	nie
533	4112	<sup>2)</sup>	<i>Pyrus magyarica</i>	tak	tak
534	1739	<sup>2)</sup>	<i>Ramonda serbica</i>	nie	nie
535	2096	<sup>2)</sup>	<i>Ranunculus kykkoensis</i>	tak	nie
536	1972	<sup>2)</sup>	<i>Ranunculus lapponicus</i>	tak	nie
537	1476	<sup>2)</sup>	<i>Ranunculus weyleri</i>	tak	tak
538	1515	<sup>2)</sup>	<i>Reseda decursiva</i>	tak	tak
539	4115	<sup>2)</sup>	<i>Rhinanthus oesilensis</i>	tak	nie
540	4093	różanecznik żółty	<i>Rhododendron luteum</i>	tak	nie
541	1492	<sup>2)</sup>	<i>Rhynchosinapis erucastrum</i> <i>Cintrana</i>	tak	nie
542	1531	<sup>2)</sup>	<i>Ribes sardoum</i>	tak	tak
543	1384	<sup>2)</sup>	<i>Riccia breidleri</i>	tak	nie
544	1391	<sup>2)</sup>	<i>Riella helicophylla</i>	tak	nie
545	1686	<sup>2)</sup>	<i>Rosmarinus tomentosus</i>	nie	nie
546	1608	<sup>2)</sup>	<i>Rouya polygama</i>	tak	nie
547	1533	<sup>2)</sup>	<i>Rubus genevieri herminii</i>	nie	nie
548	1442	<sup>2)</sup>	<i>Rumex azoricus</i>	tak	nie
549	1441	<sup>2)</sup>	<i>Rumex rupestris</i>	tak	nie
550	1849	<sup>2)</sup>	<i>Ruscus aculeatus</i>	nie	nie
551	1443	<sup>2)</sup>	<i>Salicornia veneta</i>	tak	tak
552	1434	<sup>2)</sup>	<i>Salix salvifolia australis</i>	tak	nie
553	4099	<sup>2)</sup>	<i>Salvia veneris</i>	tak	nie

554	1745	<sup>2)</sup>	<i>Sambucus palmensis</i>	tak	tak
555	1622	<sup>2)</sup>	<i>Sanicula azorica</i>	tak	nie
556	1781	<sup>2)</sup>	<i>Santolina elegans</i>	nie	nie
557	1777	<sup>2)</sup>	<i>Santolina impressa</i>	tak	nie
558	1775	<sup>2)</sup>	<i>Santolina semidentata</i>	tak	nie
559	4086	<sup>2)</sup>	<i>Saussurea alpina esthonica</i>	tak	nie
560	1525	<sup>2)</sup>	<i>Saxifraga berica</i>	tak	nie
561	1523	<sup>2)</sup>	<i>Saxifraga cintrana</i>	nie	nie
562	1527	<sup>2)</sup>	<i>Saxifraga florulenta</i>	tak	nie
563	1528	skalnica torfowiskowa	<i>Saxifraga hirculus</i>	tak	nie
564	1973	<sup>2)</sup>	<i>Saxifraga osloënsis</i>	tak	nie
565	1529	<sup>2)</sup>	<i>Saxifraga portosanctana</i>	nie	nie
566	1530	<sup>2)</sup>	<i>Saxifraga presolanensis</i>	nie	nie
567	1524	<sup>2)</sup>	<i>Saxifraga tombeanensis</i>	tak	nie
568	1522	<sup>2)</sup>	<i>Saxifraga valdensis</i>	nie	nie
569	1526	<sup>2)</sup>	<i>Saxifraga vayredana</i>	nie	nie
570	1747	<sup>2)</sup>	<i>Scabiosa nitens</i>	tak	nie
571	1394	<sup>2)</sup>	<i>Scapania massolongi</i>	tak	nie
572	1837	<sup>2)</sup>	<i>Scilla beirana</i>	nie	nie
573	4101	<sup>2)</sup>	<i>Scilla litardierei</i>	tak	nie
574	1854	<sup>2)</sup>	<i>Scilla maderensis</i>	tak	nie
575	2296	<sup>2)</sup>	<i>Scilla morrisii</i>	tak	tak
576	1848	<sup>2)</sup>	<i>Scilla odorata</i>	nie	nie
577	1711	<sup>2)</sup>	<i>Scrophularia herminii</i>	nie	nie
578	1708	<sup>2)</sup>	<i>Scrophularia grandiflora</i>	nie	nie
579	1735	<sup>2)</sup>	<i>Scrophularia sublyrata</i>	nie	nie
580	1521	<sup>2)</sup>	<i>Sedum brissemoretii</i>	tak	nie
581	1853	<sup>2)</sup>	<i>Semele maderensis</i>	tak	nie
582	1773	<sup>2)</sup>	<i>Senecio caespitosus</i>	nie	nie
583	1804	<sup>2)</sup>	<i>Senecio elodes</i>	tak	tak
584	1974	<sup>2)</sup>	<i>Senecio jacobea gotlandicus</i>	tak	nie
585	1769	<sup>2)</sup>	<i>Senecio lagascanus</i> <i>lusitanicus</i>	nie	nie
586	1803	<sup>2)</sup>	<i>Senecio nevadensis</i>	tak	nie
587	4087	sierpik różnolistny	<i>Serratula lycopifolia</i>	tak	tak
588	1611	<sup>2)</sup>	<i>Seseli intricatum</i>	tak	tak
589	4118	<sup>2)</sup>	<i>Seseli leucospermum</i>	tak	nie
590	1730	<sup>2)</sup>	<i>Sibthorpia peregrina</i>	tak	nie



591	2213	<sup>2)</sup>	<i>Sideritis cypria</i>	tak	nie
592	1703	<sup>2)</sup>	<i>Sideritis cystosiphon</i>	tak	tak
593	1699	<sup>2)</sup>	<i>Sideritis discolor</i>	tak	tak
594	1688	<sup>2)</sup>	<i>Sideritis incana glauca</i>	tak	nie
595	1700	<sup>2)</sup>	<i>Sideritis infernalis</i>	tak	nie
596	1687	<sup>2)</sup>	<i>Sideritis javalambrensis</i>	tak	nie
597	1704	<sup>2)</sup>	<i>Sideritis marmorea</i>	tak	nie
598	1692	<sup>2)</sup>	<i>Sideritis serrata</i>	tak	nie
599	1651	<sup>2)</sup>	<i>Sideroxylon marmulano</i>	nie	nie
600	1975	<sup>2)</sup>	<i>Silene furcata angustiflora</i>	tak	nie
601	1461	<sup>2)</sup>	<i>Silene hicesiae</i>	tak	tak
602	1464	<sup>2)</sup>	<i>Silene hifacensis</i>	tak	nie
603	1459	<sup>2)</sup>	<i>Silene holzmanii</i>	tak	tak
604	1457	<sup>2)</sup>	<i>Silene longicilia</i>	tak	nie
605	1455	<sup>2)</sup>	<i>Silene mariana</i>	tak	nie
606	1463	<sup>2)</sup>	<i>Silene orphanidis</i>	tak	tak
607	1452	<sup>2)</sup>	<i>Silene rothmaleri</i>	tak	tak
608	1465	<sup>2)</sup>	<i>Silene velutina</i>	tak	tak
609	1512	<sup>2)</sup>	<i>Sinapidendron rupestre</i>	tak	nie
610	1501	<sup>2)</sup>	<i>Sisymbrium cavanillesianum</i>	tak	nie
611	1493	<sup>2)</sup>	<i>Sisymbrium supinum</i>	tak	nie
612	1705	<sup>2)</sup>	<i>Solanum lidii</i>	tak	tak
613	1625	<sup>2)</sup>	<i>Soldanella villosa</i>	tak	nie
614	1671	<sup>2)</sup>	<i>Solenanthus albanicus</i>	tak	nie
615	1541	<sup>2)</sup>	<i>Sorbus maderensis</i>	tak	nie
616	1976	<sup>2)</sup>	<i>Sorbus teodorii</i>	tak	nie
617	1471	<sup>2)</sup>	<i>Spergularia azorica</i>	tak	nie
618	1398	<sup>2)</sup>	<i>Sphagnum pylaisii</i>	tak	nie
619	1409	torfowce	<i>Sphagnum</i> spp.	nie, z wyjątkiem <i>Sphagnum pylaisii</i>	nie
620	1900	<sup>2)</sup>	<i>Spiranthes aestivalis</i>	nie	nie
621	1818	<sup>2)</sup>	<i>Stemmacantha cynaroides</i>	tak	nie
622	1883	<sup>2)</sup>	<i>Stipa austroitalica</i>	tak	tak
623	1881	<sup>2)</sup>	<i>Stipa bavarica</i>	tak	tak
624	2318	<sup>2)</sup>	<i>Stipa danubialis</i>	tak	nie
625	1918	<sup>2)</sup>	<i>Stipa styriaca</i>	tak	tak
626	1880	<sup>2)</sup>	<i>Stipa veneta</i>	tak	tak
627	4095	<sup>2)</sup>	<i>Stipa zalesskii</i>	tak	tak
628	1819	<sup>2)</sup>	<i>Sventenia bupleuroides</i>	tak	nie

629	1672	<sup>2)</sup>	Symphytum cycladense	tak	tak
630	2186	<sup>2)</sup>	Syringa josikaea	tak	nie
631	1820	<sup>2)</sup>	Tanacetum ptarmiciflorum	tak	tak
632	1399	<sup>2)</sup>	Tayloria rudolphiana	tak	nie
633	1565	<sup>2)</sup>	Teline rosmarinifolia	tak	tak
634	1566	<sup>2)</sup>	Teline salsoloides	tak	tak
635	4088	<sup>2)</sup>	Tephroseris longifolia moravica	tak	nie
636	1701	<sup>2)</sup>	Teucrium abutiloides	tak	nie
637	1702	<sup>2)</sup>	Teucrium betonicum	tak	nie
638	1690	<sup>2)</sup>	Teucrium charidemi	nie	nie
639	1693	<sup>2)</sup>	Teucrium lepicephalum	tak	nie
640	1691	<sup>2)</sup>	Teucrium salviastrum salviastrum	nie	nie
641	1694	<sup>2)</sup>	Teucrium turredanum	tak	nie
642	1382	<sup>2)</sup>	Thamnobryum fernandesii	tak	tak
643	1437	lenieć bezpodkwiatkowy	Thesium ebracteatum	tak	nie
644	2120	<sup>2)</sup>	Thlaspi jankae	tak	nie
645	1618	<sup>2)</sup>	Thorella verticillatinundata	tak	nie
646	1582	<sup>2)</sup>	Thymelaea broterana	nie	nie
647	1695	<sup>2)</sup>	Thymus camphoratus	tak	tak
648	1696	<sup>2)</sup>	Thymus capitellatus	nie	nie
649	1681	<sup>2)</sup>	Thymus carnosus	tak	nie
650	1682	<sup>2)</sup>	Thymus lotocephalus (Thymus cephalotos)	tak	tak
651	1698	<sup>2)</sup>	Thymus villosus villosus	nie	nie
652	1988	<sup>2)</sup>	Tortella rigens	tak	nie
653	4116	tocza karpacka	Tozzia carpathica	tak	nie
654	1421	włosocień delikatny	Trichomanes speciosum	tak	nie
655	1545	<sup>2)</sup>	Trifolium saxatile	tak	nie
656	1977	<sup>2)</sup>	Trisetum subalpestre	tak	nie
657	1595	<sup>2)</sup>	Tuberaria major	tak	tak
658	2298	<sup>2)</sup>	Tulipa cypria	tak	nie
659	2300	<sup>2)</sup>	Tulipa hungarica	tak	nie
660	1551	<sup>2)</sup>	Ulex densus	nie	nie
661	1731	<sup>2)</sup>	Verbascum litigiosum	tak	nie
662	1733	<sup>2)</sup>	Veronica micrantha	tak	nie
663	1732	<sup>2)</sup>	Veronica oetaea	tak	tak
664	1552	<sup>2)</sup>	Vicia bifoliolata	tak	tak
665	1567	<sup>2)</sup>	Vicia dennesiana	tak	nie

666	2188	<sup>2)</sup>	Vincetoxicum pannonicum	tak	nie
667	1588	<sup>2)</sup>	Viola atois	nie	nie
668	1587	<sup>2)</sup>	Viola cazortensis	nie	nie
669	1590	<sup>2)</sup>	Viola delphinantha	tak	nie
670	1585	<sup>2)</sup>	Viola hispida	tak	tak
671	1589	<sup>2)</sup>	Viola jaubertiana	tak	nie
672	1586	<sup>2)</sup>	Viola paradoxa	tak	nie
673	1978	<sup>2)</sup>	Viola rupestris relict	tak	nie
674	1767	<sup>2)</sup>	Wagenitzia lancifolia	nie	nie
675	1426	<sup>2)</sup>	Woodwardia radicans	tak	nie
676	1436	<sup>2)</sup>	Zelkova abelicea	tak	nie

Objaśnienia:

- 1) Kody gatunków zostały zaczerpnięte z portalu Eionet [http://bd.eionet.europa.eu/activities/Natura\\_2000/reference\\_portal](http://bd.eionet.europa.eu/activities/Natura_2000/reference_portal), będącego oficjalnym partnerem Europejskiej Agencji Środowiska (EEA).
- 2) Takson nie występuje w Polsce, brak nazwy w języku polskim według Flowering Plants and Pteridophytes of Poland: A Checklist.
- 3) Brak oficjalnego kodu gatunku.